TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DE KAPİTALİZMİN İŞLEYİŞİ SÜRECİNDE SAKİN ŞEHİR HAREKETİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: SEFERİHİSAR ÖRNEĞİ

Doktora Tezi

Nazlı Beril ÖZER TEKİN

Ankara- 2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DE KAPİTALİZMİN İŞLEYİŞİ SÜRECİNDE SAKİN ŞEHİR HAREKETİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: SEFERİHİSAR ÖRNEĞİ

Doktora Tezi

Nazlı Beril ÖZER TEKİN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Feryal TURAN

Ankara- 2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

Nazlı Beril ÖZER TEKİN

TÜRKİYE'DE KAPİTALİZMİN İŞLEYİŞİ SÜRECİNDE SAKİN ŞEHİR HAREKETİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: SEFERİHİSAR ÖRNEĞİ

DOKTORA TEZİ

Tez Danışmanı: Prof.Dr.Feryal TURAN

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı	İmzası
1-Prof. Dr. Feryal TURAN	
2- Prof. Dr. Tayfun ATAY	
3- Prof. Dr. Nilay ÇABUK KAYA	
4- Prof. Dr. Hayriye ERBAŞ	
5-Doç. Dr. Aslıhan ÖĞÜN BOYACIOĞLU	

Tez Savunması Tarihi 25.09.2018

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Prof. Dr. Feryal Turan danışmanlığında hazırladığım "Türkiye'de Kapitalizmin İşleyişi Sürecinde Sakin Şehir Hareketi Ve Sürdürülebilirlik: Seferihisar Örneği (Ankara,2018)" adlı yüksek lisans ☐ - doktora/bütünleşik doktora ☒ tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih: 25/09/2018
Adı-Soyadı ve İmza

N.Beril ÖZER TEKİN
N.Beril

ÖNSÖZ

Bu araştırmada sakin şehir hareketinin alternatif bir yaklaşım olarak mevcut ekonomik sistem içinde uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği irdelenmeye çalışılmıştır. Akademide bir öğrenci olarak uzun yıllar süren yolculuğumda beni yalnız bırakmayan, lisans eğitiminden itibaren beni yetiştiren, üzerimde emeği geçen Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin tüm değerli öğretim üyelerine en içten teşekkürlerimi sunarım. Tez sürecinde ilgisini eksik etmeyen tez danışmanım Prof. Dr. Feryal Turan'a ve Tez izleme komitemde bulunan Sevgili Hocalarım Prof. Dr. Tayfun Atay'a ve Prof. Dr. Nilay Çabuk Kaya'ya özel olarak teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Tezim süresince bana çalışma ortamında destek olan Okan Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dekanı, Sosyoloji Bölümünün çok değerli öğretim üyelerine ve tüm çalışma arkadaşlarıma en içten teşekkürlerimi sunarım. Burada değinmeden edemeyeceğim bir diğer özel teşekkürü tez çalışmamın en yoğun dönemlerinde desteklerini hiç esirgemeyen duygularımı en yakından benimle paylaşan Okan Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesindeki çok sevgili arkadaşlarım Hande, Çiğdem, Seren, Eylül ve Tuğçe'ye sunmak isterim. Burada adını anmadığım ancak desteklerini hep yanımda hissettiğim tüm sevdiklerime onları da unutmadığımı söylemek ister, teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın veri toplama aşamasında sahada anketlerin uygulanması, verilerin girişi ve nitel verilerin deşifre edilmesi konularında destek veren çok sevgili öğrencilerim Özde Özgü Baydar, Nazlı Toyal ve Ayça Sude Kaya'ya ve sevgili arkadaşım Züleyha Gülveren'e katkılarından dolayı teşekkürlerimi

sunarım. Ayrıca sahada çalışmamız sırasında yardımlarını esirgemeyen Seferihisar Belediyesi ekibine teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Tüm eğitim hayatım boyunca olduğu gibi doktora tezimin araştırma aşamasının gerçekleştirilmesinde de sevgili ailem maddi ve manevi olmak üzere hiçbir desteğini esirgemedi. Soru formlarımın oluşturulmasında, alan çalışmamın gerçekleştirilmesinde, SPSS analizleri ve raporlama sürecinde her türlü desteği veren sevgili aileme özel olarak da canım babam Prof. Dr. Kamil Özer'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Son olarak bu uzun ve zorlu yolculukta üzüntümde sevincimde hep yanımda olan, her türlü mücadelemde beni hiç yalnız bırakmayan ruh eşim, hayat arkadaşım İnanç'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmanın alana katkı sağlayacağını, farklı araştırmalar için bir basamak oluşturacağını umuyorum. Yavaş hareketi ve felsefesini öğrenmek ve kentlerde sistem olarak uygulanışını keşfetmek bana çok şey kattı. Kendi kişisel hayatımda da yeni bir eleştiri penceresi açtı. Dilerim okuyucu da bu çalışmayı incelerken ufkunu genişletirken keyif alır.

N. Beril Özer Tekin

Canım Aileme ve Hayat Arkadaşıma…

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **iii**

TABLOLAR ..... **x**

ŞEKİLLER ..... **xiii**

BÖLÜM I **1**

GİRİŞ **1**

1.1 Problem **10**

1.2 Amaç **12**

1.3 Önem **13**

1.4 Sınırlılıklar **16**

1.5 Metodoloji **16**

1.5.1 Araştırma Tipi **16**

1.5.2 Araştırma Teknikleri **18**

1.5.3 Evren-Örneklem **24**

1.6 Araştırma Süreci İle İlgili Bilgiler **27**

BÖLÜM II: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE: **29**

2.1 Yavaş Hareketini Hazırlayan Süreçler ve Tarihi Arka Plan **29**

2.1.1 Ekonomik Koşullar **31**

2.1.1.1 Kapitalizmin Gelişmesi **31**

2.1.1.2 Kapitalizmin Yeni Aşaması **36**

2.1.2 Teknoloji ve Kültürel Koşullar **41**

2.2 Kapitalizmin Sonuçları ve Etkileri: Kapitalizmin Sürdürülemezliği **49**

2.2.1 İnsan/Doğa İlişkisi **54**

2.2.2 Çevre Krizi 58

2.2.3 Doğal Kaynakların Metalaşması ve Sömürü 65

2.2.4 Sakin Şehir Hareketine Giden Yolda Alternatif Yaklaşımlar 70

2.2.4.1. Sakin Şehir Hareketi Konusundaki Çalışmalar 72

2.2.4.2 Sürdürülebilir Kalkınma ve Sakin Şehir Alternatifi 82

2.2.4.3 Yeni Sosyal Hareketler: Bir Sosyal Hareket Olarak Sakin Şehir 90

Bölüm III: VAHŞİ KAPİTALİZME BİR SEÇENEK OLARAK SUNULAN SAKİN ŞEHİR HAREKETİ VE TARİHÇESİ 95

3.1 Hız ve Yavaş Hareketi 96

3.2 Yavaş Gıda Hareketi 102

3.3 Sakin Şehir Birliği 113

3.4 Dünyada ve Türkiye'de Sakin Şehirler 119

BÖLÜM IV: BULGULAR VE TARTIŞMA 122

4.1 Seferihisar İlçesi Hakkında Temel Bilgiler 124

4.2 Hanehalkının Demografik Özellikleri 127

Mahallelere Göre Eğitim Durumu 129

Meslek Durumu 132

4.3 Katılımcılar Hakkında Genel Bilgiler 133

4.3.1 Sosyo-Ekonomik Bilgiler 133

4.3.1.1 Eğitim Durumu 135

4.3.1.2 Meslekler ve Temel Gelir Kaynakları 139

4.3.1.3 Tarımsal Üretim 142

4.3.1.4 Hayvancılık 144

4.3.1.5 Ortalama Gelir ve Refah 145

4.3.2 Serbest Zaman Aktiviteleri …… 148

4.3.3 İlçeye Gelme Nedeni ve İlçede Yaşama Süresi …… 150

4.4 İlçenin Sakin Şehir Unvanı Alma Süreci ve Sakin Şehir Uygulamaları …152

4.4.1 Sakin Şehir Birliği'ne Giden Yol: Başvuru Adımları ……. 152

4.4.2 Kriterler ve Puanlama …… 155

4.4.3 Sakin Şehir Birliği Organizasyon Yapısı …….. 157

Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği 158

Bilim Komitesi 159

Kent Konseyi 160

Doğa Sanat Felsefe Derneği 163

4.4.4 Adaylık Sürecinde Bilgi Paylaşımı …… 166

4.4.5 Sakin Şehir Üyesi Olarak Seferihisar'daki Uygulamalar ve Faaliyetler……..… 169

4.5 Sakin Şehir Hareketine Bakış ve Hareketin Sunduğu Olanaklar …… 170

4.5.1 Sakin Şehir Hareketinin Amacı ve Faydaları 171

4.5.2 Güçlenen Kesimler 175

4.5.3 İlçenin Bilinirliğinin Artması 177

4.5.4 Toplumsal Kabul 179

4.5.5 Katılımcılık 184

4.5.6 Sosyal ve Kültürel Politikalar 189

4.5.7 Çevre Politikaları 191

4.5.8 Kalkınma Politikaları 193

4.6 Sakin Şehir Hareketinin Sürdürülebilirliği ve İlçedeki Sorunlar 197

4.6.1 Nüfus 198

4.6.2 Çevre Sorunları ve Hizmet Almada Yetersizlik 200

4.6.3 Gelir Farklılıklarının ve Yoksullaşmanın Artması 206

4.6.4 Yavaş Felsefesinden Uzaklaşma: Soylulaştırma-Yerinden Etme, Metalaşma ve Yabancılaşma 208

4.6.5 Olumsuz Etkiler Ağacı ve Aktörleri 214

4.7 Uygulanabilirliğin Önündeki Olası Güçlükler 217

4.7.1 Hareketin Niteliği, Yetki ve Kaynak Sorunu 217

4.7.2 Ekonomik Sürdürülebilirlik: Yerel ve Küresel Sermayeye Başkaldırı . 221

4.7.3 Küreselin Parçası Olarak Sakin Şehirler 230

4.7.4 Toplumsal Kabul Konusundaki Güçlükler 233

BÖLÜM V: SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 239

KAYNAKLAR 255

ÖZET 279

ABSTRACT 281

EK-1: SORU FORMLARI 283

EK-2: TUİK MESLEK SINIFLAMASI 301

EK-3: MAHALLELERE GÖRE KATILIMCILARIN AYLIK GELİR DURUMLARI (FREKANS) 302

EK-4: SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI KATEGORİLERİ 303

EK-5: KATILIMCILARIN KODLARI 304

EK-6: SAKİN ŞEHİR ÜYELİK KRİTERLERİ 305

EK-7: SEFERİHİSAR'DAKİ UYGULAMALAR VE FAALİYETLER 307

EK-8: EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARK TESTİ GRAFİKLERİ 331

TABLOLAR

TABLO 1: VERİ TOPLANAN KİŞİ/KURULUŞLAR VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ 21
TABLO 2:: α= 0.05 İÇİN ÖRNEKLEM BÜYÜKLÜKLERİ 25
TABLO 3: MAHALLELERE GÖRE ÖRNEKLEM BÜYÜKLÜĞÜ (18 YAŞ ÜZERİ) 26
TABLO 4: KATILIM TARİHLERİNE GÖRE SAKİN ŞEHİRLER 121
TABLO 5: HANEHALKININ MAHALLELERE VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI 127
TABLO 6: HANE REİSİNE YAKINLIĞINA GÖRE HANEHALKI 128
TABLO 7: HANEHALKININ CİNSİYETE GÖRE YAŞ DAĞILIMI 129
TABLO 8: MAHALLELERİN EĞİTİM DURUMLARININ TANIMLAYICI İSTATİSTİĞİ 129
TABLO 9: MAHALLELERİN EĞİTİM DURUMU DAĞILIMLARININ NORMALLİĞİ TESTİ 130
TABLO 10: MAHALLELERİN EĞİTİM DURUMU VARYANSLARININ HOMOJENLİĞİ TESTİ (LEVENE) 130
TABLO 11: MAHALLELERİN EĞİTİM DURUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN HİPOTEZ TESTİ 131
TABLO 12: EŞLEŞTİRİLMİŞ KARŞILAŞTIRMALARDA ANLAMLI FARK OLAN MAHALLE ÇİFTLERİNİN KARŞILAŞTIRMA İSTATİSTİĞİ 131
TABLO 13: CİNSİYETE GÖRE MESLEK 132
TABLO 14: HANEHALKI ÇALIŞMA VE EMEKLİLİK DURUMU 133
TABLO 15: KATILIMCILARIN MAHALLELERE VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI 133
TABLO 16: KATILIMCILARIN HANEHALKI REİSİNE VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI 134
TABLO 17: KATILIMCILARIN CİNSİYETE GÖRE YAŞ DAĞILIMI 135

TABLO 18: KATILIMCILARIN CİNSİYETE GÖRE MEDENİ DURUMU 135
TABLO 19:KATILIMCILARIN MAHALLELERE GÖRE EĞİTİM DURUMLARININ TANIMLAYICI İSTATİSTİĞİ 136
TABLO 20: MAHALLELERİN EĞİTİM DURUMU DAĞILIMLARININ NORMALLİK TESTİ 137
TABLO 21: VARYANSLARIN HOMOJENLİĞİ TESTİ (LEVENE) 137
TABLO 22: KATILIMCILARIN MAHALLELERE GÖRE EĞİTİM DURUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN HİPOTEZ TESTİ 138
TABLO 23: EŞLEŞTİRİLMİŞ KARŞILAŞTIRMALARDA ANLAMLI FARK OLAN MAHALLE ÇİFTLERİNİN KARŞILAŞTIRMA İSTATİSTİĞİ 138
TABLO 24: KATILIMCILARIN CİNSİYETE GÖRE EĞİTİM DURUMU DAĞILIMI ... 139
TABLO 25: KATILIMCILARIN CİNSİYETE GÖRE MESLEK DAĞILIMLARI 140
TABLO 26: KATILIMCILARIN ÇALIŞMA DURUMU 140
TABLO 27: TEMEL GELİR KAYNAKLARI 141
TABLO 28: OTEL/ODA HİZMETİ SUNAN KATILIMCILAR 141
TABLO 29: TARIMSAL ARAZİ BÜYÜKLÜKLERİ 142
TABLO 30: TARIMSAL ÜRÜNLERİN NASIL DEĞERLENDİRİLDİĞİ 144
TABLO 31: HAYVANCILIK YAPAN HANELERİN DAĞILIMI 144
TABLO 32: KATILIMCILARIN AYLIK GELİR DURUMLARI 145
TABLO 33: HANEHALKI DÜZENLİ GELİRE SAHİP KİŞİ SAYISI 145
TABLO 34: GELİR DEĞERLENDİRME 146
TABLO 35: SOSYO-EKONOMİK DURUM 147
TABLO 36: ŞEHRE GELME NEDENİ 151
TABLO 37: BİLGİ KAYNAĞI 167
TABLO 38: SAKİN ŞEHİR UYGULAMASININ AMACI 172

TABLO 39: SAKİN ŞEHİR UYGULAMASININ FAYDALARI 172
TABLO 40: SAKİN ŞEHİR UYGULAMASININ FAYDA SAĞLADIĞI KİŞİLER 175
TABLO 41: SAKİN ŞEHİR UNVANINA DESTEK 180
TABLO 42: SAKİN ŞEHİR KONUSUNDA TOPLUMSAL KABUL 181
TABLO 43: KATILIMCILIK VE KARAR MEKANİZMALARINA KATILIM 185
TABLO 44: KATILIMCILARIN ÜYE OLDUKLARI STK 'LAR 187
TABLO 45: SOSYAL/KÜLTÜREL POLİTİKALAR 190
TABLO 46: ÇEVRE POLİTİKALARI 192
TABLO 47: KALKINMA POLİTİKALARI 194
TABLO 48: SEFERİHİSAR İLÇESİ YILLARA GÖRE NÜFUS DAĞILIMI 198
TABLO 49: UNVANIN YOL AÇABİLECEĞİ SORUNLAR 199
TABLO 50: ÇEVRE SORUNLARI 201
TABLO 51: EN TEMEL SORUNLAR 203
TABLO 52: KATILIMCILARIN SUNDUKLARI ÖNERİLER 216
TABLO 53: SORUMLULAR 225

ŞEKİLLER

ŞEKİL 1: DÜNYADAKİ SAKİN ŞEHİRLERİN DAĞILIMI 119

ŞEKİL 2: SAKİN ŞEHİR TÜRKİYE AĞI 120

ŞEKİL 3:SEFERİHİSAR İLÇESİNİN ETRAFINDAKİ YERLEŞİMLER 125

ŞEKİL 4: MAHALLELER BAZINDA TOPLUMSAL KABUL GRAFİĞİ 182

ŞEKİL 5: MAHALLELER BAZINDA KATILIMCILIK VE KARAR MEKANİZMALARINA KATILIM GRAFİĞİ 185

ŞEKİL 6: MAHALLELER BAZINDA SOSYAL/KÜLTÜREL POLİTİKALAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİN GRAFİĞİ 191

ŞEKİL 7: MAHALLELER BAZINDA ÇEVRE POLİTİKALARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİN GRAFİĞİ 193

ŞEKİL 8: MAHALLELERE GÖRE KALKINMA POLİTİKALARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ GRAFİĞİ 195

ŞEKİL 9: UNVANIN OLUMSUZ ETKİLERİ 215

BÖLÜM I

GİRİŞ

Yavaş hareketi için gerekli bir aşama olarak düşünülebilecek olan "hız", bugün 21. yüzyılda hayatlarımızı şekillendiren, zamanla yarıştığımızı hatırlatan, eğitimde sınav sisteminde öğretilen; evlerde annelerin ev ve iş tempoları arasında gidip gelirken kendileri ile yarışırken gelişme çağındaki bireylerin içselleştirdiği; trafikte giderken yarış içinde olduğumuzu, önde veya arkada kaldığımızı düşündüğümüz, kendimizi daha yavaş veya daha hızlı olarak başkalarıyla kıyasladığımız bir kavramdır.

Üretim sisteminde "hız", sanayi devrimi ve makineleşme ile başlamıştır. 18. yüzyılda İngiltere'de özellikle dokuma sektöründe ortaya çıkan Sanayi Devrimi ile birlikte insan ve hayvan gücüne dayalı olan üretimden makineye dayalı üretime geçilmiştir. Makineleşme tarımsal üretimde; demir, çelik, tekstil gibi hammaddelerin üretimi gibi çeşitli alanlarda olmak üzere çeşitlenmiştir. Isıyı harekete çevirme kabiliyeti ilk olarak kömür madenlerinde buhar makineleri üzerinde uygulanmıştır. Buhar makinesi kömür gibi bir yakıtın yakılmasıyla ortaya çıkan ısının suyu kaynatması ve buhar oluşturması; buhar genleşince pistonu itmesi, piston hareket edince de ona bağlı olan şeyin harekete geçmesi prensibi üzerine kuruludur (Harari, 2016: 330-336).

Sanayi devriminin tarımsal üretimde etki göstermesi ile hayvanlar ve tarım ürünleri de makine gibi görülmeyesiyle tarımda endüstrileşme başlamıştır. Türkiye örneği incelendiğinde Cumhuriyeti'in kurulduğu yıllarda halkın %80'den fazlası geçimini tarıma dayalı faaliyetlerle sürdürmekteyken nüfusun bu oransal dağılımı giderek kırsal nüfus aleyhine gelişmiş, özellikle 1950 yılından itibaren belde ve köylerde yaşayan nüfus giderek azalmıştır (Kaya ve arkadaşları, 2015: 69). Tarımın sanayileşmesiyle birlikte oldukça az sayıda çiftçi toplumların geri kalanını beslemek, fazlasını da

dünyanın geri kalanına ihraç etmek için yeterli olmuştur. Durum böyleyken ihtiyaç dışındaki çiftçinin fabrikalarda Sanayi Devriminin üretici güçleri olması mümkün olmuştur (Harari, 2016: 340, 341).

İlk olarak kömür madenlerine kurulan fabrikalar, ısı enerjisinin hareket enerjisine dönüştürülmesi tam olarak geliştirildiğinde daha farklı yerlere taşınmıştır. Daha sonra tarihsel süreç içinde hızla ürünlerin saklanacağı buzdolapları, ürünlerin tüketici ile buluşturulması için ise ulaşım araçları geliştirilmiştir. Böylece üretimde yoğun bir artış olmuş, daha fazla sayıda ve çok çeşitli ürünlerin üretilmesi mümkün olmuştur. Tarihsel süreç içinde yaşanan yokluk, toplumları tutumlu olmanın yollarını aramaya ve bu davranışlarını Püritenlerin veya Spartalıların öğretileri gibi çeşitli etik anlayışlarına dayandırmak ihtiyacı hissetmişlerdir (Harari, 2016: 341). Bugün 21. yüzyılda ise bu anlayış "tüketimcilik" üzerine kuruludur.

Sanayi devrimiyle birlikte ideolojik olarak da bir devrim yaşandığı ve zaman - mekân anlayışında değişim, doğa-insan anlayışında devrim; maddeye ve paraya, rasyonalizm ve bireycilik gibi düşünce akımlarına yönelim olmuştur (Hamitoğulları, 1986: 163). Bugün içinde bulunduğumuz yüzyılda "hız" pazarlama sektöründe en çok reklamı yapılan unsurlardan biri haline gelmiştir. Günümüz toplumundaki bireyler 15 gün içinde bir yabancı dil öğrenebilecekleri bir kurs setini, 10 saniye içinde üç vites atlayan otomatik vites sistemine sahip araçları, en hızlı giden ulaşım araçlarını ve en son çıkan teknolojik araçları satın almak istemektedir. Diğer bir deyişle hız, hayatın çeşitli alanlarında yeni bir norm haline gelmiştir.

Artık yeni yıl dileklerinde dahi başta telefonlar olmak üzere tüm elektronik cihazlarda internetin tam kapasite çekmesi, şarjının hiç bitmemesi, telefonun hiç susmaması gibi dilekler iletilir oldu. Bilgi ve haber almaksızın yaşayamayacağımıza dair inancımız zihinleri meşgul etmekte ve "teknoloji hangi düzeyde kullanılmalı?"

sorusunu tartışmaya açmaktadır. Her değişmenin gelişme olarak tanımlanamayacağı gerçeği bir yana, teknolojik değişimle gündelik yaşama yansıyan ritüeller toplumsal yapıda da çeşitli etkiler ortaya çıkartmıştır. Sosyal değişme olarak ifade edilen ve kuşaklar arasında aktarılırken nesil farkı oluşmasına da zemin hazırlayan bu değişimin insan doğasına ne ölçüde uyumlu olduğu bir tartışma konusudur.

Yıllar içinde köyden kente giderek artan göçle kentlerin dolup taşması, mahallelerin sitelere ve sitelerin yüksek güvenlikli rezidanslara dönüşmesi sonuçlarını beraberinde getirmiştir. Güneşin doğuşuyla başlayıp batışına kadar devam eden üretim süreci içinde bulunulan kırsal yaşamdan kopuş ve kent hayatına geçiş zaman kavramının saatle ölçülmesini beraberinde getirmiştir. Mesai saatinde çalışan kent insanı mesai dışı zamanı ise tüketime yönlendirmiştir.

Yüzyıllardır hareket halinde olmaya programlı olan insan bu değişen koşullarla birlikte toplumun bir parçası olarak yeni hayata "merhaba" dediği sitelerde çekirdek ailesi ile bir yaşam sürmekte, ekmekten süte kadar tükettiği tüm gıdaları süper market zincirlerinden satın almakta, uzun saatler bilgisayar başında oturarak vakit geçirmekte ve stresli iş ortamlarında çalışmaktadır. Stresin verimi düşürdüğünü, motivasyonu azalttığını ve hareketsizliğin sağlıklı düşünmeyi zorlaştırdığını ortaya koyan bilim insanlarının çalışmaları iş verenlerin iş saatlerini düzenlemeleriyle sonuçlanmıştır. İş ortamında stresi azaltmanın bir yolu olarak bazı ülkelerde *siesta* (öğle uykuları) uygulaması vardır. Ayrıca ülkemizde de son yıllarda kurumsal şirketlerde sıkça rastlanan bir uygulama olarak haftanın belirli günleri *pilates, yoga* ve *zumba* gibi sporlar için zaman dilimi ayrılmaktadır. Diğer bir deyişle "yavaşlama"nın pek çok alanda yolları aranmakta, verimlilik esası ön plana çıkarken, çalışma saatlerinin yeniden düzenlenmesi söz konusu olmaktadır.

Mevcut kapitalist sistem içinde her türlü sosyal ve ekonomik ihtiyacın karşılandığı geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçilmesiyle birlikte ayrı bir evde yaşayan çiftler geçimlerini sağlama mecburiyeti ile iş hayatının yanı sıra ek işler alabilmektedir. Zamanın bir bedeli olduğu ve bunun para ile ücretlendirildiği günümüz toplumunun ekonomik yapısında çokça kullanıldığı gibi "vakit nakittir". Daha çok "hız" demek ise daha çok nakit anlamına gelmiştir. Wendy Steele (2012: 179) de bu konuyu "zaman paradır/time is money" mottosundan yola çıkarak ele alarak parayı merkeze alan kapitalist politikaların yan etkileri olarak açıklar. Örneğin, iş hayatındaki kadın çocuğunu kreşe bırakır, çünkü kadının vakti iş yeri tarafından satın alınmıştır. Ve kadın satın alınan vaktinde aldığı ücretin önemli bir kısmını kreşe bırakır. Burada "hız", "zaman" ve "para" kavramlarının kapitalist sistemin ürünleri olarak birbiriyle ne kadar iç içe olduğu görülmektedir.

Önemli bir toplumsal norm haline gelen "hız"ın 21. yüzyılda sorgulanmaya başlanması ve verimlilik esasının önemine vurgu yapan bir felsefe olarak yavaş hareketi fikri son 30 yıllık zaman dilimi içinde ortaya çıkmıştır. Bu süreçte hızlanmamızı sağlayan teknolojik gelişmeler insanlık ve toplum için faydalı olup hayatı kolaylaştırdığı veya zarar verdiği ve hayatı zorlaştırdığı konuları tartışılır olmuştur.

Teknolojik gelişmelerle birlikte bilgi toplumu ve teknoloji çağı aşamasına geçtiğimiz günümüz toplumunda artık bilgi diyetleri yapılmaya başlanmıştır. Arkadaş buluşmalarında telefonlar toplanmakta, o süre zarfı içinde telefonlara bakılmamaktadır. Elektronik posta kutularının artık her saniye kontrol edilmesi istenmemekte, her şeyden haberdar olmak gibi bir arzunun gerçek olmasının imkânsız olduğunun kabul edilmesiyle her saat başı haberlerin takip edilmesinin bir dürtüsellik olduğu kabul görmektedir. Artık elektronik ortamlarda da bu yoğun enformasyonun rahatsız edici bir boyuta ulaştığının farkındalığıyla düzenlemeler yapılmaktadır. Örneğin elektronik posta

hesaplarında reklam içerikli olan veya önemli görünmeyen e-postalar diğer veya gereksiz klasörüne düşmektedir.

7 Mart, 2009 yılından bu yana Amerika Birleşik Devletleri'nde "Dünya Fişi Çekme Günü" *(unplugging day)* olarak ilan edilmiştir. Dünya Fişi Çekme Günü akıllı elektronik cihazlarıyla sınırsız bir ilişki halinde olan bireyleri bir günlüğüne teknoloji diyetine ve insan olarak kurduğumuz ilişkileri düşünmeye ve yaşamaya davet etmektedir. Her sene mart ayının genellikle ilk cuma günü güneşin batışı ile başlayıp cumartesi günü güneşin batışına kadar süren bu gün, tüm dünya için "hız" konusu üzerine durup düşünülmesini sağlayan bir gün olarak önem taşır.

Hızın sistematik olarak sorgulanmasına zemin hazırlayan temel gelişmelerin özellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında yaşandığını söylemek mümkündür. Bu dönem kapitalizmin sömürüsünün yalnızca üretimle sınırlı kalmayıp gündelik hayatın her alanında etkilerini gösterdiği bir dönemi ifade etmektedir. Bu süreçte kent; Weber'in de çok öncesinde ifade ettiği gibi yalnızca malların dağıtım merkezi olarak değil, aklın da dağıtım merkezi olarak nitelendirilmiştir (Weber, 2003: 73). Sömürü mekanları iş yerleri ile, sömürünün nesneleri ise işçilerle sınırlı kalmayıp özellikle tüketim ve reklam araçları ile daha geniş alanlara yayılmıştır. Kapitalizm böylece Lefebvre'nin belirttiği gibi serbest zaman, aşk, sanat vb. çeşitli alanlara müdahil hale gelmiştir (Lefebvre, 2010: 39-42).

İnsanı adeta sihirle dönüştürerek yeni bir şekle sokan modern kentler (Weber, 2003: 73); bireyselleşme, laikleşme, endüstrileşme, metalaşma ve rasyonalizasyon süreçlerinde doğmuştur (Best ve Kellner, 1991: 1-3). Türkiye'de de birçok ülkede olduğu gibi özellikle 1980 sonrası büyük sermayenin hizmet sektörüne kayması sonrası hizmet sektörü genişlerken kentlerin önemi daha da artmıştır (Ataay, 2007: 161).

Kapitalizmin küreselleşmesi sonucu ekonomi ve siyasetle birlikte kentlerde de önemli dönüşümler görülmüştür. Hükümet kamu hizmetlerinden tamamen çekilirken, şirketleri ve geliştirici yatırımları özel sermayeye bırakmıştır. Böylece Merrifield'in de belirttiği gibi ticaret ve sermaye kente güçlü bir şekilde yerleşmiştir (Merrifield, 2012: 310). Bu süreçte rekabetin de artmasına paralel olarak kentlerde emek piyasaları, emek süreçleri, ürünler ve tüketim kalıpları da dönüşerek esnek hale gelmiştir. Böylece farklı ve göz alıcı mimari yapılarıyla hanlar, gösterişli oteller, marinalar, stadyumlar, alışveriş ve kültür merkezleri çoğalarak eski yapıların yerini almıştır (Bahçeci, 2013: 79).

Küreselleşmeyle birlikte kentlerde aynılaşma süreci yaşanırken, diğer taraftan tüketim birçok açıdan önemli toplumsal sorunlara yol açmaktadır. Bu aynı zamanda kapitalizmin açmazları ve çelişkileri tartışmasını da beraberinde getirmektedir. Mekânsal olarak kentlerde toplum sisteminin içinde bulunan gruplar daha çok gelir elde etmek ve daha çok tüketebilmek için daha çok çalışmaya ihtiyaç duyar. Sakin şehir kavramının ortaya çıkması ve günümüz toplumsal ve ekonomik sisteminin sorgulanmasına zemin hazırlayan olgulardan birisi olarak "tüketim" konusu başı çekmektedir. Araba, giysi, kozmetik veya parfüm konu ne olursa olsun ürünleri satın alınca "fiziksel olarak daha çekici", "psikolojik olarak daha mutlu" veya "yaşam alışkanlıkları bakımından da daha hareketli ve maceracı bir yaşama kavuşacağımız" izlenimi verilmektedir.

Reklamlardaki ürün tanıtımlarımda da artık ürünün işlevi, içeriği ve özelliklerindense soyut ifadeler kullanılarak hayallere ulaşılacağı gibi mesajlar verildiği "mutluluk, gençlik, sağlık ve karizma" gibi özeliklerin kazanımı vaadedilerek satın alma davranışının gerçekleşmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Mesajı bu şekilde alan tüketici ise bu sıfatlara sahip olmak için bütçesini düşünmeksizin irrasyonel bir şekilde cebinde olmayan parasını borçlanarak ödemeye yönelmektedir. Yoğun tüketim döngüsü içindeki

kent hayatında artık ürünler yaşamımızı kolaylaştırması amacıyla yöneldiğimiz nesnelere değil, amaç haline dönüşmüşlerdir. Bu amaç doğrultusunda modern toplumdaki bireyler adanmış olarak her daim yenisi çıkan ürünleri takip etmekte ve en yenisine sahip olmak için çalışmaktadır.

Başta mesai saatleri olmak üzere yaşamının önemli bir kısmını bu ve benzeri satın alma eylemleriyle harcayan birey, artık gerçeklikten kopmakta ve sanal bir dünyada kendini bulmaktadır. Tüm bu irrasyonel ve sanal süreç içinde ürünün üretim süreci, ürünün ulaşım zinciri, ürünün çevresel etkileri ve kullanım sonrası gibi boyutları göz ardı edilmiş olur. Kırsal toplumda her yere yürüyerek veya at arabalarıyla ulaşılabilirken bugün kilometrelerce uzakta bulunan iş yerlerine ulaşım için karbon emisyon değerleri ve çevresel maliyetleri yüksek olan özel araçlar veya toplu taşıma araçları kullanılmaktadır. Bugün halen özellikle az gelişmiş ülkelerde enerji politikaları sonlu fosil yakıtlar üzerinden tasarlanmaktadır. Oysaki fosil yakıtların ekolojik olarak zararlı olup, yoğun kirleticiler içerdiği bilinmektedir. Kömür bir fosil yakıt olarak bugün ağaçları kurtarırken, çıkarılma ve kullanım aşamalarında ortaya çıkarttığı kirlilik tüm ekosistemi tehdit etmektedir.

Özetlemek gerekirse, insan-doğa ve insan-insan ilişkisinin bozulması Sanayi Devrimi ile birlikte başlayan süreçte derinleşmiştir. Bu ilişkinin bozulmasının yanı sıra devam eden hızlı teknolojik gelişme de göz önünde bulundurulduğunda mevcut durumda bir dengeden söz edilmesi mümkün değildir. Yavaş hareketine bu dengeyi sağlamak için ihtiyaç vardır. Berthelsen'in katıldığı bir programda vurguladığı gibi toplumsal yaşamda bugün hıza ve çevrimiçi olmaya değer verilirken; yavaş hareketi diğerini önemsemek, ait olmak ve sevgi gibi kavramların insanlık için daha önemli olduğunu vurgular. Bu konuda paralel bir diğer görüşü ifade eden Mediashift ve Idea Lab adlı web sitelerinin yönetici editörü Mark Glasser'e göre artık doğa ile değil,

internet ile ve sanal ortamla bağlantılıyız. Oysa ki doğada vakit geçirmenin zihinsel ve psikolojik rahatsızlıklara iyi geldiği daha mutlu ve yaşam kalitesi yüksek bir yaşam için gerekli olduğu bilinmektedir (Glasser, 2014).

Ortaya çıkan çevresel, sosyal ve ekonomik sorunlar mevcut ekonomik işleyiş olan kapitalist düzenin sorgulanmasını da beraberinde getirmiş, yaşam kalitesinin arttığı ve sürdürülebilir bir gelişmenin sağlandığı bir düzenin nasıl mümkün olabileceği sorusu önem kazanmıştır. Bu sorunun yanıtı çevreyle uyumlu, karbon ayak izinin azaltıldığı, üretim faaliyetleriyle kendine yeten yaşam alanlarında aranmıştır. Sakin şehirlerin çalışılması da "eko-köyler", "yeşil kentler", "eko-şehirler" gibi çevreyle uyumlu ve daha kaliteli bir yaşam arayışı olması bakımından önem taşımaktadır.

Bu araştırma kapsamında kentlerde görülen aynılaşmaya bir karşı çıkış, yerel kimliği ve yerel değerleri koruma, yaşam kalitesini ve refahı iyileştirme talebi olarak ortaya çıkan sakin şehir hareketinin mevcut ekonomik sistemin günümüzde sürdürülebilirliği ele alınmaktadır. Bu amaçla, sakin şehir hareketinin uygulanabilme kapasitesinin ve sürdürülebilirliğinin Seferihisar örneğinde gerek sivil toplum kuruluşları ve kamu organları gibi yönetsel düzeyde; gerekse yerel halk, kooperatif ve kadınlar düzeyinde incelenmektedir.

Araştırma kapsamında sakin şehirlerin ve yavaş hareketinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan toplumun değişen talepleri analiz edilerek ve hareketin mevcut ekonomik sistem içinde sürdürülebilirliği olanağı araştırılmış, olası riskler ve çözüm önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. İlçedeki sakin şehir uygulamaları incelenerek sakin şehrin aktörler için anlam ve önemi, sakin şehir hareketinin uygulanabilme kapasitesi, sakin şehrin sunduğu olanaklar ve uygulanan politikalar incelenerek; süreçte karşılaşılan sorunlar ve ihtiyaçlar belirlenmeye ve politika önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışma kapsamında ilk bölümde araştırma konusuna giriş yapılırken, araştırmanın problemi, amaç, önem, sınırlılıklar, metodoloji başlıkları ele alınmaktadır. İkinci bölümde sakin şehir kavramının ortaya çıkmasına zemin hazırlayan koşullar incelenmektedir. Bu bölümde ilk aşamada kapitalizmle birlikte toplumsal yaşamın ekonomik, kültürel, sosyal ve çevresel olmak üzere çeşitli alanlarında ortaya çıkan değişim ve dönüşümler ortaya konulmakta; ikinci aşamada ise kapitalizmin açmazları ve sonuçları ele alınırken alternatif yaklaşımlar tartışılmaktadır.

Üçüncü bölümde alternatif bir yaklaşım olarak sakin şehir hareketi ele alınmaktadır. Bu kısımda hız, yavaş hareketi ve sakin şehirler konusundaki teorik tartışmalar incelenmekte, Sakin Şehir Birliği ve sakin şehirler örnekler üzerinden tanıtılmaktadır.

Hareketin uygulama aşamasının detayları ve halkın bu uygulamalar konusundaki görüşleri konularının ele alındığı 4. Bölümde ise kuruluşlarla yapılan mülakatlar ve yerel halkla yapılan anket sonuçları değerlendirilmektedir. Bu bölümde Sakin Şehir Birliği, kriterler ve puanlama, organizasyon yapısı ve uygulamalar; uygulayıcıların yani paydaş olarak nitelendirilebilecek Belediye ve ilgili kuruluşların bakış açısından değerlendirilmiştir. Diğer yandan, uygulamaların temel yararlanıcısı olarak yerel halka anket uygulanarak halkın sosyo-ekonomik özellikleri, ilçenin unvanı ve sakin şehir kavramı konusundaki görüşleri toplumsal kabul, katılımcılık, sosyal/kültürel politikalar, çevre politikaları, kalkınma politikaları bağlamında ele alınmıştır. Yine bu bölümde ilçedeki sorunlar ve Sakin Şehir Birliğinin eleştirilen yönleri tartışılmaktadır. Böylece unvanın ilçedeki etkileri yerel halk ve kuruluşlar olmak üzere farklı boyutlarıyla ele alınmaktadır.

Beşinci ve son bölümde ise araştırmanın sonuçları ortaya koyulmakta ve öneriler sunulmaya çalışılmaktadır.

1.1 Problem

Bu araştırmanın problemi son yıllarda adı sıklıkla duyulmaya başlanan sakin şehir hareketinin Türkiye örneğinde kapitalizmin bir günah çıkarma mekânı haline gelmesidir. "Yavaş hareketi"nin sonucu olarak ortaya çıkan hareket kapitalizmin hızı esas alan hareketine bir başkaldırı olarak değerlendirilemeyeceği gibi Seferihisar örneğinde mevcut kapitalist ekonomik işleyişe eklemlenmiştir. Bu eklemlenme içinde hareket vahşi kapitalizme bir seçenek olarak ortaya çıkmış, iyi huylu bir kapitalizm arayışı olarak ifade edilebilir.

Sürdürülebilir bir yerel alternatif sunma potansiyelinin bulunması iddiasıyla büyük kentlerden bireylerin ilgisini çeken, kapitalizmden kaçış mekânları olarak görülen bu yerleşimlere ilgi Türkiye örneğinde son yıllarda artmıştır. Kentlerde vahşi kapitalizmin beraberinde hızın egemen olduğu gündelik yaşamın yanı sıra çevre sorunlarının insan sağlığını tehdit eder bir noktaya gelmesi ile bireyler alternatif arayışları içine girmişlerdir.

Kentlerde aşırı tüketim, sorumsuz kaynak yönetimi, küresel kaynak kullanımı ve yoğun üretim süreçleri gibi faktörler ortaya büyük bir ekolojik ayak izi[1] tablosu çıkartmaktadır. Özellikle kentlerde yoğun nüfus artışı ve geç kapitalizmin dişlilerinin hâkim olduğu betonlaşma giderek artarken parklar, yeşil alanlar ve rekreasyonel alanlar gibi kamusal alanlar giderek azalmaya başlamıştır. Güvenli, sağlıklı, etkin ve çekici kentsel alanlara yönelik ihtiyaçların karşılaması konusunda yerel ve bölgesel düzeyde daha sürdürülebilir bir kentsel gelecek için geliştirilen inisiyatiflerden biri de sakin şehir hareketidir.

[1] Ekolojik Ayak İzi: Toplumdaki bireylerin kendi tüketim örüntülerinin ve etkinliklerinin ekosistem üzerinde yarattığı sera gazı emisyonları, toprağın bozulması ve ozon tabakasının incelmesi gibi çevresel etkileri ifade eden bir kavramdır.

Sakin şehir hareketi hızlı yaşamın egemen olduğu modern dünyada daha iyi ve kaliteli bir yaşama kavuşmak için dengeyi öneren bir yaklaşımı ifade eder. Temel amacı üretimden, doğadan ve birbirilerinden kopartılmış bireylerin yaşamaktan zevk alacakları bir hızda yaşayacakları, birbirleriyle sosyalleşecekleri bir sosyal yaşam; kendine yeten, alt yapı sorunu bulunmayan, kendi tarihine, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan, kendi değerlerini yücelten, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanan ve teknolojiden faydalanan sürdürülebilir bir kent yaşamı sunmaktır. Alternatif bir yaşam sunan sakin şehirlerin bir diğer özelliği de kent halkının birlikte karar verdiği bir hizmet anlayışının olmasıdır. Bununla birlikte, yerel üretimin desteklendiği, yerel tüketimin özendirildiği, geri dönüşüm ve yeniden kullanımın teşvik edildiği, organik ve yerel gıdaların üretim ve tüketiminin desteklendiği sürdürülebilir bir yapı vaat eder.

"Yerel Gündem 21 Stratejisi" doğrultusunda sürdürülebilir gelişme ilkelerinin yerelde uygulanması için kent konseylerinin görevlendirilmesiyle sakin şehirlerde sürdürülebilir gelişme ilkeleriyle uyumlu politikalar geliştirilmiştir. Böylece sakin şehir uygulamalarında sürdürülebilirlik ilkeleri belirleyici olmuştur. Sürdürülebilir gelişme (sustainable development), ekonomik gelişme ve büyümeyi desteklerken bu sürecin mümkün olduğu kadar "katılımcı" ve "yerel düzeyde örgütlenmeler"le (STK) desteklenen, eşit, adil koşullarda ve çevreye minimum zararla sürdürülmesi gerektiğini savunan bir yaklaşımdır.

Kısaca alternatif bir kalkınma anlayışı olarak sunulan ancak; mevcut ekonomik sistemle bütünleşmiş bir varlık gösteren sakin şehir hareketi ve hareketin sürdürülebilirliği bu araştırmanın temel problemidir.

1.2 Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yaygınlaşmaya başlayan sakin şehir hareketinin ve sakin şehir uygulamalarının Seferihisar örneğinde çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarda nitel ve nicel araştırma teknikleri kullanılarak incelenmesidir. Bu amaçla sakin şehir hareketinin uygulanabilme kapasitesi, yerel halk tarafından ne düzeyde benimsendiği ve hareketin sürdürülebilirliği Seferihisar örneğinde bir kamu kuruluşu, bir kooperatif, çeşitli sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra, yerel aktörler bağlamında incelenmiştir. Bu doğrultuda araştırma kapsamında Seferihisar örneğinde bir sakin şehirde yaşayan yerel halkın özellikleri ve halkın bu yeni hareket konusundaki düşünceleri analiz edilerek hareketin günümüz üretim-tüketim ilişkileri içinde sürdürülebilirliğinin ne ölçüde olanaklı olduğu araştırılmıştır.

Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

- Sakin şehir kavramının yerel aktörler için anlamı nedir?
- Sakin şehir kavramı uygulamada Seferihisar'da ne tür olanaklar sunmaktadır?
- İlçede yaşayan yerel halkın sosyo-ekonomik özellikleri ve yaşam alışkanlıkları nelerdir?
- Sakin şehir uygulamalarında sürdürülebilirliğin önemi nedir? Sürdürülebilirliği tehdit eden durumlar var mıdır?
- Sakin şehir uygulaması nasıl işlemektedir?
- Bir sakin şehir örneği olarak Seferihisar'ın sosyal, ekonomik ve çevresel politikaları ve yöre halkının sakin şehir hakkında düşünceleri nelerdir?

1.3 Önem

Kent çalışmaları literatüründe sosyoloji, coğrafya, sosyal antropoloji gibi farklı disiplinlerden araştırmacıların "kent" kavramını "şehir"e denk olarak ele almaları "sakin şehir" gibi küçük yerleşimlerin araştırma dışında kalması sonucunu doğurmuştur. Oysaki "kent" kavramı (urban) sadece şehirleri ifade etmek için kullanılmaz. Kavram ilçe ve köyler gibi daha küçük yerleşim yerlerini ifade etmek üzere de kullanılmıştır (Kenny and Kertzer, 1983, s. 10–11; akt. Pink, 2009: 452). Ancak, ilçe, köy veya kırsal bölge gibi kavramlar kentselleşmiş dünyada (urbanized world) ancak bir noktaya kadar sınırlı bir ölçüde kent bağlamında ele alınırken Harvey, 1997; Jewson ve McGregor, 1997 ve Low, 1999 günümüzde kentsel alan iletişim koridorlarıyla birbirine bağlı bir metropol zincirini ifade etmektedir (Amin and Thrift, 2002; akt. Pink; 2009: 452).

Sosyal kent hareketlerini büyük kentlerle ilişkilendirirken, bu hareketlerin büyük kentlerde ortaya çıktığını ortaya koymaya çalışan Ward (2006) ve McCann (2008) ilçe gibi daha küçük kent yerleşimlerini gözden kaçırmakla eleştiri alır (akt. Pink, 2009: 451, 452). Antropolog Thomas Eriksen (2001)'in "küçük yerlerin çalışılmasıyla büyük meselelerin analiz edilebileceğini" vurgularken (akt. Pink, 2009: 452); Bell and Mark Jayne (2007) de kent çalışmalarında "küçük şehirlerin dertli ihmali" olarak nitelendirmektedir (akt. Pink, 2009: 452).

Kentlerin çoğunun nüfusu 500.000 kişi kategorisinin altına düşmekte, hatta bu sayı yaşayan kişi bakımından bazı şehirlerde 100.000 kişiye kadar düşmektedir (Bell and Jayne, 2006). Kırsal alan ve kent ayrımının derinleştiği, kalkınma farklılığının açıldığı yeni dünya düzeninde kentleşme oranları dikkate değerdir. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS), 2014 yılı sonuçlarına göre Türkiye'de 81 ilde toplam 919 ilçe ve 51 il merkezi (Merkez İlçe) bulunmakta olup, bu ilçelerin 519'u Büyükşehir sınırları içinde yer almaktadır. Toplam ülke nüfusunun (77.695.904 kişi) %93,3'ü belediyelerde,

%7,7'si ise köylerde yaşamaktadır. (TUİK, 2015). Araştırmanın odağında bulunan Seferihisar İlçesi de İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı bir ilçe Belediyesidir.

2018 itibarıyla dünya nüfusunun %55'i kentlerde, %45'i ise kırsal bölgelerde yaşamaktadır (Birleşmiş Milletler, 2018). Türkiye örneğinde ise 2017 verilerine göre nüfusun %92'si il ve ilçe merkezlerinde yaşarken, belde ve köylerde yaşayanların oranı ise %7'dir (TUİK, 2017). Verilerin de işaret ettiği gibi 21.yy. da büyük çoğunluğun yaşamını sürdürdüğü ve çeşitli problemleri de beraberinde getiren kentlerin iyi değerlendirilmesi gereksinimi vardır (Castells, 2002: 390). Türkiye'de çok değil 1927 yılında nüfusun %75,8'i köy ve beldelerde yaşarken; 2009 yılına gelindiğinde bu oran, %24,5'e gerilemiştir. Diğer bir deyişle, il ve ilçe merkezinde ikamet edenlerin oranı da 82 yılda (1927-2009) %24,2'den %75,5'e çıkmıştır. Bu süreçte en yüksek artışların özellikle 1980 sonrasında meydana geldiği, 1980-2009 döneminde kent nüfusunun 2,8 kat artması dikkat çekmektedir (Dünya Bülteni, 2010).

Kır nüfusunun son yıllarda hızla azalması, bunun karşısında kent nüfusunun artması, tarımsal üretimle geçim sağlayan nüfus azalırken sanayinin ağırlık kazanması, tüketimin artması ve tüketim endüstrisinin ortaya çıkması gibi bir dizi sonucu ortaya çıkartmıştır. Bununla birlikte kentlerin sermayenin beşiği haline gelmesiyle, çok uluslu şirketlerin sayısı artarken; yerleşim yerlerinde özgünlüğü, mekân bilinci ve kimliği kaybetme tehlikesi ortaya çıkmıştır. New York Times dergisi, 2001'de sakin şehir hareketinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan yavaş gıda hareketini, "dünyayı sarsan 80 fikir" arasına dâhil etmiştir. Kent yaşamında giderek artan çevresel, sosyal ve ekonomik problemler bireyleri doğayla uyumlu yaşayabilecekleri ve yaşam kalitelerini arttırabilecekleri sakin şehir gibi alternatiflere yöneltmiştir. Bu alternatifin mevcut ekonomik işleyiş içinde ne kadar olanaklı olduğunun ortaya konulması bu bakımdan önemli görülmektedir

Yukarıda tartışıldığı gibi küçük şehirler değişimi ortaya çıkartma ve yerel-küresel bağlantısını kurma bakımından sosyal kent hareketlerinin ortaya çıkmasında ve kentlerle eşit öneme sahip olarak görülmektedir (Pink, 2009: 452). Kaldı ki metropoller sermayenin egemenliğinde yapısal gelişim progranlarına tabi iken; daha küçük yerleşim yerleri bu yapısal uyarlanma baskısından kendisini bir miktar korunaklı konumda tutarak yerel unsurlar göz önünde bulundurarak alternatif bir gelişme-kalkınma programı oluşturabileceği düşünülmektedir. Ayrıca yine bu nispeten küçük ölçekli yerleşimlerde metropollerin aynı potada erittiği unsurlardan farklı olarak bozulmamış özellikleri bulmak mümkündür. Bu çerçevede yoğun akademik ilgi büyük kentlere doğru kaymışken, daha küçük yerleşimlerin önemi gözardı edilmemelidir.

Daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde sakin şehir kavramının mevcut ekonomik sistemdeki sürdürülebilirliğini analiz etmeye yönelik karma yöntemin ve geniş bir katılımcı grubunun katıldığı bir sosyolojik çalışmanın eksikliği görülmüştür. Alandaki yayınların çoğu yalnızca literatür taramasına dayalı derleme çalışmalardan oluşmakta, saha çalışması içermemektedir. Bu araştırma kapsamında nitel ve nicel araştırma yöntem ve tekniklerinin araştırma sürecinde bir arada kullanılarak yöntemsel kısıtlılığın aşılması; paydaş olarak nitelendirilebilecek olan kişi ve kurumları kapsayacak aktörlere ulaşılarak sahadan daha geniş bir perspektifte veri alınması düşünülmüştür.

Bu doğrultuda Seferihisar'da uygulanan sürdürülebilir uygulamaların incelenmesi ve küreselleşen dünyada sakin şehirlerin küresel ekonomik düzenle yakın veya uzak ilişkilerinin yerel halk, sivil toplum kuruluşları, kamu kuruluşları ve kooperatif gibi çeşitli aktörleri dahil edecek şekilde geniş bir perspektifte ortaya konulması bakımından önem taşır.

1.4 Sınırlılıklar

Araştırma Seferihisar ilçesi ile sınırlı olup, diğer sakin şehirlerin kapsama alınmamış olması araştırmanın en temel sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu kapsama uygun olarak Seferihisar'da örneklem olarak belirlenen mahallerde 18 yaş ve üzeri kişiler ile birlikte sakin şehirle ilgili olduğu düşünülen kurum ve kuruluşlar kapsam dâhilindedir. Yöreye dışarıdan gelen yerli veya yabancı turistler kapsama alınmamıştır. Yerel halkın sakin şehir kavramına bakışını, sosyal, ekonomik ve kültürel olarak gündelik hayatı nasıl etkilediği üzerine odaklandığından yerel halk ve yerel kuruluşlar araştırma kapsamındadır.

Araştırmanın sınırlılıklarını aşmaya yönelik daha sonraki çalışmalarda araştırma kapsamı farklı sakin şehirlerle karşılaştırma yapılarak genişletilebileceği veya daha geniş örneklemle çalışılabileceği düşünülmektedir.

1.5 Metodoloji

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın tipi, araştırma tekniği, evren-örneklemine yönelik bilgilere yer verilmektedir.

1.5.1 Araştırma Tipi

Araştırma kapsamında karma yöntem benimsenerek nitel ve nicel teknikler bir arada kullanılmıştır. Araştırma sürecinde daha çok "ne" ve "nasıl" soruları sorulmuştur. Araştırma kapsamında sorulan soruların tipi araştırmanın stratejisini de belirleyeceğinden araştırmanın "betimleyici" nitelikte olduğunu söylemek mümkündür (Kümbetoğlu, 2005). Bununla birlikte yalnız betimleme yapılması hatalı sonuçlar verebileceğinden, insan eylemlerinin nedensel açıklanması için açıklayıcı anlama önerilir (Keat ve Urry, 1994). Böylece bir yandan anlama ve yorumlamaya dayalı betimleyici araştırma nitel yöntemle yürütülürken; diğer yandan da açıklamaya dayalı nicel yöntemin kullanılmasının çalışmayı daha da güçlendireceği düşünülmektedir.

Akşit'in belirttiği gibi (1998) niceliksel sonuçları anlamak üzere bir yol gösterici olarak da nitel araştırma yöntem ve tekniği kullanılabilir (akt. Kümbetoğlu, 2005). Özellikle son 20 yıldır birçok teorisyen yaygın bir biçimde "karma yöntemi" benimseyerek, nitel ve nicel yöntem ve teknikleri bir arada kullanmaktadır (Bryman, 2006; Creswell, 2003; Tasakkori ve Teddliea, 2003; akt. Gilbert, 2008). Diğer taraftan yalnız nitel veya yalnız nicel yöntemlerin kullanılması araştırmanın tek yönlü ilerlemesine neden olmakta; iki yöntem ve tekniğin bir arada kullanılması ise tekniklerin eksikliklerini giderme, yöntemlerin güçlü yanlarına ortaya çıkartma ve veri zenginliği açısından daha bütüncül bir yaklaşıma olanak tanımaktadır (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004; Maxcy, 2003; Morgan,2007; akt. Bloch, ve arkadaşları, 2014).

Bu araştırmanın amaçları doğrultusunda nicel ve nitel tekniklerin bir arada kullanılmasının araştırmanın bulgularının geçerliliğini ve güven düzeyini de arttırdığı düşünülmektedir (Gilbert, 2008) Veri oluşturmada çoklu teknikler ve kaynakların kullanımı sosyal bilimlerde verilerin doğruluğunu, araştırmanın geçerlilik ve güvenirliğini arttırmak için kullanılmakla birlikte metodolojik olarak "Triangulation" olarak adlandırılan çoklu kombinasyonlar veri kaynaklarında kombinasyonlar, farklı araştırmacılar arasında kombinasyonlar, yaklaşım ve bakış açılarında kombinasyonlar ve yöntemde kombinasyonlar olmak üzere çeşitli şekillerde uygulanabilmektedir. Çoklu yöntem ve tekniklerin kullanılması incelenen konunun daha bütüncül ve bağlamsal kavranışını sağlaması, olgunun koşullarının daha bütünlüklü bir profili sunması bakımından avantaj sağlar (Kümbetoğlu, 2005).

1.5.2 Araştırma Teknikleri

Bu bölümde araştırma kapsamında veri toplamak için kullanılan araştırma teknikleri ve veri toplanan kişi ve kurumlar hakkında bilgi verilmektedir. Araştırma kapsamında nitel ve nicel yöntemlerden oluşan karma bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu doğrultuda anket, derinlemesine mülakat, gözlem ve serbest görüşme teknikleri kullanılmıştır. Derinlemesine mülakatlarda katılımcının izni alınarak veri kaybını önlemek amacıyla ses kaydı alınmıştır. Belirtilen araştırma tekniklerinin uygulandığı aktörler Seferihisar örneğinde sakin şehir hareketiyle doğrudan veya dolaylı olarak ilişkili olan kişi, kurum ve kuruluşları kapsamaktadır.

Örneğin Kamu kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları gibi bazı aktörler sakin şehir ve sürdürülebilirlikle ilgili politikalar doğrultusunda araştırmaları uygulayan taraflarken, yerel halk gibi aktörler ise nihai yararlanıcıları oluşturmaktadır. Bu noktada aktörlerin belirlenmesinde sakin şehir uygulamaları kapsamında rol ve sorumlulukları bulunan uygulayıcılar ve bu hizmetlerden yararlanan aktörler temel alınmıştır. Dolayısıyla çalışma iki farklı düzlem üzerinde planlanmıştır.

Araştırmanın nitel aşamasını uzmanlarla yarı yapılandırılmış soru formu üzerinden yapılan görüşmeler ve yerel halka uygulanan anket formunun açık uçlu soruları oluşturmaktadır. Kuruluş temsilcilerinin yanı sıra sakin şehir sürecine yerel yönetimin en küçük ölçeği olarak muhtarların ne ölçüde dahil olduklarını ortaya koymak ve onların süreç konusundaki görüş ve deneyimlerini almak amacıyla muhtarlarla da görüşülmüştür.

Araştırma kapsamında alandaki çalışmalar incelenerek araştırmanın amaçları doğrultusunda derinlemesine mülakat ve anket formları geliştirilmiş olup, Etik Kurul Kararı alınmıştır. Soruların geliştirilmesinde pilot çalışmada sahada yapılan görüşmeler ve önceki çalışmalar yönlendirici olmuştur. Araştırma kapsamında geliştirilen anket

formu yönerge, gizlilik, teşekkür ve iletişim bilgilerini içeren kapak sayfasıyla birlikte 10 sayfadan oluşmaktadır (Bkz. Ek-1A).

Anket sorularının yapılandırılmasında Özmen ve arkadaşlarının "İletişim Çağında Frene Basmak: Yavaş Şehirlerin Çevre İletişimi Bağlamında Analizi, Çevresel Toplumsal Katılım, İş birliği ve Uzlaşma Stratejilerinin Yavaş Şehirlerde Nasıl Sağlandığının Beklenmesine Yönelik Bir Araştırma" başlıklı proje kapsamında, Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından 13 Şubat 2017 tarihinde düzenlenen, daha sonra makalesi yayınlanan (Yüksel Özmen; Biren, 2017: 140-158) çalıştay ve Çakıcı, A. C., Yenipınar, U., Benli ,S. (2014) "Yavaş Şehir Hareketi: Seferihisar Halkının Tutum ve Algıları İle Yaşam Doyumları", Ekincek, S.'nin (2014) "Sakin Şehir Yöneticilerinin Sakin Şehir Hareketine ve Sürdürülebilirliğe Yönelik Değerlendirmeleri" başlıklı tezi yönlendirici olan temel kaynaklardır.

Anket formu örneklemi temsil eden mahallelerde yerel halka uygulanmış olup; Anket sonucunda elde edilen veriler SPSS 21 (Statistical Package For Social Sciences) programı aracılığıyla işlenmiş; tanımlayıcı istatistik kullanılarak tablolar halinde sunularak, frekans ve yüzdelik değerler hesaplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda ayrıca Shapiro Wilk normallik testi uygulanarak testin sonucunda Kruskal Wallis H^2 testi yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler yapılan analizler neticesinde grafik ve tablolar halinde sunulmuştur. Verilerin görsel hale getirilmesi sürecinde Miles ve Huberman'ın (1984) da önerdiği gibi grafikler ve tablolar kullanılarak veriler sunulmaya çalışılmıştır. Böylece birbirinden kopuk bir biçimde duran verilerin insan zihninin çalışma ilkesiyle

[2] Kruskal Wallis H Testi: Parametrik olmayan bir test olup, gruplar arası karşılaştırma yapılmasına olanak tanır.

uyumlu ve daha anlaşılır bir biçime dönüştürülmesi hedeflenmektedir (akt. Özdemir, 2010: 327).

Araştırma sonucu elde edilen nitel veriler nitel veri analizi esasına göre analiz edilerek tartışılmıştır. Walcott (1994) nitel veri analizini betimleme, analiz ve yorumlama olarak üçlü bir kategorilendirmede tartışmaktadır. Analiz türlerini oluşturan bu üç kategorik teknik arasında kesin sınırlar olmayıp, bu üç aşamanın birbirini mutlak anlamda takip etmesinin de zorunlu olmadığı belirtilmektedir. Walcott (1994) nitel araştırmacının bir öykü anlatıcısı gibi, olayları belirli bir kronolojik düzen içerisinde ele almasını ve incelenen olayın dolaysız olarak aktarılmasını önermektedir.

Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama teknikleri ve görüşme yapılan kişilerle ilgili bilgi aşağıda Tablo 1'deki gibidir. Görüşmecilerin kimliklerinin gizliliğini korumak adına uzmanlar katılımcılar K olarak kodlanarak numara verilirken; muhtarlar ise M kısaltması ile numalandırlılarak kodlanmıştır.

Tablo 1: Veri Toplanan Kişi/Kuruluşlar ve Veri Toplama Teknikleri

Kişi/Kurum Adı	**Yer Bilgisi**	**Veri Toplama Teknikleri**
Yerel Halk	Seferihisar Mahalleleri	Anket, Kısmi Katılımlı Gözlem
Muhtarlar	Seferihisar Mahalleleri	Derinlemesine Mülakat
Seferihisar Belediye Başkanlığı	Seferihisar Belediyesi	Derinlemesine Mülakat
Sakin Şehir Türkiye Uzmanı	Seferihisar Belediyesi	Derinlemesine Mülakat
Kooperatif Temsilcisi	SS. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	Derinlemesine Mülakat
Seferihisar Kent Konseyi	Seferihisar Kent Konseyi	Derinlemesine Mülakat
Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği	Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği (İzmir Merkez)	Derinlemesine Mülakat
Kadınlar ve Üreticiler	Sığacık Pazarı, Üretici Pazarı	Serbest Görüşmeler, Kısmi Katılımlı Gözlem
Ürkmezi Güzelleştirme Çevre Koruma Kültür ve Turizm Derneği	Ürkmezi Güzelleştirme Çevre Koruma Kültür ve Turizm Derneği	Derinlemesine Mülakat
Doğa, Sanat, Felsefe Derneği	Doğa, Sanat, Felsefe Derneği	Derinlemesine Mülakat, Serbest Görüşmeler

2016-2017 Seferihisar Saha Ziyaretleri

Kullanılan Veri Toplama Teknikleri ve Avantajları

Tablo 2'de sıralanan veri toplama teknikleri araştırma kapsamında sahip oldukları avantajlar neticesinde seçilmiştir. Bu noktada önce tekniklerin avantajları gerekçeleriyle birlikte sunulmuş; daha sonra kısaca saha çalışmasının nasıl yapıldığı açıklanmıştır. Seferihisar ilçesi mahallelerinde örneklemi temsil eden kişilere uygulanan anket çalışması doğrultusunda aşağıdaki amaçlara ulaşılması planlanmıştır:

- Yerel halkın sosyo-ekonomik özelliklerini araştırmak
- Sakin şehir kavramının yerel aktörler için anlamını araştırmak
- Sakin şehir kavramının uygulamada yerel halka Seferihisar'da ne tür olanaklar sunduğunu incelemek
- Sakin şehir uygulamalarında sürdürülebilirliğini analiz etmek ve sounları belirlemek

Anket çalışmasından başlanacak olursa, soru formunda şu konularda bilgi alınmıştır: "hanehalkı ile ilgili bilgiler, demografik bilgiler (sosyo ekonomik durum, gelir kaynakları, vb.), serbest zaman aktiviteleri, sakin şehir uygulaması hakkındaki görüşleri, karar mekanizmalarına katılım durumu ve sivil toplum kuruluşu üyeliği, sorunları ve önerileri".

Anket uygulaması verinin betimleyici olmasının yanı sıra sosyal gerçekliğe ilişkin çıkarımlar yapan, seçici, sınıflandırıcı ve nicelleştirici bir yöntemdir. Toplanan bilgilerin güvenirliği yüksektir (Gökçe, 2007). Anketler doğası gereği çok sayıda kişiye ulaşılması bakımından yüksek katılımlıdır ancak, her bir katılımcıdan belirli düzeyde bilgi toplanır. Aynı zamanda siyasi düşünce, sosyal tutumlar, ekonomik kararlar ve çıktılar, göç, yaşam tarzları konulu araştırmalarda kullanılır (Park, 2006). Anketin avantajlarından biri de anketin yüz yüze uygulanabildiği gibi kişinin eğitim durumu yeterli ise kendi uygulamasına da olanak tanımasıdır. Ayrıca anket uygulanacak kişi anketi daha sonra doldurup araştırma ekibine teslim etme yolunu da seçebilir. Bu ise

yapılacak olan anket çalışmasında katılımcı için bir esneklik sağlamış olur (Aldridge ve Levine, 2001).

Belirtilen avantajlarla birlikte anket tekniğinin bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, "sadece sorulan soruya yanıt alınması, verilen cevabın derinleştirilememesi, sorunun anlaşılmaması veya yanlış anlaşılması, soru kâğıdının özensiz bir şekilde samimiyetten uzak bir şekilde doldurulması, cevaplanmayan sorular bırakılması" gibidir (Gökçe, 2007). Bu dezavantajlı durumları bertaraf etmek için bu araştırmada derinlemesine mülakat sorularına da yer verilmiştir.

Anket çalışmasının yanı sıra araştırma kapsamında kullanılan derinlemesine mülakat tekniğinde nitel verinin toplanmasında "enformel sohbet tarzı görüşme", "rehber bir görüşme formu ışığında yapılan görüşme" ve "standartlaşmış açık uçlu görüşme" olmak üzere üç farklı teknik bulunmaktadır (Kümbetoğlu, 2005). Bu araştırma kapsamında rehber bir görüşme formu üzerinden, yarı yapılandırılmış formatlı bir görüşme yapılmıştır. Derinlemesine mülakatlar sırasında veri kaybının önlenmesi açısından ses kayıt cihazı kullanılarak ses kaydı yapılmıştır.

Bu çalışmada kullanılan yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakat tekniği çeşitli avantajlar sunar. Yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakat tekniğinin en önemli avantajı katılımcılardan açık uçlu sorular vasıtasıyla derinlemesine bilgi alınmasının yanı sıra çeşitli yeni boyutların da fark edilerek araştırmaya dahil edilmesi durumudur (Kümbetoğlu, 2005). Diğer avantajlar görüşülen kişinin konuya ilgisini çekmek, anlaşılmayan soru açıklandığı için daha güvenilir cevaplar almak (Gökçe, 2007), sistematik ve düzenli bir şekilde veri toplamak, zamanı etkin kullanmaktır (Kümbetoğlu, 2005). Bu sayede bir form çerçevesince mülakat ayrıca görüşme yapılan kişilerin bireysel yaklaşımlarının, bakış açısı ve deneyimlerinin de araştırmaya dahil edilebilmesini mümkün kılar (Kümbetoğlu, 2005).

Bu avantajların yanı sıra derinlemesine mülakatın amaca ulaşması için uzmanlık bilgi ve deneyimi gerektirmesi, zaman ve maliyet gerektirmesi gibi dezavantajları bulunmaktadır. (Gökçe, 2007). Görüşmecilerden önceden randevu alınarak zaman konusundaki kısıtlılık konusunda önlem alınebilir. Derinlemesine mülakatla ilgili olası diğer dezavantajlar katılımcının yanıtlarına göre araştırma konusu çerçevesince yeni sorularla görüşmenin yönlendirilmesine olanak sağlayan yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakat doğrultusunda aşılabilir (Kümbetoğlu, 2005).

Araştırma kapsamında yukarıda belirtilen araştırma tekniklerini destekleyici nitelikte kullanılması planlanan "kısmi katılımlı gözlem" gözlemcinin incelenen grubun belirli aktivitelerine katılması ve katılımın kısa süreli olması durumudur (Kümbetoğlu, 2005). Araştırmada veri toplama aşamalarında gözden kaçabilecek olan unsurların fark edilmesine olanak tanırken, gözlemin katımlı olması öznelerin yaşam dünyalarını daha iyi anlama fırsatı sunar (Kümbetoğlu, 2005). Gözlemin dezavantajı ise, belirli bir zaman ve yer ile sınırlı olması, sübjektif olması ve yorum sürecinden geçirilirken farklı anlamlandırılmasıdır (Kümbetoğlu, 2005). Araştırmada anket ve derinlemesine mülakatların yanı sıra gözlemler de kaydedilmiştir. Derinlemesine mülakatlar doğrultusunda elde edilen nitel veriler daha sonra deşifre edilerek nitel veri analizi ile analiz edilmiştir.

1.5.3 Evren-Örneklem

Toplumsal araştırmalarda bilindiği üzere zaman, maliyet, emek gibi sınırlılıklardan dolayı evreni temsil edecek nitelikte bir örneklem seçimi yoluna gidilir (Gökçe, 2007). Bu araştırmanın nitel aşamasının önemli bir bölümünü oluşturan uzman mülakatlarında "amaçlı örneklem" yoluna gidilmiştir. Amaçlı örneklem modelinde temel amaç, araştırmanın konusunu oluşturan kişi, olay ya da durum hakkında ve belirli bir amaç doğrultusunda derinlemesine bilgi toplamaktır (Maxwell, 1996). Sakin şehir

uygulamaları kapsamında rol ve sorumlulukları bulunan uygulayıcılar bu kapsamda seçilmiştir.

Araştırmanın nicel aşamasının evrenini Seferihisar ilçesi, örneklemini ise ilçenin mahallelerinden "oranlı tabakalı örnekleme" yoluyla seçilen 332 kişi oluşturmaktadır. Çalışmada kullanılan oranlı tabakalı örnekleme yönteminde tabakaların örnek içindeki sayısal ağırlıkları önem kazanmaktadır (Gökçe, 2007). Bu araştırma kapsamında örneklemin temsil yeteneğini arttırmak amacıyla kullanılan bu örnekleme tekniğinde mahalleler tabakalandırma ölçütü olarak kullanılmıştır (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2:: α= 0.05 İçin Örneklem Büyüklükleri

Evren Büyüklüğü	**+- 0.03 örnekleme hatası (d)**			**+-0.05 örnekleme hatası (d)**			**+-0.10 örnekleme hatası (d)**		
	p=0.5 q=0.5	**p=0.8 q= 0.2**	**p=0.3 q=0.7**	**p=0.5 q=0.5**	**p=0.8 q= 0.2**	**p=0.3 q=0.7**	**p=0.5 q=0.5**	**p=0.8 q= 0.2**	**p=0.3 q=0.7**
100	92	87	90	80	71	77	49	38	45
500	341	289	321	217	165	196	81	55	70
750	441	358	409	254	185	226	85	57	73
1000	516	406	473	278	198	244	88	58	75
2500	748	537	660	333	224	286	93	60	78
5000	880	601	760	357	234	303	94	61	79
10000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
100000	1056	678	888	383	245	322	96	61	81
1000000	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100 milyon	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

Kaynak: *Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, s.50.*

Bu araştırmada örneklem belirlenirken İzmir ili Seferihisar ilçesine ait 2015 yılı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden, Adrese Kayıtlı Nüfus Sistemi'nden faydalanılarak, mahallelere göre 18 yaş üzeri nüfus bilgisi üzerinden bir hesaplama yapılmıştır. %5 hata payı ile elde edilen örneklem sayısı olarak 380 adet anket hedeflenmiştir. Mahallelere göre örneklem dağılımı Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Mahallelere Göre Örneklem Büyüklüğü (18 yaş üzeri)

Mahalleler	Sayı	%	Örneklem	Kadın	Erkek
Atatürk Mah.	974	0,034	13,001	7	7
Bengiler Mah.	1.681	0,059	22,439	12	12
Beyler Mah.	427	0,015	5,6997	3	3
Camikebir Mah.	5.382	0,189	71,841	36	36
Cumhuriyet Mah.	673	0,024	8,9834	5	5
Düzce Mah.	783	0,028	10,452	6	6
Gödence Mah.	235	0,008	3,1369	2	2
Gölcük Mah.	100	0,004	1,3348	1	1
Hıdırlık Mah.	3.426	0,120	45,731	23	23
Kavakdere Mah.	198	0,007	2,643	2	2
Mersinalanı Mah.	1.957	0,069	26,123	14	14
Orhanlı Mah.	855	0,030	11,413	6	6
Payamlı Mah.	958	0,034	12,788	7	7
Sığacık Mah.	2.219	0,078	29,62	15	15
Tepecik Mah.	1.705	0,060	22,759	12	12
Turabiye Mah.	2.393	0,084	31,943	16	16
Turgut Mah.	260	0,009	3,4706	2	2
Ulamış Mah.	1.798	0,063	24	13	13
Çamtepe Mah.	101	0,004	1,3482	1	1
Çolak İbrahim Bey Mah.	2.275	0,080	30,367	16	16
İhsaniye Mah.	68	0,002	0,9077	1	1
18 Yaş Üstü Toplam Nufus (Evren Büyüklüğü)	28.468	1,000	380	190	190
%95 Güven Aralığında Örneklem Büyüklüğü	380	-	-	-	-

*Kabul Edilebilir Hata Payı */- %5*

Çalışma kapsamında kaynakları verimli kullanmak bakımından, örneklem sayısı 24 kişi ve üzerinde olan mahallelerde anket uygulanması hedeflenmiştir. Ancak belirlenen örneklem sayısına ulaşmak amacıyla 24 kişi olan örneklem sayısının altında kalan bazı mahallelere de anket uygulaması yapılmıştır. Bu çerçevede Atatürk, Bengiler,

Camikebir, Cumhuriyet, Hıdırlık, Mersinalanı, Payamlı, Sığacık, Tepecik, Turabiye, Ulamış ve Çolak İbrahimbey Mahallelerinde toplam 332 kişiye anket uygulanmıştır.

1.6 Araştırma Süreci İle İlgili Bilgiler

Pilot Çalışma

Veri toplama sürecine ilk olarak 11-14 Kasım 2016 tarihlerinde ilçede gerçekleştirilen pilot çalışma ile başlanmış olup pilot çalışmada araştırmacı daha önce hiç bulunmadığı Seferihisar ilçesine giderek burayı tanımaya çalışmıştır. Süreçte yerel halktan, kurum ve kuruluşlardan kişilerle bir araya gelerek onları tanıma ve yaklaşımlarını öğrenme fırsatı elde etmiştir. Pilot çalışma sırasında yerel halkla ön anket çalışması ve serbest görüşme, ilgili kuruluşlarla ise derinlemesine mülakat yapılmıştır. Böylece soruların işlerliği test edilmiştir. Bu çalışma sonrasında soru formunda değişiklikler yapılmış, bazı sorular çıkarılarak yeni sorular soru formlarına eklenmiştir.

Araştırmacı ilk başta bölgede yeni olmanın getirdiği bazı dezavantajları yaşamıştır. Ancak günler içinde bu dezavantajlı durum aşılmış ve asıl veri toplama aşamasına geçmeden önce aşılması gereken tüm sorunlar aşılmıştır. Araştırma ekibi için ulaşım ve konaklama konularında araştırmalar yapılmış; mahallelerle ilgili temel bilgileri öğrenme, bazı anahtar kişilere ulaşmak, sahaya ilişkin birincil elden veri elde etmek gibi aşamalar tamamlanmıştır.

Saha Çalışması

İlk olarak pilot çalışma ile başlanan veri toplama süreci 7-14 Nisan 2017 tarihlerindeki saha çalışması ile sonlandırılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama teknikleri konusundaki bilgiler “Yöntem” bölümünde Tablo 3’teki gibidir. Araştırma kapsamında belirtilen tarihlerde toplam 332 kişiye Seferihisar ilçesi mahallelerinde anket uygulanmıştır.

Araştırma kapsamında Okan Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğrencilerinden bir grup anketlerin uygulanmasında saha araştırmasında yer almış; verilerin girilmesi aşamasında da katkıda bulunmuşlardır. Anketler belirlenen mahallelerde sokak aralarında, küçük esnafla iş yerlerinde, kahvehanelerde, lokantalarda, cafelerde, evlerde, parklarda ve pazarlarda uygulanmıştır.

Ön çalışma aşamasında yerel halktan görüşülen kişilerin sakin şehir kavramıyla ilgili bazı umutsuzlarının olduğu belirlenmiştir. Sahadaki gözlemler ve deneyimler neticesinde "kavramın uygulanabilirliğinin sorgulanması"nın araştırmada daha merkezi olacağı düşünmektedir. Bu doğrultuda ilçede yaşamanın avantaj ve dezavantajları konularında bilgi alınırken, sorunlar konusunda da bilgi alınmış; unvanın olumlu ve olumsuz yönleri tüm boyutlarıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın yapıldığı zaman dilimi yerli ve yabancı turistlerin henüz yoğunlaşmadığı bir dönem olması ve yerel halka ulaşmak açısından daha avantajlı bir dönem olması göz önünde bulundurularak tercih edilmiştir. Ancak veri toplama döneminin 16 Nisan 2017 Referandum Seçimi öncesine denk gelmesinin etkileri olduğu söylenebilir. Bu süreçte bazı katılımcılar anketin referandumla ilgili olabileceğini düşünerek yanıtlamaktan kaçınma eğilimi göstermişlerdir. Anket çalışması hassas sürece ve olası risklere rağmen olumsuzluklara uğramadan tamamlanmıştır.

BÖLÜM II: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE:

2.1 Yavaş Hareketini Hazırlayan Süreçler ve Tarihi Arka Plan

Bu bölümün amacı sakin şehir kavramını ve bu kavramın temelini oluşturan yavaş hareketinin 20. yüzyılın sonlarında ortaya çıkmasına zemin hazırlayan koşulların tartışılmasıdır. Bu doğrultuda tarihsel süreç içerisinde ilerlemeci kapitalizmin ortaya çıkışıyla birlikte etkisini gösteren küreselleşmenin ve bu süreçlerin toplumun her alanına nüfuz eden sonuçlarının incelenmesi gerekir (Bottomore, 1991: 426-28; Benton, 2001: 36-41). Bu bağlamda toplumsal bir olgu olarak yavaş hareketi ve nihayetinde sakin şehir yaklaşımını ortaya çıkaran ekonomik ve siyasal yönlerinin karşılıklı ilişkisi araştırılmalıdır.

Çağdaş toplumların başat ekonomik sistemi olarak toplumları belirleyen kapitalizm 21. yüzyılda ekonomik, sosyal ve çevresel olarak tartışılan etkileri ortaya çıkartmıştır. Tarihsel süreç içinde üretim ve tüketim rejimleri, mekânın ve zamanın kullanımı, işgücü ve emek, çevre ve doğal kaynaklar başta olmak üzere pek çok konuda toplumları yönlendiren bir sistem olarak varlığını sürdürmüştür. Bu süreçte bazı ulus devletler kalkınma, refah ve büyüme konularında önemli avantaj sağlarken; ulus devletlerin sahip oldukları teknolojik üstünlüklere göre bu gelişmişlik ve refah düzeyinden pay almaları söz konusu olmuş, böylece ekonomik olarak dezavantajlı ülkeler için azgelişmiş ülke kontenjanından yer açılmıştır.

Başta ekonomik eşitsizlikler olarak somutlaşan yeni ekonomik sisteme bağlı olarak oluşan yeni toplumsal düzen teorisyenler tarafından çeşitli kavramsallaştırmalar geliştirilerek ele alınmıştır. Mevcut ekonomik sistemin etkileri daha sonra kendisini çevre sorunları ve eşitsizlik tartışmaları ile belli etmiştir. Bu süreçte yeni toplumun talepleri "yeni toplumsal hareketler" olarak tartışılmaya başlanırken, mevcut kalkınma

anlayışında çevrenin de gözetilmesi gerekliliğinin ortaya çıkmasıyla sürdürülebilir kalkınma tartışılan bir diğer konu başlığı olmuştur.

Bu tartışmalar devam ederken bugün gelinen noktada ekonomik sistemin doğası gereği uluslararasılaşan yapısı ve küreselleşmenin hız kazanmasıyla "yerel kalabilme" kaygısı ve özlemi gıdadan, kültüre; ekonomiden sağlığa pek çok alanda kendini göstermiştir. Sakin Şehir Birliği gibi bir oluşumun doğmasının motivasyonu olan bu ve benzeri taleplerin açıklanabilmesi mevcut ekonomik paradigmanın kavranması, açmazlarının sorgulanması ve bu açmazlara yönelik alternatif taleplerinin kavranması ile mümkündür.

Hakim küresel kapitalist ekonomik sistemde yavaş hareketi doğrultusunda gelişen sakin şehirlere olan talep mevcut küresel kapitalizmin açmazları, yeni toplumsal hareketler, çevre-insan ilişkisinin günümüzdeki boyutları, çevre krizi konuları bağlamında genel olarak kapitalizmin sürdürülemezliği üzerinden tartışılabilir. II. Dünya savaşından sonra ülkelerin benimsediği hızla sanayileşme stratejilerinin var olan eşitsizlikleri derinleştirmekten, sömürüyü arttırmaktan ve çevreye zarar vermekten daha önemli olamayacak olumsuzluklara yol açması neticesinde sürdürülebilir kalkınma kavramının tarih sahnesine çıkmasıyla Gündem 21 uyarınca yerel yönetimlere de görev düşmüştü.

Sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda gelişen ve yerel yönetimlerin bu uygulamalarda başı çektiği sakin şehirlerin tüm dünyada tanınırlığının artması popülerleşmeyi de beraberinde getirmiştir. Ülkemizde de bu yerleşimlere giderek artan ilgi zaman zaman buralarda nüfus patlamasının yaşanması ve bununla beraber gelen bazı sorunların da yaşanmasını kaçınılmaz hale getirmiştir. Tekdüzelikten ve kent hayatının karmaşasından çıkmak isteyen kitlelerin kent hayatına mola vermek, soluklanmak, tatil yapmak için gittikleri yerler haline gelen sakin şehirler bazı soruları

açığa çıkartmıştır: “Sakin şehir oluşumu hangi tarihsel, ekonomik, sosyal ve toplumsal koşullarda gelişmiştir?”, “Sakin Şehir Birliği’ne neden ihtiyaç duyulmuştur?” “Birliğin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan koşullar nelerdir?”, “Sakin şehirler mevcut ekonomik sistem dahilinde bir mola yeri veya bir adacık mı; yoksa mevcut ekonomik sisteme bir alternatif mi?”, “Sakin şehirler sürdürülebilir mi?” Bu yerleşimler duyulan ihtiyacı analiz etmek için mevcut ekonomik sistemin açmazları ve topluma yansımaları ele alınmalıdır.

Bu kısımda ilk olarak içinde bulunulan geç kapitalist döneme girilmesine zemin hazırlayan tarihsel koşullar dünyanın teknolojik, ekonomik, kültürel olmak üzere farklı alanlarda gelişim aşamaları çerçevesinde ele alınacak; mevcut kalkınma paradigmasının alternatif bir anlayışa duyulan ihtiyacı ekonomik, siyasal, ideolojik ve çevresel etmenler üzerinden nasıl biçimlendirdiği tartışılmaktadır.

2.1.1 Ekonomik Koşullar

2.1.1.1 Kapitalizmin Gelişmesi

16. yüzyılda ortaya çıkan coğrafi keşifler, Rönesans ve Reform hareketleri gibi gelişmelerin bir sonucu olarak üretim yapısı ve buna bağlı olarak da ekonomik düzen ve toplumsal yapı dönüşüme uğramaya başlamıştır. Bu sürece paralel olarak ileriki dönemlerde dünyaya egemen olacak liberal düşünce sistemi de gelişmeye başlamıştı. Kapitalizmin ideolojik altyapısının Sanayi Devrimi ile eş zamanlı olarak ortaya çıktığı söylenebilir (Erbaş, 2009: 34). Tarım ekonomisine dayalı bir sistem olan feodalizmin sona ermesi ve Sanayi Devrimi’nin gerçekleşmesi ile birlikte ortaya çıkan kapitalizm, kısaca toplumsal bir üretim biçimi ve ekonomi sistemi olarak tanımlanabilir.

1850-1873 yılları arası Sanayi Devriminin de etkisiyle kapitalist sistem hızla gelişmeye başlamış ve bu dönem klasik sermaye birikiminin sağlanmaya başladığı yıllar olmuştur (Balseven ve Önder, 2009: 78). Tarihsel kökenleri 17. Yüzyılın başlarına

kadar uzanan bir felsefe olarak tanımlanan liberalizm (Aktan, 1995:3) mutlakiyetçi bir rejime eşitlik ve özgürlük gibi kavramlarla karşı çıkar. Liberalizmin gelişimi sürecinde eşitlik, özgürlük kavramları, ulus, yurttaşlık, halk ve ulus devlet kavramları ile birlikte anlam kazanmış ve birbirini beslemiştir (Özkazanç, 2005: 1).

Liberalizm müdahaleci devlet anlayışının aksine "sınırlı ve sorumlu devlet" yaklaşımını benimser. Diğer bir deyişle, devletin adalet, iç güvenlik de dış güvenlik (savunma), eğitim, sağlık, alt-yapı vb. hizmetleri üstlenmesi bunun dışında mal ve hizmetlerin üretiminin piyasa ekonomisine bırakılması savunulmaktadır (Aktan, 2005: 5). Liberalizmin ekonomik sistem olarak savunduğu piyasa ekonomisi ya da kapitalizm "rekabete dayalı, karı esas alan, özel mülkiyet, miras, sözleşme yapma, teşebbüs ve tercih özgürlüğünün güvence altına alınmış olduğu ve devletin fiyat mekanizmasının işleyişine en az düzeyde müdahale ettiği bir ekonomik sistem modelidir" (Aktan, 2005: 5).

1980'lerle birlikte Liberalizm daha farklı bir biçimde uygulanmaya başlamıştır. Dünyada 1930'lardan sonra görülen en büyük durgunluğu takiben 1973 ve 1979 yıllarında yaşanan iki önemli enerji krizine çözüm olarak sunulan Neo-Liberal politikalar ABD'de Reaganizm, İngiltere'de Thatcherizm şeklinde somutlaşmıştır (Bal, 2011: 15). Bu süreçle birlikte sanayileşmiş batı kapitalizminin liberalleşme politikalarının kontrol mekanizmasında olan IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşlar 1980'li yılların başlarından itibaren yapısal uyum programlarını yoğunlaştırmışlardır (Williamson, 2004). Dayatılan bu programlarda şu süreçler yaşanmıştır: "ücret düzeylerinin düşürülmesi, serbest ticaret, liberalleşmiş finans piyasaları, özelleştirme, hükümet bütçe fazlaları (kamu harcamalarının kısılması)" (Bal, 2011: 16). 1987 yılında Margaret Thatcher ile başlayıp, dünyanın tamamına yayılan özelleştirmeler hızlanmıştır (Naisbitt ve Aburdene, 2000:147-151).

Türkiye ise dünyanın geri kalanına neoliberal politikaların ekonominin merkezine oturtulduğu 24 Ocak 1980 kararları ile entegre olmuştur. Bu kararlar doğrultusunda ithal ikameci politikalar gibi dar kapsamlı kapalı ekonomi tarzındaki uygulamalara son verilerek yeni bir ekonomi modeline geçilmiştir. 1980 yılı ekonomiyi serbestleştirme ve dışa açılma politikalarıyla birlikte küresel sermayenin genişlemesini sağlayacak politikaların devreye sokulduğu bir dönem olarak değerlendirilmektedir (Uçkaç, 2010: 426).

1980'li yıllardan sonra tüm dünyada egemen bir ideoloji haline gelen liberalizmde bireye çalışarak kendi zenginliğini arttıracağı motivasyonu yüklenirken; ulusun da zenginlik ve refahını arttıracağı inancı vardır. Ancak refah ve ekonomik büyüme ile özdeşleştirilen kapitalist sistem toplumda tüm sınıflar için adil bir büyüme sağlamamış ve sınıflar arasındaki eşitsizlikleri derinleştirerek, yoksulluğu arttırmıştır. Bu süreçte doğa ve insanın metalaştırıldığı bir döneme geçilmiş; kalkınma ve ekonomik büyüme gibi gerekçelerle çevre de ikinci plana alınmıştır.

Yeni ekonomik sistem toplumun tüm kesimleri için belirli bir refah düzeyi sağlamamakla birlikte 1970'li yıllardan itibaren sanayi toplumunun hâkim özelliklerinin farklılaşmaya başladığı konusunda tartışma yürütülmüştür. Bu tartışmada genel olarak Sanayi Toplumunun sonuna varıldığı konusunda teorisyenler arasında bir uzlaşı bulunurken sanayi sonrası toplumda yeni ekonomik sistemin bir devrim ve kopuşu mu; evrimsel bir gelişme ve sürekliliği mi temsil ettiği konusunda tartışmalar devam etmektedir. Her iki grup da farklı vurgularına rağmen ekonomik ilişkilere ağırlık vermekte, kapitalizmin değişik aşamalarından söz ederken farklı kavramsallaştırmalar kullanmaktadır.

Örneğin, "endüstrileşme" veya "endüstriyelizm" kavramlarını kullanarak toplumu "üretim teknikleri" ve "teknolojik değişme" konularına vurgu yaparak açıklayan

teorisyenler Weberyan ekolü temsil ederken; Kapitalizmin endüstriyelizm ile bir ve aynı şey olmadığı gerçekliğinden hareketle Marksist teorisyenler toplumun içinde bulunduğu durumu açıklamak üzere "toplumsal üretim ilişkileri"ne başvurur (Erbaş, 2009: 35-41). Marksist teorisyenler toplumun içinde bulunduğu aşamayı bir düzenleme biçimi olarak siyasal boyut ve emek süreçleri çerçevesince açıklarken dönemi "fordist dönem", benimsenen ideolojiyi ise "fordizm" olarak kavramsallaştırır. Buna karşılık Weberyan ekolün temsilcileri ise fordist dönemi "modern dönem", bu dönemin ideolojisini yansıtan egemen bilim, sanat ve kültür anlayışını ise "modernizm olarak adlandırmayı benimser (Erbaş, 2009: 35,41).

Toplumun içinde bulunduğu aşamayı ifade etmek konusunda farklılaşan teorisyenler takip ettikleri ekole uygun olarak daha birçok kuram geliştirmişlerdir. Örneğin, yeni ekonomik düzenin sanayi döneminin devamı niteliğinde olduğu yönünde sürekliliği savunan teorisyenler "neo-Fordizm" kavramını kullanırken (Pollert, 1988; Jessop, 1997), içinde bulunulan dönemin bir öncekinden farklı olduğunu savunarak kopuşu vurgulayan teorisyenler "yeni dünya düzeni" Endüstri Sonrası Toplum, "örgütsüz/organize olmayan kapitalizm"; "post-Fordizm", kavramlarına (Wallerstein, 1976; Touraine, 1971; Bell, 1973; Lash ve Urry, 1987), "küreselleşme" kavramına (Scott, 1988; Giddens, 1973; Mandel, 1976; Offe, 1985) vurgu yaparak yeni kapitalizm kuramlarını geliştirmişlerdir.

Başta ekonomik eşitsizlikler olarak somutlaşan yeni ekonomik sisteme bağlı olarak oluşan yeni toplumsal düzen teorisyenler tarafından çeşitli kavramsallaştırmalar geliştirilerek ele alınmıştır. Bu kuramlar "sanayi sonrası dönem" (post-endüstriyel dönem) (Touraine, 1969); (Bell, 1973); "Disorganize Kapitalizm" (Lash ve Urry, 1987); "ileri kapitalizm", (Giddens, 1973); "geç kapitalizm" (Mandel, 1976), (Offe, 1985); "Postmodern Dönem" (Lyotard, 1984), (Habermas, 1975), (Harvey, 1989); "Üçüncü

Dalga Toplumu" (Toffler, 1981); "Enformasyon Toplumu" (Castells, 1993); "Hizmet Sınıfı Toplumu" (Dahrendorf); "Bilgi Toplumu" (Giddens, 1994); "Bilgi Ekonomisi" (Machlup, 1958); "Teknokratik Çağ" (Brzezinski, 1970); "İkinci Endüstriyel Dönem" (Piorre ve Sabel, 1984) olarak özetlenebilir. Kavramların birbirinin yerine kullanılması Latour'a göre tarihsel dönemlerdeki geçişliliği ve devamlılığı ifade etmektedir (Latour, 1988: 247). Teorisyenlerin ortak olarak paylaştıkları yeni bir toplum biçiminin ortaya çıktığı yönünde olmuştur.

Kavramsallaştırmaların teorisyenlerin ideolojik görüşlerine göre farklılaşmasının yanı sıra; benimsenen paradigmalar da tarihsel süreç içinde değişen toplumsal yapıya paralel olarak değişmekte ve bir önceki dönemde hâkim olan paradigmanın önemi azalmaktadır (Kuhn, 1970: 12). Temellerinin Adam Smith ile (1723-1790) başladığı kabul edilen kapitalizm her sistem gibi süreç içinde değişim ve dönüşüme uğramıştır. Bu doğrultuda Erbaş'a göre kapitalizm 3 farklı dönem içinde incelenebilir (Erbaş, 2009: 34).

Kapitalizmin ilk dönemi "emek", "toprak" ve "paranın" birer metaya dönüştüğü 18. yüzyıldan 19. yüzyıl ortalarına kadar (1945) olan süreç olarak kabul edilebilir. Bu dönem üretim ilişkilerinin örgütlenmesinde feodal dönem gibi yerel bir yapıdan sanayileşme ve kapitalizmin gelişmesiyle birlikte ulus-devlet yapısına doğru geçiş sürecinin ilk aşamaları olarak kabul görür. Marx'ın "Das Kapital" (1867); Weber'in "Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu" (1904) adlı kapitalizm teorilerini sunduğu eserleri bu dönemde geliştirilmiştir (Erbaş, 2009: 34).

Kapitalizmin giderek daha da uluslararasılaşma sürecine entegre olması ve sömürgeciliğin etkisiyle birlikte 1945'ten 1980'e kadar olan süreç kapitalizmin ikinci dönemi olarak kabul edilebilir. Bu süreçte uluslararası pazarların gelişmesi, yatırım ve üretim sistemlerinin genişlemesi, finansal yatırım, spekülasyon ve ticaretin

serbestleşmesi söz konusu olmuştur (Erbaş, 2009: 35). Bu dönemin en önemli özelliği sermayenin uluslararasılaşmasına karşın ulus devletin egemen ve her alanda düzenleyici rolde olmasıdır. Bu dönemin en önemli özeliklerinden bir diğeri ise "ulusal ölçekli devlet eliyle inşa edilen ve devletin kontrolünde olan ekonomi; emek-ücret-pazar alanlarındaki bazı sıkıntıların refah sistemleri aracılığıyla giderilmesi, standartlaşmış kitlesel üretim ve kitlesel tüketimdir" (Erbaş, 2009: 35,36).

Kapitalizmin üçüncü dönemi incelendiğinde, 1980'lerde başlayıp günümüze kadar gelen süreçten söz edilebilir. Bu dönemde kapitalizmin yükselişi ile birlikte küreselleşme kavramı da önem kazanmış ve literatürde popülerleşmiştir. Kapitalizmin küreselleşmesinin en somut göstergesi kapitalist ekonomik yapılanmanın üçüncü dünya ülkelerine yayılması olarak ifade edilebilir (Erbaş, 2009: 36). Yine bu dönemde neo-liberalizm ve post-fordizm 1970'lerde kapitalizmin içinde bulunduğu krizin bir sonucu olarak 1980'lerle birlikte tüm dünyada etkin bir hale gelmiştir.

2.1.1.2 Kapitalizmin Yeni Aşaması

Bugün hâkim ekonomik sistem olarak kapitalizmin yeni bir aşamaya geçtiği tartışılmakta ve kapitalizmin bu yeni aşaması çeşitli teorisyenlerce farklı yönlerden açıklanmaktadır. Bu yeni aşamaya geçilmesinde etkili olan faktörler tarihsel koşullar, küreselleşme süreci, ekonomik etmenler, kültürel temeller ve teknolojik gelişmeler gibi oldukça geniş bir perspektifle açıklanabilir.

Bilindiği gibi Sanayi Devrimi ile birlikte iş gücünün tarımsal üretimden fabrikalara doğru kayması kırdan kente göçün hız kazanmasıyla sonuçlanmıştı. Küreselleşme süreciyle birlikte, yaşanan yapısal değişimle kentin anlamı ve küresel düzlemde sahip olduğu rolün değişmeye başladığı teorisyenler tarafından kabul gören bir görüştür. Daha önce refah devleti kapsamında devlet tarafından karşılanan bazı hizmetlerin ve

kuruluşların özelleştirilmesi sonucu çok uluslu veya uluslararası firmaların etkili olduğu, devletin etkinliğinin azaldığı bir döneme girilmesi sürpriz olmamıştır (Ocak, 1996: 34,35).

İçinde bulunulan bu yeni döneme girilmesine zemin hazırlayan tarihsel koşullar incelenecek olursa, kapitalist üretim yapısı içinde toplumsal iş bölümünün sürekli olarak gelişmesine paralel olarak yeni uzmanlaşma biçimlerinin ve yeni sınıflandırmaların ortaya çıkması, tarım ve zanaatların, kır ve kentin birbirinden ayrılması; son aşamada ise tüketici malları ile üretim araçlarının karşı karşıya gelmesi olarak sıralanabilir (Mandel, 2013: 377).

Sanayi sonrası dönemde değişen toplumu açıklamak için geliştirilen post-modern kuramların temel vurgusu değişen ekonomik koşulların kültür üzerindeki etki yaratımı üzerine olmuştur. Jameson'ın da ifade ettiği gibi postmodern teorisyenler toplumlardaki bu dönüşümü önceki dönemden bir kopuş olarak değerlendiren ve yepyeni bir toplum türünün ortaya çıktığını "bilgi toplumu", "tüketici toplum", "medya toplumu", "elektronik toplum", "post-endüstriyel toplum", "risk toplumu" ve düşünümsel modernite gibi kuramlarla haber vermişlerdir. Bu kuramlar klasik kapitalizmin yasalarının artık "sınıf savaşımının her yerdeliği" açıklamasının geçerliliğini yitirdiğini ortaya koyma amacındadır (Jameson, 2008: 31).

Postmodernizmi "geç kapitalizmin kültürel mantığı" ve "kapitalizmin üçüncü aşaması" olarak ifade eden Jameson geç kapitalizm kuramını, Mandel'in ilk olarak 1970-72'de Almanya'da yayınlanan eserine dayandırır. Geç kapitalizm kuramına göre genelleşmiş meta üretimi olarak kapitalist üretim biçiminin toplumsal olarak yalnız ekonomik alana değil, diğer alanlarına da nüfuz ettiği görüşü hakimdir (Mandel, 2013: 26). İlk olarak Werner Sombart tarafından ortaya konulup Ernest Mandel ve Fredrich Jameson gibi teorisyenlerce de geliştirilen geç kapitalizm kavramı bu yeni dönemi

anlatmak üzere kullanılan kavramların en önemlilerinden birisidir. Bu yeni dönemin temelleri teknolojik, ekonomik, kültürel olmak üzere farklı alanlarda dünyanın gelişim aşamalarına dayanır (Jameson, 2008: 23).

Teknolojik ön koşullarının oluşması, uluslararası ilişkilerin yeniden örgütlenmesi ve sömürgelerin sömürgecilikten arındırılacak şekilde yeni bir ekonomik dünya sisteminin ortaya çıkması için gerekli temelin oluşması 2. Dünya Savaşının sona erdiği yıllardan (1945) sonra atılırken; ekonomik yönden hazırlanması tüketim malları ve yedek parça sorununun çözüldüğü 1950'lerde (Jameson, 2008: 23); siyasal yönden hazırlanması ise çok uluslu şirketlerin gücünü arttırması ile 1970'lerde ve SSCB'nin dağılması ile 1990'larda (Oran, 2004: 50) gerçekleşmiştir.

Medyanın ve yeni teknolojilerin ortaya çıkması sonucu 1960'lı yıllar ise yeni toplumsal düzenin kültürel olarak temellerinin atılmaya başlandığı dönem olarak kabul edilir (Jameson, 2008: 22,23). Devletin etkinliğinin azalırken çok uluslu şirketlerin etkin olduğu bir döneme girilmesi sonucu ekonomik açıdan yerel birimler, kentler ve bölgeler önem kazanmıştır (Eraydın, 1996: 368). Kültür ve imge üretiminde kitlesel yayılma olmuş, işçi sınıfı küçülerek orta sınıf büyümüştür. Kentlerin sermayenin egemenliğine bağımlı bir dünya kavrayışı üzerinden tanımlanması kaçınılmaz olmuştur (Ocak, 1996: 34).

Geç kapitalizm teriminin genel kullanımı Frankfurt Okulu ile başlamış; özellikle bu kavram Adorno ve Horkheimer tarafından sık kullanılmıştır (Jameson, 2008: 20). II. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan ve Kapitalizmin üçüncü aşaması olan "çok uluslu kapitalizm dönemi" olarak adlandırılan geç kapitalizm kuramı kapitalizmin tarihsel süreç içinde 3 temel aşamadan geçtiği kabulüne dayanır. Bu aşamalar "piyasa kapitalizmi", "tekelci dönem/emperyalist safha" ve "çok uluslu kapitalizm" dönemleridir. Diyalektik olarak her biri kendinden önceki devrimin gelişimini oluşturan

bu dönemlerden sonuncusu olan "çok uluslu kapitalizm" içinde yaşanılan dönemi kapsamakta olup, bazılarının tüketici kapitalizm veya post-endüstriyel olarak adlandırdığı, sermayenin bugüne kadar metalaştırmadığı alanlara doğru yoğun biçimde genişlediği ve en saf biçimini oluşturan dönemdir (Jameson, 2008: 76,77).

Geç kapitalist sistemde sermayenin merkezileşmesi için çok uluslu firmalar ve büyük şirketler gelişir (Mandel, 2013:383). Özellikle 1960 sonrası dönemde ülke sınırlarını aşan bir dünya pazarı oluşumu ve uluslararası ticaretin hızlanmasıyla çok uluslu işletmelerin yaygınlaştığı görülür (Hirst ve Grahame, 1998: 44). Fordist ekonominin yerini, post-Fordist ekonominin almasıyla küreselleşmenin 20. yüzyılın sonuna damgasını vurması sonucu (Mayer ve Knox, 2010: 1546) 1990'larda küresel doğrudan yabancı yatırımların hızla büyüme göstermesi tesadüf olmamıştır (Tümertekin ve Özgüç, 1999: 47).

1971'de Bretton Woods Sisteminin çöküşü ile ABD, Almanya, Japonya, İngiltere gibi gelişmiş ülkelerin sermaye hareketleri üzerindeki kısıtlamaları kaldırmaları; özelleştirme politikaları, finans sektöründeki gelişmeler, çok uluslu şirketlerin yaygınlaşması; Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü, IMF gibi kuruluşların çalışmaları ekonomik gelişmelere örnek olarak verilebilir (Acar, 2002: 77).

Bugün bazı şirketlerin yıllık toplam satışlarının pek çok ülkenin yıllık gayri safi milli hasılasını geçmiş durumda olduğu bilinmektedir. Kömür ve odun ticareti yapan binlerce küçük işletmenini yerini bugün az sayıda petrol ve doğal gaz şirketleri alıyor (Mandel, 2013: 385). Gücünü toprağın ve sonlu doğal kaynakların özel mülkiyetinden alan enerji lobileri petrol, gaz ve kömür gibi doğal varlıklar üzerinden tekelleşmektedir (Tanuro, 2011:157). Böylece büyüyen kar istikrar kazanmakta ve hatta rant şeklinde kurumsallaşmaktadır. Bu durum elbette yalnızca yatırımın süresi ile ilgili olmayıp, yeni ihtiyaçlar yaratan güçlü lobilerden de kaynaklanmaktadır (Tanuro, 2011:157). Yine

demir, çelik, petrokimya, cam, çimento, elektrik üretimi gibi CO^2 salınımı yüksek sektörler artı değerin bir bölümünü başka sektörlere pompalayan ve bu nedenle aşırı kar arayışındaki sermayeleri kendine çekmeye devam eden çok uluslu tekellerin hakimiyetindedir (Tanuro, 2011:166).

Örneğin Ford şirketinin yıllık satışı Norveç, Pakistan, Endonezya gibi ülkelerin yıllık GSMH'sinden (Oxford Üniversitesi Küresel Yönetim Komisyonu, 1996: 41), Philips'inki Yeni Zelanda'nın GSMH'sinden (Barnet ve Cavanagh, 1994: 2) fazladır. Diğer yandan bireysel düzeyde ise dünyada 358 insan, dünya nüfusunun yaklaşık yarısı olan 2,5 milyar insan kadar mal varlığına sahiptir (Martin ve Schumann, 1997: 34).

"Sermaye hareketlerinin yoğunlaşan uluslararasılaşması, kapitalist ekonomilerin bütünleşmesi ve kapitalist birikim süreçlerinin küresel eklemlenişi gibi ekonomik olgular, uluslararası ticaretin ve yatırımların serbestleştirilmesi, ulusal devletin doğrudan yatırımları çekici kılan mekanizmaları devreye sokması gibi siyasal olgularla at başı gitmektedir. Bu olgulara, kapitalist yoldan başka bir kalkınma alternatifinin bulunmadığını, bu kalkınma stratejisine uygun olarak da ÇUŞ'a kucak açılması gerektiğini ilan eden neoliberal ideoloji eşlik etmektedir" (Çoban, 2004: 2). Diğer taraftan ucuz işgücü temini, ham veya işlenmiş maddelere ulaşma gibi unsurlar ÇUŞ'ların temel motivasyonlarıdır (Kazgan, 2000: 52) Bu motivasyonla faaliyet gösteren şirketlerle birlikte gelinen küreselleşme düzeyi, artık her şeyin ekonomik göstergelerle ifade edildiği bir döneme işaret eder.

2.1.2 Teknoloji ve Kültürel Koşullar

Çok boyutlu ve karmaşık etkileri olan küreselleşme teknolojik gelişmelerle birlikte ekonomik alanın yanı sıra kültürel alanda da etkili olmuştur. Geç modern toplumda iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişimlerle birlikte zaman ve mekân kavramlarında da dönüşümler yaşanmıştır. Böylece küreselleşen dünyada yeryüzünün bir bölgesinde meydana gelen bir olayın dünyanın geri kalanını etkilediği bir döneme girilmiştir (Evre, 2011: 67). 1960'lı yıllar yeni teknolojilerin ve medyanın ortaya çıkmasıyla birlikte yeni toplumun kültürel yapısının şekillenmeye başladığı bir dönem olmuştur (Jameson, 2008: 22,23).

Harvey (2003a: 362) yeni toplumu açıklamak için geliştirdiği postmodern kuramında zamanın mekân üzerindeki denetiminin ortadan kalktığı, farklı mekanlarda eşzamanlı olarak benzer gerçekliği deneyimlemenin mümkün olduğu bir kültürel dönüşümden söz eder. Dünyanın artık eskisi gibi olmadığı bir anlamda keskin ve daha akılcı bir dönüşüm yaşandığı pek çok teorisyenin tartıştığı bir konu olmakla birlikte, bu değişimin hayatın her alanını etkileyen kapsamlı bir dönüşüm olduğu görüşü hakimdir (Jameson, 2008: 31). Bu dönüşüm teknolojik gelişmeler, üretim alanındaki gelişmeler ve kültür-imge üretimi gibi çok çeşitli alanları kapsamaktadır.

Yeni toplumun geldiği son aşamayı açıklamak için geliştirilen bir diğer kuramda Baudrillard (2003; 2005) kültürel olarak ortaya çıkan tüketim toplumu ve medya teknolojilerine vurgu yapmaktadır. Bu kurama göre hiper-gerçeklik, simülasyonlar ve simulakraların önem kazandığı, artık imajların gerçeğin önüne geçtiği bir dönemden söz edilmektedir. Böylece gerçek ile imgesel olanın iç içe geçtiği, temsiller ve taklitlerin toplum üzerinde denetim kurmaya başladığı bir toplumsal aşamadan söz edilir.

Bugün içinde bulunulan geç modern toplum aşamasına geçişte ve kültürel koşulların oluşmasında teknolojik gelişmelerin büyük etkisi olmuştur. 1848'lerden

başlayarak buharlı motorların makineyle üretimi teknolojisi 1890'larda yerini elektrik ve yakıtla çalışan motorların üretimine, 1940'larda ise elektronik ve nükleer güçle çalışan araçların üretimi gibi teknolojideki temel devrimler kapitalizmin teknolojik temellerinin atıldığı dönemler olarak ifade edilebilir (Mandel, 2013). Teknolojik gelişmeler ışığında tarımda artan makine ve kimyasal kullanımıyla birlikte tarımsal üretim de endüstriyel üretim sürecine benzemeye başlamıştır. Tarımda rekabet baskısı altında üretim maliyetlerini düşürme çabası, insan gücünün üretim sürecinden çıkarılarak yerine makinelerin konması ile sonuçlanmıştır (Mandel, 2013: 378-379). Pirinç ekmek, ayrık otu ayıklamak, böcek ilaçlamak, biçmek ve dövmek gibi her tür işi yapan otomatik biçerdöverlerin bir işçinin hektar başına 300 saatte yaptığı işi 16 saatte tamamlaması ile makineleşme yoğunlaşmıştır (Mandel, 2013: 380).

Kimi teorisyenlerce geç kapitalizm olarak adlandırılan dönemle birlikte teknolojinin kullanımının etkileri tarımla sınırlı kalmayıp yeni uluslararası iş birlikleri sonucu ekonomiye ve elbette toplumsal süreçlere de etki etmiştir. Bilgisayarlar, otomasyon sistemleri gibi pek çok alandaki teknolojik gelişme ve bunların çeşitli alanlarda görülen toplumsal etkileri söz konusu olmuştur. Bu etkiler toplumun sınıfsal tabakalarında da görülmüştür. Kültür ve imge üretiminde kitlesel yayılmanın teknolojiyle birlikte hızla ivme kazandığı bu dönemde işçi sınıfı küçülerek orta sınıf büyümüştür (Satlıgan, 2008: 138-139).

Teknik olarak artan iş bölümü ile ara işlevler olan ticaret, ulaşım ve genelde hizmetler sektörünün genişlemesi söz konusu olmuştur. Ancak kapitalist sınıfın genel çıkarları açısından geç kapitalizmde hizmet sektörünün genişlemesi istenmeyen bir durum olması nedeniyle, geç kapitalizmde aşırı genişleyen hizmet kesimi ile birlikte hizmetlerin yerini onları ikame eden metalar almıştır (Satlıgan, 2008: 138-139). Ulaşım hizmeti yerine otomobiller; tiyatrolar ve sinemalar yerine özel televizyonlar, televizyon

programları ve eğitimler yerine video kasetler; ev temizlikçisinin yerini elektrikli süpürge, çamaşır ve bulaşık makineleri almaktadır (Mandel, 2013: 384, 404).

Görüldüğü gibi teknoloji kapitalist üretim biçiminde üretim ölçeğini büyütmek ve emeğin birim verimliliğini arttırmak yolu ile kar maksimizasyonu temel amacına yönelik olarak için kullanılıyordu (Balta ve Mısır, 2011: 64). Geçmişte yalnızca meta üretimi dünyasını belirleyen makineleşme, standardizasyon, aşırı uzmanlaşma ve emeğin parselleşmesi artık toplumsal yaşamın tüm sektörlerine nüfuz etmiştir: "Üniversitelerin, müzik akademilerin ve müzelerin karlılığı tuğla işleri ya da fabrikalarınki ile aynı biçimde hesaplanır hale gelmiştir" (Mandel, 2013: 386).

İletişim teknolojisini hızlanlandıran en önemli gelişmelerden birisi de kitle iletişim araçlarının yanı sıra internetin ortaya çıkması olmuştur. İnternetle ilgili ilk adım 1969 yılında Amerikan Savunma Bakanlığı'nın askeri projesi kapsamında geliştirilmiş; 1989 itibarıyla askeri bilgisayar ağının Amerika'nın TUBİTAK'ı olan NSF (National Science Foundation) adlı kurumdan ayrılarak 80'li yılların ortasında ulusal bilgisayar ağının işletmesini devlet desteği ile üzerine alarak NSF-Net adıyla Amerika çerçevesinde bir omurga oluşturmuştur. Askeri bilgisayar ağından bu aşamada ayrılan ağ ile 1986 yılında NSF NET ağı içindeki bağlantı hızı arttırılmış, bilgiye erişim hızı artmıştır. 1985 yılında NSFNET ağma bağlı olan bilgisayar sayısı 2000 kadarken, bu sayı özellikle 1990'da WEB keşfedilmesi sonrası yıllar içinde ivme kazanmıştır (Özdemir, 1999: 24).

Kültür ve imge üretimi ve tüketimi süreçlerine ivme kazandıran en önemli gelişmelerden olan bilgisayar ve internet teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte küreselleşmenin etkileri yoğunlaşmıştır. Küresel kapitalist yapının beraberinde getirdiği bu benzerleşme süreci McLuhan'ın ilk olarak 1962 tarihinde yayınlanan "Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man" adlı eserinde geçen "global köy" kavramıyla ifade edilmiştir. Global köy kavramı dünya nüfusunun önemli bir kısmı için sınırların

kalktığını savunurken, iletişim teknolojilerinde meydana gelen değişimin toplum üzerindeki etkisine vurgu yapar (McLuhan ve Powers: 2015).

Küreselleşme süreci ulus devletleri aşındırırken ulus devletin kontrolündeki yerel birimlere de belirli bir düzeyde özerklik kazandırmakta ve bunun bir sonucu olarak yerel dinamiklerin etki ve önemi artmaktadır (Şengül, 2001a: 34). 2014 yılı itibariyle dünya nüfusunun %50'sinden fazla kişinin yaşadığı, kolektif tüketimin gerçekleştiği mekanlar olarak kentlerin ekonomik ve ideolojik düzlemde belirleyici yerler olduğu tartışılırken (Castells, 1983: 316) küreselleşmenin yükselişi ile küçük veya büyük fark etmeksizin çoğu kentte aynılaşma süreci yaşanmıştır (Radstrom, 2011: 91).

Küreselleşmenin homojenleşme ve standardizasyon süreçlerini beraberinde getirmesiyle birlikte toplumlar McDonaldslaşma olarak ifade edilen ideolojik olarak bir kontrol ve yönlendirme etkisi altına girmişlerdir. Diğer bir deyişle ekonomik olarak güçlü ve dünya pazarında belirleyici olan Batı'nın siyasal, teknolojik ve kültürel olarak devam eden belirleyiciliğini ifade eder. Ritzer'e göre bu durum küreselleşmeyi değil; Amerikanlaşmayı ifade etmektedir (Ritzer, 2011: 68).

Toplumların tüketim vasıtasıyla giderek birbirine benzer hale gelmesini açıklayan çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar "Batılılaşma", "Amerikanlaşma", "kültür emperyalizmi", "tüketimcilik", "Mc-World", "McDonaldlaşma", "koka-kolanizasyon", "kültürel hegemonya", "tarihin sonu" gibi kavramla ifade edilmektedir (Bülbül, 2004: 254). Homojenleşme veya aynılaşma kavramı ekseninde ifade edilebilecek olan McDonaldslaşma kavramı ideolojik olarak bir kontrol ve yönlendirme etkisini vurgular. Bir Amerikan fast food zinciri markası olan McDonalds'a atfen McDonaldslaşma kavramıyla karşılığını bulan bu durum kitlelerin tüketimine sunulan ürünlerin standartlaşmasına ve küresel olarak erişimi olanağına vurgu yapar. Son kertede kavram tüm kültürlerin bir potada eritilerek tüm dünyada yaşam biçiminin

standartlaştırması girişimi olarak değerlendirilebilir (Ritzer, 2000; Featherstone, 2013: 57). Kongar'ın ifadesi ile (2001: 36);

> "Bütün dünyada insanlar aynı gazozu içiyor, aynı köfteyi yiyor, aynı ayakkabıyı ve aynı pantolonu giyiyor. Aynı gazozu içiyor: kola; Coca Cola veya Pepsi Cola. Aynı köfteyi yiyor: hamburger; McDonalds veya Burger King. Aynı pantolonu giyiyor: blue jeans; Lewis veya Wrangler. Aynı ayakkabıyı giyiyor: Nike, Adidas vs. Yani tekdüze bir tüketim kültürünün egemenliği söz konusu."

Benjamin Barber (2003) ise tüketimin her alanda tek tipleşmesini Ritzer'in McDonaldslaşma kavramı yerine alternatif olarak "Mc World" kavramıyla tartışır (Barber, 2003: 60). Yalnızca üretim rejimi ile sınırlı kalmayıp toplumsal yapıyı ve gündelik yaşamı da şekillendiren post-Fordizm tüketimi teşvik eden AVM'leri ve temalı parklarıyla (Featherstone, 2013: 55), giderek birbirine benzemeye başlayan postmodern kentleri (Harvey, 1998) ortaya çıkartmıştır (akt. Featherstone, 2013: 57). Diğer bir deyişle, kentlerin sermayenin egemenliğine bağımlı bir dünya kavrayışı üzerinden tanımlanması kaçınılmaz olmuştur (Ocak, 1996). Bunun bir sonucu olarak tüketimin mekânları olarak anılan kentler tüm dünyada bulunan gıda zincirlerinin ve büyük mağazaların yoğunlaşmasıyla paralel olarak "hız"lı yaşamla anılır olmuştur.

Marksizmin ekonomi temelli açıklamaları ön plana alan ve kültürü ikincil bir olgu olarak gören katı materyalist yaklaşımına tepki olarak eleştirel teori içinde Theodor Adorno, Max Horkheimer, Herbert Marcuse gibi düşünürler tarafından sistemleştirilen Frankfurt Okulu, kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki olumsuz etkileri üzerinde durulmaktadır (Küçükcan, 2011: 31). Toplumsal değişimin rasyonel şekilde gerçekleşeceğine inanan bir entellektüel elitin projesi olarak tanımlanan Aydınlanma Projesinin kapitalist toplumlarda ekonomik gücün tekelleşmesi sonucu kültürün artık bağımsız bir üretim ve tüketim alanı olmaktan çıkarak bir endüstri haline geldiği tartışılmaktadır. Bir sektöre dönüşen kültür endüstrisi kapsamında metalar haline gelen

kültür ürünleri de bu endüstrinin uygun gördüğü şekilde kitlelere sunulur (Adorno, 2014).

1947'de Horkheimer'la birlikte yayımladıkları "Aydınlanmanın Diyalektiği"nde kullanan "popüler kültür" olarak kavramsallaştırılan piyasa şartlarına teslim olan bu yeni kültür standart hale gelmiş, özgünlüğünü yitirmiş ve eleştirelliğini kaybetmiştir. Popüler kültür, bir diğer deyişle bireylerin pasif konuma getirildiği ve tek- tipleştirildiği "popüler dizi, şarkı ve film gibi eğlence ürünleri ve kültürel sembolleri olan tüketim nesneleri ile örneklerinin görüldüğü bir kültürün ifadesidir (Küçükcan, 2011: 32). Böylelikle Adorno'ya göre yüksek kültür insanı özgürleştirip bireyselleştirirken ve kültür endüstrisine karşı uyandırırken; popüler kültür insanları sömürüp, ya-bancılaştırmakta ve onları tercih hakkı olmayan pasif tüketiciler haline getirmektedir (akt. Küçükcan, 2011: 32).

Teknolojik gelişmeler bilginin hızla yayılması ve iletişimin gelişmesi gibi olanakları sağlarken, diğer yandan olumsuz etkileri ve eleştirilerin de hedefi haline gelmiştir. Tarımda makineleşmeyle birlikte tarımsal üretimin endüstrileşmesi, köy nüfusunun azalarak kent nüfusunun artması, kentlerin Neoliberal politikalarla giderek birbirine benzediği bir sürece girilmesi, kentler arası gelişmişlik düzeylerinin derinleşmesiyle ilerleyen süreçte kitle iletişim araçları kültürü de bir endüstri haline getirerek mevcut siyasal ekonomik düzeni sürekli kılmak üzere ideolojik olarak belirleyici araçlar haline gelmiştir. Bu süreçte ortak bir "toplumsal beğeni inşası" oluşturulurken, "tüketim kültürü" de bu eksende toplumlarda içselleştirilmiş çevresel kriz de tüm bu süreçle birlikte giderek derinleşmiştir. Herbert Marcuse'un da ifade ettiği gibi teknoloji insanın insana ve doğaya egemen olma aracı haline gelmiştir:

> Teknolojiyi ve bilimi ele geçiren sanayi toplumu, kaynaklarından her zaman daha etkili biçimde yararlanabilmek için insana ve doğaya her zaman daha etkili bir biçimde egemen olmak üzere düzenlendi (Şan ve Hira, 2007: 324).

Teknolojinin gelişmesi ve üretim sürecinde kullanılması neticesinde hız kazanan çevre krizi üzerinde yoğunlaşan tartışmalarda çevre krizine yol açan en önemli sorunlardan biri olan kirlilik 1980'lere kadar tüketici toplumunun bir günah çıkarması ile ilgili olarak görülüyordu. Eko-sosyalist eleştiride güçlü bir Frankfurt yönelimi varken, çözüm politik ekonominin altta yatan sorunlarını ele almaktan ziyade, tüketim toplumunun kontrol dışı büyümesinin ılımlı hale getirilmesi olarak görülmekteydi (Foster, 2001).

İkinci aydınlanma dönemi olarak da nitelendirilen 1968 yılı dalgası itibarıyla birlikte sorgulanmaya başlayan tüketim toplumunun değerlerinin değişmesi gerektiği; yoksa var olan sistemin kendini sürekli olarak yenileyeceği, böylece hiçbir şeyi değiştirmenin mümkün olamayacağı başta Bahro gibi birçok bilim insanı tarafından vurgulanmıştır (Bahro, 1989).

Bir tarafta bolluk ve bereketin hakim olduğu refah düzeyi yüksek toplumlar veya toplum kesimleri varken; temel ihtiyaçlar bakımından yoksun, riskli bölgelerde yaşamak mecburiyetine itilmiş olduğu bilinen "diğerleri"nin varlığı inkar edilemez. Bugün eşitsizlikler de tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar görülebilir hale gelmiştir (Kaplan, 1996: 435). Diğer yandan gelişen iletişim teknolojileri, özel hayatın gizliliği, güvenlik, sosyal ilişkiler ve sağlık gibi çok çeşitli konulardaki tartışmaları da beraberinde getirmektedir. "Federal Ticaret Komisyonunun araştırmasına göre Amerikalıların %82'sinin özel yaşamlarının internet tarafından tehdit edileceğinden endişe etmektedir" (Davis, 1999: 32; akt. Bülbül, 2004:53).

Küresel kapitalist sistem günümüz modern toplumunda her zaman modernlikle iç içe olan ve yukarıda sözü edilen gıdadan çevreye; sağlıktan sosyal haklara kadar geniş alanda sorunların ortaya çıkması "risk kavramı"nı ortaya çıkartmıştır (Giddens, 2000: 39). Beck basit ve düşünümsel olmak üzere ikiye ayırıdığı modernite tanımında basit

modernite sanayi toplumuna; düşünümsel modernite ise risk toplumuna karşılık gelmektedir (Beck, 1992:184; akt. Evre, 2011: 72).

Öte yandan Giddens (1994) yaşadığımız geç modern çağın, önceki kuşakların karşılaşmak zorunda olmadığı risklerle yüklü olduğuna dikkat çekmektedir. Buna örnek olarak, nükleer silahları, bilim ve teknolojinin silah yapımında kullanılmasını, insanlığın doğada yarattığı tahribatlar nedeniyle ekolojik felaket riski gibi konuları gösteren Giddens bu konuların gündelik yaşamımızın bir parçası haline geldiğine vurgu yapmaktadır. Tüketiciler olarak bireylerin gerek söz konusu risklere karşı daha bilinçli ve duyarlı hale gelmesi gerekse geleceği denetim altına alma çabaları sonucu çeşitli alanlarda talepler ortaya çıkmıştır. Çeşitli alanlardaki risklerin yaygınlaşması ve küreselleşmesi ise uluslararası boyutta bir iş birliğini gerektirmiştir. Sakin şehir hareketi böylesi bir bağlamda tartışılabilir.

Özetle, geç modern toplumu açıklamak için geliştirilen kuramlar kapitalist ekonomik sistemin kültürel oluşumlarına yönelir. Kapitalizmin geldiği bu yeni aşamada metalaşma dinamikleri toplumsal ve kişisel hayatın her alanına yayılır. Böylece daha önce ekonomi temelli açıklamalarla ön plana çıkan ve kültürü ikincil bir olgu olarak gören katı materyalist yaklaşıma eleştirel bir tepki doğmuştur.

Kapitalizmin yeni aşaması ile birlikte ekonominin tekelleşmesi sonucu kültür endüstrileşmiş, toplumsal beğeni inşası tüketimi derinleştirmiştir. Bu süreçte yeni toplumu açıklamaya yönelik birçok kuram geliştirimiştir. Ritzer'in "Mc Donalds'laşma"; Mandel ve Jameson'ın "geç kapitalizm", Baudrillard'ın "tüketim toplumu", Mc Luhan'ın "global köy", Barber'ın "Mc World" ve Beck'in "risk toplumu" kavram ve kuramları bu yolda atılan önemli adımlardandır. Bu çalışmada da kapitalizmin önceki aşamalarından farklı bir aşamada olduğu temel kabulü savunulurken, teknolojinin yardımı ile her şeyin metalaşmasının ve sorunların

küreselleşmesinin önü açılmıştır. Bu süreçte ekonomik, sosyal ve çevresel sorunların çözümü ve kapitalizmin sürdürülemezliğine alternatif olarak geliştirilen sürdürülebilir kalkınma ve sakin şehir yaklaşımları eleştirel bakış açısı ile ele alınmalıdır.

2.2 Kapitalizmin Sonuçları ve Etkileri: Kapitalizmin Sürdürülemezliği

Sakin şehir hareketi kapitalizmin içinde bulunduğu kriz ve çelişkilerin sonucu olarak ortaya konulan yaklaşımlardan birisidir. Tarihsel süreç içinde "yeni sosyal hareketler"le ortaya konulan talepler ve "sürdürülebilir kalkınma" yaklaşımı gibi tartışmalar neticesinde çevre ve ekonomik kalkınma arasında nasıl bir denge ve ilişkinin kurulacağını gündeme getirmiştir. Ancak bu süreçte tartışılan konular ve geliştirilen alternatiflerin kapitalizme bir alternatif olarak mı geliştirildiği, yoksa kapitalizmin kendini devam ettirmesi için "mola"lar sağlayan yerler mi olduğu tartışma konusudur. Sakin şehir hareketinin ortaya çıkmasına giden yolda kapitalizmin çevre-toplum bağlamındaki çok yönlü bozucu etkisi bu kısımda ele alınmaktadır.

Ekonomik sistemin tüm dünyada küreselleşmesi ile çevre sorunlarının küreselleşmesi arasında önemli bir bağ bulunmaktadır. Bugün küresel ekonomik aktörler olarak dünyada başı çeken çok uluslu şirketler çevre sorunlarının kaynağını oluşturan en önemli aktörlerdendir. Gelinen çevre krizi aşamasının aslında kapitalizmin krizi olduğunu söylemek gereklidir. Bu kriz üretim-tüketim aşamalarında, toplumsal ilişkilerde kısaca yaşamın her alanında, evrenin tümünde etkilerini göstermektedir.

Kapitalizmin "meta üretimi" ve "artı değer üretimi" olmak üzere iki temel amacını gerçekleştirmek için tüm insan ilişkilerini şeyleştirmesi ve ekonomik etkinliklerin insan ihtiyacını karşılamaya yönelik birer araç olmaktan çıkarılıp amaç haline getirmesi süregelen ekonomik ve ekolojik krizin nedeni olarak tartışılmaktadır (Balta ve Mısır, 2011:21). Ancak, materyal yoğun yaşam tarzının halen büyük bir risk oluşturduğu tam

anlaşılmış değildir. Oysaki yeşil kapitalizm olanağı Tanuro'nun "yeşil kapitalizm imkansızdır" adlı kitabının başlığında görüldüğü gibi mümkün değildir (Tanuro, 2011). Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Ban Ki Moon "Ayağımız gaz pedalına yapışmış bir halde uçuruma sürükleniyoruz" (Le Monde, 5.09.2009, akt. Tanuro, 2011:129).

Kitleler tarafından mevcut üretim ve tüketim kalıpları sorgulanmaksızın, mevcut birikim modelinin işlemeyeceği kabul edilmedikçe bu sorunların çözülmesi mümkün olmayacaktır (Mies, 2011: 57). Mies'a paralel olarak, eleştirel paradigma içerisinde yer alan çevreci yaklaşımlardan olan "eko-marksizm" üzerinden açıklanan tartışma kapitalist sistemin çelişkilerini vurgulamakta ve mevcut düzen içerisinde bir değişmenin gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığını savunmaktadır.

Neoliberalizmin ilk dalgası ile 1980'lerde başlayıp 1990'ların ortalarına kadar devam eden süreçte devletin küçültülmesi, kamu iktisadi teşekküllerinin özelleştirilmesi, emeğin örgütlülüğü ve pazarlık gücünün törpülenmesi biçiminde yaşanırken; ikinci dalga ile kırsal alanlarda yaşayan nüfusun mülksüzleştirilerek günümüz küresel kapitalizmine dahil edilmesi, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik gibi alanların piyasalaştırılması, canlı türlerinin genetik özelliklerinin patentlenmesi gibi yollarla doğanın metalaştırılması söz konusu olmuştur (Engert, ve arkadaşları, 2011: 6).

Tarihsel süreçte yaşanan "tarım devrimi" ve "sanayi devrimi" neticesinde bugün bu devrimler kadar köklü yeni bir devrime ihtiyaç duyulduğu tartışılmaktadır. Bu yeni devrimin adı "ekoloji devrimi"dir (Foster, 2015). Gelecek nesiller hesaba katılarak tarihsel bağlam içinde bir değerlendirme yapıldığında bugün artık "kapitalizmin sürdürülebilirliği", diğer bir deyişle "kapitalizmin sürdürülemezliği" konuları tartışılmaktadır.

Çevre konusunda geliştirilen yaklaşımlar "Marksizm", "liberalizm", "anarşizm" gibi düşünce akımlarından temellenmektedir. Bu düşünce sistemlerinden hareketle

güncel çevre sorunlarının kaynakları konusunda çözüm üreten felsefi, inançsal ve politik düşünce setleri geliştirilmekte ve politika araçları üretilmektedir (Çoban, 2002: 5).

Kapitalizm birçok çevreci yaklaşım tarafından eleştirilse de ancak pek azı tarafından çevre sorunlarının kaynağına dair nedensel bağlantılar kurulmaktadır. Çevre sorunları ile mevcut üretim sistemi arasında ekonomik bağıntıyı kuran yaklaşımlar "toplumsal eşitsizlik" ve "adalet" kavramlarına vurgu yaparak mevcut ekonomik sistemi eleştirmektedir. Bu yaklaşımlar bu araştırma kapsamında da benimsenen Eleştirel Sosyal Bilim Paradigmasının içinden çıkmıştır. Eleştirel Sosyal Bilim Paradigmasına göre toplum, kapitalizm gibi tahakküm yapıları ve bu yapıları gizleyen mit, çarpıtma ve ideolojilerden oluşur. Ancak birey/sosyal bilimci mitleri açığa çıkartarak "toplumu değiştirme gücünü elinde tutar (Neuman, 2010).

Barbosa'nın (2009: 32-42) sınıflamasına göre Çevre Sosyolojisi kuramları Neo-Marksist Politik Ekonomi Kuramları, Neoliberal Kuramlar ve İkinci Modernite Kuramları'dır. Eleştirel Sosyal Bilim Paradigmasına denk düşen Neo-Marksist Politik Ekonomi Kuramlarında Murray Bookchin'in Toplumsal Ekoloji ve James O'Connor'ın Kapitalizmin İkinci Çelişkisi Yaklaşımlarını içeren Ekolojik Marksizm'i örnek olarak verilebilir (akt. Eryılmaz, 2017: 163). Bunların yanı sıra Koşu Bandı Üretimi ve Dünya Sistemi Kuramları yine Neo-Marksist Politik Ekonomi Kuramları arasında yer almaktadır. Neoliberal Kuramlar içinde Ekolojik Modernleşme öne çıkmaktayken İkinci Modernite Kuramları içinde Risk Toplumu dikkat çekmektedir (Eryılmaz, 2017: 163).

Pazar ekonomisinin belirleyici olduğu ve üretim-tüketim ilişkilerinin temel alındığı gelişme ideolojisinin hakim olduğu bu süreçte çevreci yaklaşımlar genel olarak "modernleşme teorilerinin eleştirilerini" sunma motivasyonundadır. Bu motivasyon doğrultusunda çevreci ideoloji yalnız çevre için kaygı duymayı değil; ancak ekonomik,

toplumsal siyasal ve kültürel yaşamın çeşitli boyutlarına dair sorunları ele alarak, çözümler geliştirmeyi ve bütüncül bir proje geliştirmeyi gerektirir (Çoban, 2002: 10).

Kapitalizme eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşan ve sistemin krizlerini ortaya koyan eleştirel çevreci tartışmalardan biri de O'Connor tarafından yürütülmektedir. Marx'ın kategorizasyonu kullanılacak olursa doğa, sermayenin sadece sabit ve değişken bileşenleri olarak hareket eden bir mala dönüştürülmüştür. Doğa biyolojik ve fiziksel (politik ve ideolojik) olarak sermayenin kendi düşüncesi, amaçları, çerçevesinde yeniden yarattığı bir dünyadır. Bu kategorizasyon içersinde doğanın kendisi de kapitalistleştirilmektedir (O'Connor, 1994: 24). Bir ekonomik sistem olarak kapitalizmin krize dayalı bir doğasının bulunduğu ve kendi içinde çelişkiler barındırdığı Marksist sosyal bilimciler tarafından kabul gören bir görüştür.

Çevre krizinin en önemli sebebi olarak görülen kapitalizmin sürdürülebilirliği önemli bir tartışma konusu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu tartışmalar kapitalist ekonomik sistemin çelişkilerinin ortaya konulması ile başlar. Sistemin ilk çelişkisi kapitalizmin genişleme eğilimi ile ortaya çıkar. Bu noktada doğal kaynakların sınırlı olduğu göz ardı edilirken; ekonomik (kar ya da birikim) anlamında bir sürdürülebilirliğin mümkün olmadığı sonucu ortaya çıkar. Sistemin feodalizm gibi pre-kapitalist üretim biçimleri gibi durağanlıkta mevcut olamayacağı, sisteme sürekli ve artan bir kar akışı olmadıkça sistemin öleceği düşünülmektedir (O'Connor, 1994).

İkinci çelişki ise yine O'Connor tarafından ortaya konulmakta olup, kapitalizmin doğa ve kaynaklar gibi üretimin diğer girdileri ile ilgili olduğu, maliyet yönünden bir ekonomik krize neden olmadığı ifade edilmektedir. Üretim koşulları için Marx üç unsurun gerekliliğini belirtir: işgücü; çevre ve kentsel altı yapı, toplumsal üretim koşullarıdır. Diğer bir deyişle Marx'ın kapitalist bileşenlerin bedeli olarak ifade ettiği

bu durumda kentsel altyapı ve mekân yetersiz hale gelmeye başlar. Bunun yanı sıra yer kiraları ve çevresel kirliliğin maliyeti artar (O'Connor, 1994: 35, 36).

Sistemin ikinci çelişkisinde yer alan kapitalizm için gerekli üretim koşullarının tamamı sistemin kendisi tarafından zayıflatılmaktadır. Bu toplumsal gerçeklikleri "Çevresel kriz, kentsel kriz, eğitim krizi, vb." sorunlarla somutlaştırmak mümkün. Bunun yanı sıra temiz hava, su, hammadde, altyapı vb. sistem için gerekli koşulların maliyetinin yükselmesi ve sistemin risk altına girmesi söz konusu olacaktır. Bu çelişki, maliyeti azaltarak ya da birtakım maliyetleri dışsallaştırarak, çevresel boyutu göz ardı etmekte; üretkenliği düşürürken, ortalama maliyetlerin de yükselmesine neden olmaktadır (O'Connor, 1994).

O'Connor şu örneklere değiniyor; Kapitalizm rasyonel bir sistem olsaydı, üretim koşullarını üretkenliklerini arttıracak şekilde yeniden yapılandırırdı. Bu yapılandırmanın aktörü devletin kendisi olmalıdır. Devlet, örneğin, şehirlerdeki arabaları yasaklar, zehirli olmayan zehirsiz böcek ilacı kullanımı konusunda denetim sağlar ve önleyici tıbbı sağlık hizmeti programları başlatırdı (O'Connor, 1994). Bu tür politikalar uygulanmalıdır. Bu gibi olanaklar azaldıkça, kamu altyapısı ve doğal çevre bozulmaya devam ediyor; her bir bozulma da üretim maliyetini arttırmaktadır.

Özetle kapitalizmin sürekli olarak büyüme güdüsüyle hareket eden kar odaklı yaklaşımı doğanın sınırları dahilinde sürdürülebilir değildir. İnsan-doğa ilişkisinin boyutları tartışmanın odağında olup, çevre kriz durumundadır. Ekonomik büyümeye olan inancın sorgulandığı günümüzde çevrenin ve doğal kaynakların göz önünde bulundurulduğu ekolojik bir gelişme anlayışı aranmaktadır.

Kapitalizmin hızlı tüketilen, yenilenemeyen, yeniden kullanılmayan ürünlere duyduğu ihtiyaç sürdürülebilirlikle çelişir (Engert, ve arkadaşları, 2011: 6). Marx, Kapital'de ekolojik krizin aşılma koşullarını "kör bir gücün emrindeymişçesine üretimi

sürdürmektense, üreticilerin, insan metabolizması ve doğa ilişkisini rasyonel bir biçimde, iş birliğiyle, insan doğasına en uyumlu ve en az enerji harcayan yöntemlerle yönetmeleri olarak betimler" (Foster, 2008: 127; akt. Balta ve Mısır, 2011: 20).

2.2.1 İnsan/Doğa İlişkisi

İnsanın var oluşuyla birlikte başlayan insan-doğa ilişkisinin bozulmasının kapitalizmle hız kazandığı konusunda bilim dünyasında bir uzlaşı bulunmaktadır. İnsan ve doğa ilişkisinin bozulmasının ilk başlangıcı da aslında mülk edinimi süreci ile yani kapitalizmin doğuşu ile başlar. "İlk birikim" kavramıyla ifade edilen kapitalizmin bu süreçte doğanın ve insanın var oluş koşulları özel mülkiyet haline gelir (Foster, 2002: 35).

Aydınlanma düşüncesi ile birlikte başlayan tarihsel süreç Sanayi Devrimi, kentleşme, iş bölümünün detaylandırılması, uzmanlaşma gibi süreçleri de beraberinde getirmiştir. İnsan-doğa ilişkisinin değişime uğradığı bu dönemde insanın doğaya hâkimiyet kurma düşüncesi yerleşirken insan-doğa ilişkisi "sömürü", "kullanma" ve "egemenlik" üzerinden düşünülmüştür. Doğa, doğal çevre, canlılar ve doğal kaynaklar sınırsız olup insanın hizmetine sunulmuş varlıklar olarak ele alınması ve doğal kaynakların metalaştırılması bu dönemin temel özelliklerini oluşturur (Tuna, 2007: 195).

Ekolojik bunalımın yaklaşık iki yüz yıllık bir geçmişi olduğu düşünüldüğünde insan-doğa arasındaki ilişkinin bozulmasının kaynağını nüfus artışı, sanayileşme, kentleşme, teknolojik gelişme, üretimdeki artışın doğanın kapasitesini aşması gibi süreçlerde aramak yeterli bir açıklama sunmamaktadır. İnsan-doğa ilişkisinin kültür dolayımıyla gerçekleşen, dolayısıyla değerden bağımsız bir ilişki biçimi olduğu düşünülemez (Çiğdem, 1997: 32).

Doğaya egemen olma fikri ilkçağ filozofları zamanında söz konusu değilken; 17. yüzyılda ortaya çıkan bilimsel gelişmelerle birlikte doğa kavrayışı da değişmiştir. Bacon, Descartes ve Newton gibi bilim insanlarının dile getirdiği ve "doğanın insanın emrine sunulmuş olduğu" ve "her türlü tüketilebilecek bir ürün olduğu" gibi görüşlerle birlikte doğa merkezli anlayış yerine insan merkezli anlayış hakim olmuş, organik dünya görüşü yerine mekanik dünya görüşüne geçilmiştir (Gül, 2013: 18). Böylece teknoloji bireyin daha rahat bir yaşama kavuşması, üretkenliğin artması ve doğaya egemen olması gibi amaçlar doğrultusunda meşruiyetini sağlamıştır (Önder, 2003: 28). Böylece insan ve ihtiyaçları temel ölçü olurken, çevre sorunlarının ortaya çıkmasının faili olarak da insan görülmeye başlamıştır.

Eski Yunan'dan itibaren geçerli olan "her şeyin ölçüsünün insan" olduğu görüşünün toplumsal yaşamda ve bilim dünyasında önemli yansımaları olmuştur. Bu görüş aynı zamanda "madde-düşünce", "beden-zihin", "özne-nesne", "doğa-insan", "çevre-toplum", "doğal-kültürel", "doğada bulunan-insan yapımı", "doğal-yapay", "kır-kent" gibi ikiliğe dayalı ayrımların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Keleş, ve arkadaşları, 2009: 67). Bu ikiliklerden biri olan özne – nesne ayrımını getiren Descartes maddi dünyayı mekanik bir biçimde tarif eder. Buna göre doğa mekanik yasalara göre işlemekte olup, madde herhangi bir amaç, hayat ya da ruh taşımamaktadır (Bumin, 1996: 9). Böylece "doğanın ölümü" başlamış, doğanın hakimiyet altına alınması meşrulaşmıştır (Merchant, 2006).

İnsanın doğa ile ilişkisi onu nasıl gördüğü ve nasıl algılandığından bağımsız olarak düşünülemez. Doğa ve doğal kaynaklar bugün insanlığın hizmetine sunulmuş hammaddeler olarak görülmektedir. Böylece doğaya yalnızca araçsal bir değer atfedilmekte, yani insan amaçlarına hizmet ettiği ölçüde değerli olduğu inancı yerleşmektedir. Doğaya atfedilen değer ise elbette kültürel bir inşa sürecinde

oluşmuştur. Rönesans ile başlayıp toplumsal ve kültürel yapıda köklü değişikliklerin yaşandığı ve nihayetinde modern toplumsal formasyonun ortaya çıkmasıyla birlikte ekolojik bunalımın temelleri atılmaya başlanmıştır.

Bilimsel, siyasal, kültürel ve endüstriyel devrimler olmak üzere 4 temel devrimle belirlenen modernizmle birlikte (Jeanniere, 1993:16) doğal kaynaklara olan ihtiyaç daha da artmıştır. Yaşanan nüfus artışı sonucu yoğun kaynak tüketimi ve doğal kaynakların tahribatı söz konusu olmuştur. Daha fazla üretim için daha fazla enerji gereksiniminin ortaya çıkması, artan nüfusun gıda ihtiyacını karşılamak için toprağın doğru olmayan tekniklerle ekilip biçilmesi gibi söz konusu olmuştur.

Modernizmle birlikte başlayıp içinde bulunduğumuz 21. yy.'da halen devam eden bu bakış açısı "insan merkezci" olup insan merkezciliğin temel kabulleri şöyledir: "… doğal düzen toplumsal düzenin karşıtı gibi görülür. Bu görüşe göre ya insan doğaya egemen olur ya da doğa insana" (Keleş, ve arkadaşları, 2009: 76). İnsan merkezci yaklaşım doğanın araçsallaştırılmasının yanı sıra insanı doğadan tümüyle ayırarak hem doğaya hem de kendisine yabancılaşması ile sonuçlanır (Çoban, 2002: 20).

İnsan merkezli yaklaşımın bir diğer özelliğe teknolojiye ilişkin duyduğu güven duygusudur. İnsanın teknoloji ile karşılaştığı tüm güçlüklerin üzerinden gelebileceğini, bunun yanı sırsa çevre sorunlarını da (kirlilik sorununun çözülmesi, yeni enerji kaynaklarının bulunması, vb.) çözebileceği düşünülmektedir (Keleş, ve arkadaşları, 2009: 74).

İnsanın doğadaki tüm canlı ve cansız varlıklara egemen ve hiyerarşik olarak da onlardan üstün olduğu inancını ifade eden 1960'ların sonlarına kadar hakim olan insan merkezli bakış açısının herhangi bir değer atfedilmeyen doğanın korunması gerekliliğini ortadan kaldırarak çevresel yıkımın ve çevre sorunlarının hız kazanmasıyla sonuçlanması sürpriz olmamıştır (Çoban, 2002: 20).

Aydınlanma dönemi ile birlikte yönünü batıya çeviren ulus devletler 1970'lere kadar "İnsan Merkezli Paradigma"yı benimseyerek (Tuna, 2015: 300) üretimlerini makro boyuta taşımışlardır. Sanayileşme yarışının hız kazandığı 1950'lerde gelişme niceliksel bir büyüme; kalkınma ise ekonomik kalkınma ile eş değer görülüyordu. 1960'lara kadar egemen olan ve 20. yy. sosyoloji kavramsallaştırmalarında önemli bir yeri olan bu gelişme modeli "modernleşme" olarak ifade edilmektedir.

Modernleşme paradigması, batılı sosyal bilimciler tarafından oluşturulan, tüm "gelişmekte olan" toplumların batı toplumlarının kalkınma konusunda izlediği adımları takip ederek gelişmişlik seviyesine ulaşacakları görüşünü savunan aşamacı bir yaklaşımı ifade eder. Bir dönem hâkim olan "Egemen Batı Dünya Görüşü"ne dayanan bu yaklaşıma göre doğal kaynaklar, insanların refahı için sunulmuş olup sınırsızdır (Adak, 2010: 376). Ancak, kendisini doğaya hakim olarak gören insanın aslında çevreye ve doğal kaynaklara tabi olduğunu fark etmesiyle birlikte dünyada sosyal, ekonomik, çevresel ve siyasal yönden sorgulanan yeni bir üretim anlayışı geliştirilmek istenmiştir. Böylece gelişimin kendisi kadar faydaların dağıtımının da önemli olduğunu ifade eden "temel insani ihtiyaçlar yaklaşımı" ön plana çıktı. Bu dönemde pek çok ülkede çevre politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasına özel bir önem gösterilmiştir. 20. yy. ile birlikte kentleşme ve nüfusun artmasıyla birlikte insan-doğa ilişkisinin yeniden kurulmasının gerekliliği daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır (Keleş, ve arkadaşları, 2009).

Küreselleşen ekonomik sistemde bölgesel boyutta kalmayıp ulus sınırlarını aşan çevre krizi ile gündeme gelen doğanın sömürüsü "ekolojik emperyalizm" olarak ifade edilmektedir. Geri dönüşü olmayacak nitelik kazanan 21. yy. daki bu hasarlara yönelik yeşil bir bakış açısı bugün çeşitli inisiyatiflerle geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bu inisiyatiflerden birisi olarak değerlendirilebilecek olan sakin şehir hareketine duyulan

ihtiyacın değerlendirilebilmesi için insan-doğa ilişkisinin dünden bugüne geldiği aşamanın, çevre krizi ve sömürünün ortaya konması gerekir.

2.2.2 Çevre Krizi

Kapitalizmin sürdürülebilirliği tartışmasına zemin hazırlayan faktörlerin başında çevre krizi gelmektedir. Küresel ısınma, ozon tabakasının incelmesi, iklim değişikliği, nüfus artışı, hayvan ve bitki türlerinin yok olması, aşırı avlanma, sulak alanların yağmalanması (barajlar), denizlerin kirlenmesi, nükleer kirlilik, zehirli atıklar, tarımda kullanılan böcek ilaçları, yenilenemez enerji kaynaklarının tükenmeye başlaması pek çok bilim insanı tarafından uzlaşılan bugünki çevre krizini oluşturan çevre sorunlarından bazılarıdır.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda çevre krizi yaşandığı konusunda bir uzlaşı bulunurken, tarihsel süreçte ekonomik gelişme ve kalkınmaya göre hep ikincil konumda olan, çevre kavramının nasıl tanımlayacağı konusunda sosyal bilimciler arasında farklı görüşler bulunmaktadır. Kavramın Türkçeleştirilmiş olması, farklı kullanımları olması ve kapsamının genişliği gibi nedenlerle nasıl tanımlanacağı bu tartışma konularından birisini oluşturmaktadır. Daha en başından "problem", "sorun" ve "kriz" gibi sözcüklerle ifade edilmesi bakımından doğuştan şansız olarak nitelendirilebilecek olan "çevre" sözcüğü Keleş ve Hamamcı tarafından genellikle insanı merkeze alırken insanın yaşamını koşullandıran doğal ve yapay öğelerin tümünü ifade eden sınırları belirsiz bir kavram olarak tanımlanır (2009: 52,53).

Ekolojinin Türkçe'ye "çevre" olarak aktarılmasının kavramsal düzeyde bir yanılgıya yol açtığı savunulmaktadır (Görmez, 1997: 39). Çevre insanı etkileyen ve ondan etkilenen dış şartları ifade ederken (Görmez, 1989:6), ekoloji insan ile onun doğal çevresi arasındaki bütünlüğü, organik ilişkiyi ifade etmektedir (Önder, 2003:4).

Ekoloji ise kavramı ilk tanımlayan kişi olarak Ernst Haeckel'e göre (1866, II:286–289; akt. Egerton, 2013: 226) "organizmalar ile onların çevresi arasındaki ilişkilerin ve var oluş şartlarının bilimi" olarak tanımlanmaktadır.

Ekoloji sözcüğünün farklı ilişkilendirmeler yapmasına bağlı olarak kullanımı çeşitlenebilmektedir. Örneğin Richard Levins (1992: ix) ekolojiyi; "doğa olarak ekoloji", "bilim olarak ekoloji", "düşünce olarak ekoloji" ve "hareket olarak ekoloji" olarak dört farklı şekilde kullanır (akt. Keleş, ve arkadaşları 2009:46). Çevre ve ekoloji arasında nasıl kavramsal olarak farklılıklar varsa, çevrecilik ile ekoloji hareketi arasında da önemli bir ayrım bulunmaktadır. Çevrecilik "kirlenme" boyutuyla öne çıkardığı çevre sorunlarını teknik bir düzeyde ele alıp çözmeye çalışırken, ekolojizm insanı ve doğayı bütünlük içerisinde kavrayan daha geniş kapsamlı bir yaklaşıma sahiptir (Naes, 1994: 12-13; akt. Önder, 2003: 10). Çevrecilik diğer bir deyişle, nedenler değil; ancak çevre sorunlarının sonuçları üzerinden (kirlilik gibi) hareket eder ve mevcut sistem içinde birtakım önlemler geliştirmeyi önerir (Naes, 1994: 12-13; akt. Önder, 2003: 10).

Çevrecilik çevre sorunlarının sonuçları üzerinden ilerlerken ekolojizm ise meselelere problemlerin kaynağını belirlemek için "nedensellik" yaklaşımı ile hareket ederek problemleri ortaya çıkaran nedenlere yönelir. Bu süreçte süre giden sorunların kaynağını modernizmle hız kazanan tarihsel arka planına odaklanırken doğaya tahakkümü sorgular (Bookchin, 1996: 62). Bu araştırmada da ekolojizm bakış açısı benimsenmektedir.

Doğa sözcüğü ise ekoloji ve çevrenin yanı sıra bu alandaki tartışmalarda en çok tartışılan bir diğer kavramdır. Raymond Williams (1998:219) doğanın üç farklı anlamını ortaya koymaktadır (akt. Keleş, ve arkadaşları, 2009: 48):

- Doğa bir şeyin özsel niteliğini ve özelliğini anlatır (bir varlığın doğası gibi)
- Doğa dünyaya, insanlara ya da her ikisine de yön veren içrek güçtür (dinsel ya da gizemli doğa ana gibi). Bu anlam birinciden türeyip, soyut, evrensel ve tekil bir niteliği ifade eder.
- Doğa, insanları içeren ya da içermeyen biçimde ele alınabilecek maddi dünya anlamına gelir.

Diğer bir deyişle, toprak, toprak altı zenginlikler, su, hava, bitkiler, hayvanlar gibi herhangi bir insan müdahalesi olmaksızın ortaya çıkan veya gelişen her şey "doğa" kavramını ifade etmektedir (Keleş, ve arkadaşları, 2009:49). Ne var ki "doğa denildiğinde belirli bir organizma ya da varlıktan söz edilmezken, çevre kavramı kullanıldığında belirli bir organizma ya da türün çevresi ifade edilmiş olur" (Keleş vd., 2009: 51).

Çevre sorunları üzerine düşünürken, çevre krizi boyutuna ulaşan bugünün çevre sorunlarının ne zaman başladığı tartışılmaktadır. Çevre sorunlarının sanayi öncesi dönemde de var olduğu, doğanın kapitalizm öncesi dönemde de zarar gördüğü ve tahribata uğradığı birçok bilim insanı tarafından kabul edilmekte (Foster, 2001; Demirer, 1992; Başkaya, 2004); ancak hiçbir zaman bugünkü kadar büyük boyutlara ulaşmadığı görüşü hakimdir (Foster, 2002). Tartışmalar çevre krizinin başlangıcını kapitalizmin başlangıcıyla başlatmak konusunda uzlaşmaktadır.

Çevresel kriz her ne kadar 1970'lerden itibaren tartışılmaya başlanmış olsa da sorunun kaynağı olan kapitalizmin 18. yy. a kadar dayanan uzun bir tarihi vardır. Daha önce bölgesel düzeyde olan çevre sorunları, küresel kapitalizmle birlikte

evrenselleşmiştir (Foster, 2002). Kapitalizmin erken ve orta safhalarında, "üretim koşullarının" tatminkâr olması doğal kaynakların tükenmesi bir sorun olarak görülmüyorken, 20. yüzyılda, sorunların derinleşerek kriz boyutuna ulaşması sonucu kentsel ve çevresel kriz konusu tartışmaya başlandı (O'Connor, 1994).

Tanuro'nun da ifade ettiği gibi kapitalist sistemin çelişkileri çevre krizinin ve beraberinde gelen sosyal eşitsizliklerin en temel nedeni olarak görülmektedir (Tanuro, 2011). Çevre krizini çeşitli çevre sosyologları farklı bakış açılarından ele almaktadır. Bunlardan Catton ve Dunlop (1980), "kültür", "dünya görüşü" üzerinden giderken Schainberg, "modern kapitalizm" ve "modern devletin ekonomik süreçlerini" ve "bu üretim şeklinin yol açtığı sorunları" incelemektedir. Alanda kültürel boyutu ele alan diğer toplum bilimcilere örnek olarak Dickens, Greider ve Gafkoviç, McNaughten ve Urry, Brule ve Yearley gösterilebilir. Çevre sosyologlarını en nihayetinde birleştiren nokta mevcut üretim sisteminin getirdiği çevre krizini ele almalarıdır. Ancak 35 yıldan fazla bir süredir Marksist yaklaşımın da güçlenmesiyle bu konuyu açıklama eğilimi kültürel açıklamalardan ziyade sistem temelli olarak ele alınarak ekonomik boyuta yönelmiştir.

Ekolojik bunalımın yalnızca varlıklı toplumlara has olmaktan ziyade küresel olduğu kabul edilmiştir. Faber'in de belirttiği gibi az gelişmiş ülkelerdeki çevre krizinin hızlı nüfus artışı, teknoloji, yetersiz ve irrasyonel çevresel planlama gibi Malthusçu nedenlerle açıklanması mümkün değildir (Faber, 1993; akt. Turan, 2002: 8). Faber'in (1993) de belirttiği gibi çevre sorunlarının kaynağı araştırılırken bir bütün olarak dünya kapitalist sistemi içindeki bağlantıların göz önünde bulundurulması ve bunun bir sistem meselesi olduğunun görülmesi gerekir. Bu doğrultuda az gelişmiş ülkelere dayatılan modernleşme stratejilerinin ve gelişme modellerinin ele alınmasında fayda vardır.

Çevre sorunlarının kaynağı üzerinde çeşitli açıklamalar yapılsa da çevre krizini açıklamak kolay değildir. Bunun en önemli nedeni küresel kapitalist ekonomide açlık, çevre tahribatı ve emperyalizm arasında karmaşık bağlantıların olmasıdır (Faber, 1993; akt. Turan, 2002: 8). Bu nedenle çevre sorunlarının diyalektik materyalizm anlayışının gerektirdiği gibi neden sonuç ilişkisi içinde ele alınması, bunun için de mevcut durumun nedenlerinin analiz edilmesi gerekir. Nitekim "bolluktan doğan kirlenme" ile "yoksulluktan doğan kirlenme"nin farklı boyutları vardır. Bu ayrımın sadece insan-doğa ilişkisinden hareketle açıklanması mümkün değildir. Bu farklılığın anlaşılması, toplumsal veya siyasal olanın da hesaba katılmasını gerektirir. Ekolojizmin bakış açısında doğa-insan ilişkisi, başlı başına bir toplumsal ilişkidir" (Uğur, 388; akt. Önder, 2003: 10).

Ekolojik krize ve bu krizin nedenlerine ilişkin Tanuro'nun açıklaması şöyledir:

> "Ekolojik kriz' olarak anılan bu olgu aslında insanlığın çevresiyle olan ilişkisinin tarihsel krizidir. Temel nedeni bir kutupta zenginliklerin ve aşırı tüketimin, diğer kutuptaysa yoksulluğun ve yetersiz tüketimin artmasını sağlayan malların aşırı üretimidir. Böylece, son tahlilde bir toplumsal krizden ve 'antropik[3]' değişim yerine kapitalist iklim değişikliğinden söz etmek daha yerinde olacaktır" (Tanuro, 2011: 56).

Bugün çevresel krizin varlığı artık kabul ediliyor olsa da çevre krizi ve ortaya çıkardığı bedeller çeşitli gerekçelerle meşrulaştırıldığı için soyut düzeyde kalmaktadır (Mies, 2011: 152). Mevcut kalkınma anlayışının çevre üzerindeki olumsuz etkilerinden haberdar olurken; hakim paradigmayı sorgulayarak yaşam tarzlarında bir değişim sağlayamamış olan toplumlar için "kolektif şizofrenlik" teşhisini koyan Mies'e göre bunun nedenlerinden birisi toplumların mevcut yaşam tarzlarından taviz vermeden teknolojik gelişmelerin çevresel sorunları çözeceğine dair inatçı iyimserliğidir (Mies, 2011: 57).

[3] Antropik ilke, insanı evrenin merkezine koyan bir düşünce sistemidir.

Teknolojinin insanın karşılaştığı her türlü zorluğun üstesinden geleceği inancına dayalı (Krier ve Gillette, 1985; Shiva, 1991a; Mies, 2011) bu gerçek dışı iyimserlik teknoloji geliştikçe kaynak kullanımının azalacağı varsayımına dayanır. Oysaki bu varsayımın aksine her geçen gün daha çok kaynak kullanılmaktadır. Küresel ülkeler arası iş bölümü çerçevesinde kaynakların her biri farklı yerlerden gelip üretim sürecinden geçer. Teknoloji bu süreçte yalnızca bazı unsurları görünmez kılmaktadır. Bunun yanı sıra kaynaklar yalnızca belli bir kesimin ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Shiva, 1991a).

Çevreci ideoloji "teknolojik iyimserlik" yaklaşımını kusurlu görürken, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin sorgulanması temel ilkesiyle (Dobson, 1999: 237; Heywood, 1992: 253; Leach, 1996: 273) teknolojik gelişmenin zenginlik ve güce sahip bir grup azınlığın elinde toplanmasına hizmet eden ideolojik bir aygıta dönüştüğünü savunur (Porrit, 1984: 50; akt. Çoban, 2002: 17). Günümüz sanayi toplumlarında mevcut haliyle bilim ve teknolojinin doğanın ve insanın sömürülmesine hizmet ettiği kabul edilmektedir. Böylece bilim ve teknolojideki gelişmelerin çevre sorunlarını ortadan kaldıracağı gibi bir varsayım gerçekçi olmadığı gibi, mümkün de değildir (Çoban, 2002: 18).

Teknolojik gelişmeler bir yana, yoğun kaynak talebi ve mevcut kaynaklar arasındaki çelişki siyasal düzeyde ulus devletler arasında çatışmalara neden olmaktadır. Bu çatışmalar; yeni kaynak kullanım biçimleri içerisinde sıklıkla görünmez kılınmaktadır ancak; kaynak ve enerji yoğun endüstriyel teknolojilerin kaynak bağımlı yerel toplulukları etkilemesi, yıkım ya da aşırı kullanım ile sonuçlanmasıyla birlikte görünür olmaktadır (Shiva, 1991b:13). Bu noktada doğal kaynakların metalaşması, doğal kaynakların sömürüsü ve yerel halkın kolonileştirilmesi konularının tartışılması gereği görülmektedir.

Her ne kadar tam tersi yönünde bir söylem oluşsa da; gelişmiş ülkelerin doğal kaynaklar üzerindeki bağımlılığı giderek artmaktadır. Bu mitik söylem endüstriyel sürecin kaynak talebinin göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Oysa, jeotermal için kömür Afrika'dan, doğal gaz ise Jameika'dan gelmektedir (Mies, 2011). Dünyada elektrik üretimi %40,3 oranında kömüre dayalıdır. Bu oran OECD ülkelerinde %34,6, OECD dışı ülkelerde %46,6'dır" (TMMOBB, 2012a: 14). Endüstriyel üretim ve tarım üretimindeki yoğunlaşma dünyanın toplam stoğu üzerinde giderek artan bir talebe neden olmaktadır. Bu talepler genellikle endüstriyel anlamda gelişmiş kuzey ülkelerinden gelmektedir ve bu ülkeler güneyin az gelişmiş ülkelerinde etrafı çevrili dışa kapalı endüstriyel alanlar oluşturmaktadırlar (Shiva, 1991b:13).

Petrol başta olmak üzere fosil kaynakların tükeneceğinin anlaşılmasıyla Amerika'nın Irak ve Afganistan'a gitmesini Foster "enerji emperyalizmi" olarak tanımlamaktadır (Foster, 2008). Çözüm fosil korbon salınımı ve fosil yakıtların azaltılması için bir enerji devrimidir (Foster, 2010:150). Bu devrim nitel bir alt üst oluşu gerektirmekte olup, doğal varlıkların rasyonel kullanımını ve yeni bir toplumsal örgütlenmeyi, yani ekolojik ve toplumsal düzlemde birçok nitel ve nicel unsuru birbirine eklemleyen bir stratejik plan gerektirmektedir (Foster, 2010: 150).

Özetle çevre krizi, eşitsizlik, yoksulluk, sömürü ve insan hakları ihlalleri iç içe geçmiş durumdadır. Küreselleşme süreci ile çevresel problemler de küreselleşmiş ve uluslarası iş birliği gerektirmiştir. Modern toplum aşamasında çevre krizini derinleştiren bir diğer sorunsal ise "doğal kaynakların metalaşması ve sömürüsü"dür.

2.2.3 Doğal Kaynakların Metalaşması ve Sömürü

Günümüz modern toplumlarının fosil yakıtlara bağımlı enerji politaları, diğer taraftan artan çevresel kirlilik (hava, su, toprak), doğal kaynakların tahribatı ve küresel çevre sorunları mevcut kapitalist ekonomik sistemin kendi içinde sürdürülebilir olmadığını ortaya koymaktadır. Neoliberal politikaların hız kazandığı 1980'lerle birlikte su, toprak, petrol, madenler vb. doğal kaynakların özelleştirilmesi konusundaki tartışmaları beraberinde getirmiştir. Bugün kentlerde yaşanan yeşil alanların azalması ve artan betonlaşma gibi sorunların temelinde kapitalizmin doğal kaynakları üretim için bir girdi olarak kullanma mantığı bulunmaktadır.

Bugün hepimizin alışkın olduğu bir yaşam tarzı ve bir dizi tüketim alışkanlığı olup, gündelik yaşam pratiklerimizin ve eylemlerimizin tamamı, sabah gözümü açtığımız andan itibaren bir dizi enerji ihtiyacına bağlıdır. Ancak; bu dünya üzerinde yaşayan herkes aynı düzeyde şanslı değildir. Belirli bir gelişmişlik seviyesine sahip ülkelerde kent kesimi bolluk ve bereket içinde yaşarken; bazı başka bölgelerde yaşam koşulları temel insani ihtiyaçlar olan temiz su ve yiyecek temininin güç olduğu durumlar görülüyor. Az gelişmiş ülkelerde bugün halen insanlar enerjilerinin ve zamanlarının büyük bir çoğunluğunu temiz su temini için harcadığı biliniyor (Johnston, 1994:4-5).

Temiz su ve gıda gibi temel ihtiyaçların temininin dünyanın büyük bir çoğunluğu için aslında bir rüya olduğu bilinmektedir. Batı'nın modern insanı tarafından yerel halkın kaynakları üzerindeki hakimiyet kurulmuştur (Johnston, 1994: 3-5). Dünya Sağlık Örgütü'nün 2015 yılı verilerine göre, dünya nüfusunun %29'u halen güvenilir içme suyu hizmetine erişimi bulunmamakta olup, 2,3 milyar kişi halen temel hijyen olanaklarından yoksundur. Sahra altı Afrika'nın yalnızca %15'i 2015 yılı itibarıyla temel su ve sabun ile el yıkama olanaklarına erişmiştir (GHO Verileri, 2015a).

Yüzyıllardır yerel topluluklar tarafından kullanılan toprak, ormanlar ve su gibi yöre halkı için hayati olan doğal kaynaklar üzerinde yerel olmayan aktörlerin söz sahibi olmasıyla tetiklenen kolonyal hakimiyet, doğal kaynaklar üzerinde bir mücadeleye neden olmuştur (Shiva, 1991b:14). Doğal kaynaklar üzerinden yürütülen ve yerel halka yönelik dışarıdan bir müdahale şeklinde ortaya çıkan bu mücadeleyi Shiva (1991a) "kolonyal hakimiyet", Johnston (1994) "seçici kurbanlaştırma", Mies ise (2011) "kolonyalizm" olarak kavramsallaştırır. Bu kavramlar "çevresel bozulma" ile "insan hakları ihlali" nin el ele yürüdüğüne işaret etmektedir. Bugün de doğal kaynaklara sahip olan kişiler ırkçılık, cinsiyetçilik ve etnosentrizm gibi kültürel nosyonlar bağlamında "seçici kurbanlaştırma"ya, diğer bir deyişle kolonyal, emperyal, ırkçı ve soykırıma maruz bırakılmaktadır (Johnston, 1994).

Kaynakları kullanılan, çevresel olarak tahrip edilen topraklarda güç yaşam koşullarında yaşamaya mecbur bırakılan 3. Dünya ülkelerinin bilişsel ve duygusal olarak sürekli ve uzun süreli "güç" ve "şiddet"e maruz kaldığı bu düzen "kolonyalizm" olarak ifade edilmektedir (Mies, 2011: 56). Bu süreçte beyazların değerleri, egemenliği ve otoritesi önem kazanırken; diğerlerinin kültürleri, yapmış oldukları çalışmalar ve teknolojiler ise değer kaybetmektedir. Bu değer kaybetme ile birlikte kolonyal devletler mevcut sömürü düzenini eğitim sistemi üzerinden meşrulaştırarak, yasa değişiklikleri ile ise ekonomik bağımlılık gibi bir temele oturturlar (Mies, 2011: 56).

Bugün yaşanan yoksulluğun, açlığın ve eşitsizliğin yapısal nedenlerinin arasında devlet gücünün merkezileşmesi, kapitalist tekeller, sömürgecilik, ırkçılık ve ataerkillik bulunmaktadır. Kimin ve neyin sorumlu olduğunu teşhis etmeden, önerilen hiçbir çözümün yeterince dönüştürücü olması beklenemez" (Kothari ve Arkadaşları, 2015). İnsanın temel yaşam hakkı olan temel ihtiyaçlara erişimlerinin olanaksızlaştırılması toplumsal ilişkilerde ve emek gücünün sömürüsü süreçlerinde aranmalıdır.

Kapitalizmin başlangıç aşamasında görülen "ilksel birikim, emeğe el koyma, ücretsiz kölelik, doğanın sömürgeleştirilmesi" gibi yoğun emek sömürüsü içeren şiddete dayalı ilksel sermaye birikimi kapitalizmin yalnızca ilk aşamaları ile sınırlı kalmayıp günümüz dünyasında da devam etmektedir. Kapitalizmin içsel mantığında bulunan şiddet kavramı doğal alanlarda gerçekleştirilen tahribatı kırsal alanlarda yaşayanların emek mücadelesinin bir bileşeni haline dönüştürmüştür (Engert, 2011: 7).

Uluslararası kolonyal yapının çökmesi ve bu bölgelerde bağımsız ülkelerin kurulmasıyla uluslararası alanda görülen, doğal kaynaklar üzerindeki mücadelenin de azalması ve yerini geniş anlamda ulusal çıkarların yönlendirdiği kaynak politikalarına bırakması beklenmiştir. Ancak; Shiva' nın da belirttiği gibi kaynak kullanım politikaları kolonyal bir biçimde devam etmiş ve yakın geçmişte güçlü bir değişim geçirerek kaynak kullanımı 3. Dünya elitlerinin talep ve isteklerine yönelik olarak geliştirilmiştir. Böylece piyasa sisteminin dışında olup; yaşamlarını doğrudan doğal kaynaklar üzerinden kurgulayan siyasal anlamda zayıf ve sosyal anlamda karışık olan grupların kaynak talepleri minimum düzeyde olmuştur (Shiva, 1991b:14).

Söz konusu kolonyal hakimiyet sistematik olarak kar elde etmeye yönelik ticari malların eldesi üzerinde odaklanmış; Avrupa Endüstrisi, Güney Asya'nın kaynaklarına erişim sağlamış ve doğal kaynaklar metaya dönüşmüştür (Shiva, 1991b:14). Werner Bonefeld'in (2001) belirttiği gibi su, toprak, bitki ve hatta bugün tohum gibi doğal kaynakların metalaşmasıyla doğa metalaştırılmıştır. "Mülksüzler" adlı kitabında Bensaid (2009:104-105) de bu doğal kaynakların fikri mülkiyet ve patent hakları adı altında canlıya ait özelliklerinin (doğal moleküllerin ve gen dizilişlerinin patentinin alınması gibi yollarla) metalaştığını tartışmıştır (Engert, 2011:6).

Yukarıdaki örnek ve tartışmalardan da takip edildiği gibi bir kez daha tohum üzerinden doğanın metalaştığı, üreticinin tohum piyasasına eklemlenmesi vasıtasıyla

sistemin tahakkümü altına alınmaya çalışıldığı görülmektedir. Söz konusu yasal düzenlemelerle tohumun değişmeksizin aynı kalması şartı ile tohuma kayıt ve sertifika şartı getirilmiştir. Tohumların değişken doğası patent almasının önünde engel olarak konulmaktadır.[4]

Doğal kaynakların metalaşmasıyla yerel halk Batı'nın modern insanı tarafından eleştirilmiş ve kaynaklar üzerindeki hakimiyeti ele geçirmiştir. Böylece yerlilerin sömürülmeye ve yönetilmeye muhtaç oldukları söylemi meşrulaştırılmıştır. Bölgede hakimiyet kurmaya çalışan sömürü güçleri doğal kaynaklara sahip halka yönelik alçaltma söylemi içeren psikolojik bir hegemonya da yaratmaktadır (Johnston, 1994). Uluslararası kolonya ilişkilerin belirleyici olduğu bu süreçte çevresel tahribat, bazı insanların diğerlerinden daha fazla etkilenmesiyle sonuçlanmaktadır. Diğer bir deyişle, Mies'ın da belirttiği gibi (2011) fayda ve bedellerin adil bir şekilde dağılmadığı bu sistemde siyasi ya da ekonomik gücü olmayan kişiler en çok dezavantajlı konuma geçen kişiler oluyor. Bu çerçeve içerisinde kirlenmiş doğal kaynaklar ve sağlıksız gıda koşulları ile yerliler hayatta kalma savaşı vermişlerdir (Mies, 2011).

Dünya Sağlık Örgütünün 2015 yılı verilerine göre 12,6 milyon insan sağlıksız çevre koşullarında yaşadığı veya çalıştığı için ölmüş olup, bu tüm dünyadaki ölümlerin %23'ünü oluşturmaktadır. 5 yaş altı çocuklarda %26'ya kadar çıkan çevre kaynaklı ölüm oranlarının çevresel risklerin %68 oranında azaltılmasıyla azaltılabileceği belirtilmektedir. Küresel düzeyde çevresel nedenlerle ortaya çıkan hastalıkların oranı ise %22'dir (GHO Verileri, 2015b).

[4] Tarımla uğraşan kişilerin yakından bildiği gibi doğada tohumlar aynı kalmayıp, tozlaşma, arılar gibi faktörlerle yıldan yıla doğal olarak değişiklik gösterir. F1-Hibrit tohumu almayıp kendine ait yerel tohumu satan üreticiye yasanın 12. Maddesine göre ilk etapta 10 bin TL para cezası kesilmesi, tekrarı halinde ise 5 yıl faaliyetten men edilme ve tohumlara bakanlıkça el konulması gibi uygulamalar yeni kanuna uymayan çiftçileri beklemektedir. Tohumların imhasına karar verilmesi durumunda Bakanlığın imha edeceği ancak masrafların üretici tarafından ödeneceği; üretici borcunu ödeyemezse haciz ve hapis cezası ile cezalandırılacağı bilinmektedir (Ünal, 2013).

Johnston'ın da temsilcileri arasında olduğu bir grup bilim insanı herkes için temel ihtiyaçların temininin ve belirli bir refah düzeyinin sağlandığı bir düzenin dünyanın büyük bir çoğunluğu için aslında bir rüya olduğunu savunur (Mies, 2011; Johnston, 1994; Shiva, 1991a). Bu görüşe göre bu rüya bir kesim tarafından satın alınmıştır ve bedellerin kimler tarafından, ne şekilde ödendiği önemsiz hale getirilerek süreç meşrulaştırılmıştır. Belli ki herkes için eşit ve sürdürülebilir gelişmeyi yakalama bir mittir. Yani, istenen(!) hedefe asla yaklaşılamayacak (Mies, 2011).

Her ne kadar gelişme süreçleriyle ilgili birtakım sorgulamalar yapıldıysa da güneydeki az gelişmiş ülke örneklerine bakıldığında gelişimi yakalamanın bir mit olduğu ve istenilen hedefe asla yaklaştırılmadığı görülmektedir. Gelişmeyi yakalayanlar bugün "beyazlar, şehirler ve endüstriyel şehirlerdir". Gelişme miti, evrimsel ve tarihi bir anlayışa dayalıdır. Bu anlayışa göre kadınlar, Afrikan Amerikanlar ve az gelişmiş ülkeler ise evrimde üst noktaya ancak biraz daha çaba sonucu ulaşabileceklerdir. Teknolojik sürecin ise bu noktada oldukça belirleyici olduğu savı öne sürülmektedir (Mies, 2011: 55).

Diğer bir taraftan Mies'a göre ise refahın eşit oranda paylaştırılması mitik bir gelişme söylemidir. Gelişmiş ülkelerin ekonomik yapılarını az gelişmiş ülkeler üzerinden kurguladıkları bir düzende eşit paylaşım gibi bir durum mümkün değildir. Refah düzeyi yüksek toplumlarda yoğun kaynak kullanımına bağlı bir ekonomik gelişme modeli, yoğun tüketim faaliyetleri içerisinde bulunan bir insan toplumu yaratmıştır. Çevresel krizin varlığını kabul eden ancak bir yandan da mevcut yaşam tarzlarının beraberinde getirdiği tüketim alışkanlıklarını devam ettiren bu toplumlarda Mies'ın deyimiyle "şizofrenik bir çift yönlü düşünce" hakimdir (Mies, 2011: 57).

Kaynak ve enerji yoğun üretim teknolojileri yalnızca küçük bir azınlığın ekonomik refahını sağlarken; aynı zamanda büyük bir çoğunluğun yaşamını devam ettirmesi

olanağını baltalamaktadır. Böylece "ekoloji hareketi" egemen kavramları ve ekonomik gelişimin göstergelerinin geçerliliğini sorgulamaktadır. Bunula birlikte ekonomik gelişme ve doğal kaynaklar üzerindeki mücadelelerin bir sonucu olarak "ekolojik hareketler" ortaya çıkmıştır (Shiva, 1991b:15). Başka bir deyişle, ekolojik perspektif çerçevesinde ekonomik gelişim hedeflerini ve bu hedeflere ulaşmak için hangi teknolojilerin kullanılacağını belirleyen modern ekonomik bakış açısı da eleştirilmelidir

Çevre sorununu kalkınmanın bedellerinden birisi olarak gören yaklaşım, yoksulluk, açlık, işsizlik ve geri kalmışlık gibi problemlerin çözümünün önemine vurgu yapar. Ancak eşit olmayan bu düzen içerisinde yoksulluk ve kalkınamama durumu devamlılık gösterdiği gibi çevresel bozulma da devam etmektedir. 3. Dünyada çevre sorunlarının çözümsüzlüğünün sürmesinde yapısal uyum programları, borçlar, eşitsiz ticaret biçimleri ve sermayenin yüksek bedeli gibi faktörler önemli rol oynamaktadır (Turan, 2002: 10). Ancak; lüks gibi görülen çevrenin korunması III. Dünya ülkeleri için bir yaşam savışıdır (Turan, 2002: 9).

2.2.4 Sakin Şehir Hareketine Giden Yolda Alternatif Yaklaşımlar

Kapitalizmin doğuşu ile birlikte yaşanan ekonomik, kültürel, siyasal ve teknolojik gelişmelerin sonucu olarak insan-doğa ilişkisi değişmiş; bu süreçte doğal kaynakların metalaşması ve sömürülmesi söz konusu olmuş, çevre krizinin küreselleşmesi peşi sıra gelmiştir. Çevrenin korunması ve ekonomik kalkınma arasında kapitalist ekonomik sistem içinde açmazlar olduğu bilinmektedir. Çevre ve ekonomik kalkınma konusundaki bu çelişkileri gidermek için çözüm yolu olarak ekonomik kalkınma, büyüme ve toplumsal refah beklentileri ile çevre arasında bir denge kurulması önerilmektedir.

Ekonomik kalkınma ve çevre arasında bir denge kurulurken sosyo-ekonomik koşullar konusundaki taleplerin göz önünde bulundurularak kaynak kullanımı ve kirlilik gibi çevresel süreçlerin ekolojik ilkelere duyarlı bir şekilde yönetilmesinin gerekliliği bilim dünyasında uzlaşılan alternatiflerden birisidir. "Ekolojik modernleşme" olarak ifade edilen bu yaklaşım toplumsal düzeyde çevre konusunda bilinçlendirmenin sağlanması ve tüm yaşam biçimlerinin doğa ile uyumlu, ekolojik bir hale getirilmesi ilkelerini benimser (Tuna, 2015: 299). Böylece "yeşil ekonomi", "yeşil tüketim", "eşitlik" ve "yoksulluğu önleme stratejisi" gibi kavramlarla kalkınma projeleri önem kazanmış, sürdürülebilir kalkınma kapitalizmin sürdürülebilirliğini sağlamak için gerekli bir anahtar sözcük olarak kullanılmıştır. Bu tartışmaya Tanuro (2011: 161) "Kapitalizm yeşillenmiyor, çürüyor." diyerek son noktayı koymuştur.

Kapitalist genişlemenin kaçınılmaz olduğu varsayıldığında burada hegemonik neoliberal ekonomi ile uyumlu bir ideoloji olarak "ekolojik modernleşme" teorisinden söz edilebilir (Dunlap ve Marshall, 2006: 338). Bu noktada çevresel kiriz ve sömürünün yapısal bir kriz olduğu ve nedeninin kapitalizmin kendi işleyişi temellerinde aranması gereklidir. Bu nedenle kapitalizmin sürdürülemezliği kapitalizmin kendi kriz ve çelişkilerinden çok ekolojik faktörler ve çevresel kriz üzerinden tartışılmalıdır. Sorunun boyutları bugün kapitalizmin kendi iç mantığı içinde çözülemeyecek düzeyde olup, teknolojinin de bu konuda herhangi bir yardımı olamayacaktır.

Tüm bu tartışmalar neticesinde zenginliğin ne olduğu yeniden tanımlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun için içinde yaşanılan dünya sisteminin toplumlar için kurguladığı yaşamlar sorgulanmalı, değişmeye hemen şimdi, bireysel düzeyde başlanmalıdır. 1999 yılı itibariyle başlayıp hızla tüm dünyada yaygınlaşmaya başlayan sakin şehirlerin yukarıda tartışılan krizler ve alternatiflerle yakın veya uzak ilişkileri tartışılacaktır. Sakin şehir sürecini hazırlayan tarihsel gelişmeler olmuştur.

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının gelişmesi ve yeni sosyal hareketler gibi süreçler bir taraftan "kapitalizm ve ortaya çıkarttığı sorunların krizlerine" yönelik alternatifler, diğer taraftan da sakin şehirlerin ortaya çıkmasını hazırlayan koşullar olarak görülebilir.

2.2.4.1. Sakin Şehir Hareketi Konusundaki Çalışmalar

Honore'nin (2008: 15) ifade ettiği gibi "yavaş" kavramının bir felsefeyi ifade ettiği göz önünden kaçırılarak sözcük anlamı çerçevesince düşünme eğilimi gösterilebilmektedir. Kavramın orijinal adı olan "cittaslow" kavramı Türkçe'ye "yavaş şehir" ve "sakin şehir" olarak aktarılmıştır. Bu çalışmada "sakin şehir" kavramı kullanılmıştır.

Sakin şehir hareketi 1999 yılında Sakin Şehir Birliği'nin kurulmasıyla tüm dünyada ilgi çeken bir kavram haline gelmiş ve alanda araştırmalar bu dönemde başlamıştır. 2010 yılından itibaren konuyla ilgili yoğunlaşan literatürde sakin şehir uygulamaları "sürdürülebilir kalkınma", "sürdürülebilir turizm", "sürdürülebilir kent", "yaşam kalitesi", "sakin şehir ölçütlerine uygunluk", "yeni sosyal hareketler", "kentsel planlama politikalarına katkı", "kadın girişimciliği" ve "yerel kentsel kimlik" gibi çeşitli kavramlar ekseninde ele alınmıştır. Özellikle son yıllarda sakin şehir konusunda yapılan çalışmaların daha çok "sürdürülebilir kalkınma", "şehir planı", "turizm" ve "mimari" gibi konulara yoğunlaşığı görülmektedir.

Alanda yapılan bazı çalışmalar sakin şehir felsefesinin temelini oluşturan yavaş hareketini çeşitli yönleriyle açıklamakta ve modern dönemin en önemli kavramlarından birisi olan hız kavramını eleştirel olarak ele almaktadır (Parkins ve Craig, 2006; Honore, 2008). Örneğin, Parkins ve Craig (2006) çalışmalarında modern çağın en önemli kavramlarından "hız" kavramını ele alarak hızın insan ve toplum yaşamında ortaya çıkarttığı etkilere odaklanır. Yavaş yaşamın felsefi ve siyasal boyutlarını

açıklarken yavaş yemek hareketi yalnızca geleneksel mutfağı korumakla veya sürdürülebilir tarımla ilgili olmayıp daha genel olarak hayatta ve masada yavaş yaklaşımının benimsenmesine vurgu yapmaktadır.

Honore (2008) çalışmasında hız kavramının olumsuz etkilerini ele alırken, bir alternatif olarak yavaş yaklaşımının toplumsal hayatın çeşitli aşamalarında kullanılabileceğini ifade eder. Hızlı yaşamın yüzeyselliğinden, küreselleşmenin ortaya çıkarttığı olumsuz sonuçlardan bahseden Honore, gündelik hayatta, tıpta, iş hayatında, serbest zaman aktivitlerinde ve hatta çocuk yetiştirmede yavaş akımının önemini vurgulamaktadır.

Yavaş hareketinin kentselleştiği sakin şehir kavramı gündelik hayat bakış açısından Pink (2008) ve Loades (2005) tarafından ele alınmıştır. Pink, çalışmasında sakin şehir uygulamalarının antropolojik ve sosyolojik boyutlarına dikkati çekerek, ekonomik veya idari düzenlemelerin dışında hareketin doğrudan yerel halkla ve halkın zanaatkar becerilerini (yemek pişirme, çiftçilik teknikleri, dokuma ve el işleri, vb.) geliştirmekle ilgili olduğuna vurgu yaparken, mekânın özgünlüğünün ve yerelliğinin korunmasında nesiller arası bilgi alışverişinin önemi üzerinde durmaktadır. Bu çalışmada kalkınma planlarında baskın olan ekonomik ve idari argümanların yerine, sakin şehir hareketinde uygulamaların toplumun tüm bireylerini ilgilendirecek ve kültürel niteliklerle bağlı olarak günlük yaşam aktivitelerini kapsayacak şekilde genişlediğine dikkat çekilmektedir (Pink, 2008a: 100).

Pink'in çalışmasına (2008a) benzer bir diğer çalışmada Loades (2005) İtalyan toplumunda kilit öneme sahip alanlar olarak yemek, aile, yerel gelenekler (festivaller, kutlamalar gibi) alanların devamlılığını ve bu alanlarda ortaya çıkan değişimleri incelemektedir. Sakin şehri özellikle kültürel homojenleşmeye karşı olarak değerlendirirken, küreselleşmenin olumsuz etkilerini azaltacak bir tepki olarak

görmektedir. Orvieto örneği üzerinden bir şehrin sakin şehir hareketine katılması durumunda ne gibi faydalar sağlanacağı tartışılmıştır.

Sakin şehirleri yeni sosyal hareketlerdeki taleplerle ilişkilendirerek "çağdaş sosyal kent hareketleri" bağlamında ele alan çalışmalara da rastlanmaktadır. Bunlardan en önemlisi Pink'in (2009) çalışmasıdır. Pink çalışmasında bir taraftan sakin şehir hareketinin ortaya çıkmasında STK'lar, devlet, yerel halkla birlikte diğer organlar ve süreçlerin rolünü araştırırken; diğer taraftan uluslararası, ulusal ve yerel olmak üzere 3 farklı alana nüfuz eden sakin şehir hareketinin etkinliğini inceler. Bu çerçevede "sakin şehir"i bir sosyal değişim süreci olarak ele alırken, yerel çevresel kaygıların daha geniş çevresel sorunlarla nasıl bağlantı kurduğunu nasıl uygulandığını İngiltere örneğinde etnografik araştırmada "derinlemesine mülakat" ve "katılımlı gözlem" gibi tekniklerle birlikte video ve fotoğraf gibi teknikler kullanarak nitel bir yaklaşımla incelemiştir. Sonuç olarak Pink (2009) çalışmasında sakin şehrin bir çeşit "doğrudan olmayan aktivizm" örneği olduğunu, üstü kapalı bir mobilizasyon ve yaşayanlardan örneklerle ve deneyimlenebilir eğitimlerle bir ikna süreci olduğu sonucunu vurgulamıştır.

Alandaki çalışmalarda sakin şehir kavramının çoğunlukla yerel kalkınma bağlamında ve sürdürülebilir turizme odaklı olarak ele alındığı görülmektedir (Sungur, 2013; Sırım, 2012; Şahinkaya, 2010; Hekimci, 2014; Knox ve Mayer, 2006; Keskin, 2012; Çerçi, 2013; Andarabi, vd., 2014; Ekincek, 2014; Şahin ve Kutlu, 2014).

Alternatif bir kalkınma modeli olarak sakin şehirler bir taraftan yerel halkın yaşam kalitesini arttırma amacına yönelik faaliyet gösterirken, diğer taraftan da küreselleşmenin olumsuz etkilerine karşı bir duruş sergileyerek yerel değerleri korumaya çalışır (Jones vd., 2003; Nosi ve Zanni, 2004; Knox, 2005; Loades, 2005; 40; Parkins ve Craig, 2006; Honore, 2008; Knox ve Mayer, 2009; Pink, 2009; Petrini ve Padovani, 2011; Ritzer, 2011).

Petrini ve Padovani (2011) kitaplarında sakin şehir hareketinin öncüsü olarak kabul edilen Lancerini'nin çalışmasına yer vermiştir. İtalyan şehirlerini bölgesel olarak inceleyen Lancerini'nin amacı yerel halk ile turist bölgelerini birleştirmenin yanı sıra, kentsel gelişimin sağlanmasıdır. Bu çalışmanın sonucunda bazı bölgelerin gelişimi için oluşturulan yeni bir modele halkı ikna etmenin zor olduğu görülmüştür (Petrini ve Padovani, 2011).

Nilsson ve arkadaşları (2011) çalışmalarında yemek alışkanlıklarında ve gıda üretiminde artan küreselleşmeye dikkat çekerek yavaş hareketinin turizmin gelişimi üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Kuzey İtalya'daki üç sakin şehirde yapılan bir çalışmaya dayanan bu makalede turizmin ticari boyutları ve sakin şehir hareketinin ticari olmayan değerler sistemi arasında çelişkilerin ortaya çıktığı sakin şehirlerde destinasyonun gelişiminin nasıl sağlandığı üzerinde durulmaktadır. Araştırmada incelenen ilçeler sürdürülebilir planlama konusunda önemli çalışmaları olan, ayrıca yöreye özgü kaynakları ve yerel kimliği geliştirmeye yönelik adımlar atan ilçeler olup, buralarda yavaş etkinliklerinin yerel gastronomi üzerine olduğu, turizm alanında yavaşın ancak ikincil derecede önemli olduğu ortaya konulmaktadır.

Araştırmanın sonucuna göre bölgedeki turizmde kitle turizmi ve ticarileşme gibi bazı niteliklerin ortaya çıkabileceği ortaya konulmaktadır. Ancak, buna rağmen sakin şehir kavramının turizm gelişimi için dolaylı bir potansiyele sahip olduğu ifade edilmektedir. Ürün geliştirerek ve görünürlüğü arttırarak turizmin gelişme potansiyelinin bulunduğu ancak, soylulaşma ve sömürü gibi risklere dikkat çekilmektedir.

Andarabi, vd. (2014) çalışmalarında; sakin şehir unvanına sahip şehirlerden birisi olan Seferihisar'da yerel halkın bölgedeki turizm faaliyetleri ve etkilerine yönelik görüşlerini incelemişlerdir. Bu kapsamda ilçede 446 kişiye anket uygulanmış;

araştırmanın sonunda yerel halkın turizmin olumsuz etkilerine yönelik kaygılarının düşük olduğu, turizmin halk tarafından olumlu olarak görüldüğü, halkın yaşam kalitesini arttırdığı önemli bulgular olarak ifade edilmiştir.

Sakin şehirleri yerel kalkınma modeli ve kadın girişimciliği bağlamında ele alan Sungur (2013) literatür taraması kullanarak yaptığı çalışmasında kadın ve erkek arasındaki istihdam farklılıklarını tarihsel dönemler içinde ele alarak, kadınların iş gücündeki dezavantajlı konumlarını sakin şehirlerde yerel girişimlere yapılan vurgu ile kırabileceklerini tartışmaktadır. Kendilerine sunulan girişimcilik eğitimiyle kadınlar birlik haline gelmekte, ürün ve hizmetlerin pazarlanmasında kooperatif gibi oluşumları sağlamaktadırlar. Sonuç olarak Sungur (2013) önemli bir potansiyel olarak görülen Türkiye'de sakin şehir sayısı arttıkça hem girişimci hem de karar mekanizmalarında söz sahibi kişiler olarak kadınların daha aktif roller üstlenmesi, böylece kadın emeğinin daha görünür hale gelmesi ve kadının ekonomik ve sosyal statüsünün gelişmesinin mümkün olacağı sonucuna ulaşmıştır.

Şahinkaya'nın (2010) literatür taraması tekniğiyle yaptığı çalışmasında yeni bir turizm anlayışı ve yerel kalkınma modeli olarak Seferihisar örneğinde bilgi sunulması ve bazı önerilerin tartışmaya açılması amaçlanmıştır. Yine benzer bir çalışma Sırım tarafından yapılmış olup; Sırım (2012) makalesinde Türkiye'deki sakin şehirleri yerel kalkınma modeli olarak ele almakta, sakin şehirlerin yerel ekonomide bir ekonomik canlanma, istihdam ve refah artışı sağladığını tartışmaktadır. Literatür taramasından yararlanılarak yapılan bu çalışmada Sırım sakin şehirlerdeki üretim anlayışının olumlu ekonomik sonuçlarının yanı sıra çevreyle de son derece uyumlu olduğunu vurgulamakta ve Türkiye'deki sakin şehir potansiyeline dikkat çekmeye çalışmaktadır.

Hekimci (2014) benzer bir şekilde literatür taramasıyla yaptığı derleme çalışmasında Sakin Şehir modelinin aynı zamanda iyi bir "ekoturizm" uygulaması

örneği olarak da yerel kalkınmaya önemli katkılar sağladığını vurgulamaktadır. Turizmle ilgili bir diğer çalışmada Çerçi (2013) destinasyon imajının bileşenlerini belirlemek ve destinasyon konusunda ziyaretçilerin görüşlerini almak amacıyla yine Seferihisar ilçesinde yaptığı çalışmada ilçeye gelen ziyaretçilerden anket tekniği kullanarak veri toplamıştır.

Sakin şehir hareketini sürdürülebilirlik kavramı ekseninde ele alan diğer çalışmalar ise Ekincek'in (2014) sakin şehir yöneticilerinin sakin şehir hareketi ve sürdürülebilirlik ilişkisine yönelik değerlendirmelerinin ortaya konulduğu tezi; Şahin ve Kutlu (2014) yavaş şehir hareketinin sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasındaki öneminin tartışıldığı, sürdürülebilir kalkınma ile sakin şehir hareketinin uyum gösterdiği ve farklılaştığı yönlerin ele alındığı makalesi; ve Knox ile Mayer (2006)'nın yavaş gıda ve yavaş şehir hareketini kentsel gelişme için alternatif bir yaklaşım olarak ele alırken yerleşim yerinin tarihi, kültürel ve ekonomik açıdan güçlü ve benzersiz yönlerinin önemi üzerinde durduğu çalışmasıdır.

Ekincek (2014), çalışmasında sakin şehir yöneticilerinin sakin şehir hareketi ve sürdürülebilirlik ilişkisine yönelik değerlendirmeleri ortaya koymak amacında olup, sakin şehir yöneticilerinin sakin şehir katılım süreci, kriterleri ve sürdürülebilirlik konusundaki yargılara katılım düzeylerini belirlemeye çalışmıştır. Bu amaçla, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasındaki ilişkinin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan "ilişki tanımlama modeli"ni benimsenmiştir. Seferihisar'da düzenlenmiş olan sakin şehir genel kurul toplantısında şehir yöneticileri ve heyetinden toplam 70 kişiye anket uygulanmıştır.

Keskin'in (2012), çalışmasında sürdürülebilir kentleşme kavramından yola çıkarak, literatür taraması tekniğinden faydalanarak sakin şehri ortaya çıkartan koşullar sorgulanmıştır. Sonuç olarak, sakin şehirlerin yerel ve organik üretimin teşviki çevre ve

kalkınmanın dengede olması ilkesi doğrultusunda başarılı olduğu ve kriterlerinin sürdürülebilir kentleşme ilke ve göstergeleriyle uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Şahin ve Kutlu (2014) da Keskin (2012)'nin çalışmasında benzer olarak makalelerinde yavaş şehir hareketinin sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasındaki önemi ve sürdürülebilir kalkınma anlayışıyla örtüşmesi bakımından tartışmaktadır. Bu amaçla yazarlar, literatür taraması çerçevesince sürdürülebilir kalkınma ile sakin şehir hareketinin uyumlu olduğu yönleri ve farklılaştığı yönleri ele almıştır. Sonuç olarak, sakin şehir yöneticilerinin profilleri tespit edilmiş, sakin şehirlerin amaçları önem derecesine göre, kriterleri ise zorluk derecesine göre yöneticiler tarafından sınıflandırılmış, sakin şehir hareketine katılım süreci, sakin şehirlerin sürdürülebilirliğe ve destinasyonun sürdürülebilirliğine olan katkısı yöneticiler tarafından değerlendirilmiştir. Bu çalışmalarda şehir yöneticileri düzeyinde anket tekniğiyle nicel bir yöntem ve yaklaşım benimsenerek yapılmıştır.

Keskin (2012)'in sakin şehir kriterlerinin sürdürülebilir kentleşme ilke ve göstergeleriyle ilişkisini ortaya koyduğu tezine benzer olarak Radstorm'un (2011) sakin şehir organizasyonunun tarihini, felsefesini ve politikasını ele aldığı sürdürülebilir mekânlar olarak kentlerin yanı sıra yerelleşme ve kimliğin önemine vurgu yaptığı makalesi ve Knox ile Mayer'in (2006) Almanya'dan iki yavaş şehir örneği olarak Waldkirch ve Hersbruck kentsel politikalar anlamında kavramsal bir çalışma yoluyla incelediği makaleleri bulunmaktadır.

Radstorm'un (2011) literatür taraması tekniğinden faydalandığı makalesinde sakin şehir organizasyonunun tarihi, felsefesi ve politikaları bağlamında tanıtılmasını amaçlanmıştır. Sakin şehir organizasyonu İtalya Orvieto şehri örneğinde kentlerin sürdürülebilir mekânlar olmanın yanı sıra yerelleşme ve kimlik bağlamında bu bakış açısından ele alınmıştır. İtalya'nın Orvieto şehrinde ulaşım, park yeri olanakları ve gıda

gibi kriterler incelemiştir. Sonuç olarak, gelenekler, bağlam ve tarihe önem veren yavaş hareketi şehirlerdeki yapılanmaları gerçekleştirirken mekân duygusunun önemini ihmal etmemeli ve halk için yaşam kalitesinin arttırılmasına önem vermesi önerisinde bulunulmuştur.

Knox ve Mayer çalışmalarında nitel bir yöntem çerçevesince saha çalışmaları neticesinde seçilen temsilciler, planlama komitesi üyesi temsilcileri, çevre dernekleri temsilcileri ve küçük işletme sahipleri gibi kişilerden seçilen 20 kişi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak veri toplanmıştır. Bu çalışmada, yavaş gıda ve sakin şehir hareketi kentsel gelişme için alternatif bir yaklaşım olarak ele alınırken yerleşim yerinin tarihi, kültürel ve ekonomik açıdan güçlü ve benzersiz yönlerinin önemi üzerinde durulur. Yavaş şehir gündeminin, ekonomik gelişme, çevresel koruma ve sosyal eşitlik gibi karmaşık ve çoklu değişkenlerle uyumlu olarak duyarlı ve uygulanabilir bir alternatif kentsel gelişme modeli sunduğu tartışılmaktadır. Bu çalışmada nitel yöntem kullanılarak sakin şehir temsilcileri ve çevre dernekleri temsilcileri ile "sakin şehir örneğinde ekonomik gelişme, çevresel koruma ve sosyal eşitlik" konularında görüşmeler yapılmıştır.

Yukarıda da tartışıldığı gibi sakin şehir konusunda sürdürülebilir gelişme veya diğer bir deyişle sürdürülebilir kalkınma bakış açısından birçok çalışma yürütülmüştür. Sürdürülebilir kalkınma bağlamında belirlenen hedeflere ulaşmada güçlüklerin aşılması için bir alternatif sunan sakin şehir hareketi çevresel problemlerin giderek yaygınlaşmasının yanı sıra, yaşam memnuniyetinin azalması ve yaşam koşullarını iyileştirme arayışları sonucu ortaya çıkmıştır.

Yaşam kalitesiyle ilişkili olarak sakin şehir yaklaşımı üzerinde de bir dizi çalışma bulunmaktadır (Tosun, 2013; Tabačková 2013). Tosun (2013) yavaş hareketini alternatif bir kentsel yaşam modeli ve yavaş kentleşme çerçevesince incelemiş olup;

yavaş kentleşmenin yaşam kalitesi kavramı ile ilişkisinin kurulması amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır: "Yaşam kalitesi hangi aşamalarda, ne şekilde yavaş kentleşme hareketinden etkilenmektedir? Yaşam kalitesi kavramı neyi ifade etmekte ve hangi değişkenlerle ölçülebilmektedir?" Araştırmanın sonucunda kent yaşamının birçok yönden yıpratıcı olduğu, bununla birlikte yavaş kentlerin alternatif olarak bireylere sosyal, ekonomik, kültürel ve sağlık anlamında daha kaliteli bir yaşam sunduğu bulgusuna varılmış; yavaş kentlerin taşıması gereken niteliklerden yola çıkılarak bir kent modeli ortaya konulmuştur.

Yaşam memnuniyetinin azalması ve yaşam koşullarını iyileştirme arayışları neticesindeki çalışmalardan bir diğeri olan Tabačková'nın (2013) tezinin amacı çevre yönelimli alternatif şehirlere bir bakış açısı geliştirmektir. Bu amaçla kent hayatının çevre üzerindeki etkileri vurgulanarak 18. ve 20. yüzyıllarda kent kavramı ve kentler ele alınmış, alternatif kentlerin ortak kavramları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda kendine yeten şehir, yeşil şehir, eko-şehir, kasaba/köy ve sakin şehir alternatifleri daha küçük ölçekli; sürdürülebilir şehir ve akıllı şehirler ise daha büyük ölçekli alternatifler olarak ortaya konulmuştur.

Çakıcı ve arkadaşları (2013), Seferihisar halkının sakin şehir hareketini ne şekilde algıladıkları ve bunun yaşam doyumlarına etkisini incelemeyi amaçladıkları araştırmalarında anket uygulayarak veri toplamışlardır. Çalışmada Seferihisar halkının sakin şehir hareketini doğal çevreye etkisi, refah düzeyine etkisi, kültürel ve ekonomik etki olmak üzere dört başlıkta değerlendirmesi sunulmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre sakin şehir unvanı sonrasında yerel halk turizm konusunda olumlu görüşe sahip olup, yerel halkın yaşam doyumu artmıştır.

Yaşam memnuniyetinin yanı sıra sakin şehir unvanı alan bir yerleşim yerinin tatil seçiminde ne düzeyde belirleyici olduğunu araştıran bir çalışma olarak Coşar'ın

çalışmasında (2013); sakin şehir olgusunun tatil seçiminde ne düzeyde belirleyici olduğunu; tatil deneyimini nasıl etkilediğini, bir turizm destinasyonu olarak ilçe üzerindeki etkilerini ve yerel halkın yaşam kalitesi üzerindeki etkileri de incelenmiştir. Bu amaçla İzmir'in Seferihisar ilçesinde yaşayan halk, ilçedeki turizm işletmeleri ve destekleyici işletmelerin sahipleri ya da yöneticileri, Seferihisar'a tatil amacı ile gelen turistler ve Seferihisar Belediye Başkanı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Sakin şehir hareketini kriterlere uygunluğunun incelenmesi bakımından ele alan çalışmalar da bulunmakta olup, bunlardan biri Öztürk'ün çalışmasıdır. Öztürk'ün (2012) çalışmasının temel amacı kentsel planlama politikaları doğrultusunda Seferihisar'ı yavaş hareketi bağlamında tanıtmak, sakin şehir üyeliğinin yerel hükümetin planlama süreçlerini, yaklaşımını ve projelerini nasıl etkilediğini ortaya koymak ve bununla birlikte gelecekteki sürdürülebilirliğini sorgulamaktır. Bu amaçla, araştırmanın sonucunda kentin geçmiş, şimdiki ve gelecekteki proje, kentsel planlama politikaları ve çalışmaları karşılaştırılmış ve Seferihisar'a öneriler sunulmuştur. Öztürk'ün mülakat ve literatür taraması tekniğiyle veri topladığı tezinde sakin şehir hareketi Seferihisar örneğinde adaylık sürecinden itibaren, kentsel politika ve projeler bağlamında ABD ve Türkiye örnekleri bağlamında incelenirken (Öztürk, 2012); Baldemir ve arkadaşlarının (2013) çalışmalarında Muğla'ya bağlı olan ve sakin şehir niteliği taşıyan ilçeleri analitik hiyerarşi süreci kapsamında nicel bir yöntemle ele alınmıştır.

Baldemir ve arkadaşları (2013) sakin şehir kavramını küreselleşme etkisine karşı özgünlüğünü korumaya çalışan ve yerel yönetim modeli olarak tanımlanmakta olup, Muğla iline bağlı olan ve yavaş şehir olma niteliği taşıyan ilçeler analitik hiyerarşi süreci kapsamında nicel yöntemle incelenmiştir. Çevre politikaları, alt yapı politikaları, kentsel kalite için teknolojiler ve tesisler, yerel üretimin korunması, misafirperverlik, farkındalık ve yavaş gıda faaliyetlerine ve projelerine destek alt kategorilerinde yapılan

değerlendirmelerde öncelikli olarak hangi kategorinin diğerinden daha çok önem taşıdığı belirlenmiş daha sonra ise bu kategoride hangi ilçenin en iyi durumda olduğuna bakılmıştır. Araştırmanın sonucunda adı geçen kategorilerden "çevre politikaları" belirleyici olarak görülmüş; ilçelerden Datça çevre politikalarında önde olması nedeniyle sakin şehir için ortaya konulmuştur.

Kriterlere uygunluk bakımından gerçekleştirilen bir diğer çalışmada Akoğlan, ve arkadaşları (2013) Seyitgazi ilçe merkezinin uluslararası sakin şehir standartları kapsamında değerlendirilmesi yapılarak sakin şehir hareketine uygunluğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Görüşme formu ve anket tekniklerinin kullanıldığı çalışmada yerel halkın unvanı desteklediği ortaya konulurken, yerel yönetime öneriler sunulmuştur.

Özetle, sakin şehir kavramı çoğunlukla yerel kalkınma bağlamında ve sürdürülebilir turizme odaklı olarak ele alınmıştır. Elbette yerel üretimi teşvik eden ve bu anlamda geliştirdiği politikalarla kendini var eden sakin şehir hareketinde yerel kalkınma ve turizm konularını ön plana çıkartmıştır. Bunun yanı sıra konu, yaşam kalitesi, kentsel politikalar, kentsel gelişme ve sürdürülebilir kalkınma kavramları bağlamında araştırılmıştır.

2.2.4.2 Sürdürülebilir Kalkınma ve Sakin Şehir Alternatifi

Endüstri Devrimi'ne adapte olmaya çalışan tüm ülkelerin kalkınma yarışlarını II. Dünya Savaşı'ndan sonra daha da hızlandırmasıyla gelişmiş ülkeler daha da büyümek ve gelişmek için az gelişmiş ülkelerin kaynaklarını kullanmak fikrini benimsedi. Böylece az gelişmiş ve gelişmiş ülkelerin dahil olduğu, karşılıklı bir bağımlılık ilişkisine dayalı "yeni dünya ekonomisi" nin kuralları yazılmıştır. Batının veya diğer bir deyişle kuzey ülkelerinin deneyimlerini esas alan ve aşamalı bir gelişme modelini

öneren bu yaklaşımlar "batıyı yakalama" (Mies, 1993); "elit yönelimli" (Shiva, 1991a); "bağımlı gelişme" (Wallerstein, 1980) olarak ifade edilir (akt. Turan, 2002: 9).

Ülkeler arası rekabetin yoğun olduğu bu süreç çevre ve doğal kaynaklar üzerindeki baskının artarak küresel bir boyuta ulaşması sonucunu ortaya çıkartmıştır. Frank, Amin ve Galtung başta olmak üzere bir dizi teorisyen az gelişmiş ülkelerde yoksulluğun doğal bir geri kalmışlık değil; ancak Afrika, G. Amerika ve Asya gibi çevre ülkeler olarak anılan ülkeleri sömüren zengin endüstriyel ülkelerin gelişmişliğiyle ilişkili olduğunu savunmuşlardır. Bu gelişmiş ülkeler veya metropollerle az gelişmiş çevre ülkeler arasındaki ilişki kolonyal bir ilişkidir. Bugün benzer bir kolonyal ilişki kır-kent, erkek-kadın, insan-doğa arasında da yaşanmaktadır (Mies, 2011: 56).

Söz konusu bu çarpık ilişkiler bağlamında özellikle az gelişmiş ülkelerin ihracat açıklarını; diğer bir deyişle gelişmiş ülkelere borçlarını ödeyebilmek için daha yoğun üretim yaptıkları ve bu süreçte daha yoğun kaynak kullanımının yanı sıra kirlilikle de doğaya daha fazla zarar vermişlerdir. 1950'lerden itibaren Sovyet Bloğu'nun güçlenmesi ve Batı'yı endüstrileşme, ekonomik, kültürel ve politik anlamda etkilemesiyle, kolonyalizm süreci başlamış, insani ve çevresel bedeller göz ardı edilmiş ve dışsallaştırılmıştır. Bu süreç içerisinde gelişmiş ülkeler az gelişmiş ülkelerin kalkınma programlarına dahil olarak az gelişmiş ülkelerin doğal kaynaklar üzerindeki haklarında doğrudan ekonomik gerekçeler göstererek söz sahibi olmuşlardır. Böylece "kalkınma" ve "gelişme" kavramları 1970'lerle birlikte ekonomik parametrelerin yanı sıra, sosyal ve çevresel faktörleri de kapsayacak bir şekilde tartışılmaya başlamıştı (Cudworth, 2005:151).

Dünyadaki hakimiyet arzusunun yalnız insanlar ve toplumlarla sınırlı kalmayıp, doğayı da tahakküm altına alması sonucu "kaynakların eşit dağılımı", "refahın paylaştırılması", "yeşil ekonomi", "yeşil tüketim", "eşitlik" ve "yoksulluğu önleme

stratejisi" konularının vurgulandığı gelişme ve kalkınma projeleri önem kazanmıştır (Cudworth, 2005:151-152). Böylece tartışılmaya başlayan kavramın adı "sürdürülebilir kalkınma" haline gelmiştir. Çevre krizi ve gelişme arasında uyumlu ve dengeli bir ilişki kurma çabası sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının gerek küresel gerekse yerel ölçekte geliştirilmesinin önünü açmıştır. "Sürdürülebilirlik" kavramı özellikle, 1980'li yıllardan sonra, uluslararası kuruluşların yönlendirmesiyle dünya gündeminde yer alamaya başlayıp, halen tartışma alanı oluşturan bir konudur.

Örneğin yaşam alanlarında çevresel olarak sürdürülebilirliğin nasıl sağlanacağı sorusunun yanıtı çevreyle uyumlu, karbon ayak izinin azaltıldığı yaşam alanlarında aranmış olup, bu arayışlar şehir planlamacılardan Ebenezer Howard'ın 1898' de kavramsallaştırdığı "Bahçe Şehir Hareketi"ne kadar uzanır. Buna göre bahçe şehir, yeşil alanla çevrili, müstakil evlerden oluşan ve kendine yeten yerleşimleri ifade eder (akt. Tabačková, 2013: 22). "bahçe şehir" kavramının yanı sıra Eko köyler, yeşil kentler, eko şehirler, sakin şehirler, bahçe şehirler çevreyle uyumlu ve daha kaliteli yaşamak için geliştirilen inisiyatiflerden bazılarıdır (Tabačková, 2013: 22). Sözü edilen inisiyatilerden Sakin Şehir Birliğinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan faktörlerden biri olarak görülen sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilirlik tartışması bu bağlamda önem taşır.

Bu kavram özellikle 1970'li yıllarda tartışılmaya başlamış olmakla birlikte resmî olarak ilk kez 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED) tarafından yayımlanan "Ortak Geleceğimiz" (Brutland Raporu) adlı raporda "Bugünün ihtiyaçlarını gelecek nesillerin de kendi ihtiyaçlarını[5] karşılamalarında ödün vermeden karşılamak" olarak tanımlanmıştır (Aksu, 2011: 25). Temelleri 1972 yılında

[5] Raporda bu tanımla birlikte "ihtiyaç" kavramının özellikle dünyadaki yoksulların temel ihtiyaçlarının öncelikli olarak karşılanması; sınırlama fikrinin ise gelişmiş teknoloji ve toplumsal örgütlenme tarafından dayatılan sınırlamaların çevrenin mevcut ve gelecekteki ihtiyaçlarını karşılama yeteneği olarak ifade edildiği vurgulanır (Ortak Geleceğimiz, 1987:41).

Stockholm'de Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen "İnsan Çevresi Konferansı"nın bir çıktısı olarak düzenlenen Stockholm Bildirgesi'nde atılan sürdürülebilir kalkınma Çoban'a göre çevre ile ekonomiyi ilişkilendiren ve etkinlik, verimlilik, çevresel kaynak kullanmada rasyonellik, yer seçimi vb. gibi ekonomik ilkelerin belirlediği bir çevreye duyarlı büyüme anlayışına sahiptir (Çoban, 1999:26).

Sürdürülebilir gelişmenin en önemli ayaklarından biri olarak görülen çevreye en az zarar verecek olan stratejiler, alternatif doğal kaynak kullanımları, biyolojik çeşitliliğin korunması gibi konular üzerine alınması planlanan önlemler tartışılmıştır. 1992'de gerçekleştirilen Rio Zirvesi ile de yine sürdürülebilir gelişme gündem maddesi olarak alınmıştır (Algan ve Mengi, 2003: 3). Bütün bu maddeler 1992'de Rio de Janeiro'da Birlemiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansında ve 2002' de Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesinde formüle edilmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma politikaları uluslararası, ulusal ve yerel olmak üzere üç düzeyde iş birliği içinde uygulanmaktadır. 1992 BM Çevre ve Kalkınma Rio Zirvesi'nde sürdürülebilir kalkınma bağlamında belirlenen hedeflere ulaşılması açısından bir küresel ortaklığa ihtiyaç duyulduğunun kabul edilmesi neticesinde yerel yönetimlere de birtakım sorumluluklar yüklenmiştir (Yıkılmaz, 2003). Çeşitli karar vericilerin koordinasyonunda bölgesel kalkınmayı destekleyici nitelikte olan Yerel Gündem 21'in altında yer alan "Yerel Yönetimlerin Girişimleri" başlığında sorunlar ve çözümleriyle ilgili olarak yerel düzeydeki faaliyetler ve yerel katılım ve iş birliği vurgulanmaktadır (Aksu, 2011: 25). Dünyada 1992 yılında başlayan Gündem 21 uygulamaları Türkiye'de 1996'da gerçekleştirilen BM İstanbul Habitat Zirvesi'yle birlikte ancak 1997 yılının sonunda başlatılmıştır (Algan ve Mengi, 2003:7,9,20). Yerel Gündem 21 süreçleri Kent Konseyleri bünyesinde devam etmektedir (Aksu, 2011: 25).

Rio+20, diğer adıyla Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı'nın 2012' de Rio de Jenerio toplantısının çıktısı olarak Rio deklerasyonu açıklanmış ve bu metin iki ana temaya odaklanmıştır: sürdürülebilir kalkınma bağlamında "yeşil ekonominin desteklenmesi" ve "yoksulluğun yok edilmesi"; ikincisi "sürdürülebilir kalkınma için kurumsal çerçeve oluşturulması" (United Nations (2012:.10). Ancak zirvenin toplantısının sonuç bildirgesi olan İstediğimiz Gelecek Raporu (The Future We Want) yoksulluğun, açlığın, eşitsizliğin tarihsel ve yapısal nedenlerini saptamadığı için eleştirilmiştir (Kothari, vd., 2015).

Sürdürülebilir kalkınmanın başlıca amaçları sosyal dayanışmayı sağlamak, ekonomik yapılabilirliği artırmak ve ekolojik sorumluluğu yerleştirmektir. 2002 yılında gerçekleştirilen Johannesburg Sürdürülebilir Kalkınma Siyasi Bildirisi'nde sürdürülebilir kalkınmanın üç ayağı olan; sosyal, ekonomik ve çevresel faktörler vurgulanarak tüketim/üretim kalıplarının değiştirilmesi, yoksulluğun ortadan kaldırılması, doğal kaynakların korunması ve yönetimi konularında ortak vaatler verilmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının bütüncül bir şekilde uygulanması aşamasında yerel düzeyde başı çeken organizasyonlardan biri olarak araştırmanın konusunu oluşturan sakin şehirlerle yakın ilişkide çalışan Kent Konseyleri ve sürdürülebilir kalkınma sürecinin birbiriyle ilişkisinin ortaya konulması önemli görülmüştür. Nitekim yerel yönetimlerin küresel ortaklıklarla entegre oldukları bu politikaların ilkeleri sakin şehirlerin felsefesiyle de yakından ilişkili olup, uygulanmaktadır. Sakin Şehir Birliğinin ortaya çıkış kaynağına bakıldığında sürdürülebilir gelişme politikaları kapsamında geliştirilen "Yerel Gündem" inisiyatiflerinin yanı sıra herkes için temiz ve güvenilir gıdaya erişim, sağlıklı ve temiz bir çevre, adil ticaret, yerel politikalara katılım ve kültürel değerlere sahip çıkılması gibi bir faktörlerin etkili olduğu söylenebilir.

Campbell (1996) tarafından ortaya atılan ve "Sürdürülebilir kalkınmanın 3E'si" olarak ifade edilen yaklaşım, Sakin şehir hareketi ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişkiyi en iyi açıklayan örneklerden birisidir. Ancak toplumda "çevre, ekonomi ve eşitlik" (Environment, Economy and Equity) alanlarında bir dengenin kurulmasını öneren 3E modeli Campbell'in kendisinin de teslim ettiği üzere uygulanması güç bir modeldir çünkü hedefler arasında bir dizi çatışma bulunmaktadır (Knox ve Mayer, 2006: 324). Buna göre, kentsel kalkınmada bir alternatif olarak sürdürülebilir kentsel kalkınmanın temel amacı adil ve kar elde eden bir ekonomik kalkınmayı teşvik ederken kentin çevresel değerlerinin de korunmasıdır.

Jacop, sürdürülebilir kalkınma söyleminde çevre-ekonomi entegrasyonu, çevresel koruma, eşitlik, yaşam kalitesi ve katılım kavramlarının bulunduğunu savunurken (Jacobs, 1999: 26); Davis de Jacop'a benzer olarak çevre koruma, ekonomik gelişme ve sosyal eşitlik konularına vurgu yaparken "sürdürülebilir kentsel gelişim" kavramının altını çizer (Davis, 2005; akt. Pink, 2009: 460). Bu bağlamda sakin şehrin önemli bir ekonomik liderlik modeli sunduğu tartışılmaktadır (Pink, 2009: 460). Ekonomik liderlik yaklaşımına örnek olarak sakin şehirlerin yerel geçim kaynaklarına, yerel mesleklere ve yerel iş gücüne öncelik vermesi verilebilir.

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımıyla doğrudan ilişkili olan sakin şehir hareketi, sürdürülebilirliğin ekonomik boyutunun yanı sıra sosyal ve çevresel boyutuyla da yakından ilgilidir. Sakin şehir hareketini sürdürülebilirlik kavramı ekseninde ele alan diğer çalışmalardan bazıları, Ekincek'in sakin şehir yöneticilerinin sakin şehir hareketi ve sürdürülebilirlik ilişkisine yönelik değerlendirmelerinin ortaya konulduğu tezi (Ekincek, 2014); Şahin, ve Kutlu'nun yavaş şehir hareketinin sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasındaki öneminin tartışıldığı, sürdürülebilir kalkınma ile sakin şehir hareketinin uyum gösterdiği ve farklılaştığı yönlerin ele alındığı makalesi (Şahin

ve Kutlu, 2014); Radstrom'un yavaş şehir organizasyonunun tarihini, felsefesini ve politikasını ele aldığı sürdürülebilir mekânlar olarak kentlerin yanı sıra yerelleşme ve kimliğin önemine vurgu yaptığı makalesi (Radstrom, 2011); Keskin'in yavaş şehir kriterlerin sürdürülebilir kentleşme ilke ve göstergeleriyle ilişkisini ortaya koyduğu tezi (Keskin, 2012); ve Knox ile Mayer'in yavaş yemek ve yavaş şehir hareketini kentsel gelişme için alternatif bir yaklaşım olarak ele alırken yerleşim yerinin tarihi, kültürel ve ekonomik açıdan güçlü ve benzersiz yönlerinin önemi üzerinde durduğu çalışmasıdır (Knox ve Mayer, 2006).

Sürdürülebilir kalkınmanın bileşenlerinden biri olan sosyal bağlamda yaşam kalitesi kavramı ön plana çıkar. Hızlı yaşamın egemen olduğu modern dünyada daha iyi ve kaliteli bir yaşama kavuşmak için yavaş hareketi dengeyi öneren bir yaklaşım ve felsefeyi ifade eder (Honore, 2008: 15). Dengenin gözetilmesi yavaş hareketinin sürdürülebilirlikle bir uyum göstermesini sağlayan bir diğer yaklaşımdır. Sürdürülebilirlik yaklaşımında bulunan çevresel, sosyal ve ekonomik boyutların gözetildiği bir kalkınma ve gelişme anlayışı sakin şehirlerde karşılığını bulabilmektedir. Diğer taraftan sakin şehir sürdürülebilirlik yaklaşımı çerçevesinde doğayla uyumlu yaşamak için adaylık süreciyle birlikte geliştirdiği inisiyatifler yine sürdürülebilir kalkınmanın çevresel boyutuna yönelik düşünülebilir (Öztürk, 2012: 124).

Sürdürülebilir kalkınma ilkeleri ve sakin şehir uygulamaları arasındaki benzerlik bir yana, sakin şehir uygulamalarını sürdürülebilir kalkınma ile açıklamanın yetersiz kalacağı tartışılmaktadır. Sakin şehir uygulamalarında "yerelliğin korunması", "çevreye duyarlılık" ve "kültürel çeşitliliğin sürdürülmesi" gibi pek çok konu uygulamalarda somutlaştırılmaktadır (Şahin ve Kutlu, 2014). Diğer taraftan kentler sürdürülebilir kalkınma ile büyüme odaklı bir yaklaşıma tabi tutulurken, sakin şehir uygulamalarında "koruma" ön plana çıkar.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı literatürde çeşitli eleştirilere zemin hazırlamıştır. Eleştirilerin başında ulusal ve uluslararası düzeyde dayanışmanın nasıl sağlanacağı konusu gelir. Sömürü ilişkisiyle var olan ulusların bu ilişki çerçevesinde nasıl böylesi bir modele uyum sağlayabilecekleri temel sorunsal olarak görülmekte, bu ilişki biçiminin dönüştürülmesinin kolay bir şey olmadığı düşünülmektedir (Algan ve Mengi, 2003: 14). Sürdürülebilirlikle ilgili yapılan eleştirilerden bir diğeri de söylemin güçlendirme ve katılım retorik söylemlerini vurgulasa da yerel geçim kaynakları ve halkın katılımından daha çok ekonomik gelişme ve etkinliğe odaklanmasıdır. Bernstein'in deyimine göre bu süreç "liberal çevrecilik" olarak ifade edilmektedir (Bernstein, 2001).

Birleşmiş Milletler tarafından yürütülen süreçlerde mevcut ekonomik ve politik sistemin temelinde yatan kusurların göz ardı edilmesi sürdürülebilir ve eşitlikçi bir gelecek için gerçek bir dönüşüm yaratılması ihtimalini ortadan kaldırmaktadır. Bu doğrultuda çevre ve sürdürülebilirlik konusunda yeni alternatifler aranmakta, yeşil büyümenin sınıfta kaldığı tartışılmakta, bunun yerine "sürdürülebilir küçülme" kavramları tartışmaların odağına gelmiştir (Meynen, 2016).

Hickel'e göre (2016) sadece gezegeni korumak için değil aynı zamanda insan ihtiyaçlarının karşılanmasına odaklanmak için de artık büyümeye son verilmeli. BM çevreleri tarafından savunuculuğu yapılan dünyanın genelinin siyasi uzlaşma içinde olduğu "yeşil büyüme" doğa bilimlerine göre fiziksel olarak mümkün değildir. Bilim insanları mevcut büyüme ve gelişme anlayışı yolunda devam edilirse, içinde bulunulan yüzyıl içinde hızlı bir çöküş olacağı konusunda uzlaşmış durumda (akt. Meynen, 2016).

Son 10 yıldır tartışılan bir alternatif ekonomik gelişme modeli olarak sürdürülebilir küçülme eşitsizlik ve büyüme odaklı paradigmadan kaynaklanan çevresel yıkımla mücadele ederken, üretimin ve tüketimin azaltılması çağrısında bulunur. İnsanlığın ve

gezegenin iyiliğinin tekrar düşünülmesine vurgu yapılırken, toplulukların kendi ekolojik imkânları içerisinde açık, yerelleşmiş ekonomiler ve yeni demokratik kurumlar aracılığıyla kaynakların daha eşit dağıtıldığı bir gelecek için çağrıda bulunur (Meynen, 2016).

Böylece, piyasa temelli politikalar sürdürülebilirliğin yerel topluluk düzeyinde ve kökten benimsetilebilmesi yolundaki olası alternatiflerin önünü kesmektedir. Bununla birlikte, ulusal ve yerel ekonominin piyasada bütünleşmesi, küreselleşme sürecinin bir sonucu olup, yerele ve geçim kaynaklarına herhangi bir fayda sağlamaz. Bu bağlamda katılımcı, tabandan ve aktör yönelimli bir yaklaşımın benimsenmesiyle ancak sürdürülebilirliğin başarı şansı yükselecektir.

1980'li yıllardan bugün 2018 yılına kadar gelindiğinde halen önemini koruyan sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının ne ölçüde başarılı olduğu tartışılmaktadır. Bugün gelişme kavramı çoğu ülke tarafından halen ekonomik anlamda algılanmaya devam etmekle birlikte çevre ikincil plandaki konumunu sürdürmektedir. Küresel çevre sorununun giderek daha ciddi boyutlara ulaşması ve küresel dünyada artan eşitsizlik kapitalizm anlayışının sorgulanmasını da beraberinde getirmiş; "Mevcut ekonomik düzenin sürdürülebilirliği nasıl mümkün olabilecek" sorusu önem kazanmıştır.

2.2.4.3 Yeni Sosyal Hareketler: Bir Sosyal Hareket Olarak Sakin Şehir

Sakin şehir yerel aktörlerin güvenli, sağlıklı, etkin ve çevreci kentsel alanlara yönelik ihtiyaçları sonucu ortaya çıkmış olup, sözü geçen bu talepler bazı teorisyenlerin "yeni sosyal harekeler" (Çayır, 1999; Offe, 1985; Tilly, 1985; Cohen ve Arato, 1992; Touraine, 1992; Habermas, 1981) bazılarınınsa "çağdaş sosyal kent hareketleri (Pink, 2009, Mayer 2006, Ward 2006, McCann 2008, Leontideu, 2006, Castells, 2002)" olarak ifade ettiği kavramsal çerçevede anlam kazanmaktadır.

Diğer yandan, gerek mevcut kalkınma paradigmasının yerel düzeyde yerel topluluklar açısından sürdürülebilir ve tatmin edici olmayan sonuçlar ortaya çıkartması, gerekse mevcut uygulamaların başta kentlerde çevresel, sosyal ve ekonomik olumsuzluklara neden olması sonucu alternatif bir yaklaşım olarak sakin şehirler ortaya çıkmıştır. Ancak sakin şehirlerin bir aktivist tabanı olmaması ve belediye gibi siyasal ve kamusal mekanizma tarafından yürütülüyor olması bakımından bir sosyal hareket olarak değerlendirilmesi bir tartışma konusudur.

Yeni sosyal hareketler olarak adlandırılan bu talepleri ifade eden kuram, eski paradigmadan farklı olarak konumlanıp bu grupların temaları "barışın, çevrenin ve insan haklarının korunması"; değerleri ise merkezi kontrolün karşısında "kişisel özerklik" ve "kimlik"tir (Çayır, 1999: 61). Sakin şehirlerin de açıklanmasında bazı teorisyenlerce kullanılan yeni sosyal hareketlerin aktörleri grup gibi davranmayan fakat belli temalar etrafında bir araya gelmiş topluluklar lehine hareket eden sosyo-ekonomik gruplardır.

Sosyal hareketler kuramındaki dönüşüm ve eski-yeni gibi bir kopuş yaşanması Avrupa ve Amerika'da çevreci, etnik, feminist ve yerel özerklik hareketlerinin ortaya çıkmasıyla olmuştur. Türkiye'de ise sosyal hareket kavramının belirginleşmesi İslamcı, Alevi, Kürt, çevreci ve benzeri grupların kamusal alanda görünür hale geldiği 1980'lerin sonlarına dayanır (Çayır, 1999:7-8). Daha önce sosyal hareketler literatüründe hakim paradigma olan kaynakların aktörlerin ekonomik çıkarları temelinde bir araya geldiğini vurgulayan kaynak mobilizasyonu paradigmasının 60'larda ve 70'lerde ortaya çıkan sosyal hareketleri açıklayamaması sonucu yeni bir paradigmaya ihtiyaç duyulmuş, yeni sosyal hareketler kavramsallaştırması kullanılmıştır. Klasik sosyolojide düzen bozucu olarak görülen, aktörü pasif özneye, sosyal hareketleri ise düzeni tehdit eden oluşumlar olarak gören yaklaşımın yerine, yeni paradigmada aktörün

merkeze alındığı, toplumu değiştirip dönüştüren ve yeniden üreten bir kavrayışa geçilmiştir (Çayır, 1999:7-8).

Sosyal hareketler 3 farklı dönemde ele alınabilir. Birinci dalga, 19.yy-20.yy. ortası dönemi ifade ederken, hareketin aktörleri işçi sınıfı, mücadele amacı ise iktidarın işçi sınıfı devrimi ile iktidarın ele geçirilmesidir. Merkezi ve hiyerarşik bir örgütlenme yapısına sahip bu dönem, işçi sınıfının ekonomik, sosyal ve politik konumunu iyileştiren reformların yapılması, sosyal demokrat partilerin iktidara gelmesi ve devrimci mücadelenin geri plana itilmesiyle sonuçlanmıştır (Atvur, 2014: 35).

Yeni sosyal hareketler olarak kavramsallaştırılan paradigma 20.yy. ortası (1968)-20. yüzyıl sonunda ortaya çıkan ikinci dalga sosyal hareketlere denk düşer. İkinci dalga sosyal hareketlerin aktörleri dışlanmış kesimler, mücadele amacı ise mücadele alanlarıyla ilgili hak ve reform talepleridir. Gevşek ve yatay örgütlenme yapısına sahip bu dönem kadın hakları, azınlık hakları, ekolojik haklar, çevrenin korunması gibi alanlarda ulusal ve uluslararası kazanımlar ve yeni yasal düzenlemelerle sonuçlanmıştır (Atvur, 2014: 35).

21. yy. ile birlikte gelişen üçüncü dalga toplumsal hareketlerin temel aktörleri "dışlanmış kesimler, işçi sınıfı, orta sınıf" gibi çeşitli gruplardan oluşmaktadır. Ağ tipi örgütlenme yapısına sahip bu hareketlerin aktörlerinin mücadele amacı neoliberalizmin sorgulanması, doğrudan ve müzakereci demokrasi talebidir. Bu dalga kapsamındaki sosyal hareket halen devam etmekte olup, alternatif sistem arayışları çerçevesince önerilerin somutlaştırılması hareketin beklenen sonuçlarıdır (Atvur, 2014: 35).

Yeni toplumsal hareketler Jameson'a göre en son ve en özgürleştirici aşamasında kapitalizmin kendisinin sonucudur. Jameson kapitalist sistemin bir ürünü olarak ele alınan yeni sosyal hareketler konusunda şu soruları yöneltir: "Yeni toplumsal gruplar geç kapitalizmin sonuçları ve sonraki etkileri midirler?; Bu yeni birimler sonu gelmeyen

içsel kendi kendini farklılaştırma ve kendi kendini yeniden üretme süreci içinde sistemin kendisi tarafından mı üretilmişlerdir?; yoksa bu gruplar sisteme direnmek üzere, sisteme karşı güç gösteren, sistemin kendi içsel mantığının içinde ona karşı yeni reformlar ve içsel değişimler yaratmak üzere ortaya çıkan tarih ajanları mıdırlar?" (Jameson, 2008: 442-443).

Jameson'un geliştirdiği tartışma zemininde ikinci dalga sosyal hareketler bağlamında ele alınabilecek olan çevre hareketinin (2008: 442) gelişimini ve yerel hareket gereksinimini Castells, "ekolojik düşünce" ve "aktivizm" ile ilişkilendirir. Castells'e göre kent alanları çevre hareketinin incelenmesi ve sosyal örgütün ekolojik olarak değerlendirilmesinde giderek daha fazla çevrecilik tarafından ortaya çıkartılan küresel meselelerle genelde bireylerin yaşam kalitesi olarak değerlendirdikleri yerel deneyim arasında birleşim noktası haline gelmeye başlamıştır (Castells, 2002-2000: 402).

Castells ve Mayer kuramsal çerçevelerinde çevre ve Marksizm'i de kapsama alacak şekilde eleştirel bir bakış açısı geliştirir. Örneğin, uluslararası bir hareket olarak sakin şehir felsefesinde "yavaş yemek hareketinin eko-gastronomik ilkelerinden ve gelecek nesiller için insancıl ve çevresel anlamda duyarlı olma vaadinden ödün vermeyeceği" vurgulanır (Pink, 2009: 454). 20.yy. ın sonunda ortaya çıkan, yukarıda kısaca tartışılan hareketler "*indirect activism*" olarak tanımlanır ve Mayer'in (2006: 203) deyimiyle *"çağdaş sosyal kent hareketleri"* olarak ifade edilir (akt. Pink, 2009: 455). *"Indirect Acti*vism" yani Türkçe'ye "dolaylı aktivizm" olarak çevrilebilecek olan kavram, iki madde çerçevesince anlaşılabilir. Bunlardan ilki, ulusal hükümet kapsamında herhangi bir lobi çalışması yapılmaktansa, küresel kurumsal kapitalist öğelerin aynılaşmasına karşı alternatif geliştirmek amacıyla yerel politikalar ve gündelik

hayattaki uygulamalara odaklanılmasıdır. İkinci olarak da bu alternatiflere yönelik olarak insanları eğitme misyonu taşımasıdır (Pink, 2009: 462).

Castells, analizinde "tabandan gelen hareketlerin kentleri şekillendirirken, diğer taraftan da nasıl büyük ölçekte toplumları şekillendirdiğini" tartışır (Castells, 2002-2000). Tabandan aktivizm olarak nitelendirilen formdaki hareketin aktörleri marjinalleşmiş semtlerde yaşayan güçsüz gruplar iken; aktivizmin yeni formunda hareketin aktörleri orta sınıf ve eğitimli gruplardır (Castels, 2003). Bu anlamda sakin şehir hareketi Castells'in (2002) de tartıştığı 20.yy. ın sonunda ortaya çıkan tabandan sosyal hareketlerden önemli farklılıklar taşır.

Özetle sosyal kent hareketleri literatüründe güncel tartışma birbiriyle bağlantılı üç alanın varlığı üzerine kuruludur: 1) Uluslaraşırı (ve ulusal) ağ hareketleri (networked movement; 2) Yasallaşmış hareket ve bu hareketin devlet ve hükumet yerel organlarıyla ilişkisi; 3) Alan talep eden, bunun için bir mekân oluşturan niteliklerde eylemde bulunan aktivistlerin uygulamalarıdır (Pink, 2009: 453). Kapital birikim süreçlerinin içinde olan bir birim olarak kente odaklanan Castells kent kuramında üretimin ulusal veya bölgesel eksenli gerçekleştiğini, dolayısıyla üretim mekanları olmaktan çıktığını vurgular. Kentlerin kolektif tüketimin gerçekleştiği bu nedenle de ekonomik ve ideolojik düzlemde belirleyici yerler olduğu görüşü hâkimdir (Castells 2000: 392-393).

Kentler, "sermaye birikimi ve refahın dağılımı" arasındaki karşıtlık ve çatışma; "devletin kontrolü" ve "bireylerin otonomluğu" gibi konular bağlamında yeniden tanımlanırken; hareketler de "topluluk hayatının kontrolü" ve "kolektif tüketim talepleri" bağlamında tanımlanır (Castells 2000: 392-393). Castells sosyal hareketler konusunda araştırmacıların üyelerin kendileriyle ilgili söylediklerinin esas alınması gerektiğini vurgular (2002: 17). Bu bağlamda sakin şehir kavramı bazı teorisyenlerce tipik olmayan "bir sosyal kent hareketi" olarak kabul edilir (Pink, 2009: 453).

Bölüm III: VAHŞİ KAPİTALİZME BİR SEÇENEK OLARAK SUNULAN SAKİN ŞEHİR HAREKETİ VE TARİHÇESİ

Tüm dünya görüşleri bugünün ekonomik kalkınma kavramından keskin bir şekilde ayrılarak, ekonomik büyümeye olan dogmatik inancı sorgularken, ekonomik büyüme yerine refahla ilgili "dayanışma, uyum, çeşitlilik ve doğa ile birliği içeren ortak temel değerler" gibi çeşitli kavramları önerir (Kothori vd., 2015). Gerek dünyada gerekse Türkiye'de nüfusun büyük bölümünün yaşamlarını sürdürdüğü kentlerde hayat gün geçtikçe zorlaşmaktadır. Başta temel ihtiyaçlar olan temiz içme suyu ve sağlıklı gıda konusunda kentlilerin büyük kaygıları vardır.

Gıda güvenirliğinin yanı sıra, bireyler kentlerde çevresel bozulma ve tahribatın en temel nedenlerinden biri olan endüstriyel atıklara (hava, su, toprak) doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalmakta ve sağlıkları tehdit altına girmektedir. Diğer yandan vahşi kapitalizmin sonucu olarak kentlerde her geçen gün işsizlik ve yoksulluğun; gelir dağılımı adaletsizliğinin ve eşitsizliklerin artması alternatif yerleşim yerlerine olan ihtiyacı da arttırmıştır. Son yıllarda büyük şehirlerden daha küçük ölçekli yerleşim yerlerine yönelim olurken, bireyler üretim yapabilecekleri, daha sağlıklı yaşayabilecekleri ekonomik yerleri tercih etmektedir.

Küresel kapitalist sistem günümüz modern toplumu ile iç içe olan risk kavramı üzerinde gıdadan çevreye; sağlıktan sosyal haklara kadar geniş alanda düşünmeyi gerektirir. Hayatın her alanında riskle karşılaşan modern toplumun bireyleri belirsizlikle ilişki kurmanın farklı yollarını aramaya zorlanmıştır (Giddens, 2000: 39). İçinde bulunduğumuz 21. Yüzyılda tüketiciler olarak bireylerin gerek söz konusu risklere karşı daha bilinçli ve duyarlı hale gelmesi gerekse geleceği denetim altına alma çabaları sonucu çeşitli alanlarda talepler ortaya çıkmıştır. Bu taleplerden birisi de güvenilir gıda ile ilgili taleplerdir. Dolaylı olarak sağlıkla ilgili olan bu tartışmada "gıda

hammaddelerinin dünyadaki yolculuğu", "endüstriyelleşmiş gıda üretimi ve tüketimi", "yerli tohumların ekilmesi", "yerli lezzetlerin korunması" üzerinde durulan kavramlardandır.

Sağlık ve güvenilir gıda konusunun yanı sıra diğer talepler yerel kültürlerin, yerel lezzetlerin, yerel geçim kaynaklarının korunması, yerel karar mekanizmalarına etkin katılım, sivil toplumun güçlendirilmesine yönelik çeşitli STK'lar bünyesinde örgütlenme, yoksulluk ve işsizliğin önlenmesiyle ilgili taleplerdir. Küreselleşmeyle birlikte çok uluslu şirketlerin ortaya çıkması ve devleşerek yaygınlaşması söz konusu taleplere zemin hazırlayan eşitsizliklerin daha da derinleşmesi bir tarafa, yerel kültürlerin yok olma tehlikesini ve sürdürülebilirlik açısından riskleri de beraberinde getirmiştir (Giddens, 2010: 27).

Yavaş yemek hareketi ile başlayıp sakin şehir hareketi ile devam eden yaklaşım yukarıda tartışılan riskleri bertaraf etmek amacıyla geliştirilmiştir. Sakin şehir hareketinin temelindeki felsefe yerel ürünler ve yerel kültür için tehdit oluşturan küresel endüstriyel üretim ağlarına alternatif olarak yerel mesleklerin, yerel ürünlerin ve organik/ekolojik tarımın desteklenmesi, böylece ekonomik, sosyal ve çevresel olarak sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesidir. Sakin şehir hareketinin iyi açıklanması için temellerine bakılması gerekir. Aşağıdaki başlıklarda kavramın temelleri ve tarihsel gelişimi sunulmaktadır.

3.1 Hız ve Yavaş Hareketi

Yavaş hareketini tetikleyici ve modern toplumsal formasyona özgü bir kavram olan "hız" içinde bulunduğumuz küresel kapitalist dünya düzeninde bir norm olmanın yanı sıra adeta bir zorunluluk haline gelmiştir. Modern zamanlarda hızını kaybetmenin yok olmak anlamına geldiği, hayatlar yaşanmaktadır. Hız tutkusu yaşamda yemek

alışkanlıklarından (fastfood akımı) teknolojik ekipmanlara, ulaşımdan, trafiğe ve yolların yapımına kadar geniş bir alandaki örüntülerle etkisini göstermektedir. Teknoloji bir yandan sunduğu olanaklarla hayatı kolaylaştırırken ve her şeyi daha hızlı yapmamıza olanak sağlarken, diğer yandan ise Atay'ın ifade ettiği gibi "nefes nefese" bir yarış ve "kaçış hali"ne sevk etmektedir (Atay, 2004: 69,70).

Endüstri Devrimi'nden bugüne yaygınlaşan ve hızı giderek artan kent yaşamıyla birlikte son 30 yılda sorgulanmaya başlanan hız kavramı üzerinde yapılan eleştiriler son dönemde giderek artmıştır. Bu doğrultuda araştırma kapsamında "Hız nedir?", "Hangi alanlara sirayet eder?", "Hız neye, kime hizmet eder?", "Hızla birlikte hayatımıza giren şeyler nelerdir?", "Sakin şehir uygulamaları küreselleşmenin hızı esas alan hareketine bir başkaldırı olarak mümkün mü?" soruları ışığında sakin şehir hareketi ele alınmaya çalışılmaktadır.

Giddens'ın modernliği şekillendiren boyutlarından endüstriyalizme denk düşen endüstriyel üretim sürecinde Fordist ve post-Fordist aşamalar hızın toplumsal olarak anlamını ve etkilerini belirlemiştir.[6] Giddens modern toplumsal kurumları geleneksel toplumsal düzenlerden ayıran üç önemli süreksizlik üzerinde durmaktadır. Bunlar "değişim hızı", "değişim alanı" ve "modern kurumların doğası"dır. Şüphesiz modern çağda değişimin hızı artmış, teknolojik gelişmeler bu dönemde değişimin hızını daha da arttırmıştır. Bu değişimin etkisi belirli bir alanla sınırlı kalmayıp, tüm dünyaya yayılmıştır. Son olarak modern kurumların doğasıyla ilgili, ulus devlet, üretim sürecinin

[6] Giddens modernliği şekillendiren 4 temel kurumsal boyuttan söz etmektedir: Kapitalizm (rekabetçi emek ve ürün piyasaları bağlamında sermaye birikimi), endüstriyalizm (doğanın dönüştürülmesi ve yapay çevrenin gelişimi), gözetleme (siyasal alandaki enformasyonun kontrolü), askeri iktidar (savaşın sanayileşmesi bağlamında şiddet araçlarının kontrolü) (Giddens, 1994:55-58).

makinelere bağımlılığı, ücretli emeğin metalaştırılması gibi gelişmeler önceki tarihsel dönemlerde söz konusu olmamıştır (Giddens, 1994:12-14).

Teknolojik gelişmelerle birlikte üretim sisteminin değişmesi ve fordist üretim sistemine geçilmesiyle birlikte hız kavramı toplumlar için önem kazanmıştır. Fordizm'le birlikte üretimde "montaj hattı" kavramı ile seri üretime geçilirken; Post-Fordizm ile esnek üretim ve birikim rejimi ile tüketici ihtiyaçlarına yönelik üretim ön plana çıkmıştır. Üretim sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının yoğunlaştığı Post-Fordizm üretimde iş gücü ve makinede esnek uzmanlaşma hakimdir (Saklı, 2007:8).

Toplumsal yaşama sirayet eden gelişmelerle birlikte değişimin hızının değişmesi sonucu zaman duygusu ve dünyayı algılayış biçimleri de değişmiştir. Yeniçağın insanını ve toplumlarını geçmiştekilerden ayırt eden en önemli özellik haline gelen hızla birlikte "geçicilik" olmuştur (Toffler, 2006: 32). Hız konusunda en belirleyici olan ve kavramın gelişmesini sağlayan dönüşümler teknolojik gelişmeler, ulaşımdaki gelişmelerdir. Özellikle 15. yy. da Gutenberg ve diğerlerinin matbaayı bulunmasıyla çeşitli alanlardaki bilgi artarken son durumda toplumun her alanında önemli etkileri ortaya çıkartmıştır (Toffler, 2006: 47).

"Hız arttıkça özgürlük azalır" diyen Virgilio (1998:134) hız bilimi anlamına gelen "dromoloji" kavramını geliştirmiştir. "Dromoloji" öğretisine göre modernleşme ve endüstrileşmeyle birlikte hız da artmaktadır. Toplumsallaşma, enformasyon toplumu olma, şehirleşme gibi kavramlar ve politik akımlar da ancak hız seviyeleriyle açıklanabilir (Virgilio, 1998). Buna göre yaşamdan keyif ve tat alma (taste) üretkenlikle bağdaşmayan bir olgu olup, zaman çalıcı olarak görülmektedir. Bu zaman üretim zamanından çalınmış bir zamandır (Petrini ve Padovani, 2012: 110). Diğer bir deyişle hıza karşı açılan savaş aslında ekonomi ile ilgilidir (Honore, 2008: 15).

Özellikle büyük kentlerde genişletilen yollar, her yıl yenisi eklenen köprüler ve otoyollar neticesinde toplumdaki tüm kesimler bir özel araç sahibi olmak konusunda daha çok ikna olmuşlardır. Burada söz konusu olan "kazanılacak zaman"dır. Zamanla yarış ve yüksek refah düzeyi ile birlikte kentlerde artan bu ihtiyaç çevresel problemleri ve trafik sorununu beraberinde getirmektedir (Virgilio, 1998). Kentlerde yaşanan bu sorunlara alternatif olarak alt yapı olanaklarının geliştirilmesinde biraz geride kalınsa da sakin şehirlerde bisiklet ve yaya yolu kullanımı teşvik edilmektedir.

Yavaş hareketi hızlı yaşamın egemen olduğu modern dünyada daha iyi ve kaliteli bir yaşama kavuşmak için dengeyi öneren bir yaklaşım ve felsefeyi ifade eder (Honore, 2008: 15). Hareketin ilk ortaya çıktığı zaman kaynaklara göre farklılık gösterse de ilk olarak yavaş gıda hareketinin bir mücadele alanı olarak ilk ortaya çıktığı tarih 1986 yılı olarak kabul edilebilir. 1986 yılında İtalya'nın Roma kentinde açılmak istenen bir Mc Donalds restoranı İtalyan yazar Carlo Petrini liderliğindeki bir grup eylemci tarafından protesto edilmiştir.

Küreselleşmenin olumsuz etkilerini olabildiğince azaltmak, yerel kültürü ve yerel geçim kaynaklarını korumak; bütün bunları yaparken sürdürülebilir pratiklere önem vermek ve çevreyi gözetmek arayışı neticesinde ortaya çıkan yavaş hareketini Honore ise, hızlının daima daha iyi olduğuna dair olan inancın yerini alan, kültürel bir devrim olarak tanımlar (Honore Web Sitesi). Hızlı meşgul, denetleyici, agresif, aceleci, analitik, stresli, sabırsız, aktif, nitelikten çok niceliğe önem veren anlamlarındayken; yavaş bunun tersine sakin, dikkatli, anlayışlı, yansıtıcı, niteliğe önem veren bir kavram olarak tanımlanır. Diğer bir deyişle yavaşlık, insanlarla, kültürle, çalışma yaşamıyla, yiyecekle ve her şeyle gerçek ve anlamlı bağlar kurmak demektir (Honore, 2008: 14,15).

Diğer taraftan, yavaş felsefesi ise, her şeyi hareketin de sembolü olan bir salyangoz yavaşlığında yapmayı değil; her şeyi olması gerektiği hızda yapmayı ifade eder.

Bununla birlikte dakikaları veya saati ölçmektense bu zamandan keyif verici hale getirmeyi önemser. Diğer bir deyişe bir şeyleri olabildiğince hızlı yapmakla değil, olabildiğince iyi şekilde yapmakla ilgilidir. Yavaş hareketinin felsefesi gıdadan eğitime kadar çok çeşitli alanlarda uygulanabilmektedir. Yavaşlığın bir değer olarak romantiklerden, transandantallardan[7] ve hippilerden beri en azından 200 yıldır savunulmakta olduğu ortaya konulmaktadır. Ancak yavaş hareketi, yavaş ve hızlıyı bir araya getirerek bireylerin iş ve özel hayatlarını daha iyi hale getirmeyi amaçlar (Honore Web Sitesi, 2017).

Yavaşla ilgili olarak en temel yanılgı, yavaşlığın bir felsefe olduğunu göz önünden kaçırarak sözcük anlamı çerçevesince düşünmeye hapsolmaktır. Eklemek gerekirse, yavaş hareketi hızlı yaşamın egemen olduğu modern dünyada daha iyi ve kaliteli bir yaşama kavuşmak için dengeyi öneren bir yaklaşım ve felsefeyi ifade eder (Honore, 2008: 15). Gıda ile başlayıp yaşamın her alanına etki etmeyi başaran bu bütüncül felsefe kalkınma, ekonomik gelişme, çevre ve doğal kaynakların yönetilmesi, yerel kültür, katılımcılık ve yaşam kalitesi gibi alanlarda söz sahibi olmuştur.

Yavaş hareketi çeşitli düşünürler ve yazarların katkılarıyla kurumsallaşmıştır. Bu noktada kitabına hareketin adını veren yazar Carl Honore (2008), bir düşünce kuruluşu olarak "Dünya Yavaşlık Enstitüsü" nü kuran Geir Berthelsen (1999) örnek olarak gösterilebilir. Carl Honore temel olarak eserinde hızlı değişimin toplumsal hayatı dönüştürerek insanların yaşamdan aldıkları keyfi azaltması ya da gözden kaçırmasını vurgulamaktadır. 1999 yılının Ocak ayında Geir Berthelsen tarafından kurulan "Dünya Yavaşlık Enstitüsü" (The World Institute of Slowness) web sitesinde yavaşlık şöyle tanımlanmaktadır:

[7] Transandantal: Aşkınlık, görülen, bilinen, yaşanılan, deneyimsel dünyanın ötesine geçerek, aşkın bir dünyayla buluşmanın ruh haliyle yazılmış sanat-edebiyat eserlerini nitelemek için kullanılan bir kavramdır.

> "Yavaşlama zamanın unutulmuş bir boyutudur. Kronolojik zamanın aksine, doğrusal olmayan; burada ve şimdi sizin için çalışan olağanüstü olandır zaman. Yavaş olabildiğinde neden hızlı olmak istiyorsun? Yavaşlama da denge üzerindendir, bu yüzden acele etmeniz gerekiyorsa, yavaşça acele edin. 'Festina Lente!'".

Berthelsen'in yavaşı denge üzerinden tanımlamasına benzer olarak filozof ve yazar John Engelbrecht de modern insanın biri hızlı, biri yavaş olmak üzere iki vitesle yaşadığını belirterek, hızlı ve yavaş birleştirdiğimiz üçüncü bir vites bulunması gerektiğini belirtmiştir. Ancak bu üçüncü vites bulunduğunda zamana bağlı olmayan insanlar olunabilecektir. Bu noktada hız ve yavaşlık kavramları birbirinin zıttı veya birbiriyle çelişkili kavramlar olarak değil; aynı zamanda birbirlerinin ön koşulu olarak da görmek mümkün.

Yavaş felsefesinin gündelik hayata yansıyan boyutları ele alınacak olursa bu anlamda yavaş felsefesinin temellerine bakmak gereklidir. Örneğin, Kundera, yavaşlık ile hafıza ve hatırlama, hız ile unutma arasında gizli bir ilişki olduğunu vurgular (Kundera, 1996: 39). Hız kavramının Kundera'nın ifade ettiği gibi unutmak istemekle ilişkisi olduğu gibi, tüketim eğilimine de neden olduğu yönünde literatürde çalışmalar bulunmaktadır. Böylece toplumdaki bireylerin öğrendikleri değer yargıları ve tüm diğer toplumsal kazanımlar, kimlikleri, kültürleri hız kavramıyla bir sis içinde yitme riski taşır. Hızlanan küresel dünyada bireyin mekanikleşmesi ve her şeyi kendi çıkarları doğrultusunda araştırması söz konusu olur.

Hızın insan doğasına uygun olmadığı ve insan sağlığı için önemli bir tehdit oluşturduğuna dair çalışmalar da bulunmaktadır. Bu bakış açısına göre hıza dönük yaşam tarzları bedensel ve ruhsal sağlık problemlerinde artışa neden olmaktadır (Honore, 2008: 5). Nitekim her gün daha fazla işi çok daha kısa sürede yapma yarışı içinde olmamızın getirdiği hız tutkusu genç yaşlardan itibaren stres temelli sağlık sorunlarında artışa neden olmuştur. Bütün bunların yanı sıra, yavaşlık, hızlı yaşamın

neden olduğu "zaman, stres, eşitsizlik, sürdürülemezlik" gibi kavramların insan yaşamı üzerindeki olumsuz etkilerine karşı bir panzehir olarak görülebilir (Yurtseven, 2010).

"Sakin şehir" kavramının çıkış noktası ve temeli yavaş hareketine dayanmaktadır. Yavaş hareketinin öncülü ve aynı zamanda ilham kaynağını oluşturan hareket bağlamında ise "yavaş gıda" (slow food) hareketinin öncelikli olarak açıklanması faydalı olacaktır. KrediLeigh Wells'in ifade ettiği gibi "Mutfaktan başlayan bir hareket evin geri kalanını devralır" (akt. Green, 2008).

3.2 Yavaş Gıda Hareketi

Yavaş gıda, yerel yemek kültürü ve geleneklerinin ortadan kaybolmasına engel olmak amacıyla resmi olarak 1989'da Paris'te ortaya çıkan tabandan doğan bir harekettir (Uluslararası Slow Food, 2017). Ancak hareketin ilk tohumlarının 1980 yılında İtalya'nın Bra kentinde sonradan "Arcigola[8]" adını alan "Hür ve Övülen Barola Şarabı Dostları Derneği" tarafından atıldığı bilinmektedir (Petrini ve arkadaşları, 2003: 1-4).

Bir mücadele alanı olarak ise hareketin ilk 1986 yılında İtalya'nın Roma kentinde açılmak istenen bir Mc Donalds restoranının İtalyan yazar Carlo Petrini liderliğindeki bir grup eylemci tarafından protesto edilmesi sonucu doğmuştur. Portinari *fast food* mekânlarını *fast life* törenlerinin düzenlendiği mabetler olarak tanımlar (Petrini ve Padovani, 2012: 110). Hızı ve küreselleşmeyi temsil eden bu endüstriyel yiyecek markasına karşılık, yerelliği, yavaşlığı ve sağlıklı iletişimi sembolize eden salyangoz[9] vurgulanmaktaydı (Güven, 2011: 114).

---

[8] Arcigola: (ARCI) İtalyan Kültürünü Canlandırma Derneği şeklinde Türkçeye çevrilebilecek, ulusal canlanmayı ön planda tutan, sol görüşlü bir yapılanmayla yakından bağlantılı bir oluşumdur.

[9] Doğanın en yavaş ve en korunaklı (kabuğu nedeniyle, korumacılığın da simgesi olmuş böylece) canlısı.

İtalya'nın Ulusal Yayıncılık Kuruluşu olan RAI'nin (Radio Televisione Italiana) Milano'daki idarecisi olan Folco Portinari yavaş gıda hareketinin ortaya çıkışını şöyle ifade eder:

> "Floransa'da dahi İtalya'nın bazı tarihi binaları fast food mekânları haline getirilmişti. Bunlardan bahsedildiğini duya duya aklımıza barbarların bu istilasını slow food ile oluşturacağımız siperlerle durdurma fikri geldi" (Petrini ve Padovani, 2012: 110).

Hareket giderek hızlanan yaşama ve gıdanın "nereden geldiği", "nasıl geldiği", "gıda seçeneklerinin dünyayı nasıl etkilediği", "topluma ve çevreye etkileri" gibi konuların sorgulanmaksızın tüketilmesine karşı mücadele eder. Tüm tüketicileri gıdanın dağılımı ve gıdaya erişimi konusunda eleştirel bir bakış açısı geliştirerek eşitlik, insan sağlığı, sürdürülebilir temiz bir çevre temalarında sorgulama yapmaya davet eder. Herkesin iyi[10], temiz[11] ve adil[12] gıdaya erişimini sağlamayı amaçlayan hareket başlangıcından bu yana küresel bir niteliğe bürünerek 160'ı aşkın ülkede milyonlarca insanın dâhil olduğu bir harekete ve sivil toplum örgütüne dönüşmüştür (Uluslararası Slow Food, 2017).

Sakin şehir hareketiyle doğrudan bağlantılı ve hareketin önemli bir parçasını oluşturan yavaş gıda hareketi bir üniversite oluşumu olan, dergi ve kitaplar yayınlayan; gastronomik kültür, tat eğitimi ve tarımsal biyoçeşitliliğin risk grubunda bulunan gıdaları korumayı amaçlayan bir harekettir (Sayar, 2009; akt. Keskin, 2012: 87). Yavaş gıda hareketiyle birlikte alternatif gıda hareketi bağlamında ortaya çıkan diğer yapılanmalar ise Toprak Birliği (Soil Association) ve Adil Ticaret Birliği (Fair Trade)'dir. Toprak Birliği (SA) gıda üretiminde organik ilke ve uygulamaların yayılmasına odaklanırken; Adil Ticaret Birliği (FT) ise yiyecek üretiminin ekonomik ve

[10] İyi: (Good) Kaliteli, lezzetli ve sağlıklı yiyecek

[11] Temiz: (Clean) çevreye, hayvan refahına ve insan sağlığına zarar vermeyen yiyecek üretim ve tüketimi

[12] Adil: (Fair) tüketici için erişilebilir fiyatlar sunulması ve küçük ölçekli üreticiye ürünün karşılığının ödenmesi

sosyal boyutlarına odaklanmakta olup, her ikisi de sürdürülebilirliğin sağlanması misyonu çerçevesince çalışmalarını yürütür. Örneğin; adil ticaret, ticaretin geleneksel yöntemlerle uygulanmasının taraftarı olup, böylece yerli üreticinin de süreçte fayda sağlayabileceğini ortaya koyar (Raynolds, 2000). Petrini ve Padovani'nin bu ürünler konusunda şunları ifade etmektedir:

> "Tüketicilere iki yönlü çağrı yapılıyordu. Ellerini hem kalplerine hem de cüzdanlarına götürmeleri isteniyordu. Çünkü bu ürünlere normalden biraz fazla para ödemek gerekiyordu" (Petrini ve Padovani, 2012: 165).

Alternatif gıda hareketi bağlamında tartışılan kavramlardan bir diğeri olan "kalite değerlendirmesi" gıda üretim sürecinin altında yatan ekonomik, sosyal ve ekolojik ilişkilerin farkındalığını ifade eder. Böylesi bir zenginleştirilmiş düşünümsellik vasıtasıyla gıdanın üretim ve tüketim süreci daha geniş bir çerçevede ele alınabilecektir Özellikle büyük kentlerde hemen her mevsim her türlü gıdanın bulabileceği; gıdaların çeşitli ambalajlarda estetize edilerek reyonlarda sunulduğu ve tüketici için güvensizlik yaratan gıda alanında böylesi bir düşünümselliğin ortaya çıktığı söylenebilir (Harvey vd., 2004: 161).

Warde ve arkadaşları çağdaş batı toplumunda gıda tüketimi bağlamında ortaya çıkan farklı kavramların "alternatif tüketim" nosyonu altında ele alınmasını önerir. Alternatif tüketim, gelişmiş dünyaya yayılan çok çeşitli uygulamalar ve söylemlerin açıklanabilmesi için kilit kavram olarak görülmektedir. Bununla birlikte bu tüketim kalıpları alternatif yaşam tarzlarını da ortaya çıkartmaktadır. Kapitalist, endüstriyel yiyecek üretimine karşı ortaya çıkan bu yavaş ve sessiz kültürel devrimin söylemleri ve itirazları, yalnızca yiyecek konusuyla sınırlı olmayıp, daha geniş bir çerçeveden adalet, mülkiyet, çevre, sağlık ve benzeri nosyonlara eylemlerini temellendirirken göndermede bulunur (Pink, 2009: 181, 182).

Yavaş gıda hareketi ilkelerini gündelik pratiklerle bütünleştirmek için çalışır ve üyelerinden "conviva[13]" adı verilen özel gruplar halinde toplanmalarını ve çeşitli projelerde faaliyet göstermelerini ister. Böylece yavaş gıda Parkins ve Craig'in (2006: 32) ifade ettiği gibi yerel aktörler vasıtasıyla gündelik hayata dâhil olmuş olur (akt. Pink, 2009: 454). Bu özel grupların yanı sıra hareketin amaçlarının hayata geçirilmesi için uygulanan çeşitli projeler bulunmakta olup, bunlardan biri olan "Nuhun Ambarı" (Ark of Taste) çevreyi sosyal ve ekonomik açılardan yavaş gıda hareketine bağlamayı amaçlamakta olup, doğada tükenmekte olan meyve, sebzelerle, yöresel ürünler veya yiyeceklerin kataloglarda yer alması ve bunların pazarlanması için yapılan çalışmaları ifade eder. Ark'ın kataloğuna girmek için ürün belirli bir bölgeyle bağlantılı olması, çevresel, sosyo-ekonomik ve tarihsel olarak yerel olması ve sınırlı sayıda küçük üretici tarafından üretiliyor olması, diğer yandan gerçekte ya da potansiyel olarak tükenme riski taşıyor olması gibi koşullar bulunmaktadır (Knox ve Mayer, 2006: 327).

Özetlenirse yavaş gıda yemeğin kültür, siyaset, tarım ve çevreyi de içerecek şekilde hayatın çok geniş alanlarıyla yakın ilişkili bir kavram olduğunu savunur. Gıda tercihlerimiz kolektif olarak gıdanın nasıl işleneceği, nasıl üretilip dağıtılacağı gibi önemli kararları şekillendirmekte, büyük değişimlere neden olmaktadır (Uluslararası Slow Food, 2016). Carlo Petrini "İyi, Temiz ve Adil" adlı son kitabında tabağımızda yer verdiğimiz her yiyeceğin sadece iyi yani lezzetli ve kaliteli olmasına önem vermenin sorumsuzluğuna işaret etmekte, bu üç ayak üzerine oturmayan yiyecek üretimlerinin etik sayılamayacağını vurgulamaktadır (Slow Food Anadolu, 2016).

---

[13] **Convivium:** (çoğul hali conviva) Tüm dünyada faaliyet gösteren, yerelde akşam yemeği ve tadım gibi çeşitli etkinlikler organize eden; üyelerin yemek yeme sevincini paylaşmak için bir araya geldiği, yerel üretici ve çiftlikleri ziyaret ettiği, konferans, tartışma ve film festivalleri ve lezzet eğitimleri düzenleyen gruplardır. Conviva, zaman ve enerjilerini gönüllü olarak veren üyeleriyle slow food'un omurgasıdır. (http://www.slowfood.com/about-us/slow-food-terminology/)

Örneğin ne kadar iyi olursa olsun bir ülkenin topraklarında yetiştirilen organik tarım ürünleri sömürü düzeninde çalışan işçilerin koşulları düzelmedikçe etik sayılamayacaktır. Bununla birlikte bu etik felsefeye göre üretim yapılan topraklar eğer ormanlar yok edilmek pahasına açılıyorsa yine bu topraklarda yetişen ürünlerin kabul edilemez olduğunu, çevresel değerleri ve biyoçeşitliliği gözetmeyen hiçbir üretimin desteklenmemesi gerekir (Slow Food Anadolu, 2016). Sakin şehir hareketinin temelinde yer alan yavaş yemek akımı konusunda Carlo Petrini lezzetin bir bilgi işi olduğunu, menşei karanlık olan lezzetleri sorgulanması gerektiğini savunur (Slow Food Anadolu, 2016). Bu anlmada Leith'in (2003) de belirttiği gibi hareket İtalyan siyasal kültürü içinde yerleşik olup, bir sosyal hareket olarak İtalyan solunun bir parçasıdır.

Temizlik ise sadece hijyenle ilgili bir kavramı değil ancak; yavaş gıda resmi sitesinde belirtilen terminolojiye göre "çevreye, hayvan refahına ve insan sağlığına zarar vermeyen yiyecek" üretim ve tüketimini ifade etmektedir. Buna göre temiz yiyecek kimyasalların, GDO'nun olmadığı yiyecekleri ifade eder (Slow Food Anadolu, 2016). GDO'nun dünyadaki yoksul kesimi doyurmak için kullanılmak zorunda olduğunun yanlış bir inanç olduğu tartışılmaktadır. Petrini ve Padovani'nin çalışmasında vurgulandığı gibi biyoçeşitlilik esasına uygun çeşitli tarımsal yöntemleri uygulayan küçük ölçekli çifliklerin daha fazla ürün üretebilme potansiyeli vardır. Böylece açlıkla başa çıkmanın en iyi yolunun GDO değil; biyoçeşitliliğin korunması olduğu sonucu vurgulanmaktadır (Petrini ve Padovani, 2011: 25).

Dünyayı bekleyen en önemli sorunların başında çiftçinin tohum hakkının tehdit altında olması ve tohum ticaretinin küresel şirketlerinin tekeline geçmesi olarak gören Petrini'nin lideri olduğu yavaş gıda hareketi tohumun çiftçiye ait olması gerektiğini savunur. Bu noktada geleneksel tarım mirasının ve yerel üretimin korunması büyük önem taşımaktadır (Slow Food Anadolu, 2016). Yavaş yemek akımı ve bağlantılı olarak

sakin şehir felsefesi yerel tohumların kullanılmasını ve yerel tohumların korunması konusuna özel bir önem verir. Ancak bugün yerel tohumların kullanılmasının bir suç haline geldiği bir noktaya gelinmiştir.

Yerel tohum hakkının çiftçinin elinden alınması sürecinin öncülleri yine kapitalizmle birlikte ortaya çıkmıştır. Daha önce küçük aile çiftlikleri düzeyinde yapılan tarımsal üretim kapitalizmle birlikte diğer her şey gibi endüstrileşmiştir. Kapitalist tarım köylüyü bir kentsel proletaryaya dönüştürerek, tahıl ve gıda üretimi ile canlı hayvan üretimini ayırmıştır. Hayvan üretimi ile tarımsal üretimin ayırması toprağın kendini yenileme olanağını ortadan kaldırarak, toprağın giderek doğurganlığını yitirmesi ve tarımdaki organik döngünün bozulmasıyla sonuçlanmıştır.

Tarımsal üretim ertesi yıl kullanılacak tohumun bir önceki yılın mahsulünden ayrılıp saklanmasıyla yapılır. Üretici hasadının bir kısmını satar, bir kısmını kendi tüketir, bir kısmını da tohum olarak bir sonraki seneye ayırır. Aynı tarlada her sene aynı ürün ekmemek için ise dayanışma içinde diğer üreticilerle takas yapar (Ünal, 2013). Ancak Türkiye'de 8 Kasım 2006 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 5553 sayılı yeni tohum yasası ile tarımdaki bu geleneksel işleyişe son verilerek yerli tohum satışı yasaklanmıştır.

Yasayla birlikte piyasada denetim ve sertifika verme yetkisi Türk Tohumcular Birliği'ne geçmiştir. 2008 yılında kurulan Tohum Sanayicileri ve Üreticileri Alt Birliği (TSÜAB) üyeleri sertifikalı tohumlukların çoğaltımı, işlenmesi, ambalajlanması, yurt içi ve yurt dışında pazarlanması ve yurt dışından yeni bitki çeşitleri ve tohumlukların tedariki konularında faaliyet göstermektedir. Birliğin içinde bazı çokuluslu şirketlerin de bulunduğu bilinmektedir. Bu çokuluslu şirketler bütün Dünya'da tekelleşmeye başlamakta ve yerli çiftçiyi tehdit etmektedir (Birgün Gazetesi, 2013).

Binlerce yıldır kendi tohumunu üreten ve kendi geliştirdiği tohum çeşitlerini satarak geçimini sağlayan köylünün atalık tohumlarının sertifikalı tohumlar nedeniyle sonu gelme tehlikesi bulunmaktadır. Bununla birlikte sertifikalı tohum kullanmayan köylüye destek verilmemesi söz konusudur. Üretimi iki katına çıkaracağı ileri sürülürken sertifikalı tohum kullanımından esas kârlı çıkacaklar, bu tohumların sertifikasını elinde tutan çok uluslu şirketler ve onların yerli ortakları olacaktır. Ekonomik olarak köylüyü ve yerel tarım üretimini risk altına alan bu uygulamanın insan sağlığı ve ekosistem üzerinde de olumsuz etkilere neden olacağı bilinmektedir. Ziraat Mühendisi Atalık'ın da ifade ettiği gibi "Tek tip tohumların kullanılması çeşitliliğin azalması, tarımda hastalık ve zararlıların artması, tarım ilaçlarının daha çok kullanılması anlamına da gelmektedir". (Tohumculuk İstatistikleri, 2017).

'Milli Tarım Projesi' kapsamında 2018 yılından itibaren tüm tohumların sertifikalı hale getirilmesinin gıda bağımsızlığını tehdit edileceği ve küçük çiftçiye büyük zarar vereceği tartışılmaktadır. Bu ve benzeri konularda faaliyet gösteren Buğday Derneği de konuyla ilgili açıklama yaparak sağlıklı gıda ve tarımda ekonomik bağımsızlık anlamında yolun sonuna doğru gelindiğini belirterek yerel tohumla ilgili düzenlemede gerekli adım atılmasını ve yerli (atalık) tohumla üretim yapan çiftçiye ilave desteklerin verilmesi gerektiğini belirtmiştir[14] (Birgün Gazetesi, 2013).

[14] "Aksi halde bu tohumu kullanarak üretim yapan üreticiler adeta suçlu durumuna düşmüş olacak. Organik tarım, kendine ihtiyacı için üretim ve ülkemizde yeni yaygınlaşan bir kavram olan 'gıda toplulukları' kapsamında üretim yapan üreticilerin birçoğu, hali hazırda söz konusu yerel tohumları kullanıyor. Doğaya saygılı ve sürdürülebilir/onarıcı olan bu üretim biçimleri; endüstriyel ve konvansiyonel tarıma karşı tüm dünyanın artık kabul ettiği bir yönde ilerliyor. Bizler; bu yönde halen avantajımız varken söz konusu yasadan bir an önce geri adım atmalı ve yerel tohum için ilgili düzenlemeleri yapmalıyız." (Birgün Gazetesi, 2013).

Üreticilerin yerli tohum konusundaki sıkıntılarından yola çıkılarak Türkiye'de bu konuda geliştirilen projeler hız kazanmıştır. Örneğin Seferihisar'da 2011 yılı itibariyle düzenlenen Tohum Takas Şenliği bu anlamdaki inisiyatiflerdendir (Seferihisar Belediyesi, 2017).

Petrini'in iyi, temiz ve adil olarak ifade ettiği yavaş gıda tanımlamasında "temizlik" kavramı ayrıca haksız kazanç gibi birtakım kanunsuzluklarla ilişkili gıda tekellerini kapsam dışı bırakır. Bu noktada işçi-köylü ve küçük üretici haklarına da vurgu yapan "adil olma" kavramı kendiliğinden devreye girmektedir (Slow Food Anadolu, 2016). Böylece yerel ve sürdürülebilir kalkınmaya da katkı sağlanmakta; köylü pazarlarının kurulması ile bu uygulama kurumsallaştırılmış olmaktadır. Kurulan pazarlarla ayrıca hem alternatif bir dağıtım yolu bulunmuş olur, hem de ürünlerin iletim zinciri kısaltılmış olur (Yavaş Gıda Türkiye, 2016).

Jones vd., 2003; Nosi ve Zanni, 2004; Radstrom, 2005; Schneider, 2008; Yurtseven vd., 2010; Petrini ve Padovani, 2011; Nilsson vd., 2011; Ritzer, 2011 "yavaş hareketi"nin başlangıcı olan yavaş gıda hareketi konusunda alanda yapılan çalışmalardan bazılarıdır. George Ritzer "Slow-Food" hareketini açıkça "Amerikanlaşma karşıtı" bir yapılanma olarak tanımlayarak "ayırt ediciliğini ve çeşitliliğini" yitirme korkusu hisseden Avrupa merkezli bir tepki olduğunu savunur. Ritzer'e göre bu hareket geçmişi muhafaza etme eğilimiyle ilgili olduğu gibi, şimdi ve geleceğe de yöneliktir (Sassatelli ve Davolio 2010: 206; akt. Güven, 2011:115).

Jones ve arkadaşları (2003) çalışmalarında hızlı yemek (Fast Food) kültürünün yaygınlaşmasının olumsuz etkilere yol açtığına değinirken yavaş yemek hareketinin gelişimi ve hareketin devamı niteliğinde olan sakin şehir hareketinin önemini vurgulanmaya çalışılmıştır. Benzer olarak Nosi ve Zanni (2004) çalışmalarında, tipik

tüketim alışkanlıklarının değiştiğini ortaya koyarken, yavaş yemek (Slow food) hareketinin doğuşu ve gelişimini açıklamıştır.

Yavaş gıda hareketinin ortaya çıkmasına zemin oluşturan hızlı yemek, Petrini'ye göre "kişilerarası iletişimi, sohbet şansını, sessizlik imkânını ve duyusal zevkleri engelleyen, bu şekilde ruhların açlığını doyurmaktan yoksun bir aktivitedir" (Jackson 2007; akt. Güven, 2011: 114). Fransız Sosyolog Paul Aries'in "Mc Donald's Çocukları" adlı kitabında tartıştığı gibi, hızlı yemeği ve bir kültürü sembolize eden "hamburger" yalnızca gençlere yönelik bir yiyecek olmadığı gibi yalnızca Amerikalılara da özgü bir yiyecek olmadığını şu sözlerle ifade eder (akt. Petrini ve Padovani, 2012: 107):

> "…Hamburger kültürü ve yaşı olmayan ilk yiyecek olma özelliğini taşır. Ulusal veya uluslararası niteliğe sahip değildir. Kozmopolit bir kimliği olup, var olan tüm mutfak kültürlerinin inkâr edilmesine dayanır".

Hızlı yemek anlayışına karşı, yavaş hareketi geleneksel sofra zevkini, küreselleşmenin hızlı yemek ve hızlı yaşam kültüründen korumaktır. Bu doğrultuda tat alma eğitimi[15], tarımsal biyo-çeşitlilik ve gastronomik kültürü desteklemektedir (Pink, 2008a: 97; akt. Güven, 2011: 114). Yavaş gıda yaklaşımı uzun, karmaşık ve rasyonel bir şekilde organize edilen sanayi zincirine yani "endüstriyel mod"a alternatif olarak birincil üreticilerin gıda üretiminde toplam katma değerinin ve öneminin arttığı farklı bir potansiyeli ortaya çıkartır. Yeni gıda tedarik zincirleri tüketicileri gıdanın gelişimi sürecine daha yakınlaştırır ve çiftçiler ve tüketiciler arasında doğrudan temas olanağı sunar (Harvey, Mc Meekin ve Warde, 2004: 164).

Yavaş gıda hareketi yaklaşımı temelinde tüketiciler üreticilerle etkileşim içinde yiyeceklerinin nereden nasıl geldiğini nasıl yetiştiğini birincil ağızdan, yani üreticinin

[15] **Lezzet Eğitimi:** Yavaş gıdanın yiyecek eğitimine yaklaşımı her açıdan gıda ve üretimiyle ilgili duyuların uyandırılması ve eğitimine dayalıdır. (http://www.slowfood.com/about-us/slow-food-terminology/)

kendisinden öğrenme fırsatını yakalar. Yeni üretici tüketici ilişkisinin ortaya çıktığını belirten Petrini tüketici yerine eş-üretici[16] tanımını tercih eder (Slow Food Anadolu, 2016). Bu çerçevede mücadele cephesi genişlemekte, eş-üreticiler damak tadı arayan 'gurme'ler olmaktan ziyade, insan ve çevre haklarını gözeten 'eko-gastronom'lar[17] olarak anılmaktadır (Slow Food Anadolu Web Sitesi, Başkanın Mesajı). Bu kapsamda düzenlenen damak eğitimi programlarıyla yeni bir tat felsefesinin oluşturulması ve unutulmaya yüz tutan tatları, yemek tariflerini ve yerli tohumları gün ışığına çıkartmak amaçlanır (Yavaş Gıda Türkiye, 2016).

9 Kasım 1989'da kurucu üye Falco Portinari'nin kaleme aldığı uluslararası yavaş gıda hareketi bildirisi 15 üye ülke tarafından onaylanarak resmen kabul edilmiştir. Bu bildirinin ilkeleri şöyledir (Slow Food Gençlik Gıda Hareketi):

- Endüstriyel uygarlaşmayla başlayıp gelişen yüzyılımız, önce makineyi icat etti sonra da onu kendine yaşam modeli olarak seçti.
- Hayatın koşuşturma telaşı bizi köleleştirdi, sinsi bir virüse yenik düştük: alışkanlıklarımızla aramıza giriyor, evimize, özelimize yayılıyor ve bizi "Hızlı yemek"e zorluyor.
- Bu telaşın türünün neslini tüketme tehlikesine karşı ve insan olmanın hakkını vermek adına, Homo Sapiens kendini kurtarmalı.
- Hızlı hayatın evrensel çılgınlığına karşı direnmenin tek yolu sakin ve inatçı bir usulde bedensel keyif unsurlarımızı sıkı sıkıya savunmaktır.

---

[16] **Eş-üretici/Yardımcı Üretici:** (Co-Producer) Pasif tüketici rolünün ötesine geçerek kimlerin ürettiğiyle, gıda üreticilerinin üretim süreciyle ve bu süreçte karşılaştığı problemlerle ilgilenir. Üreticiyi aktif olarak desteklerken, üretim sürecinin bir parçası olur. Eş-üretici kavramı kolektif olarak tüketicilerin seçenekleri gıdanın nasıl üretileceği, nasıl işleneceği ve nasıl dağıtılacağına dikkat çeker. Eş-üretici kavramı slow foodla bir paranın iki yüzü gibidir (http://www.slowfood.com/about-us/slow-food-terminology/).

[17] **Eko-Gastronomi:** Tabak ve gezegen arasında güçlü bir bağ olduğu konusunda farkındalık yaratan, yiyecek seçeneklerinin çevre ve toplum sağlığı açısından önemli etkileri olduğunun altını çizen bir kavramdır (http://www.slowfood.com/about-us/slow-food-terminology/).

- Uygun dozlarda, duyusal hazları ve uzun soluklu keyifleri emniyete almak; durmadan çalışmayı verimlilik zannetme çılgınlığına kapılmış kalabalığın hastalığını kapmaktan korur.
- Bizim bu düzene karşı koyuşumuz, "Yavaş Gıda" ile sofrada başlamalı. Bölgesel yemeklerimizin lezzetlerini, kokularını yeniden keşfedelim ve "Hızlı Yemek"in ezici etkisini kendimizden uzak tutalım.
- Hızlı yaşam, üretkenlik adına, var olmamızın geleneklerini değiştirdi ve çevremizi, ufkumuzu tehdit etmekte. Bu duruma tek çözüm "Yavaş Gıda"dır.
- Gerçek kültür; lezzeti yok saymak yerine onu geliştirmektir. Bunun da yolu, uluslararası deneyim, bilgi ve proje değiş tokuşundan daha iyi ne olabilir?
- "Yavaş Gıda" daha iyi bir geleceği emniyete alır. "Yavaş Gıda", küçük salyangoz simgesiyle, "yavaş" kımıltıya devinim getirecek nitelikli desteğe ihtiyaç duyan uluslararası bir düşünce hareketidir.

Yayınlanan bildiride de yer aldığı gibi gıda hareketi yalnızca gıda ile sınırlı kalmayıp, kültürü muhafaza etme, toplumsal değer yargılarını koruma ve iyi yaşam gibi felsefi temelleri benimser. Bununla birlikte gıda konusunda yerel üretimi destekleyerek, yerel ekonomik kalkınmaya katkı sağlar.

Gıda dağılımında biyolojik çeşitliliği savunan, gıda üretimini ve kalitesini arttırmayı amaçlayan yavaş gıda hareketi, lezzeti tek tipleştiren gıda endüstrisinin çevremiz ve yaşam biçimimiz üzerinde yarattığı sorunlarla başa çıkma misyonuyla birtakım eğitim programları düzenler (Harvey, Mc Meekin ve Warde, 2004: 164). Duyumsama Carlo Petrini'nin fikirlerinin temelini oluşturmakta olup, tat alma başlı başına bir iletişim ortamı, kültür ve içtenlik kaynağı olarak tanımlanır (Pink, 2008a: 97; akt. Güven, 2011: 114). Böylece yavaş gıda felsefesi nesilden nesile aktarılarak sürdürülebilirliği sağlanır.

Sakin şehir hareketinde büyük önem taşıyan "gıdada yavaş hareketi" endüstriyel tarımın karşısında giderek yok olan geleneksel gıda ürünlerini korumak amacıyla kurulan ve Türkiye'de de "Terra Madre (Toprak Ana)", "Fikir Sahibi Damaklar", "Yavaş Gıda Gençlik Grubu" ve bazı üniversitelerin Gastronomi Bölümleri'nce faaliyet

göstermektedir. Gıda konusunda giderek artan bilinçlenme ve sağlıklı olmanın öneminin vurgulanmasıyla birlikte ortaya çıkan gıda hareketinin devamı olan, araştırmanın konusunu oluşturan "sakin şehir" yaklaşımı önem kazanmıştır. Kent yaşamında giderek artan çevresel, sosyal ve ekonomik problemler bireyleri doğayla uyumlu yaşayabilecekleri ve yaşam kalitelerini arttırabilecekleri sakin şehir gibi alternatiflere yöneltmiştir.

3.3 Sakin Şehir Birliği

Yavaş hareketinin ardından gelişen sakin şehir hareketi (cittaslow) İtalyanca citta (şehir) ve İngilizce slow (yavaş) kelimelerinden oluşmakta ve "sakin şehir" olarak kullanılmaktadır. Diğer bir deyişle "Cittaslow" belirli kriterlere uygun olan kentlerin üye olabildiği uluslararası bir Belediyeler Birliğidir. Sakin Şehir Birliği 1999 yılında İtalya'nın Toskana Bölgesi'nde bulunan bir ilçe olan Greve in Chianti'nin Belediye Eski Başkanı Paolo Saturnini tarafından yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla İtalya'da doğmuştur (Harvey ve arkadaşları, 2004). Kentler Sakin Şehir Birliğine üye olmak için kendilerini değerlendirdikleri bir rapor sunmakta ve farklı bir kalkınma modeli ortaya koymaktadır (Harvey ve arkadaşları, 2004).

Mayer ve Knox (2006) sakin şehirleri "halkın ve yerel yöneticilerin yerel tarihi önemsedikleri, daha iyi ve sürdürülebilir bir gelişme için farklı yerel kaynaklardan faydalandıkları yerler" olarak tanımlamaktadır (Mayer ve Knox, 2006:322). Beatley (2005: 335) "sakin şehir ağındaki şehirler farklı amaç güdüyor olsalar da, onları buluşturan ortak noktanın benzersiz ve ayırt edici özelliklerini koruma arzusu" olduğunu belirtmektedir.

Sakin şehir kavramını kentsel sosyal hareket ve yerel yönetişim modeli olarak tanımlayan Pink (2008b: 96) ise yavaş şehirleri; kurucularının, içinde bulunduğumuz

"hızlı" ve küresel anlamda homojenleşmiş zamana cevaben ortaya koydukları; bu nedenle, küreselleşme bağlamında yerel farklılıkları vurgulayan ve yerel olarak yaşam kalitesini arttırma arayışında olan bir hareket olarak görmektedir" (Baldemir ve arkadaşları, 2013: 31).

Küreselleşme ve tüketim toplumu kültürü özelliklerinin beraberinde getirdiği aynılaşma sürecine ve yerel kültürden uzaklaşmasına karşı çıkan anlayışın neticesi olarak 1999 yılında doğan ve 2000'li yıllardan itibaren tüm dünyada yaygınlaşmaya başlayan sakin şehir yaklaşımının bir diğer tanımı ise "yalnızca felsefi boyutta bir düşünce akımı olmakla kalmayıp, ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel ve yönetimsel boyutları olan bir uygulamalar bütünüdür" (Özür, 2016: 164).

Sakin şehirler kentsel kriz olarak ifade edilen 21.yy. kentlerinin sorunlarına karşılık geliştirilen çevresel, sosyal, ekonomik ve siyasal ilkeleri içeren kriterlere göre seçilir. Bu noktada sakin şehirlerin amaçları da bir tartışma alanı açmaktadır. Sakin şehir kavramı sağlıklı, huzurlu, mutlu ve üretken bir yaşamın hedeflendiği kentlerin küreselleşmenin etkisiyle giderek işlevselliğini yitirmesi ve çevre sorunlarının artması gibi çeşitli sorunların ortaya çıkması sonucunda "sürdürülebilir bir alternatif arayışı" olarak ifade edilmektedir (Cittaslow Türkiye, 2017).

Sakin şehirlerle üretimden, doğadan ve birbirilerinden kopartılmış bireylerin yaşamaktan zevk alacakları bir hızda yaşayacakları, birbirleriyle sosyalleşecekleri bir sosyal yaşam; kendine yeten, alt yapı sorunu bulunmayan, kendi tarihine, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan, kendi değerlerini yücelten, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanan ve teknolojiden faydalanan sürdürülebilir bir kent yaşamı vaat edilmektedir (Cittaslow Türkiye, 2017).

"Tarihi bir şato ve hemen yanında çağdaş hayatı sembolize eden beton binanın önünde yavaş ve emin adımlarla ilerleyen bir salyangoz" ile karakterize olan sakin şehir

amblemini oluşturan bu unsurlar bu anlamların bulunması için bir analizi gerektirmektedir. Sembol şöyle tanımlanmaktadır:

> "Örneğin tarihî şato geçmişi, geçmiş nesillerden miras kalan kültürel değerleri, diğer anlamıyla yitirilen pek çok değeri ifade ediyor. Betonarme bina ise çağdaş medeniyetin sembolü–zevksiz, ruhsuz ve donuk. İnsanlar onun içine girdikçe daha mutsuz oluyor, şehirler beton yığınlarıyla doldukça daha yaşanılmaz oluyor. Birbirinden farklı anlamlar çağrıştıran iki binanın hemen önündeki salyangoz ise belli bir hayat tarzına karşı ciddî bir protestonun ifadesi. Hızlı yaşamanın diğer adı olan "Amerikan tarzı" hayata bir alternatif olarak, hayatı yavaş, tadına vararak ve huzur içinde yaşamayı öngören bir sembol. Yemek kültüründen şehir planlamasına kadar her şeyin yavaşlık, sakinlik ve bir de tarihî mirasa saygı prensipleriyle düzenlenmesi gerektiğini anlatıyor" (Sırım, 2005).

Zamanın ruhunun ele geçirildiği kanısına yönelik alternatif olarak ortaya çıkan sakin şehirleri sembolize eden salyangoz küreselleşme konusundaki tartışmaları bir kez daha gün yüzüne çıkarır. Tarihine bakıldığında çok da eskiye dayanmayan daha çok 20. yy. ın son çeyreğine damgasını vuran küreselleşme kavramı dünyanın giderek küçülen niteliğine vurgu yapmak üzere akademinin yanı sıra siyaset, ekonomi, kültür ve gündelik alan gibi çok çeşitli alanlarda etkisini göstermiştir (Keyman, 1995).

"Küreselleşme" diğer bir deyişle "globalleşme" az gelişmişlik, geri kalmışlık, hızlı sanayileşme, yapısal değişim, kalkınma gibi terimlerle birlikte II. Dünya Savaşından sonra yoğun olarak kullanılmaya başlanmıştır. İlk dönemlerinde daha çok "ekonomik" ve "küresel" olan küreselleşme daha sonra yerini yerel, "ulusal" ya da "bölgesel" olan üzerine etkileri bağlamındaki tartışmalara bırakırken, bugün bakıldığında ise toplumsal yaşamın çeşitli alanlarını kuşatmış görünmektedir.

Dünyada nüfusun büyük kısmına ev sahipliği yapan, halen yoğun bir göç almaya devam eden kentlerde örüntülerin giderek artan bir şekilde tek tipleştiği bir yapı ortaya çıkmıştır (Radstrom, 2011: 91). Kentlerde yaşanan ve giderek yaygınlaşan benzerleşme

süreciyle birlikte yerel kimliğin korunması ve yerel anlamda mekânın sürdürülebilirliği risk altına girmiştir (Radstrom, 2011: 91).

Bu hareketin öncülerinden özellikle Saturnini, uzun vadede kentlerin yerelle herhangi bir bağlantısı olmayan büyük küresel metropollere dönüştüğünü belirtir. Diğer bir deyişle kentlerin "yersiz topluluklar"a (everywhere communities) (Calthorpe and Fulton, 2001; akt. Radstrom, 2011: 91) dönüşeceğinden ve yüzyıllardır süregiden mekân algısının kaybedileceğinden endişe edilmektedir. Saturnini'nin de ifade ettiği gibi "kentler birer üniforma haline gelmekte, kimliklerini ve ruhlarını yitirmektedirler" (Saturnini, 2013, akt. Radstrom, 2011: 91). Özellikle tüketimin giderek artması ve kentlilerin tüketiciye dönüşmeleri neticesinde kent yaşamının sürdürülebilirliği sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarıyla sorgulanmaya başlanmış ve böylece sakin şehir hareketi önem kazanmıştır.

Sakin şehir kavramının amacı küçük kentsel yerleşimlerin niteliklerinin ve karakteristik özelliklerinin yitirilmeden her bir şehrin mekân duygusunu bütünleyen yaşam kalitesinin çevresel açıdan sürdürülebilir bir şekilde korunmasıdır. Bu düşüncenin altında yatan felsefe ise her bir kentin sahip olduğu varlıklar ve yaşam biçimleri temelinde kimliğinin geleneksel olarak ne olduğunun bulunması ve bunun desteklenmesidir (Radstrom, 2011: 91).

Aynılaşma sürecine ve bu sürecin beraberinde getirdiği risklere bir başkaldırı olarak dünyada yeni alternatifler geliştirilmiş olup, "kendine yeten şehir", "yeşil şehir", "eko-şehir", kasaba/köy ve sakin şehir alternatifleri daha küçük ölçekli; "sürdürülebilir şehir" ve "akıllı şehirler" ise daha büyük ölçekli alternatifler olarak ortaya konulmuştur (Tabačková, 2013).

Yerel ekonominin küresel ekonomik sistem karşısında ayakta duramadığı yeni sistemde yerel ekonominin yeniden canlandırılarak yerel ve bireysel kimliğin yeniden

kazanılması sakin şehir felsefesinin temel hedefidir. Bu hedef doğrultusunda şehirlerin ekonomik olarak kalkınmasını sağlayan en önemli güçlerden biri yerel değerlere sahip çıkarak şehri turizm için çekici bir konum haline getirmeleridir. Bu bakımdan sakin şehir hareketi bazı teorisyenlerce bir "teknoloji ve markalaşma süreci" olarak tanımlanır (Servon ve Pink, 2015:338).

Bazı yazarlarca küresel sermaye yarışında kentlerin hegemon bir kültür potasında eriyerek özgün değerlerini yitirdikleri, aynılaşma sürecine tabi tutuldukları düzene bir başkaldırı niteliğinde değerlendirilen sakin şehir hareketi (Parkins & Craig, 2006: 82), Robertson'un (1999) Türkçe'de karşılığını "küreyerelleşme" kavramında bulan, "glocalization" kavramı üzerinden de okunabilir. İngilizcede küresel anlamına gelen "global" ve yerel anlamına gelen "local" sözcükleri olmak üzere iki farklı sözcük kökünün birleştirilmesinden oluşturulan kavram belirtildiği gibi, yerele verilen önemin ve yerellikler arasındaki etkileşimin öneminin artmasına vurgu yapar (Aslanoğlu 1998: 160; akt. Tosun, 2013: 229).

Sakin şehir kavramını bir yerel yönetişim modeli ve sosyal kent hareketleri olarak ifade eden Pink, mekânın insanlar arası ilişkiler, nesneler ve kentteki duyusal ajanlar vasıtasıyla üretildiğini ifade eder (2008: 96, 97). Yerin özgünlüğü ancak duyusal deneyimlerin takdir edilmesi ile olacağını bunun için de Petrini'nin gelenek ve toprağı işleme uygulamaları olarak adlandırdığı (2008: 8) tarım teknikleri, yiyecek yapımı ve diğer el işleri konularına özel önem verilir (2008: 68).

Servon ve Pink'in çalışmasında da sakin şehirlerin, bir taraftan yerelliği koruma çabasındayken diğer taraftan da yerel değerlerden uzaklaşmadan küreselleşme mantığına uygun olarak kurgulandığı savunulur. Kendisi de küresel bir oluşum olan Sakin Şehir Birliği kapsamındaki üye şehirlerin birbirleri ve dünya ile ilişkilerini devam ettirmesi ve kendi sürdürülebilirliğini devam ettirmesi için küreselleşmesi esastır

(Servon ve Pink, 2015). Bir diğer tanımda yine "yaşam kalitesinin yüksek olduğu, kentlerin kendi karakteristik niteliklerinin korunduğu, bununla birlikte küresel olarak birbiriyle bağlantılı 'küçük şehir ağları'" (Ergüven, 2011: 204) olarak ifade edilen sakin şehir yaklaşımında bu açıdan yerelin tamamen benimsenmesi; küreselin ise tamamen reddedilmesi söz konusu değildir (Parkins & Craig, 2006: 82; Miele, 2008: 139). Sakin şehirler arasında küresel olarak bir bağ ve etkileşim vardır

2006'da "sakin şehir destekçileri" kategorisinin eklenmesiyle ulusal sakin şehir ağlarının yanı sıra, ulus ötesi ağlar ve sakin şehirlerin kendi aralarındaki bağlar birliğin şekillenmesinde daha da önemli hale gelmiştir. Örneğin 2005'te ulusal sakin şehir ağların temsilcileri "Skondal Agreement" antlaşmasını ilk Sakin Şehir Uluslararası Kongresinde Norveç'te imzalamışlardır. Bu anlaşmada sürdürülebilir enerji politikalarının uygulanması için bir koordinasyon komitesinin kurulması ve her ülkeden bir ağa bağlı bir şehir olacak şekilde birlikte çalışmayı sağlama sözü verilmiştir (Pink, 2009: 455).

Sakin şehir felsefesine uygun olarak Belediye uygulamalarını faaliyete geçirirken yerel halkın ihtiyaç ve taleplerini göz önünde bulunduran bir yaklaşım benimsemekte, geri bildirimleri değerlendirerek ilerlemektedir. Paydaşların yanı sıra Seferihisar örneğinde ilçe merkezindeki bilgi panolarındaki anketlere katılan halk proje ve faaliyetler konusunda görüşünü ortaya koyabilmektedir. Böylece kent halkının birlikte karar verdiği bir hizmet anlayışını oluşturma amacından söz edilebilir.

Yerel üretimin desteklendiği, yerel tüketimin özendirildiği, geri dönüşüm ve yeniden kullanımın teşvik edildiği, organik ve yerel gıdaların üretim ve tüketiminin desteklendiği sürdürülebilir bir yapı vaat eden Sakin Şehir Birliği küresel olarak etkinliğini arttırmak misyonu doğrultusunda sunduğu yeni iyi yaşam modelinin büyük şehirlerde de uygulanmasını önerir. Böylece sakin şehir ilkeleri ve felsefesi

doğrultusunda büyük şehirlerin kent planlamasında kimliğinin koruması mümkün olabilir. 2002 yılında bu anlamda Paris Belediye Başkanı Bertrand Delanoë''a verilen iyi uygulama ödülü bu konuda bir örnektir (Parkins and Craig, 2006: 79).

3.4 Dünyada ve Türkiye'de Sakin Şehirler

Yavaş gıda felsefesini kentsel boyuta taşıma temel amacını güden kavram 2018 itibarıyla Güney Kore'den, Amerika Birleşik Devletleri'ne, Japonya, Çin'den Fransa ve Yeni Zelanda'ya kadar hızla gelişerek bugün 30 ülkede 252 üye kentte uygulanmakta ve 20 ulusal ağ bulunmaktadır (Cittaslow Uluslararası, 2018). Web sitesine göre dünyadaki sakin şehirlerin ülkelere göre dağılımı aşağıda Şekil 1'de verilmiştir:

Şekil 1: Dünyadaki Sakin Şehirlerin Dağılımı

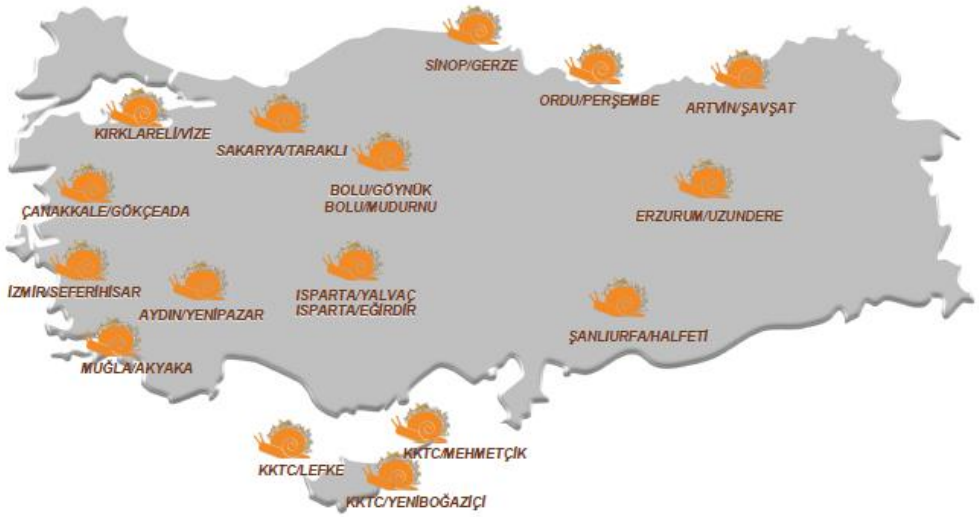
Kaynak: *Sakin Şehir Uluslararası Web Sitesi, http://www.cittaslow.org.*

Şekil 1'de görüldüğü gibi özellikle Avrupa'da yoğunlaşan sakin şehirlerin, yerel unsurların hemen hemen ortadan kalktığı, küreselleşmeyle birlikte gelen tektipleşmenin hüküm sürdüğü Avrupa topraklarında duyulan ihtiyacın sonucu ortaya çıktığı söylenebilir. İlk olarak bir Avrupa ülkesinde (İtalya) başlayan oluşumun yine ilk olarak kendi kıtasında yoğunlaşması sürpriz değildir (Özür, 2016). Avrupa kıtasından doğan ve

ihtiyaca yönelik ortaya çıkan sakin şehir oluşumunun diğer kıtalardaki etkileri ve ihtiyacı karşılama konusundaki başarıları yakın bir gelecekte çalışılabilecek ayrı bir çalışmanın konusudur. Henüz 1999 yılında doğan bir hareket olarak oluşum bu anlamda oldukça yeni olup, her bölgenin kendine özgü bir gelişim profili izlediği kabul edilmelidir.

Diğer taraftan Şekil 2'de görüldüğü gibi daha çok batı ülkelerini etkisi altına alan bu hareket doğuya doğru etkisini arttırmaktadır. Türkiye'de de 2009 yılından bu yana gelişen hareket sonucu 2018 itibarıyla sakin şehir sayısı 14'e yükselmiştir. 1999 yılında kurulan harekete Türkiye ilk olarak Seferihisar'ın 28 Kasım 2009'da sakin şehir unvanı almasıyla harekete dâhil olmuştu (Cittaslow Türkiye). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ise Yeni Boğaziçi, Lefke ve Mehmetçik kentleriyle beraber burada da bir ulusal ağ kurulmuştur

Şekil 2: Sakin Şehir Türkiye Ağı

Kaynak: *Belediye Arşivi, 2018*

Seferihisar'ın üye olmasının ardından 2011 yılında bu örgütlenmeye Akyaka, Yenipazar, Gökçeada ve Taraklı Belediyeleri; 2012 yılında Yalvaç, Vize ve Perşembe Belediyeleri; 2013 yılında Halfeti; 2015 yılında Şavşat; 2016 yılında Uzundere

Belediyesi; 2017 yılında Göynük, Eğirdir ve Gerze Belediyeleri Birliğe üye olmuştur (bkz. Tablo 4).

Tablo 4: Katılım Tarihlerine Göre Sakin Şehirler

Sıra	Şehirler	İl	Katılım Tarihi
1	Seferihisar	İzmir	2009
2	Yalvaç	Isparta	2010
3	Yenipazar	Aydın	2011
4	Gökçeada	Çanakkale	2011
5	Akyaka	Muğla	2011
6	Taraklı	Sakarya	2011
7	Perşembe	Ordu	2012
8	Vize	Kırklareli	2012
9	Halfeti	Şanlıurfa	2013
10	Şavşat	Artvin	2015
11	Uzundere	Erzurum	2016
12	Göynük	Bolu	2017
13	Eğirdir	Isparta	2017
14	Gerze	Sinop	2017

Kaynak: *Economist Online (2017), www.ekonomist.com.tr*

Bu ilçelerin sakin şehir olmalarında belli başlı özellikleri etkili olmakla birlikte Seferihisar örneğinde görüldüğü üzere Türkiye'de sakin şehir kavramı Belediyeler için bir yol haritası olarak rol oynarken şehirlerin geleceğini korumayı amaçlar (Sungur, 2013: 646).

BÖLÜM IV: BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamında anket ve derinlemesine mülakat tekniklerinden bir arada yararlanılan karma bir yöntem kullanılmıştır. Bu çerçevede sakin şehir girişimini uygulayıcı olarak nitelendirilebilecek olan kuruluş temsilcileriyle derinlemesine mülakat yapılırken, yararlanıcı veya paydaş olarak nitelendirilebilecek olan yerel halka ise anket uygulanmıştır.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda Seferihisar ilçesi örneğinde yerel halkın sosyo-ekonomik özellikleri, sakin şehir uygulamaları konusundaki düşünceleri ve unvan konusundaki toplumsal kabul düzeyleri, karar mekanizmalarına katılımda ne düzeyde etkin oldukları, ilçedeki sosyal, kültürel, çevresel ve ekonomik kalkınma politikaları hakkındaki görüşleri konularında veri toplanmıştır. Anket formlarında katılımcıların yanı sıra hanehalkına ilişkin de veriler toplanmış olup, hanehalkına ilişkin tanıtıcı veriler 4.2 no'lu "Hanehalkının Demografik Özellikleri" başlığı altında sunulmaktadır.

Sakin şehir unvanı almasından sonra ilçedeki değişimin ortaya çıkarttığı etkiler analiz edilerek, bu bağlamda değişimin ilçe ve halk açısından olumlu ve olumsuz olarak değerlendirilebilecek olan yönleri ortaya konulmaya çalışılmıştır (Anket formu için bkz. Ek 1-A). Bununla birlikte 4.5 No'lu "Sakin Şehir Hareketine Bakış ve Hareketin Sunduğu Olanaklar" başlığı altında incelenen bazı konularda elde edilen verilerde yerel halkın yanıtlarının ikiye bölünmesi sonucu üzerine katılımcıları daha yakından tanımak; katılımcıları birbirine benzer ve birbirlerinden farklı oldukları yönleri ortaya koymak amacıyla daha detaylı istatistiksel analizler yapılmıştır. Bu bağlamda mahalleler bazında likert tipi ifadelere verilen yanıtlar incelenmiş, mahalleler arası farklılıklar bulunduğu belirlenmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda katılımcıların bağlı bulundukları mahalleler arası eğitim durumu bakımından anlamlı farklılık bulunmuştur. Katılımcıların eğitim

durumunun analiz edilmesinde parametrik olmayan Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Kruskal-Wallis H testinde gruplar arasında fark görüldüğünden eşleştirilmiş karşılaştırmalar yapılmıştır. Hane halkı ve katılımcılara yönelik gerçekleştirilen istatistiksel analizler 4.2. "Hanehalkının Demografik Özellikleri, Mahalleler Bazında Eğitim Durumu" ve 4.3. "Katılımcılar Hakkında Genel Bilgiler, Mahalleler Bazında Eğitim Durumu" başlıkları altında sunulmaktadır.

"Toplumsal kabul", "katılımcılık", "sosyal ve kültürel politikalar", "kalkınma politikaları" ve "çevre politikaları" başlıklarında verilen yanıtlar katılımcıların "cinsiyet", "ilçede yaşadıkları süre" ve "eğitim düzeyi" gibi değişkenler bakımından da değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre ilçede yaşanılan süre ve cinsiyet bakımından anlamlı bir fark bulunamazken, eğitim düzeyi ile anlamlı fark bulunmuştur (Bkz. Ek-8). Buna göre ilk ve ortaokul eğitim düzeyindeki katılımcıların "evet" ve "hayır" cevaplarının oranları birbirine yakınken, lise ve üniversite eğitimi alanlarda "evet" cevapları "hayır" cevaplarından yüksek görünmektedir.

Yerel halk ile yapılan anket çalışmasının yanı sıra "sakin şehir" olarak adlandırılan bu girişimin kapsamı, üyelikle ilgili bilgiler, işleyiş, kriterler ve puanlama, organizasyon yapısı, süreç, uygulamalar ve sorunlar gibi konularda çeşitli kişiler ve kuruluş temsilcileriyle görüşülerek bilgi alınmıştır. Bu amaç doğrultusunda sakin şehir üyelik sürecini başlatan, süreci yöneten ve sakin şehir yaklaşımının ilçede çekirdeğini oluşturan kuruluşlarla ve sürecin toplumsal olarak kabulünü sağlayan ve halkı harekete dâhil etme misyonunu gerçekleştiren paydaş kuruluşlarla derinlemesine mülakat yapılmıştır.

Seferihisar Belediye Başkanlığı'ndan bir temsilci, Sakin Şehir Türkiye Uzmanı ve Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği temsilcisi ile yapılan derinlemesine mülakatlarda başvuru sürecinden başlayarak unvanın alınması ve bugün ilçenin geldiği aşama

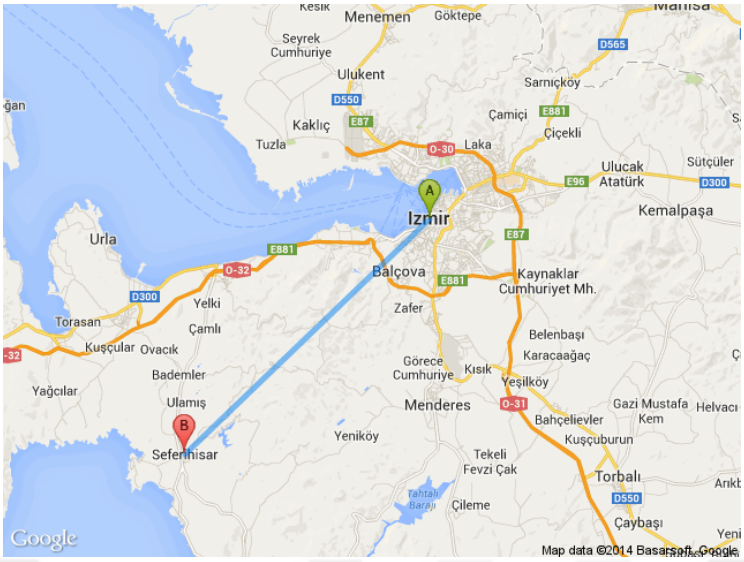
konularında görüşme yapılmıştır. Sakin şehir girişiminin çekirdeğini oluşturan bu kuruluşların yanı sıra sakin şehir birliğinde önemli paydaşlardan biri olarak Kent Konseyi temsilcileri ile kent konseyi faaliyetleri ve sakin şehir sürecindeki rolü ile ilgili görüşülürken; SS. Hıdrılık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Doğa Sanat Felsefe Derneği ve Ürkmez Çevreyi Koruma Kültür ve Turizm Derneği temsilcileri derinlemesine mülakat yapılan diğer kuruluş temsilcileri olmuştur.

Bu kısımda birincil kaynaklardan anket ve derinlemesine mülakat yolu ile elde edilen veriler ilgili literatürle desteklenerek sunulmaktadır. Böylece tarihsel süreç içinde Sakin Şehir Birliği yapılanması, işleyişi, uygulamaları ve uygulamalardaki sorunlar yerel halk ve uzmanlardan oluşan kuruluş temsilcileri olmak üzere farklı bakış açılarından görüşler bağlamında tartışılmaktadır.

4.1 Seferihisar İlçesi Hakkında Temel Bilgiler

Türkiye'nin en büyük üçüncü kenti olan İzmir'in hinterlandı konumunda olan Seferihisar bozulmamış doğasın yanı sıra kültürel miras bakımından da oldukça zengin olması bakımından dikkat çekmektedir. Tarihte Aka, Karya, İyon, Pers, Bizans, Selçuk ve Osmanlı gibi çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yaptığı bilinmektedir (Cittaslow Türkiye Web Sitesi). Ege Bölgesi'nde yer alan ve İzmir'in güney batısında olup, ile 45 km mesafede yer alan Seferihisar ilçesi ulaşım açısından elverişli koşullara sahiptir.

Şekil 3:Seferihisar İlçesinin Etrafındaki Yerleşimler

Kaynak: *Google Haritalar, 2018.*

Seferihisar'da ana geçim kaynağı tarım ve turizmdir. Tarımla geçinenler halkın yaklaşık 2/3'ünü oluşturmaktadır. Küçük Menderes havzasında yer alan ilçede verimli topraklar üzerinde "mandalina", "zeytin" ve "enginar" en yaygın olarak yetiştirilen ürünlerdir. Daha öncesinde mandalinaya ek olarak tütün ve bağcılık da varken daha sonra mandalina ağırlıklı üretime yoğunlaşılmıştır (K3). Seferihisar'ın markalaşmış mandalinasının yanı sıra güçlü yönleri arasında güneş, jeotermal ve rüzgâr enerjisi açısından geniş kaynakları ve tarihsel zenginlikleri sayılabilir (Cittaslow Türkiye, 2017).

Seferihisar, yılın 300 gününü güneşli geçiren, bununla birlikte zengin termal enerji kaynaklarına ve güçlü rüzgâr koridorlarına sahip olması bakımından bu hedeflere ulaşmada avantajlı konumdadır. Kentin ısınmasında jeotermal enerjiden, kentin aydınlatılmasında ise güneş ve rüzgâr enerjilerinden faydalanılmaktadır. Ayrıca, Seferihisar'da yaygın bir geçim kaynağı olan seracılıkta ise organik atıkların ayrıştırılması sonucu elde edilen biyogaz enerjisinden faydalanılmaktadır (İzmir İl Çevre Durum Raporu, 2012).

Sakin şehir felsefesine uygun olarak doğayı korurken bir taraftan da teknolojinin en üst düzeyde kullanılması hedefi (Şarman, 2011; akt. Sungur, 2013: 645) doğrultusunda güneş, rüzgâr ve jeotermal gibi alternatif enerji kaynaklarından en yüksek düzeyde yararlanılması önem taşır. Nitekim ilçenin yer aldığı Narlıdere ve Balçova üçgeni" olarak anılan bölge termal su kaynakları bakımından zengin olup Avrupa'daki termal sulardan daha üstün nitelikler taşımasıyla bilinmektedir. Termal kaynak açısından ilçenin bağlı olduğu dünyada 7. sırada kabul edilen İzmir ilinde sağlık turizmi, termal yatırımları son yıllarda hızlandırılmıştır (İzmir İl Çevre Durum Raporu, 2012: 68).

İlçenin sahip olduğu salyangozla sembolize edilen görsel yalnızca bir temsille sınırlı kalmamış, ilçede bu canlının üretimine de başlanmıştır. İlçenin salyangoz üretimi konusunda elverişli olduğu ve ürünün oldukça yüksek kar getirdiği bilinmektedir. Yerel ekonomik kalkınma bakımından tarımsal üretimin yanı sıra ilçe turizm de önem taşımakradır. Turizm bakımından ilçe 60 km'lik sahil şeridi ve birbirinden güzel koyları ve plajları ile ayrıcalıklı konumda bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri; Azmak, Küçük Akkum, Büyük Akkum, Ekmeksiz, Bahadır, Çıfıtkalesi, Doğanbey Payamlı, İpekkum ve Ürkmez'dir (İZTO, 2007: 861; akt. İZKA, 2012: 36). Yaz sezonunun uzun olması ve ilçenin doğal güzelliklerinin yanı sıra ilçenin unvanı da her geçen sene gelen ziyaretçi sayısını arttırmaktadır.

Seferihisar ilçesinde 21 mahalle bulunmaktadır. Bunlar, Atatürk, Bengiler, Beyler, Camikebir, Cumhuriyet, Düzce, Gödence, Gölcük, Hıdırlık, Kavakdere, Mersin Alanı, Orhanlı, Payamlı, Sığacık, Tepecik, Turabiye, Turgut, Ulamış, Çamtepe, Çolak İbrahim Bey ve İhsaniye Mahalleleri'dir (TUİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2015). 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunun Geçici 2. maddesi gereğince, İl Mahalli İdareler Müdürlüğünün 10.09.2004 tarihli 5800 sayılı yazılarına istinaden bu

mahallelerin bir kısmı önceden köy olup (Beyler, Çamtepe, Düzce, Gödence, İhsaniye, Kavakdere, Orhanlı, Turgut ve Ulamış) sonradan mahalleye dönüşmüştür.

4.2 Hanehalkının Demografik Özellikleri

Hanehalkı bir hanede yaşayan kişilerin tamamını ifade etmektedir. Anket uygulanan kişiler, diğer bir deyişle katılımcıların hanehalkına ilişkin elde edilen veriler mahalle ve cinsiyet dağılımına göre Tablo 5'teki gibidir. Buna göre örneklemin hanehalkı Seferihisar ilçesine bağlı 11 farklı mahalleden 505 erkek, 474 kadın olmak üzere toplam 979 kişiyi kapsamaktadır.

Tablo 5: Hanehalkının Mahallelere ve Cinsiyete Göre Dağılımı

	Erkek		**Kadın**		**Toplam**	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Atatürk	6	1,2	5	1,1	11	1,1
Bengiler	45	8,9	34	7,2	79	8,1
Camikebir	110	21,8	109	23,0	219	22,4
Çolak ibrahim bey	37	7,3	32	6,8	69	7,0
Hıdırlık	68	13,5	68	14,3	136	13,9
Mersialanı	46	9,1	48	10,1	94	9,6
Payamlı	24	4,8	19	4,0	43	4,4
Sığacık	38	7,5	43	9,1	81	8,3
Tepecik	25	5,0	19	4,0	44	4,5
Turabiye	70	13,9	58	12,2	128	13,1
Ulamış	36	7,1	39	8,2	75	7,7
Toplam	**505**	**100**	**474**	**100**	**979**	**100**

Hane başına düşen kişi sayısı ortalaması 2,9 kişi olup, 2016 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre Türkiye ortalaması olan 3,5 kişinin altında kalmaktadır. Hane reisine yakınlığına göre hanehalkının dağılımı Tablo 6'da incelenmektedir. Tabloda görüldüğü üzere en yüksek oranı %33 ile hanehalkı reisleri[18]

[18] "Hanehalkı reisi" evin geçimini en önemli oranda sağlayan, haneyle ve hanehalkı ile ilgili kararların alınmasında söz sahibi olan kişiyi ifade eder.

alırken, %26'lık oranı eşler ve %30'luk oranı çocuklar oluşturmaktadır. Buna göre ilçede çekirdek aile yapısının hakim olduğu söylenebilir. Türkiye çekirdek ailelerden oluşan hanehalklarının oranı, 2016 yılında %66,4 olmuştur.

Tablo 6: Hane Reisine Yakınlığına Göre Hanehalkı

	Sayı	%
Hanehalkı Reisi	324	33,1
Eşi	256	26,1
Oğlu/Kızı	293	29,9
Babası/Annesi	32	3,3
Kardeşi	37	3,8
Kayınpederi/Kayınvalidesi	6	,6
Gelini/Damadı	3	,3
Torun	10	1,0
Diğer[19]	18	1,8
Toplam	**979**	**100,0**

Hanehalkının %52'si erkek, %48'i kadın nüfus iken; katılımcıların %56'sı erkek, %44'ü kadındır. Hanehalkının cinsiyete göre yaş dağılımı Tablo7'deki gibi olup, hanehalkının yaş ortalaması 37'dir.

[19] Hane reisine yakınlığına göre katılımcıların dağılımında "diğer" olarak belirtilen yüzdelik içinde aile yakınlık durumu "babaanne", "anneanne", "baldız", "yeğen", "ev arkadaşı" ve "teyze" gibi akrabaları ifade etmektedir.

Tablo 7: Hanehalkının Cinsiyete Göre Yaş Dağılımı

	Erkek		**Kadın**		**Toplam**	
Kategori	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-9	52	10,3	48	10,1	100	10,2
10-19	63	12,5	57	12,0	120	12,3
20-29	101	20,0	77	16,2	178	18,2
30-39	67	13,3	78	16,5	145	14,8
40-49	67	13,3	84	17,7	151	15,4
50-59	85	16,8	80	16,9	165	16,9
60-69	55	10,9	37	7,8	92	9,4
70-79	11	2,2	8	1,7	19	1,9
=>80	4	0,8	5	1,0	9	0,9
Toplam	**505**	**100,0**	**474**	**100**	**979**	**100,0**

Mahallelere Göre Eğitim Durumu

Araştırma kapsamında hanehalkının ve katılımcıların eğitim durumları 7 kategoride değerlendirilmiştir. Okuma yazma bilmeyenler (1), okur - yazarlar (2), ilkokul mezunları (3), ortaokul mezunları (4), lise mezunları (5), üniversite mezunları (6), lisansüstü mezunları ise (7) olarak kodlanmıştır.

Tablo 8: Mahallelerin Eğitim Durumlarının Tanımlayıcı İstatistiği

Mahalle	Okuma Yazma Yok	Okur Yazar	İlkokul	Orta	Lise	Üniv	Lisans üstü	Toplam	X	S
Atatürk	0	0	4	2	3	2	0	11	4,3	1,19
Bengiler	0	0	26	11	20	11	1	69	4,3	1,17
Camikebir	1	0	33	27	65	59	1	186	4,8	1,12
Çolak ibrahim bey	0	0	17	3	19	16	0	55	4,6	1,21
Hıdırlık	3	1	38	15	28	23	1	109	4,3	1,33
Mersialanı	0	2	27	15	19	8	0	71	4,1	1,11
Payamlı	2	2	14	5	7	9	0	39	4	1,48
Sığacık	0	1	12	14	24	21	0	72	4,7	1,1
Turabiye	2	1	38	15	32	13	0	101	4,1	1,19
Tepecik	1	0	10	10	11	9	0	41	4,4	1,22
Ulamış	0	0	32	5	16	5	1	59	4	1,15
Toplam	9	7	251	122	244	176	4	813	4,4	1,23

X: Ortalama

S: Standart Sapma

Grupların dağılımlarının normalliğini test etmek için en yaygın olarak kullanılan Shapiro Wilk W testi mahalleler bazında eğitim durumlarının incelenmesi için kullanılmıştır. W test istatistiği 0<W 1 aralığında değişim gösterirken 1'e yakın değerler değişkenin normal dağılıma sahip olduğunu, 0'a yakın değerler ise değişkenin normal dağılıma sahip olmadığını gösterir (Özdamar, 2011: 272).

P değeri 0,05'den küçük olduğundan tüm gruplarda %95 güvenle veriler normal dağılımlı değildir (Tablo 9).

Tablo 9: Mahallelerin Eğitim Durumu Dağılımlarının Normalliği Testi

	Mahalleler	Shapiro-Wilk		
		İstatistik	df	P
Eğitim	Atatürk	,855	11	,050
	Bengiler	,845	69	,000
	Camikebir	,858	186	,000
	Çolak ibrahim bey	,798	55	,000
	Hıdırlık	,887	109	,000
	Mersialanı	,871	71	,000
	Payamlı	,891	39	,001
	Sığacık	,869	72	,000
	Turabiye	,872	101	,000
	Tepecik	,895	41	,001
	Ulamış	,762	59	,000

Tablo 10: Mahallelerin Eğitim Durumu Varyanslarının Homojenliği Testi (Levene)

Eğitim/ Mahalle

F	df1	df2	Sig.
2,224	10	802	,015

Grupların dağılımı normal olmadığından ve varyansları homojen olmadığından (Tablo 9 ve Tablo 10) eğitim durumunun gruplar arası karşılaştırması için parametrik

olmayan Kruskal Wallis H testinin kullanılması uygun görülmüştür. Uygulanan parametrik olmayan Kruskal-Wallis H testinde gruplar arasında fark görüldüğünden eşleştirilmiş karşılaştırmalar yapılmıştır.

Tablo 11: Mahallelerin Eğitim Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Hipotez Testi

Sıfır Hipotezi	Test	p	Karar
Egitim dağılımı mahalleler arasında benzerdir.	Bağımsız Örnekler Kruskal-Wallis Testi	,000	Gruplar arasında fark vardır

Anlamlılık derecesi, p<0,05

Tablo 12: Eşleştirilmiş Karşılaştırmalarda Anlamlı Fark Olan Mahalle Çiftlerinin Karşılaştırma İstatistiği

Örnek 1-Örnek 2	Test Istatistiği	Std Hata	Std Test Istatistiği	P	Düzeltilmiş P
Ulamış - Sığacık	160,194	39,770	3,777	,000	,000
Ulamış - Camikebir	166,416	33,839	4,918	,000	,000
Mersinalanı - Sığacık	-126,716	37,878	-3,345	,001	,046
Mersinalanı - Camikebir	142,930	31,603	4,624	,000	,000
Payamlı - Camikebir	132,661	39,006	3,324	,001	,049
Turabiye - Camikebir	127,515	27,992	4,565	,000	,000
Hıdırlık - Camikebir	90,831	27,318	3,618	,000	,016

Tabloya göre Sığacık ile Ulamış ve Mersinalanı, Camikebir ile Ulamış, Mersinalanı, Payamlı, Turabiye ve Hıdırlık Mahalleleri arasındaki eğitim farkı anlamlı bulunmuştur (p<0,05). Camikebir ve Sığacık en eğitimli mahalleler olarak (ort=4,8 ve 4,7; Tablo 8) dikkati çekmektedir.

Meslek Durumu

Hanehalkının cinsiyete göre mesleki dağılımları Tablo 13'te incelenebileceği gibi en yüksek üç sırayı hizmet/satış (%31), ev kadını (%24) ve büro hizmetleri (%12) kategorileri almaktadır. Tüm kategoriler ve meslekler için (bkz. Ek-2: Meslek Sınıflaması: Kategoriler ve Açılımları) %31'lik dilime dahil olan hizmet/satış sektöründe çalışanların %2'si (13 kadın ve 4 erkek) olmak üzere üretici pazarlarında ürün satışı yapan pazarcılardan oluşmaktadır. Mesleğine "çiftçi" veya "orman işleri" olarak yanıt verenlerin oranı %5'tir.

Tablo 13: Cinsiyete Göre Meslek

	Erkek		**Kadın**		**Toplam**	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yönetici	4	1,0	1	0,3	5	0,6
Profesyonel meslek	46	11,9	42	11,2	88	11,3
Yardımcı prof..meslek	9	2,3	8	2,1	17	2,2
Büro hizmetleri	57	14,7	34	9,1	91	11,7
Hizmet, satış	171	44,2	53	14,1	224	30,9
Nitelikli tarım orman vb	28	7,2	10	2,7	38	4,9
Sanatkar	38	9,8	7	1,9	45	5,8
Niteliksiz işler	3	0,8	8	2,1	11	1,4
Öğrenci	30	7,8	27	7,2	57	7,3
Ev kadını	1	0,3	185	49,3	186	23,9
Toplam	**387**	**100,00**	**375**	**100,00**	**762**	**100**

Kadınların mesleki dağılımları incelendiğinde %49 oranla ev kadını, %14 oranla hizmet, satış ve %11 oranla profosyonel meslek ilk üç sırada gelirken; erkeklerde %44 oranla hizmet satış elemanları, %15 oranla büro hizmetleri ve %12 oranla profosyonel meslek sahipleri gelmektedir. Böylece kaıtlımcıların hanehalkını oluşturan nüfusta kadınların yaklaşık %50'si ev hanımı iken; ekonomik olarak toplumsal hayatın içinde yer alan oran ancak kadınların geri kalan %50'sidir. Hanehalkının %54'ü halen çalışmakta olup, yalnızca %23'ü emeklidir (bkz Tablo 14).

Tablo 14: Hanehalkı Çalışma ve Emeklilik Durumu

	Sayı	%
Çalışıyor	442	54,2
Çalışmıyor	373	45,7
Toplam	**815**	**100,0**
Emekli	189	23,2
Emekli Değil	626	76,8
Toplam	**815**	**100,0**

4.3 Katılımcılar Hakkında Genel Bilgiler

4.3.1 Sosyo-Ekonomik Bilgiler

Bu bölümde katılımcılar hakkında "hane reisine yakınlık", "cinsiyet", "yaş", "medeni durum", "eğitim durumu", "meslek", "çalışma durumu" ve "emeklilik durumu" konularında tanıtıcı bilgiler alınmıştır. Katılımcıların mahalle ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 15'teki gibi olup, Seferihisar ilçesine bağlı 11 mahalleden 187 erkek 145 kadın olmak üzere toplam 332 katılımcıya ulaşılmıştır.

Tablo 15: Katılımcıların Mahallelere ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Mahalle	**Erkek**		**Kadın**		**Toplam**	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Atatürk	4	2,1	2	1,4	6	1,8
Bengiler	20	10,7	7	4,8	27	8,1
Camikebir	44	23,5	34	23,4	78	23,5
Çolak İbrahimbey	20	10,7	6	4,1	26	7,8
Hıdırlık	21	11,2	27	18,6	48	14,5
Mersinalanı	9	4,8	17	11,7	26	7,8
Payamlı	6	3,2	8	5,5	14	4,2
Sığacık	17	9,1	13	9,0	30	9,0
Turabiye	27	14,4	13	9,0	40	12,0
Tepecik	13	7,0	1	0,7	14	4,2
Ulamış	6	3,2	17	11,7	23	6,9
Toplam	**187**	**100**	**145**	**100**	**332**	**100,0**

Hane reisine yakınlığına ve cinsiyete göre katılımcıların dağılımı incelendiğinde Tablo 16'ya göre katılımcıların %52'si hanehalkı reislerinden oluşmakta olup; hanehalkı reislerinin %79'u erkek, %19'u ise kadındır. Buna göre hanehalkının genel olarak ataerkil aile yapısı özellikleri taşıdığı söylenebilir. %19'luk kesimi oluşturan kadın hane reisleri bekâr, boşanmış, dul veya eşi çalışmayıp da kendisi çalışan kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcıların %29'luk dilimi eşlerden, %16'sı ise çocuklardan (oğlu veya kızı) oluşmaktadır.

Tablo 16: Katılımcıların Hanehalkı Reisine ve Cinsiyete Göre Dağılımı

	Erkek		Kadın		Toplam	
	Sayı	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**
Hanehalkı Reisi	147	78,6	27	18,6	174	52,4
Eşi	3	1,6	93	64,1	96	28,9
Oğlu/Kızı	33	17,6	20	13,8	53	16,0
Babası/Annesi	0	0,0	1	0,7	1	0,3
Kardeşi	1	0,5	1	0,7	2	0,6
Kayınpederi/Kayınvalidesi	0	0,0	1	0,7	1	0,3
Torun	1	0,5	1	0,7	2	0,6
Diğer	2	1,1	1	0,7	3	0,9
Toplam	**187**	**100**	**145**	**100**	**332**	**100,0**

Katılımcıların cinsiyete göre yaş dağılımı aşağıda Tablo 17'deki gibidir. Tablo 17'ye göre en yüksek yüzdelik dilime %22 ile 20-29 yaş grubu girmektedir. Bu sırayı %21'lik oranla 50-59 yaş grubu ve yine %21'lik oranla 30-39 yaş grubu izlemektedir. Katılımcıların yaş ortalaması 49 ±15,29 olup; 18 yaş minimum, 81 yaş maksimum yaştır. Buna göre katılımcıların çoğunu orta yaş kişilerin oluşturduğu söylenebilir. Katılımcıların 49 olan yaş ortalaması, 2017 TUİK verilerine göre Türkiye nüfusu ortalama yaşı olan 31,7'in üzerindedir.

Tablo 17: Katılımcıların Cinsiyete Göre Yaş Dağılımı

	Erkek		**Kadın**		**Toplam**	
Kategori	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
10-19	9	4,8	8	5,5	17	5,1
20-29	44	23,5	29	20,0	73	22,0
30-39	36	19,3	35	24,1	71	21,4
40-49	26	13,9	26	17,9	52	15,7
50-59	41	21,9	29	20,0	70	21,1
60-69	26	13,9	16	11,0	42	12,7
70-79	4	2,1	2	1,4	6	1,8
=>80	1	0,5	0	0,0	1	0,3
Toplam	**187**	**100**	**145**	**100**	**332**	**100**

Katılımcıların cinsiyete göre medeni durumlarını gösteren tabloya göre katılımcıların %63'ü evli; %29'u bekar, %6'sı dul ve %2'si boşanmış kişilerden oluşmaktadır. Erkeklerin %59'u, kadınların ise %68'i evliyken; erkeklerin %1'i, kadınların ise %4'ü boşanmıştır (bkz. Tablo 18).

Tablo 18: Katılımcıların Cinsiyete Göre Medeni Durumu

	Erkek		**Kadın**		**Toplam**	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bekar	65	34,8	31	21,4	96	28,9
Boşanmış	2	1,1	6	4,1	8	2,4
Dul	9	4,8	10	6,9	19	5,7
Evli	111	59,4	98	67,6	209	63,0
Toplam	**187**	**100,0**	**145**	**100,0**	**332**	**100,00**

4.3.1.1 Eğitim Durumu

Araştırma kapsamında 7 kategoride değerlendirilen eğitim durumları okuma yazma bilmeyenler (1), okur - yazarlar (2), ilkokul mezunları (3), ortaokul mezunları (4), lise mezunları (5), üniversite mezunları (6), lisansüstü mezunları ise (7) olarak kodlanmıştır. Katılımcıların mahallelere göre eğitim durumlarının tanımlayıcı istatistiği Tablo 19'daki gibidir.

Tablo 19:Katılımcıların Mahallelere Göre Eğitim Durumlarının Tanımlayıcı İstatistiği

Mahalleler	Okuma Yazma Yok	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Lisansüstü	Toplam	X	S
Atatürk	0	2	1	2	1	0	6	4,3	1,21
Bengiler	0	14	5	6	2	0	27	3,9	1,03
Camikebir	0	8	12	24	34	0	78	5,1	1,00
Çolak İbrahimbey	0	6	1	7	9	0	23	4,8	1,23
Hıdırlık	1	15	7	14	10	1	48	4,4	1,30
Mersinalanı	0	11	6	8	1	0	26	4,0	,96
Payamlı	0	5	1	0	2	0	8	3,9	1,36
Sığacık	0	3	5	13	9	0	30	4,9	,94
Turabiye	0	16	6	13	5	0	40	4,2	1,11
Tepecik	0	1	3	7	3	0	14	4,9	,86
Ulamış	0	9	1	9	3	1	23	4,4	1,27

X: Ortalama
S: Standart Sapma

Katılımcıların eğitim durumlarını karşılaştırmak için yapılan normallik ve homojenite testlerinde dağılımların normal olmadığı ve homojen olmadığı belirlenmiştir ($p<0,05$) (bkz.Tablo 20 ve Tablo 21).

Tablo 20: Mahallelerin Eğitim Durumu Dağılımlarının Normallik Testi

Mahalleler		Shapiro-Wilk		
		İstatistik	df	p
Eğitim	Atatürk	,907	6	,415
	Bengiler	,776	27	,000
	Camikebir	,805	78	,000
	Çolak İbrahimbey	,779	23	,000
	Hıdırlık	,898	48	,001
	Mersinalanı	,813	26	,000
	Payamlı	,671	8	,001
	Sığacık	,846	30	,001
	Turabiye	,819	40	,000
	Tepecik	,872	14	,045
	Ulamış	,831	23	,001

Katılımcıların eğitim durumları dağılımlarının normalliğini test etmek için Shapiro Wilk testi kullanıldığında p değeri 0,05'den küçük olduğundan tüm gruplar için %95 güvenle veriler normal dağılımlı değildir (bkz. Tablo 20).

Tablo 21: Varyansların Homojenliği Testi (Levene)

Eğitim/ Mahalle

F	df1	df2	Sig.
2,397	10	312	,009

Varyansların homojenliğinin belirlenmesi için uygulanan Levene testinde varyansların homojen olmadığı görülmektedir ($p<0,05$) (bkz.Tablo 21). Grupların dağılımı normal olmadığından ve varyansları homojen olmadığından (Tablo 20 ve Tablo 21), eğitim durumunun gruplar arası karşılaştırması için parametrik olmayan Kruskal Wallis H testinin kullanılması uygun görülmüştür. Uygulanan parametrik olmayan Kruskal-Wallis H testinde gruplar arasında fark görüldüğünden (Tablo 22) eşleştirilmiş karşılaştırmalar yapılmıştır (Tablo 23).

Tablo 22: Katılımcıların Mahallelere Göre Eğitim Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Hipotez Testi

Sıfır Hipotezi	Test	p	Karar
Egitim dağılımı mahalleler arasında benzerdir.	Bağımsız örnekler Kruskal-Wallis Testi	,000	Gruplar arasında fark vardır

Anlamlılık derecesi, p<0,05

Tablo 23: Eşleştirilmiş Karşılaştırmalarda Anlamlı Fark Olan Mahalle Çiftlerinin Karşılaştırma İstatistiği

Örnek 1 – Örnek 2	Test Istatistiği	Std Hata	Std test istatistiği	P	Düzeltilmiş P
Bengiler - Sığacık	-82,433	23,865	-3,454	,001	,030
Bengiler - Camikebir	-96,397	20,088	-4,749	,000	,000
Mersinalanı-Camikebir	88,268	20,373	4,334	,000	,001
Turabiye - Camikebir	70,981	17,496	4,057	,000	,003

Tablo 23'e göre Sığacık'la Bengiler, Camikebir ile Bengiler, Mersinalanı, ve Turabiye Mahalleleri arasındaki eğitim farkı anlamlı bulunmuştur (p<0,05) Camikebir, Sığacık ve Tepecik Mahalleleri katılımcılar açısından da en eğitimli mahalleler olarak (ort=5,1; 4,9 ve 4,9; Tablo 19) dikkati çekmektedir.

Katılımcıların Cinsiyete Göre Eğitim Durumu Dağılımı'na ilişkin tablo aşağıdaki gibidir. Önem sırasına göre lise mezunları %32 ile ilk sırada gelirken, ilkokul mezunları %28 ile ikinci sırayı ve üniversite mezunları %24 ile üçüncü sırayı almaktadır (Bkz.Tablo 24).

Tablo 24: Katılımcıların Cinsiyete Göre Eğitim Durumu Dağılımı

	Erkek		Kadın		Toplam	
Eğitim Durumu	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okuma ve yazma yok	0	0,0	1	0,7	1	0,3
Okur yazar	0	0,0	1	0,7	1	0,3
İlkokul	47	25,4	44	30,6	91	27,7
Ortaokul	32	17,3	18	12,5	50	15,2
Lise	58	31,4	46	31,9	104	31,6
Üniversite	48	25,9	32	22,2	80	24,3
Lisansüstü	0	0,0	2	1,4	2	0,6
Toplam	**185**	**100,0**	**144**	**100,0**	**329**	**100,0**

Mahalleler bazında cinsiyete göre eğitim durumu incelendiğinde ilkokul bitiren katılımcıların %25'inin erkek, %31'inin kadın olması; lise bitirmiş erkek ve kadın katılımcıların yüzdesinin %32 ve eşit olması, üniversite bitirme yüzdelerinin birbirine yakın olması; kadın ve erkeklerde eğitim durumunun birbirine yakın olduğunu göstermektedir (Bkz. Tablo 24).

4.3.1.2 Meslekler ve Temel Gelir Kaynakları

Yerel halkın daha yakından tanınmak ve ekonomik koşullarını belirlemek amacıyla "meslekleri", "gelir kaynakları", "gelir durumları" ve "emeklilik durumlarıyla" ilgili bilgiler alınmıştır. Hanehalkı bireylerinin yaptıkları işle ilgili meslek gruplarının kodlanması için TUİK'ten alınan meslek sınıflaması (ISCO, 08) kullanılmıştır. Toplanan verilere göre meslek açılımları Ek 2'deki gibi olup; katılımcıların cinsiyete göre meslek dağılımları Tablo 25'teki gibidir. Tablonun en üstünde %38'lik dilimde bulunan "hizmet satış elemanları" kategorisi, devamında ise %16'lık dilim ile "büro hizmetleri" ve %14'lük dilim ile profesyonel meslek grupları kategorisi gösterilmektedir.

Tablonun en üstünde %38'lik dilimde bulunan "hizmet satış elemanları" kategorisinin %4'ünü (12 kadın, 2 erkek) üretici pazarlarında ürün satışı yapan pazarcılar oluşturmaktadır. "Meslek Sınıflaması: Kategoriler ve Açılımları" Ek 2'deki gibidir.

Tablo 25: Katılımcıların Cinsiyete Göre Meslek Dağılımları

	Erkek		**Kadın**		**Toplam**	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yönetici	3	1,7	0	0,00	3	0,9
Profesyonel meslek	26	14,6	19	13,4	45	14,1
Yardımcı prof. meslek	4	2,3	3	2,1	7	2,2
Büro hizmetleri	34	19,1	17	12,0	51	15,9
Hizmet, satış	75	42,1	33	23,2	108	38,1
Nitelikli tarım orman vb	8	4,5	7	4,9	15	4,7
Sanatkar	1	9,0	6	4,2	22	6,9
Niteliksiz işler	2	1,1	4	2,8	6	1,9
Öğrenci	7	3,9	2	1,4	9	2,8
Ev Kadını	1	0,6	39	27,5	40	12,5
Toplam	**178**	**100,0**	**142**	**100,0**	**320**	**100**

Tablo 26'ya göre katılımcıların %26'sı emekli olup; %70'i halen çalışmaktadır. Anketin yapıldığı dönem, özellikle yaz dönemi dışında bir zaman dilimi (Nisan/2017) seçilmiştir ve bu şekilde yörenin gerçek halk profilinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Böylece ilçede ağırlıklı olarak emekli kişilerin yaşadığı gibi bir varsayım ortadan kalkmış olmaktadır. Emekli nüfus, ilçe nüfusunun yalnızca çeyreğini oluşturmaktadır.

Tablo 26: Katılımcıların Çalışma Durumu

	Sayı	%
Emeklı	85	25,6
Emeklı Değil	247	74,4
Toplam	**332**	**100,0**
	Sayı	%
Çalışıyor	231	69,6
Çalışmıyor	101	30,4
Toplam	**332**	**100,0**

Tablo 27'de katılımcıların en temel gelir kaynaklarına ilişkin veriler incelendiğinde katılımcıların %80'inin birinci sıradaki geliri "sürekli bir işten maaş"; %6'sının "tarımsal üretim" ve %6'sının "ticaret"tir. Sürekli bir işten maaş yanıtnı veren katılımcılar maaşlı çalışan kişilerden oluşmakta, emekli kişiler de bu grubun içine dahil olmaktadır.

Tablo 27: Temel Gelir Kaynakları

Gelir Kaynağı	Sayı	%
Tarımsal Üretim	21	6,4
Ücret Sürekli İş	263	80,2
Ticaret	19	5,8
Hayvancılık	3	,9
Balıkçılık	1	,3
Ücret Geçici İş	15	4,6
Kira	1	,3
Akrabalardan Yardım	3	,9
Devlet Yardımları	2	,6
Turizm		
Toplam	328	100,0

Gelir kaynakları bakımından %6'lık bir oran ile üçüncü sırada gelen ticaretle geçimini sağlayan katılımcıların %3'ünün (11 kişi) pansiyon ya da otel hizmeti bulunmaktadır (bkz.Tablo 28).

Tablo 28: Otel/Oda Hizmeti Sunan Katılımcılar

	Var	**Yok**	**%**
Oda Hizmeti (Pansiyon)	11	320	3,3

4.3.1.3 Tarımsal Üretim

Endüstriyel tarım yerine yerel üreticinin/köylülerin desteklendiği bir kalkınma politikasının uygulandığı ilçede en önemli ekonomik etkinliklerden biri olan ve katılımcılar arasında üçüncü sırada geçim kaynağı olarak gelen tarımsal üretimle ilgili katılımcılara ayrıca sorular yöneltilmiştir. Bu sorularda "arazinin niteliği", "arazinin büyüklüğü", "yetiştirilen ürünler" ve "ürünlerin nasıl değerlendirildiği" konularında bilgi alınmıştır.

Katılımcıların toplamda %27'si (89 kişi) tarımla uğraşmakta ve bu kişilerin tarımsal faaliyetler için kullandığı bir arazisi bulunmaktadır. Sahip olunan tarımsal arazi niteliği bakımından 70 kişi sulu tarım arazi, 29 kişi kuru tarım arazi, 18 kişi sebzelik arazi ve 7 kişi bağ arazisi sahibidir. Arazi büyüklüklerinin dağılımını gösterir tablo aşağıdaki gibidir (bkz.Tablo 29).

Tablo 29: Tarımsal Arazi Büyüklükleri

Arazi Büyüklük (m^2)	Sayı	%
0-5.000	33	37,1
5.001-10.000	24	27,0
10.001-50.000	20	22,5
50.000 üzeri	12	13,5
Toplam	**89**	**100,0**

Tarımsal arazisi bulunan katılımcıların %37'sinin arazisi 5.000 m2'den küçüktür. Evin bahçesini kullananlar da bu yüzdelik dilime girmektedir. Evin bahçesinde ürün yetiştiren katılımcılar bahçelerinde genellikle "ege otları" başta olmak üzere, geçimlik olarak tüketebilecekleri "sebze ve meyve" yetiştirmektedir. Bu yörede "zeytin" ve "mandalina" özellikle yaygındır. Herkesin kendi ailesinde veya yakın çevresinde "zeytin" ve "mandalina" üretimi yapan birinin mutlaka olduğu, bundan dolayı yörede yaşayan yerli halkın bu ürünlere para vermeyi tercih etmediği bilinmektedir.

Halk tarafından "roka, tere, pazı, adaçayı" gibi geniş bir alan gerektirmeyen ege otları başta olmak üzere; "domates, biber, salatalık, kabak, kereviz, soğan, sarımsak, marul, karnabahar, brokoli, fasulye, patlıcan, bakla, enginar, patates" gibi sebzeler; "hünnap, nar, mandalina, portakal, kayısı, elma, üzüm, şeftali, kiraz, erik, limon, incir" gibi meyveler ve "arpa, buğday, yonca" gibi yem bitkilerinin yetiştirildiği belirtilmiştir. Son yıllarda sağlığa yararlı olması bakımından talebin artması sonucu enginar üretimi Seferihisar'da da tercih edilmekte olup, sebze üretiminde ilk sırada yer alır (İZTO, 2007: 855; akt. İZKA, 2012). Yörede üretimi yapılan çeşidi sakız türü olup, Kasım-Nisan ayları arasında ürün veren enginar üretiminin seçilmesinde yüksek kar marjının etkili olduğu ifade edilmektedir (İZTO, 2007: 855; akt. İZKA, 2012).

Enginarın yanı sıra yörede ekonomik değeri yüksek diğer ürünler "ceviz, badem ve zeytin"dir. Son yıllarda üzüm üretimine yeniden yoğunlaşılmış, ayrıca "kuşkonmaz ve lavanta" üretimi de yapılmaya başlanmıştır. İlçede tarımla uğraşan kişilerin çoğu yerli tohum kullanmakta, geleneksel tarım yapmakta ve doğal gübre kullanmakta; ilaç ise yalnızca hastalık olduğunda kullanılmaktadır. Doğal ve ekolojik tarımın yaygın olduğu ilçede tarımla uğraşan katılımcılardan yalnızca 4 kişi hibrid tohum, 55 kişi yerli tohum, 2 kişi ise organik sertifikalı tohum kullanmaktadır. İlçede sanılanın aksine organik tarımın yaygın olmadığı, Belediye ve İl Tarım Müdürlüğünün iş birliğinde düzenledikleri eğitim programlarının organik tarımcılığın yaygınlaşması amacına hizmet etmediği söylenebilir.

Tarımsal ürünler hanehalkının %61'i tarafından hem satılmakta hem de evde tüketilmektedir (bkz.Tablo 30). Diğer bir değişle tarımsal üretim tarımla uğraşan hanelerin %74'ü tarafından ekonomik amaçlı olarak yapılmaktadır.Tablo 25'te katılımcıların yalnızca %5'i (15 kişi) meslek olarak çiftçiliği belirtirken katılımcıların

%27'si (89 kişi) bir şekilde tarımsal üretime katılmaktadır. Ek gelir veya hobi amaçlı tarımla uğraşanlar olabileceği gibi ailesinde tarımla ilgilenen kişiler de olabilir.

Tablo 30: Tarımsal Ürünlerin Nasıl Değerlendirildiği

	Sayı	%
Satıyoruz	13	13,8
Evde tüketiyoruz	24	25,5
Hem satıyor hem de evde tüketiyoruz	57	60,6
Toplam	**94**	**100**

4.3.1.4 Hayvancılık

İlçede turizm ve tarımdan sonra bir diğer önemli geçim kaynağı olan hayvancılık katılımcıların %19'u (64 kişi) tarafından ekonomik bir faaliyet olarak gerçekleştirilmektedir. Katılımcıların %38'i kümes hayvancılığı, %27'si küçükbaş hayvancılık, %19'u arıcılık, %17'si ise büyükbaş hayvancılık ile uğraşmaktadır (bkz. Tablo 31).

Tablo 31: Hayvancılık Yapan Hanelerin Dağılımı

	Sayı	%	%Hane
Büyükbaş	11	17,2	3,3
Küçükbaş	17	26,6	5,1
Kümes	24	37,5	7,2
Arıcılık	12	18,8	3,6
Toplam	**64**	**100,0**	**19,3**

Hayvancılıkla geçimini sağlayan hanelerin %49'u ürünleri "satıyor ve tüketiyor", %29'u "tüketiyor" (yalnızca geçimlik üretim yapıyor), %22'si ise "satıyor" yanıtlarını vermiştir. Diğer bir deyişle hayvancılık katılımcıların %71'i için ekonomik amaçlı olarak yapılmaktadır. Sonuç olarak tarımla uğraşan kişiler hayvancılıkla uğraşan kişilere göre daha yüksek bir orana sahip olup, tarım ve hayvancılık ilçede bir kesim tarafından yan ekonomik geçim kaynakları olarak da görülmektedir.

4.3.1.5 Ortalama Gelir ve Refah

Bu kısımda katılımcılara "hanenin ortalama aylık geliri", "hanede kaç kişinin düzenli gelire sahip olduğu", "çevresine göre kendi gelirini nasıl değerlendirdiği" gibi sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların %44'ü "2.901 TL - 5.800 TL" arasında gelir durumuna sahipken, %10'u "1.450 TL ve altı" gelir durumuna sahiptir. Diğer dağılımlar Tablo 32'deki gibidir.

Tablo 32: Katılımcıların Aylık Gelir Durumları

Gelir Sınıflama	Sayı	%
1.450 TL ve altı	30	9,6
1.451 TL- 2.900 TL	93	29,7
2.901 TL- 5.800 TL	137	43,8
5.801 TL- 11.600 TL	38	12,1
11.601 TL ve üzeri	15	4,8
Toplam	**313**	**100,0**

Hanehalkında düzenli gelire sahip kişi sayısı dağılımı incelendiğinde Tablo 33'e göre düzenli gelire sahip 1 kişinin olduğu hane %44 iken, 2 kişinin olduğu hane %43'tür. En az 1 kişinin düzenli gelire sahip olduğu hanehalkında herhangi bir düzenli geliri bulunmayan hane oranı yalnızca %3'tür.

Tablo 33: Hanehalkı Düzenli Gelire Sahip Kişi Sayısı

Kişi Sayısı	Sayı	%
0	8	2,5
1	144	44,2
2	139	42,6
3	26	8,0
4	7	2,1
5	2	0,6
Toplam	**326**	**100,0**

Katılımcılardan kendi gelirlerini komşularının veya yakın çevrelerinin gelirlerine göre değerlendirmeleri istendiğinde, katılımcıların %52'si gelir durumlarının "onlarla aynı" olduğu yanıtını vermiştir. Katılımcıların %31'i "onlardan iyi" yanıtını verirken,

%16'sı "onlardan kötü" yanıtını vermiştir (Tablo 34). Böylece katılımcıların %52'lik kesimi ortalama bir gelir düzeyi ile yaşamını sürdürürken, %31'i ortalamanın üzerinde, %16'sı ise ortalamanın altında gelir düzeyine sahiptir. Farklı düzeydeki bu gelir grupları ilçede ekonomik yönden bir tabakalaşmaya işaret etmektedir. Özellikle farklı mahalleler arasında görülen bu tabakalaşmanın nedenleri 4.6.3 No'lu "Gelir Farklılıklarının ve Yoksullaşmanın Artması" başlığı altnda irdelenmektedir.

Tablo 34: Gelir Değerlendirme

	Sayı	%
Onlardan İyi	100	31,4
Onlarla aynı	166	52,2
Onlardan kötü	52	16,4
Toplam	**318**	**100,0**

Katılımcıların "ev sahibi mi yoksa kiracı mı oldukları" sorusuna %64'ünün ev sahibi, %32'sinin ise kiracı olduğu yanıtı alınmıştır. Bu da genel olarak yerel halkın refah düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan ilçeye sonradan yerleşenlerin de ev alma eğiliminde olduğu göz önünde bulundurularak bu durumun ev sahipliği oranını arttırabileceği hesaba katılmalıdır. Katılımcıların %92'sinin evi betonarme olup, Sığacık'ın sakin şehirle karakterize olan Kaleiçi'nin özgün mimarisinde ve şehir kampanyalarının görsellerinde kullanılan taş evlerde oturan katılımcılar yalnızca %3 düzeyinde kalmıştır. Diğer bir deyişle pazarlanma şekli olarak sakin şehir resminin içinde yaşayan kesim katılımcıların yalnızca %3'lük bir kesimini oluşturmaktadır.

Taş evlerin bulunduğu, araçların yalnızca belirli saat aralıklarında geçebildiği Kaleiçi sokaklarında yavaş yaşamla karekterize olan ilçede hızı ve hızlı yaşamayı arttıran en öenmli faktörlerden biri olan teknolojinin ne düzeyde kullanıldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Geç kapitalizmde teknolojinin gelişmesiyle paralel olarak

aşırı genişleyen hizmet kesiminin önünü almak için hizmetlerin yerini onları ikame eden metaların alması sonucu (Satlıgan, 2008: 138-139) elektirkli aletlerin kullanımı yaygınlaşmıştır.

Tablo 35: Sosyo-Ekonomik Durum

Eşyalar	Var	Yok	%
Buzdolabı	329	3	99,1
Çamaşır Makinesi	327	5	98,5
Bulaşık Makinesi	304	28	91,6
Bilgisayar	233	99	70,2
Elektrik Süpürgesi	320	12	96,4
Uydu Anteni	317	14	95,8
İnternet	218	114	65,7
Klima	176	155	53
Cep Telefonu	327	5	98,5

- Katılımcıların %90'ından fazlasının evinde beyaz eşya olarak sınıflandırılan buzdolabı (%99), çamaşır (%99) ve bulaşık makinesi (%92) bulunmaktadır.
- Katılımcıların %70'inin bilgisayarı bulunmakta olup, %66'sı internet ve %96'sı uydu yayını kullanıcısıdır.
- Katılımcıların %99'unun cep telefonu vardır.
- Katılımcıların %53'ünün kliması bulunmakta, halk kışın ısınmak ve yazın serinlemek için klimayı tercih etmektedir. Klimanın yanı sıra kışın soba ve elektrikli ısıtıcı kullanılmaktadır.

Sakin şehir felsefesi teknolojiden kaçınmayı değil ancak teknolojiyi yaşam kalitesini arttıracak düzeyde ve çevreye dost bir şekilde kullanmayı benimsemektedir. Araştrmanın bulgularına göre elektrikli aletlerin ve internetin kullanımı ilçede azımsanmayacak düzeyde olup bu anlamda kent yaşamıyla benzeşmektedir.

4.3.2 Serbest Zaman Aktiviteleri

Geç kapitalist sistemin bir etkisi olarak ortaya çıkan tüketim toplumu ile kent yaşamında serbest zamanın önemli bir kısmı alışveriş merkezlerinde geçmektedir. İş yaşamında geçirilen uzun saatler, ev-iş arası ulaşımda geçirilen süre ve ev işleri dışında kalan zamanda kent toplumundaki bireyler sosyalleşme, dinlenme, kültürel etkinlikler, spor gibi çeşitli etkinlikler zincirine ev sahipliği yapan aynı zamanda tüketim aktivitelerini de gerçekleştirebilecekleri AVM'lere giderken; bir sakin şehir ilçesinde yaşayan kişilerin eğilimlerinin ortaya konulması önemli görülmektedir.

Bu amaçla yöneltilen "Serbest zamanlarınızda neler yapıyorsunuz?" sorusuna 220 kişi yanıt vermiştir. Ancak, katılımcıların bir kısmının serbest zaman kavramının "iş dışı" zamanı ifade ettiğini bilmediği anlaşılmaktadır. "Ev işleri ve temizlik yapmak", "çocuk bakmak" bu kapsamda ifade edilen yanıtlardan bazıları olup, kadınlar tarafından ifade edilmiştir. Öyle ki bu kişilerin kavramı bilmediği gibi serbest zamanı da olmadığı söylenebilir.

TUİK Aile İstatistiklerinde yer alan Zaman Kullanım Araştırması (2014-2015) sonuçlarında ortaya konulduğu üzere zaman kullanımı konusunda kadın ve erkekler önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Araştımaya göre hanehalkı ve aile bakımına ayrılan zaman çalışma durumuna ve cinsiyete göre incelendiğinde çalışan erkekler bu faaliyete günde ortalama 46 dakika ayırırken, çalışan kadınların ise 3 saat 31 dakika ayırdığı görülmüştür. Çalışmayan erkekler hanehalkı ve aile bakımına günde ortalama 1 saat 7 dakika ayırırken, çalışmayan kadınların 4 saat 59 dakika ayırdığı ortaya konulan sonuçlardır. Erkekler hanehalkı ve aile bakım faaliyetlerine ayırdıkları toplam sürenin %17'sini, kadınlar ise %14'ünü çocuk bakımına ayırmıştır. Sonuç olarak kadınların hanehalkı ve aile bakımı konusunda erkeklerin 5 katı zaman ayırdığı söylenebilir.

Büyük şehirlerden farklı olarak yaşamın kolay ve yaşam kalitesinin yüksek olduğu sakin şehirlerde kendilerine nispeten daha fazla zaman ayırabilen sakin şehirliler ev işleri ve aile bakımı konularından arta kalan zamanlarda en sıklıkla aileyle ve arkadaşlarla vakit geçirdiklerini, gezdiklerini ve alışveriş yaptıklarını belirtmişlerdir. Gezmek ve alışveriş ihtiyacı için genellikle İzmir kentine giden yerel halk burada ayrıca el sanatları yaparak geçimini sağlayan, üretici pazarlarında ürünlerini satışa sunan yöre halkı kadınları daha uygun fiyatlı ve daha zengin çeşit olduğu için gereksinim duyduğu malzemeleri yine İzmir'den almaktadır.

Yöredeki kadınlar serbest zamanlarında fırsat buldukça keçe işleri, örgü, takı tasarımı, ahşap işleri, cam işleri gibi el sanatları ile uğraşmakta ve yeni ürünler üretmektedir. Serbest zamanlarda yapılan bu faaliyetler hobi olmanın yanı sıra gelir eldesini de sağlamaktadır. Bu noktada kapitalizmin serbest zaman alanında da etkisini göstererek sakin şehirlerde de bu zamanı metalaştırdığı söylenebilir.

Büyük şehirlerde serbest zaman dilimlerinde alışveriş merkezine gitmek en sık karşılaşılan etkinlik olurken; ilçede "doğa yürüyüşleri", "bisiklet gezintileri", "piknik", "mantar ve ot toplama" gibi hobi aktiviteler gerçekleştirilen etkinliklerdir. Pazı, kazayağı, arapsaçı, sinirli ot, ısırgan, turp otu, ebegümeci, yabani pırasa, dağ pırasası, kaya koruğu yörede yetişen ege otlarından bazılarıdır. "Bahçe işleri", "sportif aktiviteler (yürüyüş, bisiklete binmek, yüzme, futbol, savunma sanatları, avcılık, dans)", "kitap okumak", "film izlemek", "fotoğrafçılık", "müzik enstrümanı çalmak", "resim yapmak", "şiir yazmak", "tasarım yapmak", "bilgisayar oyunları" belirtilen diğer serbest zaman etkinliklerdendir. İlçede "sportif olta balıkçılığı" da halk tarafından ilgi görmekte; bazı kişiler için ek gelir kaynağı olmaktadır.

Sığacık dışındaki mahallelerin bir kısmında kahvehane alışkanlığı devam etmektedir. Daha çok ilçeye sonradan gelen bireylerin serbest zamanlarını geçirmek için

tercih ettiği kahvehanelere alternatif olarak ilçe merkezinde Camikebir Mahallesinde Doğa Sanat Felsefe Derneği kurulmuştur. Bu dernekte özellikle ilçeye sonradan yerleşenlerden oluşan üyeler bir taraftan sosyalleşip, rafine ilgi alanlarına göre üretmekte, diğer taraftan da ilçenin sorunları konusunda kent konseyleri bünyesinde çalışmaktadır.

4.3.3 İlçeye Gelme Nedeni ve İlçede Yaşama Süresi

Metropol hayatında iş ve üretim için olan zamanın öncelendiği ve hayata dair geri kalan tüm diğer unsurların (uyku, yemek hazırlamak, aile sofrasında yemek yemek, aile ve arkadaşlara zaman ayırmak, roman okumak, spor yapmak, ve benzeri…) paranteze alındığı hız odaklı bir yaşam sürülürken, daha farklı yaşamanın nasıl olabileceği pekçok kentlinin zihninde merak uyandırmaktadır.

İlçenin son yıllarda çeşitli şehirlerden önemli göç aldığı bilinirken, bu göçün en çok hangi şehirlerden olduğu ve katılımcıların ilçede yaşama süresi konularında bilgi alınmıştır. Katılımcılara aralıklar sunularak, kaç yıldır ilçede yaşadıklarını işaretlemeleri istenmiştir. Katılımcıların %38'i "doğduğundan beri", %24'ü "16 yıl veya daha fazla", %20'si "1-5 yıl arası", %10'u "6-10 yıl arası", %9'u "11-15 yıl arası" ilçede yaşamaktadır. Buna göre "16 yıl ve üzeri" ilçede yaşayan kesim katılımcıların %52'sini oluştururken son 5 yılda ilçeye gelenler azımsanmayacak düzeyde olup katılımcıların %20'sini oluşturmaktadır. Bu durumda sakin şehir unvanı alan ilçenin önemli bir göç aldığı söylenebilir.

Göçün nerelerden olduğu konusunu aydınlatmak amacıyla ilçede yaşama süreleri "5 yıl ve daha az" olanlara (64 kişi) "hangi şehirden geldikleri" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya yanıt olarak verilen şehirler önem sırasına göre %45 İzmir, %14 Ankara, %9 ile İstanbul'dur. Sonuçların da gösterdiği gibi en çok göç 3 büyük şehirden olmuştur.

Bilindiği gibi ilçe son yıllarda özellikle sanayileşmenin yoğun olduğu İzmir Aliağa'dan kaçanların buluştuğu bir yer haline gelmiştir. Aliağa'da özellikle Petkim, Nemrut Liman İnşaatları ile Menemen Serbest Bölgesindeki yatırımların ilçede nüfusu arttırdığı ve ev fiyatlarını yükselttiği bilinmektedir.

İlçenin büyük şehirlerden göç alması "hızdan kaçış" amacını bir ihtimal olarak ifade etmektedir. Son 5 yıldır ilçede yaşayan katılımcılara "ilçeye gelme nedeni" açık uçlu olarak sorulduğunda alınan yanıtlar aşağıdaki gibi kategorilendirilmiş, sonuçlar aşağıdaki gibi tablolaştırılmıştır (Bkz.Tablo 36): Buna göre en üst sırada gelen neden %38 ile "iş/tayin" olurken, %23'ile "sakin şehir olması" ve %14 ile "beğendiği için" öncelik sırasına göre diğer nedenlerdir. Katılımcıların hiçbir yönlendirme veya şık olmaksızın yanıtladıkları bu soruda %38'i iş/tayin seçeneğini seçerken, bunun dışında kalan %62'si gönüllü olarak ve çeşitli tercihler sonucu geldiklerini ifade etmişlerdir. Diğer bir deyişle katılımcıların önemli bir kısmı yaşam kalitelerini arttırmak, daha sakin bir yerde yaşamak ve daha sağlıklı yaşamak amacıyla büyük şehirlerden buraya yerleşmişlerdir.

Tablo 36: Şehre Gelme Nedeni

Neden	Sayı	%
Sakin şehir olması	15	22,7
İş/Tayin	25	37,9
Kafa dinlemek	5	7,6
Aile için	5	7,6
Beğendiği için	9	13,6
Sağlık durumu	1	1,5
Diğer	6	9,1
Toplam	**66**	**100,0**

"Diğer" diyen kişilerin şehre gelme nedenleri "okul", "yaşam tarzı", "siyasi nedenler" (siyasi baskının burada az olması)," tarım yapmak" ve "terör" gibi yanıtlar olurken; "sağlık durumu" yanıtını verenler akciğer ve kalple ilgili rahatsızlıkları ve

kanser gibi hastalıkları belirtmişlerdir. Materyal yoğun tüketim anlayşının küreselleştirdiği çevresel tahribatın kentlilerin sağlığını etkilemesi söz konusu olmaktadır. Hava kirliliği, su kirliliği ve gıda güvenirliği gibi sorunların yanı sıra kapitalist ekonomik sistemin hıza dayalı iş ortamının bireyleri adeta kendileriyle yarıştırarak tüketmesi sonucu bu yerleşimlere ilgi artmıştır.

4.4 İlçenin Sakin Şehir Unvanı Alma Süreci ve Sakin Şehir Uygulamaları

Farklı şehirlerden gelen katılımcıların ilçeye hangi sebeple geldikleri sorusuna yönelik %23'lük bir oranla verilen yanıt "sakin şehir olması" olmuştur. İlçenin sakin şehir unvanı alması ilçeye yerleşim konusunda önde gelen belirleyiciler arasında yer alırken; ilçeyi bu kadar özel ve ayrıcalıklı kıldığı düşünülen unvanın alınma süreci, sakin şehir kriterleri konularının ele alınmasında fayda vardır.

4.4.1 Sakin Şehir Birliği'ne Giden Yol: Başvuru Adımları

Seferihisar Belediye Başkanlığı ile Türkiye'de ilk sakin şehir başvurusunun yapıldığı kuruluş olarak görüşme yapılmıştır. Türkiye'de 2009 yılında ilk olarak Seferihisar ile başlayan süreçte 2018 itibarıyla sakin şehirlerin sayısı 14'e yükselmiştir.

Halen "Cittaslow uzmanı" olarak aday şehirleri değerlendirme ve izlemeden sorumlu olan Yavaş Yaşamı Destekeleme Derneği temsilcisi, Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer'in kendisinden Sakin Şehir Birliğini araştırmasını istemesi üzerine 2009 yılında adaylık sürecinin başladığını ifade etmiştir. Türkiye'nin ilk sakin şehri Seferihisar 2009 yılında altyapı çevre estetiği, misafirperverlik, yavaş yemek gibi başlıklar altında 52 kritere göre değerlendirilerek, %73 düzeyinde uygunluk sağlaması sonucu unvana hak kazanmıştır (Şahinkaya, 2010: 15). Bu işe dâhil olduğunda özel sektörde çalışan K2 daha sonra Seferihisar Belediyesi'nde çalışmaya başlamış ve

sürecin yakın takipçisi olmuştur. Başvuru dosyasını 2009 yılının Mayıs ayında hazırlayan K2 adaylık sürecinin güçlükleriyle ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

> "Sakin Şehir Birliğine üyelik süreci kolay bir iş değil, ciddiye alınınca. Oradaki kriterler çerçevesinde, bu felsefe çerçevesinde kenti yöneteceğinize söz veriyorsunuz aslında. Yani, şimdi bu sözleşmeyi yaptıktan sonra 10 katlı bir otel yapmak, ya da o sözü verdikten sonra bir çimento fabrikasına izin vermek biraz zor".

Sakin şehir felsefesi yerel ekonomik kalkınmayı desteklerken, küresel sermayeye bir anlamda başkaldırı olarak işlev görme amacıyla yola çıkmıştır. Ancak küresel sermayenin ilçeye girmesi konusunda risklerin bulunduğuna dikkat çekilmektedir. Bu noktada kent de metalaşmanın bir parçası haline gelmektedir. Bu konudaki tartışmalar 4.7.2 No'lu "Ekonomik Sürdürülebilirlik: Yerel ve Küresel Sermayeye Başkaldırı" başlığında verilmektedir.

Seferihisar Türkiye'de bu birliğe başvuran belediyelerin ilki olduğu için adaylık başvurusu İtalya'ya yapılmıştır. Ancak 2012 yılı itibarıyla en az 3 sakin şehir birliği üyesi kente sahip olma kriterini yerine getirdiği için Türkiye'de ulusal sakin şehir ağı kurulmuştur. Böylece bu tarihten itibaren başvurular doğrudan Seferihisar'a yapılabilmektedir. K2 ile yapılan mülakatta aday belediyelerden uluslararası mevzuat tüzüğünde yer alan 600 Euro gibi bir miktarda başvuru bedeli alındığı; bu ücretle bilim komitesinin seyahat masrafları gibi kalemlerin karşılandığı belirtilmiştir. Başvuru tutarı bu ağın Türkiye'de bir tüzel kişiliği olmadığı için "Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği"ne bağış niteliğinde yatırılmaktadır. Belediye Başkanlarının toplantı için gerekli ulaşım ve konaklama masraflarının kentlerin kendi bütçesinden karşılandığı, bir etkinlik düzenlendiğinde belediyeler olarak katılım gösterdikleri için artı bir masraf olmadığı bilinmektedir.

K2 süreçle ilgili bilgi paylaşırken her kentin bir başvuru mektubu ile başvuru yaptığı sisteme göre başvuru mektubunda "tarihi", "coğrafyası", "yapılan faaliyetler",

“uygulama olarak sakin şehir felsefesine uygunluk”, “yerel yemekleri ve bunların korunmasına yönelik çalışmalar”, “ilçenin doğası”, “ilçenin nüfusu” gibi konularda bilgilerin yer aldığı yerleşimin birliğe uygunluğunu değerlendirildiği bir rapor hazırlandığını belirtmiştir. Başvuru yapılan Belediyenin Başkanı tarafından imzalı bir mektup gönderilmekte ve inceleyen kurul tarafından uygunluğu kontrol edilmektedir.

İlk başvuru mektubu geldikten sonra Bilim Kurulu ile birlikte inceleme kurulu olarak aday şehre bir genel değerlendirme için keşif gezisinde bulunulmaktadır. Belirlenen eksikleri ve geliştirilmesi gereken konular üzerine önerileri içeren bir değerlendirme raporu gönderilmektedir. Değerlendirme Raporunu teslim alan aday Belediye kriterler kapsamında gerçekleştirdikleri ve planladıkları faaliyetler konusunda dosya hazırlamaya ve eksiklerini gidermek için çalışmalara başlamaktadır (K2).

Aday Belediye inceleme kuruluna gerçekleştirilmesi planlanan projelerle ilgili alınan meclis kararları ve ilgili belgelerin de ekte bulunduğu bir dosya sunmaktadır. Örneğin hava kirliliği ölçümleri, tasarı aşamasında olan planlar ve varsa ilgili evraklar paylaşılıyor. Bir diğer örnek olarak yerel esnafın ürünlerini satabilecekleri yerler oluşturulması konusunda bir plan olması durumunda belli bir puan alındığı; ayrıca bununla ilgili bir de meclis kararı varsa veya bu iş için ihaleye girilmişse daha da yüksek bir puan alındığı belirtilmiştir.

Kriterlere uygunluk konusunda aday şehrin dosyasının değerlendirilmesinin akabinde Genel Koordinatör olarak Soyer ve ekibinin bilim komitesi ile birlikte üyelerin sorumluluklarını yerine getirip getirmedikleri ile ilgili denetim yapılmaktadır. Kabul edilen aday dosyalarının İtalya'ya ulaştırılmasının sağlanmasıyla süreç tamamlanmaktadır.

4.4.2 Kriterler ve Puanlama

Kentlerin hangi kriterlere göre seçildiği ve puanlamanın nasıl olduğu gibi konular akla ilk gelen sorulardır. Bu konudaki kriterlerden ilki kent nüfusunun 50.000 kişinin altında olmasıdır. Bununla birlikte cittaslow kriterleri "çevre politikaları", "altyapı politikaları", "kentsel yaşam kalitesi politikaları", "tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkârlara dair politikalar", "Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim için Planlar", "Sosyal Uyum" ve "Ortaklıklar" olmak üzere 7 üst başlık altında toplam 72 kriterden oluşmaktadır. Birliğe üye olabilmek için bu kriterleri gerçekleştirmek, kente ve toplumsal yaşama katkı sunan projeler uygulamak gereklidir (Cittaslow Türkiye, 2017).

Adaylık için bir kısmı zorunlu bir kısmı ise zorunlu olmayan ancak süreç içinde gerçekleştirilebilecek perspektif kriterler olarak adlandırılan bir dizi kriter vardır. Buna göre "sosyal uyum" ve "ortaklıklar" konularında zorunlu kriter bulunmamakta olup, diğer başlıklara ilişkin zorunlu kriterler Ek 6'daki gibidir. Belirtilen kriterler doğrultusunda her kent üyelik için gerekli olan 50 ve üzerinde puanı tamamlamakla yükümlüdür (Seferihisar Belediyesi, 2017).

Bazı kriterler için belirli bir puan bulunmaktadır. Örneğin, "yerel seçimlere katılım" ve "politikaya katılım" gibi kriterlere göre ilçenin yerel seçimlere katılımı, o bölgedeki yerel seçimlere katılım oranıyla aynı derecede ise 3 puan; bu orandan %10 fazla ise 4 puan, %20 fazla ise 5 puan alıyor gibi düşünülebilir. Bununla birlikte birçok kriter Belediyenin gerçekleştirdiği projelerin değerlendirilmesi üzerinden yapılıyor. Her kriterin ayrı ağırlıkları bulunmakta ve alınan puanla çarpılmaktadır. Bu hesaplama aday Belediye ile paylaşılmamakta, bunun yerine, daha kolay anlaşılması için "kriterlerin %50'sini karşılıyor olması koşulu" olarak ifade edilmektedir. Buradaki puan sistemi ve kriterler aynı şekilde Avrupa'da ve tüm dünyada uygulanmaktadır (K2).

Sakin şehir felsefesi ve üye kentlerin özgünlüğü konusundaki görüşlerini K1 şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Felsefe bütün dünyanın her yerinde aynı. Aynı kriterler takip edilir ve özgünlüğün korunmasını sağlayan da bu aslında. O nedenle Kore'deki ya da Hollanda'daki citta slowlar birbirlerine hiç benzemezler. Çünkü her kent bu kriterlerle ilgili kendi özgün koşulları ne gerektiriyorsa onu yapıyor. Her kentin öncelikleri de farklı olabiliyor. Örneğin, biz Türkiye'de yerel yönetimin desteklenmesini önemsedik ve önceliğe onu alarak yol haritasını oluşturduk."

K1'in de belirttiği gibi sakin şehir uygulamaları her şehre özel olarak ilçenin önceliklerine ve sahip olduğu özelliklere göre gelişir. Böylece kendine özgü niteliklerini ön plana çıkararak gelişen yerleşimler kendi içinde bir çeşitlilik ve zenginlik oluşturur. Bu uygulamalarla bir taraftan yerel korunurken, diğer taraftan küresel ağ sistemi içindeki yerini koruyarak iletişimin sürekliliği sağlanır (Miele, 2008: 145).

Kriterlere uygunluğun sürdürülebilirliği ve sürecin izlenmesi konuları da tartışmaya açılmış; küresel sermayenin uzanamadığı yer kalmadığı düşünüldüğünde kentlerin ne gibi bir koruma mekanizması olduğu sorgulanmıştır. Nitekim bugün Seferihisar'da yapımı tamamlanmış olan bir alışveriş merkezi söz konusudur. Böyle bir yerde AVM'nin açılması ile küresel zincir mağazalara veya restoranlara "dur" demenin nasıl mümkün olacağı ayrı bir tartışma konusudur.

Üye kentlerin izlenmesi ve denetlenmesi ülke ağlarının sorumluluğunda olup; ancak şikâyet durumunda felsefenin dışında hareket ettiği tespit edildiğinde Sakin Şehir Birliğine bağlı Belediyenin üyelikten çıkarıldığı bilinmektedir. Türkiye'de Bülent Köstem izleme ve değerlendirme misyonunu üstlenmekte, şikâyet konusu olan durumları incelemektedir. Uzlaşılamaz bir durum olduğunda son durumda İtalya'ya üyelikten çıkarmak istendiği iletilebiliyor.

K2 senede 3 ya da 4 defa yapılan toplantılar birliğe üye kentlerde ya da aday kentlerde yapıldığını, böylece kentlerin gelişiminin de incelendiğini belirtmektedir. Bu tür toplantılarda kentler gelişimlerini aktarmakta, durumlarıyla ilgili bir güncelleme yapmaktadırlar. Birliğe üye çeşitli kentlerde gerçekleştirilen toplantıların yanı sıra internet ortamı da kentlerin izlenmesi en çok takip edildiği ortamları oluşturuyor. Bunun dışında izleme sürecinde herhangi bir rapor yazımı veya paylaşımı gibi başka bir prosedür yoktur (K2). Genel Koordinatör Soyer ve ekibinin Türkiye bazındaki rutin görevlerin yanı sıra Orta Doğu Bölgesi'nde hazırlık süreçlerine destek olmak gibi bir misyonları da olduğu da K1 tarafından belirtilmiştir. İran, Ermenistan ve Ürdün'ün bu anlamda temas kurulacak olan ülkelerdendir.

Özetle, Sakin Şehir Birliğine üyelik küresel bir ağın bir parçası olmak anlamına gelirken, yerel değerlerin korunması ve yerel halkın yaşam kalitesini geliştirecek uygulamaların gerçekleştirilmesi amacına hizmet eder. Bu amaç doğrultusunda bir dizi kritere göre seçilen bu yerleşimler Belediye öncülüğündeki bir organizasyon yapısıyla paydaş kuruluşlarla iş birliği içinde çalışmalarını yürütmektedir.

4.4.3 Sakin Şehir Birliği Organizasyon Yapısı

Sakin Şehir Birliği'nin organizasyon yapısında 3 ana organ bulunmaktadır. Bunlar ulusal ağların temsilcilerinden oluşan ve karar verici "Koordinasyon Komitesi"; hareketin bilimsel altyapısını oluşturan ve genel hatlarını çizen "Bilim Komitesi" ve birliğin operasyonel boyutundan sorumlu sekretarya olan "Genel Merkez"den oluşmaktadır.

Sakin Şehir Birliği ulusal ağlardan oluşmakta olup, bir ülkede 3 sakin şehir olması durumunda ulusal ağ kurulabilmektedir. Ulusal ağların görevi kendi ülkelerindeki adaylık sürecini yönetmek ve Genel Merkez ile kendi ülkelerindeki sakin şehirlerin

iletişimini sağlamaktır. Bu amaçla, ulusal ağlar ülkelerinde Sakin Şehir hareketinin yaygınlaşması ve gelişmesi için üyelerle birlikte projeler gerçekleştirebilir (Cittaslow Türkiye, 2017).

Sakin şehir organizasyonunun işleyişi için yılda bir ulusal ve üç uluslararası olmak üzere toplam en az 4 toplantı gerçekleştirilir. Belediye Başkanlarının, koordinatörlerin, ilgili STK'ların, koordinatörlerin, bilim insanlarının katılımıyla gerçekleşen ve yılda bir kere düzenlenen Genel Kurul toplantılarında bütçe değerlendirilmekte, bir sonraki yılın bütçesi ve ilan edilecek olan yeni kentler sunulmaktadır. Bunun dışında yılda 3 defa düzenlenen ve yalnızca ağ koordinatörlerinin katılımıyla gerçekleşen Uluslararası Koordinasyon Komitesi toplantıları bulunmaktadır (K2).

Türkiye Sakin Şehir Birliği'nin organizasyon yapısı içinde en önemli yer tutan kuruluşlar Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği, Ulusal Sakin Şehir Bilim Komitesi ve Kent Konseyleridir.

Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği

Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği Belediyelerin geçiciliğine karşı yerelde sakin şehirlerde sürdürülebilirliğin sağlanması amacı doğrultusunda 2011 yılında kurulmuştur. Bir Belediye Başkanı değiştiği zaman her şeyin değiştiğini vurgulayan K2, STK'ları yönetime dâhil etmenin önemine dikkat çekmiştir. Gönüllülük esasına dayalı bir çalışma sistemine sahip olan derneğe duyulan ihtiyacı şöyle ifade etmiştir:

> "Gönüllü insanlar var. Çalışmak ve katkıda bulunmak istiyorlar. Belediyede öyle bir ortam olmadığından gelip çalışamayacağı için her kentte bir dernek kurulmasını istedik. Yani kalıcı olsun ve biraz daha hızlı hareket edilebilsin diye."

Daha hızlı eyleme geçilmesi ve vatandaşların daha aktif olabilmesi amacıyla kurulmuş olan derneğin 40 üyesi bulunmakta olup, derneğin çalışma sisteminin fiziksel

olarak bir araya gelmeden daha çok e-mail ve telefonla iletişim üzerine olduğu bilinmektedir. Dernek merkezi için gereklilikleri yerine getirebilecek bir bütçe ayırılmadığından fiziki olarak herhangi bir dernek merkezi bulunmamaktadır.

Bilim Komitesi

Sakin Şehir Birliği yapısı içinde Uluslararası Birliğe bağlı bir Uluslararası Bilim Komitesi bulunmakta olup, bu komite sakin şehir felsefesinin kentlerde de uygulanmasını sorgulayan çalışmalar yapmaktadır. Türkiye'de de 2011 yılında kurulan Ulusal Sakin Şehir Bilim Komitesi çeşitli üniversitelerden bilim insanlarının oluşturduğu gönüllülük esasına dayalı olan bir topluluktur (K2). Eğitime her alanda önem veren bir oluşum olarak sakin şehirlerde her alanda eğitim halkla buluşturulmakta, böylece hem yerel kalkınmaya katkı sağlayacak iş becerileri kazanılmakta, hem de çeşitli ilgiler geliştirilmekte ve nesillere aktarılmaktadır (Detaylı bilgi için EK-7: Seferihisar'daki Uygulamalar ve Faaliyetler bölümünde yer almaktadır).

K2, kenti yöneten yerel yönetimlerin de eğitilmeye ihtiyacı olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Kentin başına bir adam getiriyorsunuz Belediye Başkanı olarak. Her şeyi ona emanet ediyorsunuz. Bu başkan inşaat mühendisiyse inşaatı, turizmciyse turizmi, peyzajcıysa payzajı güçlendiriyor. Ama genel olarak o kişinin kenti öğrenmesi bir süre alıyor. Ama daha hazır bilgiler olsa, eğitebilseniz, personele destek olabilseniz…"

Seferihisar Belediyesi'nin üniversite oluşumu ile ilgili bir fikri olduğu ama bunun büyük bir iş olduğu, ciddi bir yatırım ve maddi bir destek gerektirdiği için bu fikirden vazgeçildiği bilinmektedir. Başlangıçta yerel yönetimlere ve halka yakın bir kurum olarak kent üzerine bölümlerin, bilim dallarının, olduğu bir üniversite düşüncesi olmuştur (K2).

Uluslararası Bilim Komitesi'nde bulunan akademisyenler toplantılar düzenleyip konuyla ilgili görüş ve önerilerini paylaşmaktadır. Bu konuda çalışmanın özveri isteyen bir iş olduğunu, çünkü herhangi bir maddi katkısı bulunmadığını belirten K2 bu sistem içinde çoğu danışman akademisyenin aralarından ayrıldığını şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Çok insanla tanıştık. Çok hoca gidip geldi. Bazı hocalar yaptıkları çalışmaları sadece puan olarak görüyorlar. İşi bitince çekip gidiyor. Biz sonra kalanlarla kalıyoruz."

Alanda çalışan akademisyenlerin puan kazanma amaçlı olarak verdiği yayın mücadelesi bu konuda çalışan uzman sayısının azalmasında bir engel olarak görülmektedir. Akademide de hız hayatı esir almış, performans kriterlerinde kendilerini üst sıralara taşımak isteyen bazı akademisyenler ise akademinin uzun ve zorlu yolunda çalışmalarına yabancılaşabilmektedir. Gönüllülük esasına dayalı olarak sürdürülen bu topluluğun çalışmalarının desteklenmesi ve teşvik edilmesi amaçlı çalışmalar yapılmasına ihtiyaç vardır.

Kent Konseyi

Kent Konseyleri 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 26313 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği'ne dayanarak kurulmuş yapılardır. Kent Konseyleri K4'e göre gönüllülük esasında oluşturulan "çalışma grupları, meclisler ve çeşitli kuruluşlar" bünyesinde faaliyet gösteren, Kent Konseyi Yönetmeliğinde belirtilen ortak amaçlar doğrultusunda ortak aklın ve hemşerilik hukukunun esas olduğu demokratik yapılar olarak tanımlanabilir.

Seferihisar Belediyesi aldığı kararlarda ve gerçekleştirdiği projelerde Kent Konseyi ile birlikte hareket etmekte ve onların desteğini almaktadır. Gündem 21 Projesi kapsamında Ağustos 2009 tarihinde Seferihisar Belediyesi Kent Konseyi kurulmuş olup; Kent Konseyi Meclisleri Cittaslow kriterleri kapsamında çalışmalar yürütmektedir

(Cittaslow Bilgi Notu, 2010). Kent Konseyi'nin yerel yönetimdeki yeri ve halkı dahil ettiği çalışma grupları konularında Kent Konseyi temsilcileri ile görüşülmüştür.

Seferihisar Kent Konseylerinin üyelerin büyük çoğunluğunun Sığacık'ta oturduğu, ancak Ürkmez, Doğanbey, Ulamış başta olmak üzere merkez mahallelerden de birer temsilci bulunmaktadır. Böylece diğer mahallelerin gündeminden ve sorunlarından haberdar olunmakta, bu konular toplantılarda gündeme alınmaktadır. Konseyde toplantılar iki haftada bir çarşamba günleri saat 17:30'da yapılmaktadır. Aktif olan çalışma grupları kültür-sanat gurubu ve bölgesel çalışma gruplarıdır. Bölgesel çalışma grupları kapsamında Sığacık, Akarca, Doğanbey ve eskiden köy olan mahalleler olmak üzere 4 bölge belirlenmiştir. Amaç, Kent Konseylerinin bir türevini bu yerleşimlere kurmaktır.

Pink'in de ifade ettiği gibi Sakin Şehir Birliği uluslararası bağlantılar ve bilgi alışverişi sağlayarak değişimi bireyler, gruplar olarak gündelik hayatın içine dahil etmeyi amaçlar (Pink, 2009: 455). Bu amaç doğrultusunda Sakin Şehir Birliği üyesi olarak Seferihisar Belediyesi Kent Konseyi ile yakın çalışarak aldığı kararlarda ve gerçekleştirdiği projelerde ortak hareket eder. Kent konseyi ve konseye bağlı çalışma grupları da bu bakımdan ihtiyaçların belirlenmesi, halkın katılımının sağlanması ve uygulama aşamalarında önem arz eder.

Birleşmiş Milletler Rio Yeryüzü Zirvesi'nde 1992 yılında kabul edilen Gündem 21 başlıklı Eylem Planı doğrultusunda yerel yönetimlere sivil toplumu temsil eden yerel grupların sorunlarının ve önceliklerinin belirlenmesi sorumluluğu verilmiştir. Yerel Gündem 21 Programı Türkiye'de ise 1997 yılından itibaren uygulanmaktadır. 8 Ekim 2006'da Resmi Gazete'de yayınlanan Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 1. Maddesine göre kent konseylerinin amaçları şu şekilde sıralanabilir (Resmi Gazete, 2017):

- Kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi
- Kentin hak ve hukukunun korunması
- Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması
- Çevreye duyarlılığın arttırılması
- Sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın artırılması
- Saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerinin uygulanması

Bu amaçlar doğrultusunda kentlerde katılımcı bir yönetim anlayışına geçilerek, yerel halkın kent yönetimine katılarak kararlarda söz sahibi olabilmesi sağlanacaktır. Bu bağlamda 3.7.2005 tarihli 5393 numaralı Belediye Kanunu'nun 76. maddesinde kurulması öngörülen kent konseylerinin; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşacağı ve etkili bir çalışmanın yürütülebilmesinin bu kuruluşların katkılarına bağlı olduğu vurgulanmaktadır (Belediye Kanunu, 2005).

Yönetişimi temel alan demokratik yapılar olarak kent konseyleri her kesimden yerel katılımın büyük ölçüde sağlandığı saydamlık, hesap verebilirlik, etkinlik, ortaklık ilkeleri doğrultusunda hareket eden bir yönetim anlayışını benimser. Halkın sivil yanını temsil eden ve gönüllülük esasına dayalı çalışmalarını yürüten Kent Konseyleri bünyesinde halkın birlikte ve örgütlü yaşamın bir gereği olarak, seçerek görevlendirdiği kişileri görev süreleri boyunca denetleme ve destekleme misyonu vardır. K4 bu doğrultuda gerek sakin şehir konusundaki kriterleri uygulama, gerekse ihtiyaçların

karşılanması konularında da belediye üzerinde baskı mekanizması olarak işlev görmeye çalıştığını ifade etmiştir.

4 yılda bir gerçekleştirilen yerel ve genel seçimlerde oy kullanıyor olmanın vatandaşlık sorumluluğunu yerine getirmek için yeterli olmadığı; vatandaşların yerel yönetim mekanizmalarına kent konseyleri aracılığıyla etkin bir şekilde katılım sağlayabileceği K4 tarafından belirtilmiştir. Kent sorumluluğu ve bilinci taşıyan duyarlı vatandaşlar, kentin sorunları tartışmak ve geleceğine dair düşünmek için STK'lar veya STK'ların yarı resmi çatı örgütü olan Kent Konseyleri bünyesinde çalışabilmekte ve çözüm yolları üretebilmektedir. K4 kent konseylerinin tasarlandıkları gibi faaliyet gösterdiği sürece yerel yönetimde sivil iradenin güçlenmesine ve toplumun gelişmesine katkı sağlayacağını ifade etmiştir.

Doğa Sanat Felsefe Derneği

Kent Konseyi üyelerinin çoğunluğunu Doğa Sanat Felsefe Derneği temsilcileri oluşturmaktadır. Dernek katılımcıların bir kısmı özellikle sonradan ilçeye yerleşen ve eğitim düzeyi ortalamanın üzerinde olan kesimin serbest zamanlarını geçirmek üzere düzenli olarak gittikleri bir sosyalleşme alanıdır. Aynı zamanda bir kafe olarak işletilen Doğa Sanat Felsefe Derneği 2011 yılında kadınların toplumsal hayata dâhil edilmesi amacıyla açılmıştır.

Kafenin bir de sanat kafeye adını veren çeşitli etkinliklerin gerçekleştirildiği sanat bahçesi bölümü bulunmaktadır. Sanat Bahçesinde çeşitli sanatsal etkinlikler düzenlenen, eğitimler verilen dernek ilçe merkezinde Camikebir Mahallesinde, kahvehanelerin yoğun olduğu bölgede kurulmuştur. Böylece erkek egemen kahvehane yoğun meydanda bir alternatif olan dernekle bu erkek egemen alanda kadınlara ve

kahvehane alışkanlığı olmayan erkeklere bir alan açarak sosyalleşme ortamı sağlanması amaçlanmıştır.

Birçoğunun hızdan ve şehir yaşamından uzaklaşmak amacıyla ilçeye gelen kişilerden oluşan topluluk üyeleri derneği pozitif anlamda bir "getto" olarak tanımlamaktadır. Bu anlamda kendilerini yerel halktan farklı olarak kabul ettikleri söylenebilir. Grup üyeleri ilçeye sonradan dahil olan eğitimli ve belirli bir sosyo-ekonomik düzeye sahip olan nüfusun buluşma yeri haline gelmiştir. Üyelerin ilgi duydukları konular "sanat, felsefe, ekolojik hayat ve ekolojik tarım"dır. Üyeler genellikle fotoğraf çekme, bisiklete binme, resim yapma gibi çeşitli hobileri olan kişilerden oluşuyor.

Kendilerini "sosyal demokrat" olarak tanımlayan üyeler evlerde oturmaktansa burada bir araya gelip üretmekten, felsefi konularda sohbet etmekten ve çeşitli etkinliklerle diğer üyelerle birlikte vakit geçirmekten hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Fotoğraf sergileri, ufak çaplı konserler, müzik dinletileri, tiyatro oyunları felsefe akşamları ve müzik akşamları gibi etkinlikler düzenlenen faaliyetlerden bazılarıdır. Bu etkinliklerin yanı sıra dernek, çeşitli konularda eğitim ve konferans programları da düzenlenlemektedir.

Konsey ve dernekteki üyelerin çoğu üniversite mezunu olup, öğretim üyesi, mühendis, mimar, öğretmen, haritacı, ziraat mühendisi gibi farklı meslek alanlarından kişilerden oluşuyor. K7 vatandaşlık sorumluluğu ve bilinci ile kentine ve çevresine sahip çıkma sorumluluğu taşıyan bu kişilerin bir taraftan ilçedeki hayatı paylaşıp, üretip; bir taraftan da ilçenin sorunlarına yönelik iletişim kanallarını belediye ile açık tuttuklarını ifade etmiştir. Bir katılımcının üyelerin kimliği ile ilgili ifadesi şöyledir:

> "Hayallerini gerçekleştirmek için İstanbul başta olmak üzere Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerden gelerek ilçeye sonradan yerleşen kişiler de bu dernek ile diğer üyelerle

> etkileşimde olma olanağına sahip oluyor (Doğa Sanat Felsefe Derneği, temsilci, erkek, 50 yaş, üniversite mezunu, 13 Nisan 2017)."

Üye profilini uzun yıllar büyük şehirlerde yaşayıp sonra tarım yapmak, emekliliğini yaşamak, sağlıklı ve huzurlu yaşamak, doğayla iç içe bir yaşam sürmek gibi amaçlarla ilçeye yerleşen kişilerin oluşturduğu dernek üyelerinin birçoğunun aynı zamanda kent konseyinde de aktif olduğu bilinmektedir. Bu kişiler bir taraftan ilçedeki hayatı paylaşıp, üretip; bir taraftan da ilçenin sorunlarına yönelik iletişim kanallarını belediye ile açık tutmaktadır.

Aktif olarak 50 civarında üyesi olan dernek üyelerinin büyük çoğunluğu genç ve orta yaş bireylerden oluşurken, emekli kesim üyelerin 4'te 1'ini oluşturmaktadır. Daha önceleri ağırlıklı olarak emeklilerin oluşturduğu bir üye yapısı varken son yıllarda Kent Konseyi'nde yapının bu anlamda değiştiği daha genç kişilerin dâhil olmaya başladığı ifade edilmektedir. Diğer bir deyişle gençler kentle ilgili karar mekanizmalarında daha etkin bir şekilde yer almaya başlamışlardır. Derneğin organizasyon yapısı hakkında bilgi veren bir üye kuruluşun örgütlenmesinde hiyerarşik bir yapının bulunmadığını şöyle ifade etmiştir:

> "Burada eşitlik ilkesi hakim. O nedenle düzenlediğimiz etkinliklere eğitim denmesi bizim için uygun değil. Burada yönetim yok, yönetici yok, karar alıcı yok. Üyeler var sadece hepimiz biriz." (Doğa Sanat Felsefe Derneği, temsilci, erkek, 50 yaş, üniversite mezunu, 13 Nisan 2017).

Son yıllarda sakin şehir unvanı alması, tanıtımı ve doğal güzelliklerinden dolayı yaşam kalitesini yükseltmek isteyen kitleleri kendisine çekerek 3 büyük şehirden yoğun göç alan ilçede yaşayan kişilere unvan ve üyelik süreciyle ilgili görüşleri sorulmuştur. Bu doğrultuda "Sakin şehirlerde üyelik sürecinde hangi kaynaktan bilgi aldıkları", "uygulamanın amacı", "unvanla ilgili düşüncüleri" konularında sorular yöneltilmiştir.

4.4.4 Adaylık Sürecinde Bilgi Paylaşımı

Başlangıçta ismin yabancı olması (cittaslow) ve logosundan dolayı sakin şehir kavramının çok tepkiyle karşılandığını ifade eden K1 unvanın halka anlatılmasının bu işin en heyecan verici yanı olduğunu düşünmektedir. İlk olarak 2009'da üyelik çalışmaları ve üyelik sürecinin başlaması ile birlikte başvuru öncesi yerel halka durumun anlatması için Seferihisar Belediye Başkanı Soyer çalışma ekibiyle birlikte ilçe mahallelerini ziyaret ederek yerel halkla kahvehanelerde görüşerek süreci anlatmıştır. Gerçekleştirilen halk toplantılarının etkisi olmuş olmalı ki muhtarlar bu toplantılara katılarak ilçenin sakin şehir unvanı almasından haberdar oldukları, ancak kavram hakkında detaylı bilgi sahibi olmadıkları söylenebilir.

Sakin şehir adaylık başvurusu sürecinde yerel halka "bilgi sahibi olup olmadığı" ve "hangi kaynaktan bilgi sahibi olduğu" soruları yöneltilmiştir. Böylece belediye tarafından yerelde yürütülen sakin şehir üyeliği konusundaki bilgilendirme çalışmalarının ne düzeyde ilçe genelinde etkili olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Belediyenin Sakin Şehir Birliği'ne adaylık başvurusu hakkında katılımcıların yalnızca %45'inin bilgi sahibi olduğu (149 kişi); %55'inin bilgi sahibi olmadığını (181 kişi) belirtmiştir.

Katılımcıların yarısından çoğunun adaylık sürecinden bilgisi olmaması ilçede bilgilendirme çalışmaları esnasında tüm mahallelerden katılımın sağlanamamış olması ile açıklanabilir. Bilgi sahibi olan katılımcıların en büyük çoğunluğu oluşturan %74'ünün "belediye görevlilerinden" bu konuyu öğrenmesi halkın bilgiyi kaynağından öğrenmeleri açısından önemli görülmektedir (Bkz. Tablo 37).

Tablo 37: Bilgi Kaynağı

	Sayı	%
Belediye görevlilerinden	72	73,5
Medyadan	24	24,5
Muhtardan	1	1,0
Diğer	1	1,0
Toplam	**98**	**100,0**

K3 sakin şehir başvuru sürecinde Belediyenin web sitesi üzerinden katılıma açık "sakin şehir gönüllü takımı" kurulduğunu; 300'ü aşkın gönüllü sayısı ile kurulan bu takım ile üyelik sürecinde halkın desteğinin alınmasının amaçlandığını ifade etmiştir. Bu süreçte Sığacık'ta bir salyangoz heykeli dikilmiş; ancak daha sonra yeri değiştirilerek Camikebir Mahallesinde bulunan çay bahçesindeki parkın içine alınmıştır. Böylece unvanın sembolü olan salyangoz sembolü, bu unvanın en çok tanınır hale getirdiği ve en çok gelir getirdiği Sığacık'tan ziyade Camikebir Mahallesinde yerini bulmuş, halkın kabulüne sunulmuştur.

Sakin şehir Türkiye Uzmanı olarak K3 ilçede yeni bir sürecin başlayacağının anlatılmasının ve halkın değişime ayak uydurmasının pek de kolay olmadığını şu sözlerle ifade etmiştir: "Seferihisar'ın merkezine bir heykel koyduğunuzda yerel halk ilk olarak 'Neden biz böceklerle bu kadar ilgileniyoruz?' gibi bir tepki verdi". Bu geri bildirimlerin akabinde halkı bilinçlendirme çalışmalarının gerekliliği kabul edilerek Belediyede sakin şehir sürecinin ve kente katkılarının anlatıldığı bir barkovizyon sunusu gerçekleştirmiştir.

Knox (2005) sakin şehir hareketinde hedeflere ulaşılabilmesi için Belediye Başkanının hareketin ilkelerine güçlü bir biçimde bağlı olmasının gerekliliğine vurgu yapar. Seferihisar ilçesi örneğinde gerek mülakatlardan gerekse gerçekleştirilen projelerin ivmesinden yola çıkarak Başkanın ve ekibinin kavrama yürekten inandığı söylenebilir. Uzun vadede, başarının ise sakin şehir ideallerini destekleyen şehir

liderliği, yerel işletmeler ve bölge sakinlerininin de dahil olduğu yeni bir politik dinamiğin geliştirilmesiyle sağlanacağı düşünülmektedir (Knox, 2005).

Bilgilendirme çalışmalarının yanı sıra uygulamalar konusunda halkın talep ve önceliklerine karşı hassasiyet gösterildiğini ifade eden sakin şehir temsilcileri kriterlere uygun olarak bazı uygulamaları hayata geçirmeye çalıştıklarını; ancak zaman zaman geri adım atmak durumunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Sakin şehir ilkelerinin "kentsel yaşam kalitesi politikaları" çerçevesinde araç trafiğinin azaltılarak yayalar için güvenli bir yürüyüş yolu yapılması amacıyla Sığacık Mahallesinde deniz kenarı ile Kaleiçi'nde arasında kalan yürüyüş yolunun Pazar günleri bir süreliğine trafiğe kapatıldığı, ancak esnafın tepkileri neticesinde zaman zaman uygulamada değişiklik yapıldığı aktarılmıştır. Konuyla ilgili deneyimlerini K4 şöyle ifade etmiştir:

> "Halkın karşı gelme süreci oluyor. Trafiğe kapandıktan sonra yolu tekrar açmak istediğimizde de ayrıca bir direnişle karşılaşıyoruz. Süreç içinde halkın, esnafın refleksleri değişebiliyor. Örneğin; Atatürk Caddesi'nde trafiğin kapatılması düşünülmüş, uygulama sırasında esnaftan alınan olumsuz geri bildirimler sonucu yol tekrar trafiğe açılmıştır".

K4 yukarıdaki ifadelerine ek olarak Sığacık Kaleiçi'nin de tamamıyla trafiğe kapatılması düşünüldüğünü; ancak 70 yaş üzeri çok fazla kişi olduğu için ve acil durumlarda ambulansın geçebilmesi için Pazar günleri dışında tamamen trafiğe kapatılmadığı belirtmiştir. Diğer günlerde ise araç giriş çıkışları Zabıta Müdürlüğü'nün denetiminde yapılmakta, böylece yoğun araç girişleri önlenmiş olmaktadır.

İlçede yerel halkın uygulamalara katılması ve karar meknanizmalarına dahil olması konusunda belediye çalışmalarını sürdürmektedir. İlçede bulunan Led ekranları ve İZKA desteği ile alınan 8 ayrı noktada bulunan Seferihisar ve Sakin Şehir Birliği süreci hakkında bilgi veren kent bilgi ekranlarında etkinliklerle ilgili duyurular paylaşılmakta, anketler yapılmakta, yerel halkın görüş ve önerileri alınmaktadır. Bu ekranlardan ayrıca vergi, imar durumu ve ilgili bilgi alınabilmekte ve Belediye

Başkanlığı'na mail atılabilmektedir. Böylece halk beklemeden hızla işlerini halledebilmekte, bilgiye ve yerel yönetime hızlı bir şekilde ulaşabilmektedir. Gerçekleştirilecek olan etkinlikler konusundaki duyuruları ayrıca bu ekranlardan takip eden halk alınacak kararlar ve yapılacak faaliyetler konusunda burada fikir beyan edebilmektedir. Bu da yerel yönetimin ulaşılabilirliğini sağlarken halkın karar mekanizmalarına dâhil edilmesini sağlamaktadır.

4.4.5 Sakin Şehir Üyesi Olarak Seferihisar'daki Uygulamalar ve Faaliyetler

Seferihisar'ın "sakin şehir" unvanı almasına kadar gelinen süreçte yerel aktörlerin katılımının etkili bir rolü olmuştur. Sakin şehir ilkeleri doğrultusunda Seferihisar Belediyesi Başkanlığı sürecin en başından beri çeşitli kuruluşlarla iş birliği içinde çalışarak faaliyet göstermektedir. Belediyenin iş birliği içinde çalıştığı paydaş olarak anılabilecek kuruluşlar sivil toplum kuruluşları, kent konseyi, kooperatifler ve üretici birliklerinden oluşmaktadır.

Bu alanda yapılan çalışmalarda da vurgulandığı gibi (Petrini ve Padovani, 2011; Andarabi, 2012; Coşar, 2013; Çakıcı vd., 2013) yerel halk hareket içinde büyük önem taşımakta olup, bunun en temel göstergesi ise sakin şehir kriterlerinden biri olan "Farkındalık" kriteridir. Farkındalık kriteri kent halkının, sakin şehir felsefesi ve uygulamalarını öğrenmesi, yönetim konusunda bilgilenmesi ve yönetime davet edilmesi konularında uygulamaların gerçekleştirilmesini içerir. Yerel halkın katılımına önem veren hareket farkındalığın arttırılması için eğitimler düzenlemektedir. Belediye yetkilileri ile yapılan görüşmelerde süreçte yerel aktörlerin iş birliğinin sağlanmasında düzenlenen projelerin ve faaliyetlerin etkili olduğu görülmektedir. Bu tür etkinliklere katılım sağlanması hareketin toplumsal kabulünü de arttırmaktadır.

Sakin Şehir Birliğinin en önemli kriterlerinden olan "yerel üreticiyi destekleme" ilkesi kapsamında SS. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Pekmez Üretimi Tesisi, üretici birlikleri, Seferihisar Belediyesi Mandalina Kurutma Tesisi ve zeytinyağı fabrikası geliştirilen inisiyatiflerdendir. Ürünlerin tüketici ile buluşturulmasına yönelik olarak ise üretici pazarı, gece pazarı, seferipazar ve seferibakkal gibi oluşumlar vardır. Belediyenin desteği ile sakin şehir felsefesi ile uyumlu olarak gerçekleştirilen diğer faaliyetler "katılımcılığın sağlanmasına yönelik çalışmalar"; "çevre politikaları ve çevreci uygulamalar"; "kentsel mekânın yeniden düzenlenmesi"; "kültürel ve sosyal etkinlikler"; "eğitimler" ve "eko-turizmin geliştirilmesi" olarak özetlenebilir.

Konuyla ilgili kaynaklardan alınan bilgilere göre ilçede bugüne kadar gerçekleştirilen ve hâlihazırda yürümekte olan proje ve etkinlikler hakkında görüşmeler ve ilgili kaynakların taranması neticesinde elde edilen, yukarıda özetlenen bilgiler konusunda detaylı açıklama EK-7'deki gibidir.

Pink (2008) ve Loades (2005)'un çalışmalarında da ortaya konulduğu gibi hareketin doğrudan yerel halkla ve halkın zanaatkâr becerilerini (yemek pişirme, çiftçilik teknikleri, dokuma ve el işleri, vb.) geliştirmekle ilgilidir. Bu anlamda araştırmanın bulguları Pink (2008) ve Loades (2005)'un bulguları ile parelellik göstermektedir.

4.5 Sakin Şehir Hareketine Bakış ve Hareketin Sunduğu Olanaklar

Sakin şehir uygulaması yerelde uygulanan ve doğrudan halkın katılımını gerektiren bir alternatif kalkınma anlayışı olarak değerlendirilebilir. Böylece ilk aşamada sakin şehir unvanı ve sakin şehir uygulamalarının halk tarafından benimsenmesi; ikinci aşamada ise halkın katılımının sağlanması önem taşımaktadır. Sakin şehir hareketinin yerel halka nasıl anlatıldığı ve halktan nasıl karşılık aldığı bu bölümde irdelenmektedir.

Bu doğrultuda adı geçen kuruluş temsilcilerinin ve hareketi süreç içinde yerel halk ile birlikte deneyimleyen muhtarların da hareketin toplumsal kabulü süreci üzerine deneyim ve görüşleri ele alınmıştır. Bunun yanı sıra yerel halkla yapılan anketlerde sakin şehir hareketi konusundaki görüşleri ve yaşadıkları deneyimler hakkında bilgi alınmıştır. Her değişimin sosyal etkileri olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda bunun ilçede ne gibi değişimleri ortaya çıkarttığı da incelenmelidir. Bir projenin ancak yerel halk tarafından kabul görmesi ve desteklenmesi durumunda başarı şansının olduğundan ve sürdürülebilirliğinden söz edilebilir.

4.5.1 Sakin Şehir Hareketinin Amacı ve Faydaları

Hıza ve kapitalizmin metalaştırma anlayışına karşı bir alternatif olarak geliştirilen sakin şehir hareketi konusunda mülakat yapılan katılımcılar genel olarak yerel halkın uygulamaları ve süreci son yıllarda daha yakından sahiplenip korumaya başladığı görüşünü savunmaktadır. Süreci daha yakından sahiplendiği düşünülen yerel halka "sakin şehir hereketinin amacı" konusundaki görüşleri sorulduğunda,Tablo 38'de görülebileceği gibi sakin şehrin amacı katılımcıların %26'sına göre "turizmi geliştirmek", %19'una göre "yerel kalkınma" ve %18'ine göre "yaşam kalitesi"dir. Bu noktada asıl amaç olması gereken sakin şehir felsefesinin gerektirdiği çevreyi koruma sırlamada ilk üçe giremezken, yaşam kalitesi ancak 3. sırayı alabilmiştir. Bunun en önemli nedeni amacın faydalar paralelinde düşünülmesidir. Diğer bir deyişle ilçe örneğinde karşılığı olan noktalar sıralanmıştır.

Tablo 38: Sakin Şehir Uygulamasının Amacı

	Sayı	%
Turizmi Geliştirmek	75	25,5
Yerel Kalkınma	55	18,7
Yaşam Kalitesi	53	17,9
Tarih ve Kültürel Dokuyu Koruma	52	17,6
Çevreyi Koruma	45	15,4
Diğer	14	4,9
Toplam	**294**	**100,0**

İlçenin sakin şehir unvanı almasıyla çoğu zaman hep ilk akla gelen bu unvanın faydalarının neler olabileceği sorusu olmuştur. Unvanın faydalarının neler olduğu halka sorularak sakin şehirin amaçlarıyla faydaları arasındaki ilişki ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Sakin şehir uygulamasının faydalarının neler olduğu sorusuna yanıt olarak katılımcıların %27'si "turizmin gelişmesi" yanıtını vermiştir. Bu yüzdeyi takip eden en üst sıradaki yanıtlar %18'lik bir oranla "yaşam düzeyinin yükselmesi", yine %18'lik bir oranla "iş olanakları sağlaması" ve %17 "yeni geçim kaynakları"dır (Bkz.

Tablo 39). Sakin şehir olmasının faydalarının neler olduğu sorusuna yanıt olarak katılımcıların %4,5'i diğer yanıtı verilmiştir. Bu 39 kişi içinde 10 kişi en büyük çoğunlukla "tanıtım" yanıtını vermiştir.

Tablo 39: Sakin Şehir Uygulamasının Faydaları

	Sayı	%
Yaşam düzeyinin yükselmesi	52	18,0
İş olanakları sağlaması	53	18,3
Turizmin gelişmesi	79	27,3
Kültür sanat faaliyetleri	42	14,4
Yeni geçim kaynakları	50	17,4
Diğer	13	4,5
Toplam	**289**	**100,0**

"Tanıtım" bu konuda çalışan teorisyenlerin çoğunun hemfikir olduğu ve vurguladıkları bir sonuç olurken, diğer taraftan girişimciliğin ve iş faaliyetlerinin arttığı

yapılan diğer bir vurgudur (Öztürk, 108-109). Örneğin Sığacık'ta 2011 yılının yaz aylarında 30 yeni firmanın açıldığı bilinmektedir (Öztürk, 108-109).

İlçenin tanıtımında yerel yönetimin medya ve kitle iletişim araçlarını etkin şekilde kullanmasının önemli payı olmuştur. Her kentin kendine özgü geleneksel ekonomik değerleri farklı olup bunu ön plana çıkarırken, Seferihisar ilçesi de kendine özgü değerleri kitle iletişim araçlarını etkin bir şekilde kullanarak televizyon, radyo gibi yayınlar, dijital ve yazılı medya aracılığıyla proje ve faaliyetlerini tüm dünyaya aktif olarak duyurmaktadır. Son yıllarda ilçede turizmin en önemli gelir kayaklarının başında gelmesi de ilçenin sakin şehir olmasıyla başlayan tanınırlığının artmasıyla sonuçlanan markalaşma sürecinin bir parçası olarak kabul edilebilir.

Tablo 39, Tablo 38 ile yani sakin şehir uygulamasının amacı ile karşılaştırıldığında katılımcılar büyük ölçüde sakin şehrin amacı ve faydalarına benzer yanıtları vermişlerdir. "Turizm" yanıtı her iki tabloda da ilk sırayı korurken, Tablo 38'de ikinci sırada yer alan yerel kalkınma

Tablo 39'da ikinci sırada yer alan "iş olanakları"na, Tablo 38'de üçüncü sırada yer alan "yaşam kalitesi" ise

Tablo 39'da üçüncü sırada yer alan "yaşam düzeyini" ifade etmekte olup yüzdelik oranları oldukça yakındır. Bu bulgular katılımcıların bu başlıklar konusunda unvanın faydalarının beklendiği gibi amaçları ile paralellik gösterdiği görüşündedir.

Seferihisar'da yapılan bir diğer çalışmada da (Andarabi, 2014) ilçedeki turizm faaliyetleri ve etkilerine yönelik araştırma yapmış ve mevcut araştırmaya paralel olarak turizmin halk tarafından olumlu olarak görüldüğünü ifade etmiştir. Çakıcı ve arkadaşları, (2013) de aynı ilçede yaptıkları çalışmada sakin şehir hareketini doğal çevreye etkisi, refah düzeyine etkisi, kültürel ve ekonomik etki olmak üzere dört başlıkta değerlendirerek araştırmanın sonucuna göre sakin şehir unvanı sonrasında yerel

halk turizm konusunda olumlu görüşe sahip olup, yerel halkın yaşam doyumunun arttığı ortaya konulmuştur.

İlçede sakin şehir süreci ile bir sosyal değişim söz konusu olmuştur. Bu değişimi anlamlandırmak için ilçenin profilinin özelliklerine göre bu değişimin olumlu ve olumsuz etkilerinin ortaya konulması gereklidir. Diğer bir deyişle kentlerin dönüşümü değerlendirilirken, bu dönüşümün kentlerin parçası oldukları toplumların özelliklerine göre gerçekleştiği göz önünde bulundurulmalıdır (Kıray, 2007: 9).

Bu doğrultuda Sakin Şehir Birliğine üye olmanın sağladığı avantajlara bakıldığında unvanın ilçeye maddi olarak direkt sağladığı herhangi bir kazanç bulunmazken, prestij ve tanınırlık sağladığı söylenebilir. Doğrudan olmasa da üyelik çerçevesince dahil olduğu ve sürdürdüğü proje ve faaliyetlerle ilçe dolaylı bir şekilde adını duyurmaktadır.

Diğer taraftan doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel özellikleri gibi çekici faktörlerin yanı sıra İzmir gibi Türkiye'nin en büyük 3. kentinin bir ilçesi konumunda olması ilçenin ulaşılabilirliğini arttırmakta her geçen yıl daha fazla sayıda ziyaretçi gelmektedir. Turist sayısındaki artışla birlikte turizm gelirleri de artmakta, böylece yerel halk açısından kazanç eldesi mümkün olabilmektedir. 4.4.5 No'lu "Sakin Şehir Üyesi Olarak Seferihisar'daki Uygulamalar ve Faaliyetler" başlığında sözü edilen proje ve faaliyetlerle birlikte Seferihisar'la ilgili haberler de giderek artmış ve ilçe kendisini Türkiye'ye ve dünyaya duyurma olanağını yakalamıştır. Böylece sakin şehir unvanı alma neticesinde bazı olumlu etkilerin ortaya çıktığı söylenebilir.

Sakin Şehir Birliği'ne dahil olmanın ilçe için olumlu taraflarına bakıldığında K3 bunlardan en önemlilerinin turizmin gelişmesi ve hibe kaynaklarına daha verimli ulaşma olanağı olduğunu belirtmiştir. Örneğin; Avrupa Birliği'ne bir hibe başvurusu yapıldığında havanın temizliği, yerel üretimin desteklenmesi, geleneklerin korunması vb. kriterleri karşılayan bir yer olarak "sakin şehir olmak" kolaylaştırıcı olmaktadır.

Nüfusu 50.000'in altında olan belediyeler için Sakin Şehir Birliğine başvuru sürecinin ve kriterlerin bir yol haritası oluşturduğunu belirten K3 bu kriterlere göre hareket eden belediye yönetiminin eksiklerini ve daha fazla neler yapabileceğini gördüğünü ifade etmiştir. Sivil toplumu dahil etme ve onlarla birlikte çalışma da böylece bu yol haritasına dahil olmaktadır.

4.5.2 Güçlenen Kesimler

İlçenin bu unvanı almasında en çok kime fayda sağlayabileceği ile ilgili soruya katılımcıların %25'i "turizmle uğraşanlar", %23'ü "kadınlar" ve %14'ü "esnaf" yanıtını vermiştir. Katılımcıların %2,4'ü "diğer" yanıtını vermiş olup bu yanıtlar "mütahitler", "emlakçılar", "Sığacık", "yerel halk" gibidir (bkz.Tablo 40).

Tablo 40: Sakin Şehir Uygulamasının Fayda Sağladığı Kişiler

	Sayı	%
Kadınlar	71	22,9
Başkan	25	8,1
Belirli kesim	30	9,8
Tarım üreticileri	35	11,4
Turizmle uğraşanlar	77	24,7
Esnaf	43	13,9
İşsizler	21	6,9
Diğer	7	2,4
Toplam	**310**	**100,0**

Tablo 39 Yukarıdaki tablo, bir önceki tablo ile yani "unvanın faydaları" (bkz. Tablo 39) olarak belirtilen turizmin gelişmesi, yaşam düzeyinin gelişmesi ve iş olanaklarının artması sonuçlarıyla birlikte düşünüldüğünde; unvandan fayda gören kişiler olarak turizm sektörü çalışanları yanıtı beklenen bir sonuçtur. Nitekim ilçenin sakin şehir unvanı aldıktan sona adının daha çok duyulması ve tanınırlığının artması sonucu daha çok yerli ve yabancı turist ilçeye gelmeye başlamıştır. Sakin şehir felsefesi

ile uyumlu olarak alternatif bir turizm anlayışı olarak ilçede benimsenen eko-turzim doğal çevre ve kültürel mirası korurken (Yücel, 2002:1); yerel halkın kalkınması amacındadır (Selimoglu, 2004: 1).

Diğer taraftan unvandan en çok fayda sağlayan kişiler olarak ikinci sırada kadınların yer aldığı görülmektedir. Kadınlar çeşitli eğitimlerle donanımlarını arttırarak birlik haline gelmekte ve kooperatif gibi oluşumlara dahil edilmeleri konusunda ilçede desteklenmektedir. Sungur'un (2013) çalışmasında da değindiği gibi Türkiye'de sakin şehir sayısı arttıkça hem girişimci hem de karar mekanizmalarında söz sahibi kişiler olarak kadınların daha aktif roller üstlenmesi, böylece kadın emeğinin daha görünür hale gelmesi ve kadının ekonomik ve sosyal statüsünün gelişmesi mümkün olacaktır.

Yanıtların ortak bir paydada buluşmadığı bu soruda yanıtların çeşitli olması unvanın neticesindeki uygulamaların yerel ekonomik kaynakları ve halkın gelirini arttırdığı söylenebilir. Böylece ilçedeki çeşitli meslek grupları ve her kesimden halkın fayda sağlayabileceği görüşü hakimdir.

Birliğin en çok "turzim sektöründeki kişilere faydalı olduğu" görüşü ile ilgili K1 unvanın uluslararası marka bir turizm projesi olarak algılanmasının yanlış bir düşünce olduğunu vurgulayarak sakin şehir ile turizm ilişkisini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Turizm birliğe üyeliğin ancak dolaylı bir sonucudur. Eğer bunu sadece turizm projesi olarak görürseniz asıl kentin yararına olacak değişimleri görmezden gelirsiniz. Üyelik bir cazibe yaratıyor ve insanlar gelip görmek istiyor."

Sakin şehir unvanı alınmasının şehirlerin ekonomik olarak kalkınmasını sağladığı ve şehri turizm için çekici bir konum haline getirdiği teorisyenlerce de vurgulanmaktadır. Sakin şehir hareketinin markalaşma üzerinde etkili olduğu görüşü ile paralellik gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Grzelak-Kostulska ve arkadaşları, 2011; Çerçi, 2013; Matson, 2006; Servon ve Pink, 2015). Servon ve Pink'in (2015: 338) çalışmalarında sakin şehrin bir "teknoloji ve markalaşma süreci" olarak tanımlandığı

ifade edilmiştir. Seferihisar örneğine benzer olarak "Cittaslow" unvanı erken dönemden itibaren İngiltere'de de bir pazar stratejisi olmuştur. Matson (2006) sakin şehrin İngiltere'nin hızlı atılımında önemli bir kavram olduğunu ve kentsel gelişim projeleri bağlamında daha geniş alana yayılabileceğini belirtir (akt. Pink, 2009: 457).

4.5.3 İlçenin Bilinirliğinin Artması

İlçenin çekici konumu yalnız turistik amaçlı olarak değil; yerleşim amaçlı olarak da bölgeye gelip yerleşmek isteyenleri cezbetmektedir. Seferihisar Kent Konseyi temsilcisi K4 Sakin Şehir Birliği'ne dahil olunmasıyla birlikte ilçenin nitelikli göç aldığını belirmiştir. Artan eğitimli kişi sayısı ile birlikte kentteki yaşamın da iyileştiği görüşünü savunmaktadır. Katılımcı bu konudaki görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

> "Sakin şehrin normlarını çağdaş ekolojik yaşam felsefesinden aldığını düşünüyorum. Yavaş sözcüğünün içeriği bence şöyle doldurulmalı: yani bilerek ve sindirerek zarar vermeden değişimi anlatan bir felsefe. Çünkü değişen ve gelişen her şey insana faydalı olmayabiliyor. Sakin şehir hareketinin arkasındaki felsefe bu, yoksa hani değişme gelişme karşıymış gibi düşünmemek gerekiyor. ... Akıllı bir yaşam biçimi de denebilir."

Mayer ve Knox (2009) çalışmalarında sakin şehir markasının yerel halkın yaşam kalitesini yükselttiğini ve yörenin ekonomik gelişmesine destek sağlayan bir model olduğunu belirtmişlerdir. İlçenin bir marka haline gelmesi ve ilçeye artan ziyaretçi sayısının yerel halkın yaşam kalitesini olumlu yönde etkileyip etkilemediği tartışılması gereken bir konu olsa da yerel halk, kuruluş temsilcileri ve muhtarlar ilçenin bilinirliğinin arttığı konusundaki ortak görüşü paylaşmaktadır.

Toplumdaki ihtiyacı K1 "kentlerdeki gerginliği, telaşı, trafiği bir kenara bırakıp bir dağ köyüne yerleşmek, bir balıkçı kasabasında ömrünün kalanını geçirmek gibi hayaller var akılların bir köşesinde" sözleriyle ifade etmiştir. Sakin şehirleri ortaya çıkaran ihtiyacı ve bu yerlerin önemine değinen katılımcı (K1) büyük kentlerde yaşamın

zorlaştığına ve bundan zarar gören kişilerin kendileri için yeni bir anlam aradıklarını şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Herkes bir şekilde doğayla buluşmak, doğaya dönmek istiyor. Bunun korunması gereken, kıymetli bir şey olduğunu anlatmak istiyoruz. Yoksa hayat silindir gibi üzerinden geçiyor o küçük kentlerin, doğayla buluşmak isteyen insanların... Bunu korumak lazım. Cittaslow, bunun önünde bir kalkan oluyor, zırh oluyor."

Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği temsilcisi K2 faaliyetlerinin kapsamının ilçeden Büyükşehire doğru genişlediğini ifade etmiştir. Bu anlamda İzmir Karşıyaka'da "yavaş yaşa" başlıklı bir farkındalık kampanyası düzenlenerek tüketim alışkanlığına dikkat çeken bilgi ekranları hazırlanmış ve sosyal medyada bu içerikler paylaşılmıştır. Kampanyanın başarısını vurgulayan dernek temsilcisi (K2) görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

> "Baya ses getirdi. İnternette tabi merkezsiz oluyor bu tür şeyler. Facebook'ta 500 kişi beğeniyordu sayfamızı sonra 12.000 kişi beğenmeye başladı. Çeşitli gazete ve dergilerde de yer aldık. İştin temelinde tüketim var."

Böylece sakin şehir felsefesinin yalnız ilçelerle sınırlı kalmayıp bir yaşam biçimi olarak toplumda daha geniş ölçekli olarak uygulanabileceği düşünülmektedir. İzmir ilinde K2'nin de Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği olarak tüketime yönelik farkındalık geliştirmek için bir kampanya başlattığı, kampanyanın hem sosyal medyada hem tüketim için kredilerin çekildiği, kredi kartlarına borçlanıldığı bankaların yakınlarındaki ekranlarda sürdürüldüğü bilinmektedir.

Özetlenecek olursa, unvanın ve bu kapsamdaki uygulamaların ilçeye katkı yapması konusunda mahalleler arası görüş farklılıkları bulunsa da genel olarak tüm mahallelerde ilçenin tanınırlığının arttığı kabul edilmektedir. İstanbul başta olmak üzere büyük şehirlerden buraya gelenlerin, burayı arkadaşlarına tavsiye etmesi sonucu bölge popülerleşmeye başlamıştır.

Sakin şehir uygulamasının daha önce belirtilen amaçlarına ne kadar ulaşılabildiği konusunda bir değerlendirme yapabilmek için katılımcılara sakin şehir uygulaması amaçları paralelinde likert tipi ifadeler yöneltilmiştir. Likert tipi ifadelerle unvanla ilgili düşüncelerin belirlendiği bu başlıkta katılımcılara sakin şehir uygulamaları konusunda sıklıkla vurgu yapılan "toplumsal kabul", "katılımcılık", "sosyal/kültürel politikalar", "çevre politikaları" ve "kalkınma politikaları" konularında yargı cümleleri sunulmuştur.

4.5.4 Toplumsal Kabul

Katılımcıların sakin şehir unvanı ve uygulamalarını ne ölçüde değerli görüp benimsediğini ortaya koymak amacıyla "toplumsal kabul" başlığı altında sunulan ifadelere katılımcıların puan vermesi istenmiştir. Toplumsal kabul bu araştırmada başta Belediye olmak üzere sakin şehir yaklaşımı doğrultusunda uygulamaları hayata geçiren paydaş kuruluşlarca yürütülen çalışmalar konusunda yerel halkın yaklaşımını ve ilçenin bu unvanının değeri konusundaki görüşlerini ifade etmektedir.

"Toplumsal kabul"e ilişkin bölümdeki ifadelerin ortalamasına göre katılımcıların %58'i "katılıyorum"; %27'si ise "katılmıyorum" yanıtlarını vermişlerdir. Sonuçlara göre sakin şehir unvanı ve uygulamaları ilçede halkın yarısından fazlası tarafından toplumsal olarak kabul görmekteyken, halkın dörtte biri tarafından benimsenmeyip kabul görmediği söylenebilir. Toplumsal olarak unvanın bazı kesimlerce kabul görmemesi konusu 4.7.4 No'lu "Toplumsal Kabul Konusundaki Güçlükler" başlığında ele alınmaktadır.

Bu konuda ortalamanın dışına çıkan dağılımlar incelendiğinde en yüksek oranla "sakin şehir unvanının ilçeye değer katması" ifadesi %78 oranında kabul görmüştür (

Tablo 42). Bu bulgu Tablo 41'de sunulan sakin şehir unvanına destek verenlerin oluşturduğu %79 oranı ile benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte önceki tartışmalarla paralel olarak unvanı desteklemeyenlerin oranı %16 olarak okunmaktadır.

Tablo 41: Sakin Şehir Unvanına Destek

	Sayı	%
Evet	258	78,9
Hayır	52	15,9
Fikrim yok	15	4,6
Toplam	**327**	**100,0**

"Unvanın ilçe için gerekliliği" ve "unvanın yalnız başkanın şahsına yarar sağlamadığı" ifadeleri de sırasına göre %68 ve %66 oranında kabul gören ortalamanın üzerindeki değerlerdir. Diğer taraftan "gelir dağılımındaki farklılıkların kavramın benimsenmesini engellemediği" %44, "halkın sakin şehir hareketinde ortak hedefler doğrultusunda birleştiği" %42 ve "sakin şehir birliğine üyelik sürecinin siyasal sürtüşmelere neden olmadığı" %51 oranında kabul görmüş olup, bu ifadelerin ortalamanın altında kaldığı ifade edilebilir (Tablo 42).

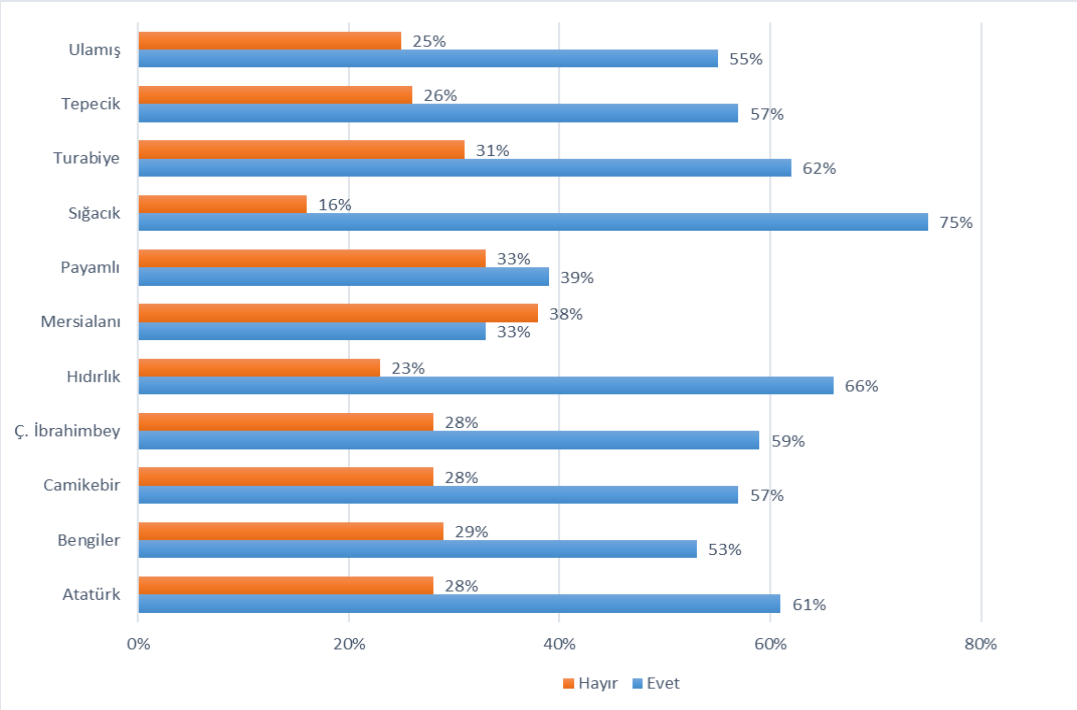
Tablo 42: Sakin Şehir Konusunda Toplumsal Kabul

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum			Katılmayan	Katılan
Soru	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Toplam**	**%**	**%**
A1	30	9,1	18	5,5	23	6,97	124	37,6	135	40,9	**330**	14,6	78,5
A2	34	10,2	48	14,5	23	6,93	78	23,5	149	44,9	**332**	24,7	68,4
A3	37	11,1	40	12,1	35	10,61	136	41,2	82	24,9	**330**	23,3	66,1
A4	64	19,3	26	7,9	96	29	76	23,0	69	20,9	**331**	27,1	43,8
A5	60	18,1	74	22,3	60	18,07	85	25,6	53	16,0	**332**	40,4	41,6
A6	63	19	37	11,2	61	18,43	86	26,0	84	25,4	**331**	30,2	51,4
											Ortalama	26,6	58,2

İfade No	**İfadeler**
A1	İlçemizin sakin şehir unvanı alması ilçemize değer katmıştır.
A2	Sakin şehir unvanı bu şehir için gereklidir.
A3	Sakin şehir unvanı yalnız belediye başkanının kendi şahsına fayda sağlamaz.
A4	Gelir dağılımındaki farklılıklar “sakin şehir” kavramının benimsenmesini engellememiştir.
A5	Sakin şehir hareketinde halk ortak hedefler doğrultusunda birleşmiştir.
A6	Sakin şehir süreci siyasal sürtüşmelere neden olmamıştır.

Bir sakin şehirde görülmesi umulan bisiklet yollarına, doğaya saygılı mimariye, geniş yeşil alanlara, kendi kültürel değerlerini koruyan bir kentsel mimariden ilçenin geneli için söz edilmesi mümkün değildir. Bu anlamda yalnız Sığacık Mahallesinin Kaleiçi Bölgesi bu kriterlere uygun bir yer olarak görülebilir. Diğer taraftan gelir dağılımındaki farklılıkların ve siyasi görüş farklılıklarının görüş ayrılıklarında etkili olduğu söylenebilir. Bu durum toplumsal kabul konusunda yöre halkının ikiye ayrılması ile sonuçlanmıştır. Aşağıdaki grafikte de görüldüğü gibi Turabiye, Payamlı ve Mersinalanı en dikkat çekici olarak sakin şehir kavramına düşük toplumsal katılım gösteren mahallelerdir.

Şekil 4: Mahalleler Bazında Toplumsal Kabul Grafiği

Toplumsal kabulün yeterince sağlanamaması konusundaki tartışmalar sakin şehir hareketinin uygulanabilirliği konusundaki güçlüklerden birisidir. Bu konuyla ilgili açıklamalar 4.7.4 No'lu "Uygulanabilirliğin Önündeki Olası Güçlükler: Toplumsal Kabul Konusundaki Güçlükler" başlığında ele alınmaktadır.

Sakin şehir hareketinin başta yerel halkın sürdürülebilir kakınmasının yanı sıra, yaşam kalitesini arttırmaya, çevreci politikalar uygulamaya yönelik ilçeye pek çok değer sağlamaktadır. Üretici pazarları başta olmak üzere yapılan projelerin doğrudan yerel halkın kalkınmasına katkı sağlaması toplumsal kabulü sağlayan en önemli faktörler olarak kabul edilmektedir. Bu süreçte geliştirilen projeler ve uygulamalar ilk aşamada bundan fayda sağlayan halk tarafından kabul edilerek benimsenmiştir.

Örneğin, önce merkezde olan, sonra yapılan düzenlemelerle Belediye önüne alınan Salı pazarıyla ilgili SS. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Temsilcisi K5 şunları ifade etmiştir:

> "Tamamen Seferihisar'daki köylülerin çıktığı bir pazardı. Orada da mesela 'bu iş tutmaz, köylü ne üretiyor ki' denirdi. Gerçekten de o zaman köylü fazla bir şey üretmiyordu. Mesela şimdi bir kişi var Hasan, burada çalışan kooperatifte. O hiçbir şey üretmezken mesela geçen gün brokoli getirdi bana bahçesinde ürettiği. Bahçesinde brokoli üretmeye başlamış"

K5'in ifade ettiği ve K1'in de hedeflerin arasında olduğunu belirttiği gibi Türkiye'de endüstrileşen tarım üretimine alternatif olarak giderek azalan ve yok olmaya yüz tutan aile üreticilerinin, küçük üreticinin teşvik edilmesi temel amaçtır. Bu doğrultuda projeler geliştiren belediye iyi tarım uygulamalarıyla yetişmiş sağlıklı ve yerel ürünlerle tüketiciyi buluştururken iletim zincirini kısaltmış olur. Bu sistemde çevresel maliyetler en aza indirgenirken, köylü ürünün karşılığını ekonomik olarak daha yüksek bir rakamdan almış olur.

Sakin şehir temsilcilerine göre özellikle pazarlarda tezgâhlarını kuran; aldıkları eğitimlerle girişimci olan, yeni meslekler edinen, gelirlerini arttıran kadınlar tüm bu uygulamaların sakin şehir sürecinin bir parçası olduğunu görmektedir. Kadınların bu süreçte en çok fayda sağlayan yerel aktörlerin başında geldiği düşünülmekte, bundan dolayı hareketin de en önemli destekçileri olarak kadınlar anılmaktadır. Başından beri Seferihisar örneğinde kadınları ön plana çıkarmak ve kadınları, kadın emeğini görünür kılmaya çalışan sakin şehir uygulamaları konusunda en büyük toplumsal desteği de kadınların oluşturduğu söylenebilir. "Seferihisar'da lokomotifin en başından beri kadınlar olduğu" görüşünü savunan K1 "hikâyenin kadınlarla geliştiğini" bundan dolayı da en çok desteğin de "kadın kooperatifleri, kadın dayanışma merkezleri, üretici kadınlar, vb. oluşumlarla" onlara verildiğini ifade etmiştir.

4.5.5 Katılımcılık

Seferihisar sakin şehir unvanı aldığı 2009 yılından bu yana önemli projelerin gerçekleştiği bir yer olmuştur. Bunlardan en önemlisi Kaleiçi Sağlıklaştırma projesi olup, bu proje ile başlayan süreç, iyi tarım uygulamaları konusunda verilen eğitimlerle, kadın istihdamını arttırmaya yönelik eğitimler ve kooperatif oluşumlarıyla devam etmiştir. Bu bölümde yerel halkın Seferihisar'da gerçekleştirilen proje ve faaliyetlere ne ölçüde katılım sağladığı konusunda bilgiler paylaşılmaktadır. Diğer taraftan sakin şehir sürecinin uygulanmasında etkili olup önemli paydaşlar arasında yer alan sivil toplum kuruluşlarına üyelik konusunda da katılımcılardan bilgi alınmıştır.

İlçede halkın karar mekanizmalarına katılma ve kararları etkileme gücü gibi konular bakımından katılımcıların yarısına yakını %47'si olumlu görüşe sahipken, %45'i, olumsuz görüşe sahiptir. Bu konuda ortalamanın dışına çıkan dağılımlar incelendiğinde katılımcıların %66'sı "ilçede düzenlenen etkinliklere katıldığını" belirtirken; "belediye tarafından düzenlenen halk toplantılarına katılım" %38, "bir yurttaşın belediye kararlarını etkileme gücünün sınırlı olmadığı" konusunda ise katılım %37 düzeyinde kalmıştır (bkz.Tablo 43).

Katılımcılık konusunda katılımcıların ikiye bölündüğü, iki farklı görüşe sahip benzer sayıda katılımcı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte konu hakkında fikri olmayan %8'lik bir kesim olması, bu sürece halkın bir kısmının dahil olamadığını işaret etmektedir. Uygulamanın katılımcıların yarısı tarafından kabul görmemesi katılımcıların uygulamanın olumsuz etkileri ve mevcut sorunlardan kaynaklanmaktadır. Bununla ilgili ilerleyen bölümde tartışılmaktadır.

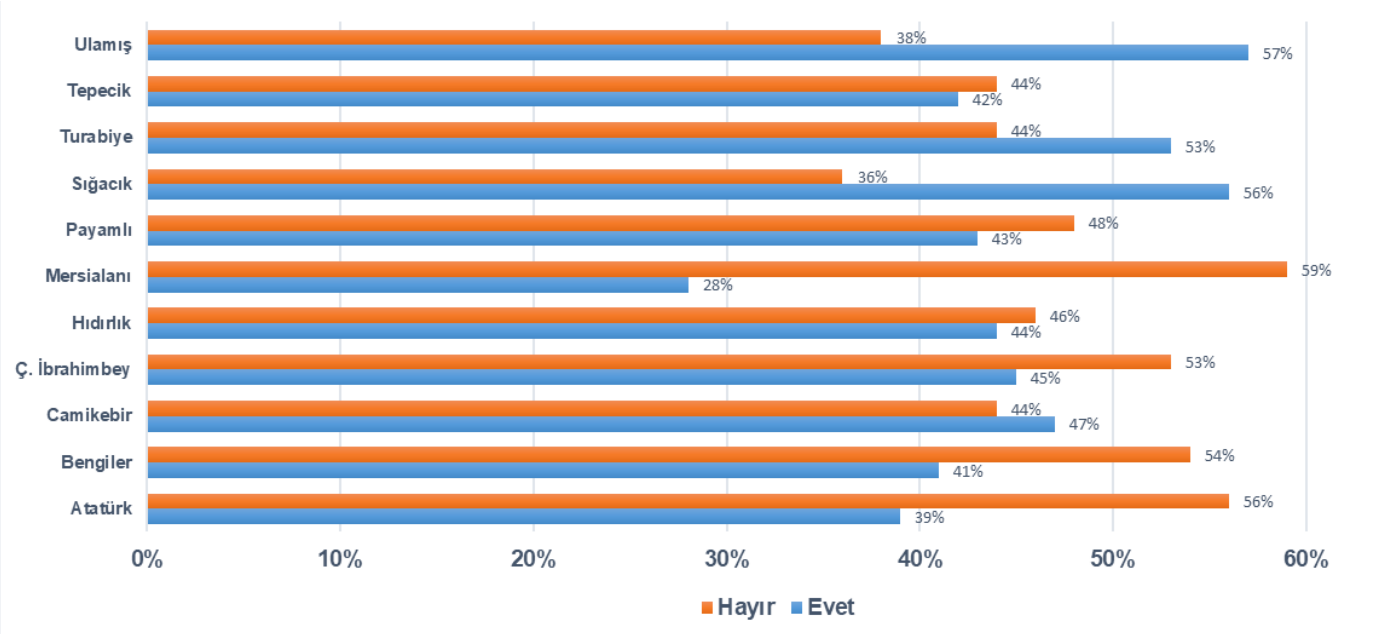
Tablo 43: Katılımcılık ve Karar Mekanizmalarına Katılım

	Hiç katılmıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum			Katılmayan	Katılan
Soru	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Toplam**	**%**	**%**
B1	117	35,6	69	21,0	17	5,2	86	25,9	40	12,2	329	**56,5**	**38,1**
B2	91	27,4	73	22,0	49	14,8	63	19,0	56	16,9	332	**49,4**	**36,9**
B3	55	16,7	42	12,8	13	4,0	127	38,3	92	28,0	329	**29,5**	**66,2**
												45,1	**47,0**

İfade No	İfadeler
B1	Belediyenin düzenlediği halk toplantılarına katılırım.
B2	Bir yurttaşın belediye tarafından alınan kararları etkileme gücü mevcut durumda sınırlı değildir.
B3	İlçemde düzenlenen festival, kültürel etkinlikler veya eğitimlere katılırım.

Katılımcıların ancak ortalama olarak %47'sinin olumlu yanıtladığı bu ifade grubunda en çok olumlu yanıt Ulamış (%57), Sığacık (%56) ve Turabiye (%53) mahallelerinde olmuştur (bkz. Şekil 5). Bu grupta en yüksek yanıtı ise "ilçede düzenlenen etkinliklere ve eğitimlere katılım" ile ilgili son ifade almıştır.

Şekil 5: Mahalleler Bazında Katılımcılık ve Karar Mekanizmalarına Katılım Grafiği

Sakin şehir yaklaşımında en önemli unsurlardan biri olarak yerel kararlarda halkın katılımının sağlanması, karar mekanizmalarına halkın da dahil edilmesi yer almaktadır. Ancak katılımcıların bu anlamda katılımla ilgili en önemli eylemi etkinliklere katılmaktır. Katılımcıların %50'si "bir yurttaşın belediye tarafından alınan karaları etkileme gücünün mevcut durumda sınırlı olduğunu" düşünmektedir. Bu noktada "sakin şehir felsefesinin halka yeterince iyi anlatılmaması"nın etkili olduğu söylenebilir.

Katılımcılık konusunda yerel halkın ne ölçüde katılımcı olduğu ve ne düzeyde aktif vatandaş olduğunu belirlemek için sivil toplum kuruluşu üyelikleri de araştırılmıştır. Katılımcıların yalnızca %20'sinin bir sivil toplum kuruluşuna üye olduğu sonucu elde edilmiştir. Üye olunan STK'ların dağılımı incelendiğinde katılımcıların en büyük oranının %33 ile "sosyal yardım ve dayanışma ile ilgili STK'lar"a, en düşük oranın ise %3 ile çevreyle ilgili STK'lara üye olduğu görülmektedir (Bkz.Tablo 44).

Bu STK'lar "Sosyal Kadınlar Dayanışma Derneği", "Sığacık Girişimci Kadınlar Derneği", "Eğitim Sen", "İnsan Hakları Derneği" gibi derneklerdir (Sivil Toplum Kuruluşları Kategorileri için bkz EK-4).

Katılımcıların ne sıklıkta dahil oldukları kuruluş bünyesinde toplandıkları konusunda üye katılımcıların %28'i "ayda bir veya birkaç kere", %21'i "gerektiğinde", %20'si "haftada bir" STK bünyesinde toplantılara katıldığı sonucu elde edilmiştir. Sonuç olarak katılımcılık ve aktif yurttaşlık temalarında halkın katılımının düşük olduğu söylenebilir. Ancak en yüksek oranla bir STK kuruluşuna üye olan katılımcıların arasında çoğunluğu oluşturan (%33) "sosyal yardım ve dayanışma ile ilgili STK'lar sakin şehirlerin sosyal eşitliği sağlama konusundaki amacına ulaşmada destekleyici bir unsur oluşturabilir.

Tablo 44: Katılımcıların Üye Oldukları STK ‘lar

STK Üyelik Durumu	Sayı	%
Çevreyle ilgili STK'lar	2	3,0
Sosyal Yardım ve Dayanışma ile İlgili STK'Lar	22	32,8
Hemşeri Dernekleri	3	4,5
Meslek Odaları/Mesleki Dernekler	12	17,9
Müzik/Sanat Derneği	5	7,5
Düşünce Dernekleri	8	11,9
Taraftar Dernekleri	3	4,5
İş/ İşçi Sendika/Dernekleri	7	10,4
Diğer Dernekler	5	7,5
Toplam	**67**	**100,0**

Sivil toplumu kuruluşu etkinliği de düşük oranda kalan katılımcıların ilçelerinde katılabilecekleri sivil toplum kuruluşu dışında çeşitli platformlar da bulunmaktadır. Kent Konseyi ve Doğa-Sanat Kültür Derneği bunlardan bazılarıdır. Kent Konseylerinin de görev ve sorumluluklarıyla oldukça yakın ilişkili olan “gönüllü vatandaşlık” ilkesini gerçekleştirmek için dernek aktif olarak ilçede gerçekleştirilmesi planlanan proje ve faaliyetlerle ilgili Kent Konseyi ve Seferihisar Sivil İnisiyatifi ile birlikte çalışmaktadır. Vatandaşlık sorumluluğu ve bilinci ile kentine ve çevresine sahip çıkma sorumluluğu taşıyan üyelerin oluşturduğu bir topluluk olarak Doğa Sanat Felsefe Derneği ise Kent Konseyi ile yakın çalışmakta, hatta üyelerinin bir kısmı konsey bünyesinde de faaliyet göstermektedir.

Yerel halkın ilçede düzenlenen halk toplantılarına katılım göstermesi için daha çok bilgilendirme çalışması yapılarak, sakin şehir konusundaki toplumsal kabul arttırılabilir. Bu koşullar sağlandığında süreç içinde katılımcılığın artabileceği düşünülmektedir. Diğar taraftan İngiltere’de sakin şehirler üzerine çalışma yürüten Pink’in çalışmasında yerel topluluğun içinde yanlızca belirli bir azınlığının sakin şehir projelerine dahil olduğu (Pink, 2001) bulgusu çalışma ile paralellik göstermektedir.

İngiltere'de sakin şehir yöneticileriyle yapılan görüşmelerde zaman içinde Sakin Şehir Birliğinin giderek daha da "aşağıdan yukarı doğru" bir süreç haline geleceğini ve katılımcıların sakin şehir inisiyatiflerine, etkinlik ve projelerine daha çok dahil olmalarının hedeflendiği belirtilmiştir. Böylece sakin şehir felsefesinin farkındalığının daha geniş bir şekilde yöredeki vatandaşlara kazandırılması yöneticiler açısından önemli bir mücadele alanı olarak görülmektedir. Bu noktada en büyük zorluk Simone Abram'ın değindiği gibi profesyonel olmayan, sıradan vatandaşlar için teknik gelen içeriğin tüm kitleye hitap etmemesidir. Bu durum aynı zamanda tam katılımın da sağlanamamasına neden olmaktadır (1998:6; akt. Pink, 2009: 455). Daha yüksek bir katılım sağlanması bilgilendirme çalışmaları ile sağlanabileceği düşünülmektedir.

Mayer ve Knox; Pink (2001) sakin şehir hareketini kentsel sosyal hareket olmasının yanı sıra "yerel yönetişim modeli" (2006) olarak da ele alır. Yerel halkın yerleşim merkeziyle ilgili olarak yapılacak faaliyetlerde söz sahibi olması ve karar mekanizması zincirinin bir halkası gibi hissetmesi bu yönetişim modelinin "katılımcılık kurgusu"yla ilişkilidir. Halk toplantıları, kent konseylerinin karar mekanizmalarına dahli, halka oylamaya sunulan anketler gibi uygulamalar sakin şehirlerin katılımcılık ilkesine uyum göstermesi olarak yorumlanabilir. Diğer yandan sürece aktif katılım yeni toplumsal taleplerin açıklanmasına olanak sağlar. Pink İngiltere örneğinde birçok sakin şehir aktivistinin İngiliz kökenli olmak zorunda olmamakla birlikte bürokrasi ile başa çıkmak konusunda yetkin, yerel örgütlerde etkin eğitimli, bazen emekli profesyonellerden oluştuğunu belirtir. Söz konusu sınıf büyük çoğunlukla orta sınıftan oluşan, politik olarak homojen olmayan niteliktedir (Pink, 2009: 455).

4.5.6 Sosyal ve Kültürel Politikalar

Sosyal ve Kültürel politikalar konusunda katılımcıların ortalama %55'i olumlu görüşe sahipken, %35'i katılmıyorum; %10'u "fikrim yok" yanıtını vermiştir. Sakin şehir süreci ile birlikte geliştirilen projelerle ilçede sosyal yaşamın geliştiği katılımcıların çoğu tarafından kabul edilmektedir. Ancak mevcut durumda çeşitli nedenlerden dolayı ilçenin bir sakin şehir olarak var olmaya devam etmesi, diğer bir deyişle sürdürülebilirliği konusunda eleştiriler bulunmaktadır. Bu görüşlere "Uygulanabilirliğin Önündeki Olası Güçlükler" başlığında yer verilmektedir.

Sakin şehir hareketinin ilçede sürdürülebilirliği konusuna özel olarak önem verilerek ayrı bir başlıkta ele alınmış; çünkü C2'de yer alan "mevcut uygulamaların ilçenin sakin şehir olarak kalması için yeterli olduğu" ifadesi %29'luk bir oran ile dramatik bir şekilde bu bölümde yer alan ifadelerin genel ortalamasının altında kalmaktadır. Diğer taraftan C4 "farklı siyasi görüşe sahip kişilere yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalara ihtiyaç duyulmadığı" %45 oran ile yine bu bölümde ortalamanın altında kalan bir diğer ifade olmuştur.

İlçede artan göçle birlikte farklı eğitim düzeyi ve farklı gelir düzeyine sahip çeşitli sınıflardan kişilerin gelmesiyle gruplaşma söz konusu olmuş, farklı aidiyetlere sahip kişiler hemşehri dernekleri kurmuşlardır. Diğer taraftan ilçeye dışardan gelen bazı kişiler ilçede iş bulmanın güçlüğünü "Seferihisarlıların kendilerinden olmayanlara iş vermediği" gerekçesiyle açıklayarak ilçe halkı tarafından kabul edilmenin önceki yıllarda daha da zor olduğunu ifade etmişlerdir. Belediye de bu konudaki ihtiyacı fark etmiş olmalı ki, düzenli olarak hemşehri buluşmaları etkinlikleri düzenleyerek bu amaçlı dernekleri bir araya toplayarak kaynaşmaları için çalışmaktadır. "Hepimiz Seferihisarlıyız" adlı bu etkinlikte ilçede birlik beraberliğin sağlandığı bir kardeşlik,

barış ve huzur temalarının sağlandığı bir ortamın temin edilerek toplumsal kaynaşmayı arttırmak amaçlanmaktadır.

Diğer taraftan, "turistlerin ilçeye gelmesinin neşe ve canlılık getirmesi" %73, "sakin şehir süreci ile sosyal yaşamın gelişmesi" %69 oranında kabul görmüştür (Bkz.Tablo 45). STK'ların dağılımında da en büyük oranı %33 ile "sosyal yardım ve dayanışma ile ilgili STK'ların" alması bu anlamda halkın sosyal politikalar yönünden destekleyici ve iş birliği içinde olduğunu düşündürmektedir.

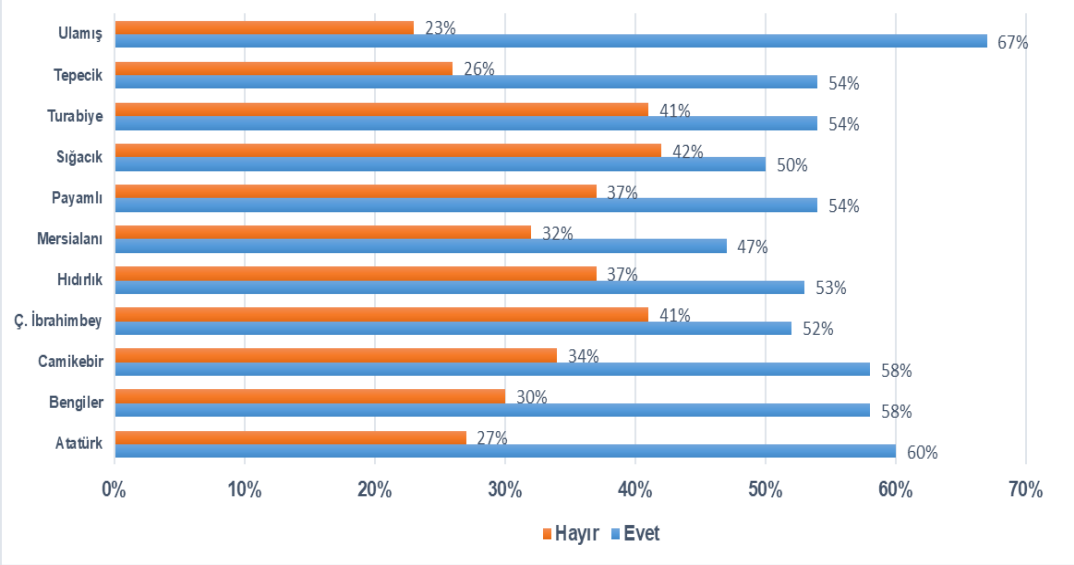
Tablo 45: Sosyal/Kültürel Politikalar

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum		Toplam	Katılmayan	Katılan
	Sayı	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**		**%**	**%**
C1	39	11,8	50	15,2	13	3,9	128	38,6	100	30,3	330	**27,0**	**68,9**
C2	108	32,5	85	25,6	42	12,7	63	19,0	34	10,2	332	**58,1**	**29,2**
C3	18	5,5	28	8,5	41	12,4	116	34,9	127	38,5	330	**13,9**	**73,4**
C4	74	22,5	61	18,5	45	13,7	79	23,8	70	21,3	329	**41,0**	**45,1**
C5	42	12,7	70	21,2	28	8,5	91	27,4	99	30,0	330	**33,9**	**57,4**
												34,8	**54,8**

İfade No	İfadeler
C1	Sakin şehir süreci ile sosyal yaşamın gelişmesi sağlanmıştır.
C2	Mevcut uygulamalar Seferihisar'ın bir sakin şehir olarak korunması açısından yeterlidir.
C3	Turistlerin ilçemize gelmesi buraya neşe ve canlılık getirmektedir.
C4	Farklı siyasi görüşe sahip insanlara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalara ihtiyaç yoktur.
C5	Engelli ve yaşlıların toplumla daha yakından bütünleşmelerine yönelik çalışmalara ihtiyaç yoktur.

Mahallelere göre ilçedeki sosyal-kültürel politiklar hakkındaki görüşler Şekil 6'daki gibi olup, bu konuda mahallelerin tamamı çoğunlukla olumlu görüşe sahip olup, en üst sırada destekleyen mahalleler Ulamış (%67), Atatürk (%60), Bengiler (%58), Camikebir (%58) Mahalleleridir.

Şekil 6: Mahalleler Bazında Sosyal/Kültürel Politikalar Hakkındaki Görüşlerin Grafiği

4.5.7 Çevre Politikaları

Sakin şehir süreci ile birlikte çevre politikaları konusunda atılan adımların yerel halk tarafından nasıl karşılandığı konusunda bilgi alınmaya çalışılmıştır. Çevre politikaları konusunda katılımcıların ortalama %46'sı olumlu görüş bildirirken, %44'ü olumsuz görüş bildirmiştir. Burada en yüksek oranda katılım "turistlerin ilçeye gelmesinin gürültü ve çevre kirliliğine neden olmadığı" ifadesine %71 oranında olmuştur (bkz. Tablo 46).

Ortalamanın üzerinde kabul gören diğer ifadeler "sakin şehir süreci ile çevre ve doğal kaynakları koruma bilincinin artması" %48, "ilçenin sakin şehir unvanı almasının çevre kirliliğine neden olmadığı" %49 oranında kabul gören ifadelerdir. Buna göre katılımcılar çevre ve doğal kaynakları koruma bilincinin artması ve sakin şehir unvanı ile birlikte çevre kirliliğinin görülmediği konularında ikiye bölünmüş durumdadırlar. Katılımcılar çevre kirliliği konusunda turistleri suçlamazken, ilçede sorunların ortaya çıkmasında temel sorumlu %36'lık oranla belediye olarak görülmektedir (Tablo 53).

Özetle ilçe halkı çevre politikaları konusunda sakin şehir unvanı ve mevcut işleyişe dair olumlu görüşe sahip değildir. Sakin şehir süreci ile tarım alanlarına verilen önemin

artması (%39), şehir süreci ile planlı yapılaşmanın sağlanması (%38) ve çevre sorunlarını önlemeye yönelik politikaların ilçede yeterli olması (%35) ortalamanın altında kalan ifadeler olmuştur.

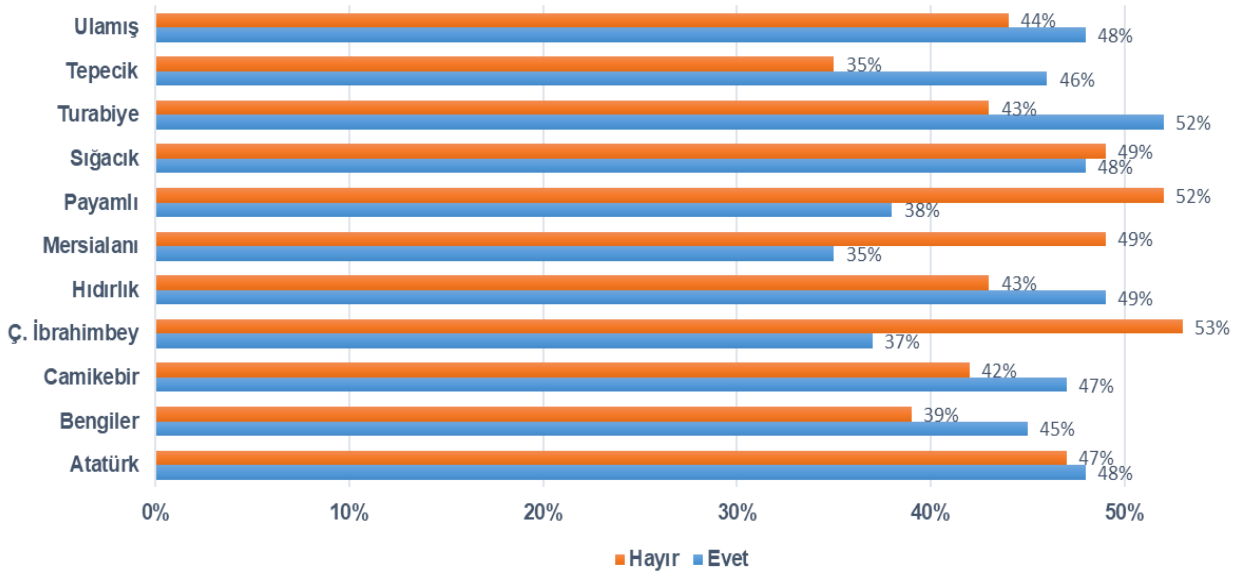
Tablo 46: Çevre Politikaları

	Hiç katılmıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum		Toplam	Katılmayan	Katılan
	Sayı	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**		**%**	**%**
D1	82	24,9	54	16,4	35	10,6	96	28,9	62	18,8	329	**41,3**	**47,8**
D2	100	30,2	72	21,8	31	9,4	77	23,2	51	15,4	331	**52,0**	**38,6**
D3	109	32,8	65	19,6	32	9,6	85	25,6	41	12,4	332	**52,4**	**38,0**
D4	86	25,9	58	17,6	26	7,9	74	22,4	86	26,1	330	**43,5**	**48,5**
D5	100	30,1	79	23,8	37	11,1	59	17,8	57	17,2	332	**53,9**	**34,9**
D6	44	13,3	21	6,3	33	9,9	144	43,4	90	27,1	332	**19,6**	**70,5**
												43,8	**46,4**

İfade No	**İfadeler**
D1	Sakin şehir süreci ile çevre ve doğal kaynakları koruma bilinci artmıştır.
D2	Sakin şehir süreci ile tarım alanlarına verilen önem artmıştır.
D3	Sakin şehir süreci ile planlı yapılaşma sağlanmıştır.
D4	İlçemizin sakin şehir unvanı alması çevre kirliliğine neden olmamıştır.
D5	Çevre sorunlarını önlemeye yönelik politikalar ilçemizde yeterlidir.
D6	Turistlerin ilçemize gelmesi gürültü ve çevre kirliliğine neden olmaz.

Şekil 7Şekil 7'de belirtildiği gibi ortalamanın üzerinde puan veren mahalleler Atatürk (%48), Hıdırlık (%49), Sığacık (%48), Turabiye (%52) ve Ulamış (%48) mahalleleridir.

Şekil 7: **Mahalleler Bazında Çevre Politikaları Hakkındaki Görüşlerin Grafiği**

4.5.8 Kalkınma Politikaları

Kalkınma Politikaları konusunda katılımcıların ortalama %50'si olumlu görüş bildirirken; %41'lik bir kesim olumsuz görüş bildirmiştir. Buna göre ilçenin kalkınması ve politikaları konusunda olumlu görüşte olanlar olumsuz görüşte oranlara göre %11 fazla olup, katılımcıların yarısına denk gelmektedir.

Yerel ekonomi ve istihdamla ilgili ifadeleri içeren bu kalkınma temasında "sakin şehir süreci ile gelirin artması", "sakin şehir süreci ile yerel ekonominin canlanması" ifadeleri %65 ve %73 oranları ile en üst sırada yer alırken; E6 "sakin şehir süreci ile ilçede tarımın gelişmesi" %42 ve E3 "gençler için yeterli istihdam vardır" ifadesine katılım %8 ile sınırlı kalmıştır (Tablo 47).

Tablo 47: Kalkınma Politikaları

	Hiç katılmıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum		Toplam	Katılmayan	Katılan
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		%	%
E1	49	14,8	55	16,6	51	15,4	109	32,8	67	20,2	331	**31,4**	**53,1**
E2	40	12,1	68	20,6	33	10,0	116	34,9	73	22,1	330	**32,7**	**57,1**
E3	83	25,0	196	59,2	27	8,2	8	2,4	17	5,1	331	**84,2**	**7,6**
E4	36	10,8	53	16,0	27	8,1	129	38,9	87	26,2	332	**26,8**	**65,1**
E5	32	9,6	40	12,1	19	5,7	141	42,5	100	30,1	332	**21,7**	**72,6**
E6	94	28,4	59	17,8	38	11,5	85	25,6	55	16,6	331	**46,2**	**42,2**
												40,5	**49,6**

İfade No	İfadeler
E1	Sakin şehir süreci ile kamu hizmetlerinin kalitesi iyileşmiştir. (Belediye, hastane, kamu kurumları vb.)
E2	Sakin şehir süreci ile istihdam olanakları artmıştır.
E3	Gençler için istihdam olanakları yeterlidir.
E4	Sakin şehir süreci ile gelir artmıştır.
E5	Sakin şehir süreci ile yerel ekonomi canlanmıştır
E6	Sakin şehir süreci ile yerel tarım geliştirilmiştir.

"Sakin şehir süreci ile yerel ekonominin canlanması" ve "Sakin şehir süreci ile gelirin artması" en yüksek katılımın sağlandığı ifadeler olurken bu konuda bazı katılımcılar görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

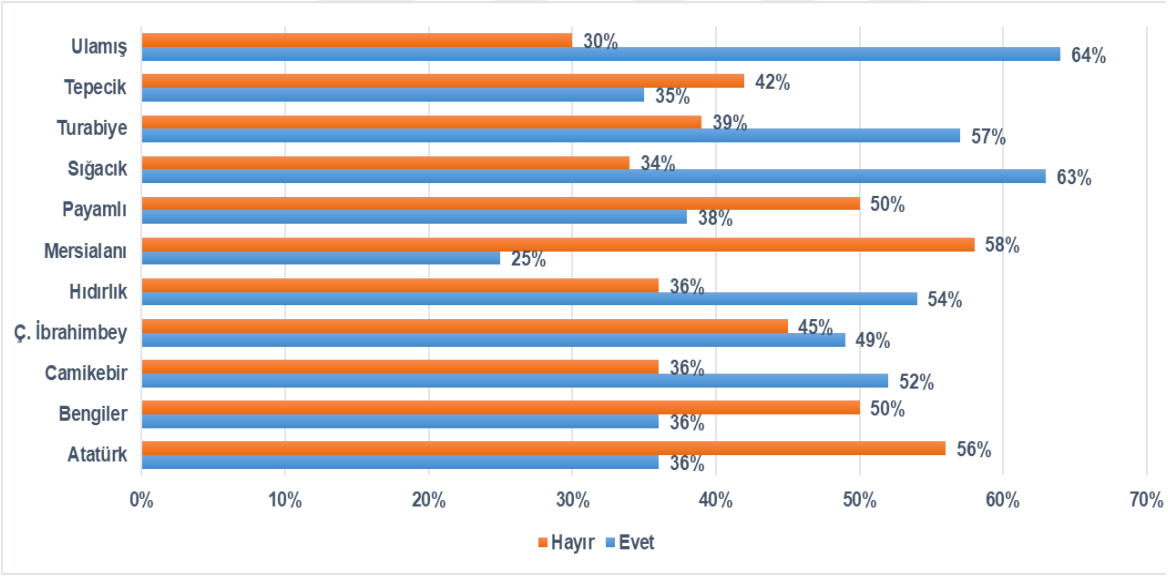
> "Seferihisar'ı İzmir bile bilmiyordu. Dizilerle tanındık. Başkanın da etkisi çok büyük. Son 5 yıldır iyi tanındı. Şimdi burada tezgâh açanlar ayda en az 1.000 TL. para kazanıyor" (Sığacık Mahallesi, Kadın, 50 yaş, Nisan 2017).

Türkiye'de sakin şehir kavramının benimsenmesi ve Birliğe üyelik süreçlerinin oldukça başarılı gittiği görüşünü savunan K1, bunun en önemli sebebinin üye veya aday yerleşimlerin çoğunun Birliğe üyeliği "bir turizm markası" olarak değerlendirmesi olduğunu belirtmiştir. Böylece sakin şehir unvanının yerel halkın kalkınmaına katkı sağlayacak işlevsel bir yönü olmaktadır. Bu anlamda Seferihisar örneğinde da son

yıllarda ekonomisinin oldukça geliştiği; yerel halkın yeni geçim kaynakları bulması veya ürünlerini pazarlama fırsatını bulmasıyla gelirlerini yükselttiği bilinmektedir.

Şekil 8'e göre kalkınma politikaları konusunda ortalamanın üzerinde puan veren mahalleler Camikebir (%52), Hıdırlık (%54), Turabiye (%57) ve Ulamış (%64) mahalleleridir. Sakin şehir uygulamalarının yerelde kalkınmaya sağladığı fayda konusunda Pink (2008:105,106) sakin şehir politikalarının, sakin şehir projelerinin, aktivitelerinin ve etkinliklerinin sürdürülebilir bir yerel ekonomi sağlama konusunda yeterli olmayacağı görüşünü savunurken, bu duyarlı yaklaşımın ancak, sürdürülebilirliğe nasıl ulaşılabileceğini açıklayabileceğini belirtir.

Şekil 8: Mahallelere göre Kalkınma Politikaları Hakkındaki Görüşleri Grafiği

Kısaca özetlendiğinde yukarıdaki soru grubunda geçen ifadelerin çoğu Belediyenin sunduğu hizmetlerle paralel olup araştırmanın amacı ne kadar sakin şehir uygulamalarını değerlendirmek olsa da uygulayıcısı Belediye olduğu için bu bölüm bir çeşit belediye hizmetlerinin vatandaşlar tarafından değerlendirilmesi olarak anlaşılabilir. Ancak, burada amaç doğrudan belediye üzerinden bir değerlendirme yapmak değil, sakin şehir uygulamaları konusunda halkın görüşlerini almaktır. Diğer taraftan benzer

konuda yine ilçede yapılan bir çalışmada da "gelir artışı" ve "belediye hizmetlerinin artışı" bulguları araştırma ile parelellik göstermektedir (Öztürk, 2012:108-109).

Mevcut araştımada en yüksekten başlanacak olursa olumlu görüşe sahip olunan oranlar şöyledir; toplumsal kabul (%58), sosyal ve kültürel politikalar (%55), kalkınma politikaları (%50), katılımcılık (%47), çevre politikaları (%46). (Çakıcı ve arkadaşları, 2014:35)'nin çalışmalarında da doğal çevreye, refah seviyesine, kültürel ve ekonomik etkisine göre yapılan faktör analizi çalışmasında benzer sonuçlar ortaya çıkmış, sakin şehir hareketinin göreceli olarak en çok kültürel yaşamı etkilediği, bunu sırasıyla ekonomik etkilerin, refahın ve doğal çevrenin takip ettiği ortaya konulmuştur.

Yukarıda unvanla ilgili düşüncelerin alındığı likert ifade grubu ortalamasında katılım düzeyi %47 oranında kalırken, ilçenin sakin şehir olmasına verilen desteğin %79 olması halkın sakin şehir kavramına olan inancının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Buna göre unvanın gerektirdiği uygulamaların ilçede gerçekleştirilmesi, halkın bilinçlendirilmesi ve halkın sürece daha çok dahil edilmesi durumunda mevcut sorunlar azalabilir. Diğer taraftan bu sonucun yani verilen desteğin yüksek oranı ile yukardaki likert grubun düşük oranı sakin şehir felsefesinin ilçede yeterince başarılı bir biçimde uygulanmadığını veya unvanın birtakım sorunlara yol açtığının da ifadesidir.

Katılımcılar arasındaki bu görüş farklılıklarının kaynağını araştırmak amacıyla hanehalkı ve katılımcılar bazında olmak üzere mahallelerin eğitim durumuna göre dağılımları incelenmiştir (bkz.Tablo 23). Buna göre Camikebir ile Bengiler, Mersinalanı ve Turabiye Mahalleleri arasındaki eğitim farkı anlamlı bulunduğu ($p<0,05$) dikkate alındığında, eğitim düzeyi arttıkça sakin şehri destekleme eğilimlerinin arttığı söylenebilir. Camikebir, Sığacık ve Tepecik Mahalle temsilcileri açısından da en eğitimli mahalleler olurken (ort=5,1; 4,9; 4,9 bkz. Tablo 19), bu mahalleler toplumsal kabul ortalamalarında ortalamanın üstünde yer alan mahallelerdir. En yüksek katılım

oranına sahip mahalleler Şekil 4'e göre Sığacık (%75), Hıdırlık (%66), Turabiye (%62) ve Atatürk (%61) Mahalleleri olarak söylenebilir.

4.6 Sakin Şehir Hareketinin Sürdürülebilirliği ve İlçedeki Sorunlar

Seferihisar örneğinde, sürdürülebilirlik yerel halkın yaşam kalitesini arttırmaya yönelik politikaların yanı sıra yerel halkın üretime dahil edilmesi, girişimcilik olanaklarının yaratılması, alternatif enerji kaynaklarının kullanılması ve eğitimlerin düzenlenmesi gibi uygulamalarla yerel yönetim ile halk arasındaki diyologun sağlam tutulması ile sağlanmaktadır.

Kapitalist ekonomik sisteme bir alternatifmişçesine sunulan sakin şehir harketinin Türkiye örneğinde sürdürülebilirliği ve hareketin kapitalist ekonomik işleyişte bir alternatif sunup sunmadığı konuları tartışılmalıdır. Bu doğrultuda Sakin Şehir Birliği üyeliğinin ekonomik, sosyal ve kültürel yönden sürdürülebilirliği tartışılırken, mevcut sistem içinde sakin şehir gibi bir oluşumun kendini ne ölçüde var edebileceği ve riskler bu kısımda ele alınmaya çalışılmaktadır.

İlçenin sakin şehir unvanı ile birlikte olumlu etkilerin yanı sıra çeşitli olumsuz etkilerin de ortaya çıktığı görülmektedir. Örneğin, sakin şehir hareketinde en önemli kuruluş olarak Belediyenin sakin şehir sürecini yönetirken "yetki sorunu", "maddi kaynak sorunu", "insan kaynağı sorunu", "uzman personel sorunları", "imar ve yapılaşma", "nüfus artışı", "alt yapı sorunları", "çevre sorunları" gibi zorluklarla karşılaştığını belirtmiştir.

Belirli kriterlere göre Sakin Şehir Birliği'ne üye olan yerleşimlerin popülerleşmesi ve gelişmesiyle birlikte kriterlere ve sakin şehrin felsefesine aykırı olabilecek birtakım durumlar da ortaya çıkabilmektedir. Örneğin, turizmin gelişmesi ve her yaz nüfusun 5 katına çıkmasıyla ilçede nüfus kriteri şimdiden aşılmış durumdadır.

Sakin Şehir Birliğinin sürdürülebilirliği için turizm ekonomik olarak şarttır. Ancak turizm sürdürülebilirlik için bir taraftan gerekli bir koşul iken, diğer taraftan sürdürülebilirliğin önünde bir engel de teşkil etmektedir. Bir taraftan bölge gelişen turizmi ile yerel olarak kalkınmakta ve ekonomik gelişim sağlamakta; diğer taraftan nüfusun artması ve peşisıra gelen çeşitli problemlere ev sahipliği yapmaktadır.

4.6.1 Nüfus

Sakin Şehir Birliği'ne üye bir ilçe olarak Seferihisar 50.000 nüfus kriterine sahip olması nedeniyle bu sınırı aşmama hedefini benimsemektedir. Ancak, 2008 yılında toplam 26.945 kişilik nüfusa sahip olan ilçenin nüfusu Sakin Şehir Birliğine başvuru yapılan 2009 yılında toplam 28.603 kişilik nüfusa ve 2016 yılı itibarıyla 18.556'sı kadın 19.141'i erkek olmak üzere toplam 37.697 kişilik nüfusa ulaşmıştır. Son 5 yılda nüfusu 6.230 kişi diğer bir deyişle %20 oranında artmıştır (bkz.Tablo 48).

Tablo 48: **Seferihisar İlçesi Yıllara Göre Nüfus Dağılımı**

Yıllar	Kadın	Erkek	Toplam
2012	15.101	16.366	**31.467**
2013	15.943	17.645	**33.588**
2014	17.326	18.634	**35.960**
2015	17.721	18.614	**36.335**
2016	18.556	19.141	**37.697**

Kaynak: *TUİK Adrese Dayalı Nüfus Sistemi, 2016*

İlçenin sakin şehir olmasının ne gibi sorunlara yol açabileceği ile ilgili soruda da "nüfus artışı" en sık vurgulanan yanıtlardan olmuştur. Öyle ki, katılımcıların %52'si "nüfus artışı" yanıtını dile getirmiştir. Bu yanıtı %19'luk bir oranla "inşaat artışı" ve %10'luk bir oranla "çarpık yapılaşma" yanıtı izlememiştir. Bu noktada aslında metropol kent yaşamından kaçışa ve Seferihisar gibi daha küçük yerleşimlere göç etmeye neden

olan faktörler bir taraftan da paradoksal olarak sakin şehir unvanı almanın sonucu olarak ortaya çıkmıştır (bkz. Tablo 49).

Tablo 49: Unvanın Yol Açabileceği Sorunlar

	Sayı	%
Nüfus artışı	167	51,5
Çarpık yapılaşma	31	9,6
İnşaat artışı	62	19,1
Tarım alanında azalma	27	8,3
Çevre kirliliğinde artış	9	2,8
Gelir eşitsizliğinde artış	16	4,9
Diğer	12	3,7
Toplam	**324**	**100,0**

Bölgeye göçün özellikle son 8 yılda arttığını ve 2000'li yıllarda alt yapı bitince nüfus artışının daha da hızlandığı anket sonuçlarının yanı sıra muhtar mülakatlarında da ifade edilmiştir. Unvanın ilçe üzerinde olumsuz etkileri olduğunu düşünen muhtarlar bu etkileri "emlak fiyatlarındaki artış", "park yeri yetersizliği", "artan inşaatlaşma" ve "artan göç" olarak sıralamışlardır. Hava kirliliği ve su kirliliği çevre sorunları arasında belirtilen sorunlardandır. Tüm bu sorunların iç içe geçmiş ve biri diğerinin tetikleyicisi konumunda olduğu göz önünde bulundurulduğunda neden-sonuç denklemi üzerinde ele alınabilir.

Sakin şehir Unvanı almasının ardından artan göçle birlikte konut ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Nitekim 2010 yılında en çok göç alan ilçe Seferihisar olmuştur (haberler.com, 2011). Artan nüfusla birlikte belediye kaynak sorunu ile karşı karşıya kalmaktadır. 2016 yılı ölçümüne göre 37.697 kişilik olan nüfusun özellikle sakin şehir üyeliğinden sonra yazları 200.000'e yaklaştığı; diğer bir deyişle nüfusun 5 katına çıktığı bilinmektedir.

Artan nüfusla bir sakin şehir Belediyesi olarak nasıl başa çıkıldığıyla ilgili K3 şu bilgileri paylaşmıştır:

> "Her Belediyenin kendi nüfusuna göre İller Bankası'ndan almış olduğu bir miktar para vardır. Cittaslow üyelik sürecinden sonra yaz aylarında nüfus 200.000'e yaklaştığı için kış nüfusumuz için alınan miktarı yaz aylarında yeterli gelmiyor ve Belediye olarak zorlanıyoruz."

Doğa Sanat Felsefe Derneği Temsilcisi K7 de sakin şehir unvanı ile ilçenin birden ün sahibi olup tanıtımının artması sonucu göç almasına şu ifadelerle dikkat çekmiştir:

> "Sakin şehir meselesi çok parlatıldı. Çok hızlı göç aldı burası. Trafik, alt yapı sorunları,.vb. artış gösterdi. Bunun üzerine gelen kişilerle birlikteyiz burada. Onlar geldi üye oldular."

Özellikle her sene Nisan ayında Alaçatı'da düzenlenen ot festivallerinin olduğu tarihler ve bahar aylarıyla başlayıp yaz aylarıyla devam eden yaz sezonunda bölgenin aşırı kalabalıklaştığı bir gerçektir. Özellikle pazar günleri Sığacık Kaleiçinde kurulan Pazar alanında kalabalık neredeyse yere iğne düşmeyecek bir boyuta taşınmaktadır. Bu durum sakin şehirliler tarafından ilçenin "sakinlikten çıktığı" ile ilgili yeni bir tartışmayı da başlatmaktadır.

Sakin şehir unvanı almasıyla birlikte ilçenin bilinirliğinin artması ve ilçenin bir cazibe merkezi olarak görülmesiyle birlikte başta nüfus artışı olmak üzere alt yapı sorunları ve betonlaşma sorunları baş göstermiştir. Böylece ilçe eski sakinliğini kaybederek kalabalıklaşmıştır.

4.6.2 Çevre Sorunları ve Hizmet Almada Yetersizlik

İlçede nüfus artışı ile birlikte büyük şehirlerde görülen problemlerin ortaya çıktığı görülmektedir. İlçede kentsel çevre sorunları kapsamında değerlendirilebilecek olan çevre sorunlarından bazıları betonlaşma, tarım alanlarının azalması, düzensiz ve plansız kentleşme; alt yapı yetersizlikleri gibi sorunlardır. Nüfus artışıyla birlikte temel insani

gereksinim olan barınma ve konut sorununun giderilmesi için konut yapımı hız kazanmış, bu süreçle birlikte düzensiz ve plansız kentleşme; alt yapı sorunları gibi sorunlar ortaya çıkmıştır.

Katılımcılar en önemli çevre sorunlarını %28'i tarım topraklarında yapılaşma, %27'si çarpık yapılaşma olarak ifade etmişlerdir. En temel sorunlarla ilgili sorulan soruda (bkz.Tablo 50) ise çevre sorunları tüm genel sorunlar içinde %8'lik bir pay almaktadır. Hava kirliliği ve su kirliliği çevre sorunları arasında belirtilen sorunlardandır.

Sırım'ın (2012) sakin şehirlerdeki üretim anlayışının ekonomik gelişimi desteklediğini ve çevreyle de son derece uyumlu olduğunu vurgularken mevcut araştırmada Seferihisar örneğinde farklı olarak bazı çevre sorunları bulunmaktadır.

Diğer taraftan Keskin'in (2012) gerçekleştirdiği çalışmada sakin şehirlerin yerel ve organik üretimin teşviki çevre ve kalkınmanın dengede olması ilkesi doğrultusunda başarılı olduğu ve kriterlerinin sürdürülebilir kentleşme ilke ve göstergeleriyle uyumlu olduğu ortaya konulmaktadır. Ancak mevcut araştırmada bu araştımadan farklı olarak çevre ve kalkınma konusunda yeni bir dengenin kurulmasına ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Tablo 50: Çevre Sorunları

	Sayı	**%**
Tarım Topraklarında Yapılaşma	73	28,0
Çarpık Yapılaşma	71	27,0
Atıklar	31	12,0
Hava Kirliliği	17	7,0
Sit Alanlarına İnşaat Yapılması	34	13,0
Su kirliliği	34	13,0
Diğer	5	2,0
Toplam	**267**	**100,0**

"Tarım topraklarında yapılaşma" anket sonuçlarında en önemli çevre sorunlarının başında gelen ve katılımcıların %28'i tarafından ifade edilen bir konu olmuştur (bkz.Tablo 50). Önceden tarım alanı veya bahçe olarak kullanılan birçok yere bugün ilçede inşaat yapıldığı görülmektedir. Bu durum yeşil alanların, tarım alanlarının ve bahçelerin azalmasına neden olmuştur. Unvanın yol açtığı sorunlarla ilgili olarak bir katılımcı "yeşil alanların yok edilmesi" konularında görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

> "Çocuklar rahatça oynayamıyor. Yeşil yok. Her yer bina oldu, beton oldu. Bizim çocukluğumuzda bu kadar bina yoktu, rahat ve yeşildi" (Camikebir Mah., Kadın, 42 Yaş).

Yeşil alanların azalmasının yanı sıra çiftçiye verilen desteklerin azlığı ve mandalinanın artık para getirmemesi nedeniyle tarımsal üretimin azalması konuları da ön plana çıkmaktadır. Mevcut ekonomik işleyişte kentler sermayenin önemli bir bileşeni olarak işlev görmekte, bu anlamda en önemli sektörlerden birisini de inşaat sektörü oluşturmaktadır. Sistemin bir sonucu olarak ilçenin kendisinin meta haline gelmesiyle birlikte ilçe göç almıştır. Bu süreçte yerel yönetimin yetki sorununun haricinde yukarıda belirtilen ve birbirini takip eden bir dizi sorun peşi sıra gelmiştir. Tarım alanlarının, mandalina bahçelerinin ortadan kaldırılarak betonlaşmasıyla bugün ilçede devam eden sürece yönelik K3 şu bilgileri paylaşmıştır:

> "Betonlaşma, mandalinanın gelir getirmemesi, düşük fiyatlar, otopark alanı, görüntü kirliliği, inşaat sesi, kamyonlar,…Park, yeşil alan sadece Sığacık'ta marinanın yanında ufak bir alan var. Bunun dışında park alanı yapmaya çalışıyoruz."

İlçenin göç alması ve nüfus artışı sonucu konut ihtiyacı artmıştır. Konunun hassasiyetinin farkında olan yetkili yeşil alanların azlığı konusunda farkındalık sahibidir. Diğer taraftan bölgedeki yoğun inşaat kirleticilere neden olmakta ve bunlar da çeşitli etkileri beraberinde getirmektedir. Trafikte artış, gürültü, toz ve atıklar, tarım alanlarının yapılaşması bunlardan bazılarıdır. Ancak bölgenin imara açılması konusu Seferihisar Belediyesi'nin inisiyatifinde değil; İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin inisiyatifinde olan bir

konudur. Bu sistem içinde sakin şehir uygulamalarını yürüten bir Belediye için ayrı bir yönetmelik olmadığından kentsel çevre ile ilgili sorunların ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Bu konuda yerel yönetimlerin daha iyi yönetilebilmesi için yetkilerinin artması talebi K2 tarafından şöyle ifade edilmektedir:

> "Belki sakin şehirler için öyle ayrı bir imar düzenlemesi olmaz da genel olarak yerel yönetimlere bu konuda biraz daha böyle bir yetki verilebilir. Onlar da bu yetkiyi iyi kullansa, çünkü yerel yönetimlerin hepsi de iyi yönetilmiyor. Yani burada genel bir sorun var; ama tabi ki sakin şehirler de bu sorunun içinde."

İlçedeki en temel sorunlar konusunda katılımcıların %17'si alt yapı, %16'sı park yeri ve %14'ü işsizlik konusundaki sorunları ifade etmiştir (bkz.Tablo 51). Alt yapı sorunları konusunda katılımcılar kaldırım olmaması, yolların bozuk olması, yolların dar olması, taşkınların olması, gibi maddeleri sıralamışlardır. Bu sorunlaırn yanı sıra yazın çöplerin zamanında toplanmaması, belediye hizmetlerinin diğer mahallelere yeterince ulaşmaması, sokak hayvanları sorunu sıklıkla ifade edilen sorunlardan bazılarıdır.

Tablo 51: En Temel Sorunlar

	Sayı	%
İşsizlik	127	13,8
Eğitim kurumlarının sınırlı olması	51	5,5
Sağlık kurumlarının yetersiz olması	102	11,1
Alt yapı problemleri (kanalizasyon, su, yollar, vb.)	158	17,1
Çevre problemleri	74	8,0
Düşük gelir	63	6,8
Yabancı nüfus	47	5,1
Park yeri sorunu	145	15,7
Trafik yoğunluğu	124	13,5
Diğer	31	3,4
Toplam	**922**	**100,0**

İlçede yukarıdaki sorunların yanı sıra trafik sorunu, araçların her yerden geçebiliyor olması ve bisiklet kullanımının yaygınlaştırılmamış olması gibi nedenler sakin şehir kriterlerinden alt yapı politikalarına ve kentsel yaşam kalitesi kriterlerine uygun olmadığı söylenebilir. Park yeri sorunu özellikle merkez mahallelerde belirtilen bir sorun olup hem çarşıda hem de evlerin etrafında park alanı olmadığından şikâyet edilmektedir. Araçların fazla, yolların ise dar olduğu ilçede araştırmaya göre katılımcıların %64'ü araba sahibidir. Bisiklet yolunun henüz tamamlanmadığı ilçede katılımcıların %45'inin bisikleti vardır.

Nüfus artışıyla birlikte ilçede araç sayısı da artmış bu durum ilçede trafiği ve otopark ihtiyacını arttırmıştır. Bu kapsamda park yeri sorunu ve trafik sorunu en çok dile getirilen sorunlardandır. Araçlar kamyon ve diğer inşaat araçlarının arasında trafikte ilerlemeye ve park edecek yer bulmaya çalışırken, yayalar ise özellikle pazarın kurulduğu cumartesi günleri insan trafiğinin içinde Sığacık Kaleiçinde yol almaya çalışır. Bu konuda merkez mahalle muhtarları mutahitlerin otopark için yer ayırmadıklarını belirterek, apartmanların altına ve Camikebir Mahallesinde Merkeze katlı otopark ihtiyacını vurgulamışlardır. Konuyla ilgili belediye çalışmalarını sürdürmekte olup, sakin şehir uzmanı olan K3 şunları ifade etmiştir:

> "Belediye arkası için ilk katların otopark yapılması önerisi var halktan. Bizim de bu yönde çalışmamız var ancak Büyükşehir Belediyesiyle birlikte bir anlaşma sürecimiz var, bunu bekliyoruz. Birtakım resmi süreçlerin takip edilmesi gerekiyor."

Bölgeye sonradan gelen kişilerin bir kısmının son yıllarda Seferihisar'daki inşaat artışları başta olmak üzere, artan nüfus ve çarpık yapılaşma nedeniyle dönmeyi istediği bilinmektedir. İlçenin sakin şehir unvanı alması ve sonraki süreçle ilgili bazı katılımcıların ifadesi şöyledir:

> "Sakin şehir amacından saptı. Rahatlamış trafik ve sessiz bir ortam yok. Ambulans bile kitleniyor burada trafikte (Hıdırlık Mah., Kadın, 30 yaş)."
>
> "Sakin şehir olmaktan çıktı, çok kalabalık oldu. Bu özelliğini kaybedecek gibi. Duyan geliyor, bu bir kısır döngü. Her hafta daha fazla kalabalık geliyor (Sığacık Mah., Kadın, 62 yaş)."

Heitmann ve arkadaşlarının da (2011) belirttiği gibi "sakin şehir", "yavaş turizm" ve "yavaş gıda" etiketlerinin nitelikli turisti bölgeye çekebileceği turzimi geliştirebileceği düşünülmektedir. Özellikle kültürel mirasa sahip bir bölgede yer alan tarihi binalar, yaya yolları, yerel marketler ve gastronomi bu anlamda ilgi çekebilecek unsurlardandır. Heitmann ve arkadaşları (2011) ayrıca turizmin pazarlanmasının henüz sakin şehirler tarafından keşfedilmediğini veya bilinçli olarak turizmin gelişmesinden kaçınıldığını belirtmiştir. Ancak Seferihisar ilçesi için bu durum söz konusu değildir.

Artan nüfusla birlikte ortaya çıkan konut ihtiyacına yönelik olarak ilçede kentsel dönüşüm çalışmaları ilk Camikebir ve Hıdırlık Mahallelerinde başlamış, en son Turabiye Mahallesi'ne sıra gelmiştir. Turabiye Mahallesi gelir düzeyi daha düşük bir bölge olduğu için önce daha yüksek kar edilecek olan bölgelerde faaliyete başlanmıştır. Kentsel dönüşüm sürecinde olup, inşaat yoğun olan mahallelerin muhtarları buranın mevcut durumda "sakin şehir" olarak anılamayacağını ifade etmişlerdir.

Konut yapımı ile süren ve çoğunlukla bir muhitte başlayıp etrafa hızla yayılan bu inşaat çalışmaları sırasında çoğunlukla bir taraftan konut yapımı devam ederken, diğer taraftan kanalizasyon, internet, telefon gibi alt ve üst yapı sistemlerinin yenilendiği kazı çalışmalarına sıkça rastlanılır. Yollarda yürümenin bile güçleştiği bu koşullarda halk giderek artan toz ve inşaat gürültüsü gibi çevresel etkilerle karşı karşıya kalır. Toz ve atıklar astım gibi rahatsızlıkları olanlar başta olmak üzere çocuklar ve diğer insanlar için tehdit oluşturmaktadır. Tartışılan bu ve benzeri çevre sorunlarının yanı sıra bir de ilçede liman projesi, balık çiftlikleri gibi çevre yatırımları gündeme gelmiştir. Bu yatırımlar ve

beraberinde ilçede görülen çevre sorunları "Ekonomik Sürdürülebilirlik: Küresel Sermayeye Başkaldırı" başlığı altında incelenmektedir.

Tüm bu sorunlarla birlikte merkeze mesafesi bulunan mahalleler belediyeden yeterince hizmet alamadıklarını, bu anlamda belediye hizmetlerinin yetersiz kaldığı görüşünü savunmuşlardır. Bu konuda bir katılımcı (M4) görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

> "Biz hizmetlerden geri kaldık. Gelişemiyoruz. Belediye Başkanı Ulamış'tan Gümüldür sınırına kadar yetemiyor. Yani para, güç ve akıl yetmiyor".

Sığacık Mahallesi ile diğer mahalleler arasında sosyal ve ekonomik açıdan farklılık oluştuğunu vurgulayan diğer muhtarların ifadeleri şöyledir:

> "Reklam ve tanıtım daha iyi oldu. Ama esas Sığacık'a ağırlık verildi. Burası üvey evlat gibi kaldı" (M3).
>
> "Sakin şehir amblemi aldık; ama hızlı şehir olduk. Barlar var. Burası çok kalabalık oldu" (M6).

Yukarıdaki tartışmalarda da vurgulandığı gibi ilçede büyük kentlerde görülen birtakım sorunlar ortaya çıkmış bununla birlikte sakin şehir unvanı ile Sığacık ayrı bir önem kazanarak diğer mahallelerle arasında gelişmişlik açısından farklılık oluşmuştur.

4.6.3 Gelir Farklılıklarının ve Yoksullaşmanın Artması

Sakin şehir süreci ile birlikte ilçede mahalleler arası gelir farklılıklarının oluştuğu unvanın ortaya çıkarttığı en önemli sonuçlardan birisi olmuştur. Bu durum halk arasında kavramın benimsenmesi ve toplumsal kabulunun önünde de en önemli engeli oluşturan faktörlerden birisidir. M1 son 4 senedir özellikle haziran ayından itibaren yaz aylarında ilçenin oldukça kalabalıklaştığını ve turistlerin Sığacık Mahallesi dışında mahallelere ekonomik olarak faydasının olmadığını, tesislerin genellikle tam pansiyon olduğunu ve turistlerin Sığacık Mahallesi dışında başka mahallelere gitmediğini belirtmiştir.

Ekonomik olarak ilçe mahalleler arası eğitim ve gelir düzeylerinin dağılımında farklılıkların görüldüğü bir yerdir. Ayrıca Sığacık'ta yaşayan kişilerle diğer mahallelerde yaşayan kişiler arasında önemli derecede gelir dağılımında farklılıklar dikkati çekmektedir. Bu konuda bir katılımcı görüşünü şöyle ifade etmiştir: "Belediye ilgisiz, Sığacık dışında hiçbir yere hizmet vermiyor" (Çolakibrahimbey, Kadın, 65 yaş).

Mahalleler arası ekonomik farklılıklar konusunda Sığacık'ın üstünlüğü denize yakın konumu, marinası, üretici pazarı Kaleiçi bölgesi gibi fiziksel özellikleri ve yerel halkın sakin şehir sürecine katılımın yüksek olmasıyla açıklanabilir. Diğer taraftan Sığacık Mahallesi eğitim düzeyi en yüksek mahallelerden biri olması gelir düzeyinin de burada yüksek olmasını açıklayabilir. Son olarak Sığacık halkının pazarlarda kendi ürünlerini satarak gelir elde edebileceği gibi mahallede bulunan konaklarını turzime açarak da gelir düzeyini arttırma olanakları vardır.

İlçede bir kesim gelirlerini arttırmayı başarırken, işsizlik sorunu yaşayan kişilerin bulunduğu da görülmektedir. İlçedeki en temel sorunların dağılımı incelendiğinde işsizliğin %14 ile üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir (bkz. Tablo 46). "İşsizlik" konusunda bir katılımcının ifadesi şöyledir: "Gençler işsiz kaldı. Dışarıdan gelen çok oldu" (Camikebir Mah., Kadın, 42 Yaş).

Katılımcının ifade ettiği gibi işsizlik bölgede ifade edilen sorunlardandır. Bu konuda yeterli çalışma alanı olmaması nedenlerin başında gelirken, iş gücü açısından Suriyeliler'den faydalanıldığı da nedenler arasında tartışılmaktadır. Son yıllarda en çok Suriyeliler'in inşaat işçisi olarak işveren için oldukça karlı bir şekilde düşük maliyete istihdam edildiği bilinmektedir. Türk işçilere göre daha düşük ücretli çalıştıklarından işveren tarafından sıklıkla tercih edilen Suriyeliler yerel halk tarafından tepki ile karşılanmaktadır.

Diğer taraftan, inşaatların artması beraberinde inşaat işçilerinin ve ailelerinin de bu bölgeye göçünü getirmiştir. Doğu'dan gelen bu kişiler kültürel olarak buradaki mevcut Batı kültüründen farklılık göstermektedir. Bölgede ucuz iş gücü olarak tabir edilen elemanların işe alınmasıyla yöre halkına yeni mecburi komşuların dahil olması sıklıkla karşılaşılan ve kentlilerin yakındığı konulardandır. Bu işçilerin kentlere inşaat süreci boyunca yerleşmeleri ve gündelik yaşam içinde yöre halkı ile aynı sokaklarda yürümeye, aynı marketlerden alışveriş yapmaya başlaması söz konusu olmuştur. Yerel halk böylece sınıfsal ve kültürel olarak kendisinden farklı bir grupla karşılaşmıştır. Diğer taraftan sonradan gelen ve doğuyla sınırlı kalmayıp, çeşitli illerden gelen yeni nüfusu ilçe halkının kabul etmesinin biraz zaman aldığı, yeni yeni son yıllarda birbirlerine iş verir oldukları bilinmektedir.

4.6.4 Yavaş Felsefesinden Uzaklaşma: Soylulaştırma-Yerinden Etme, Metalaşma ve Yabancılaşma

Türkiye'de 1923-1950 ulus devletin topraksallaşması ve kentleşmesi; 1950-1980 emeğin kentleşmesi; 1980 sonrası sermayenin kentleşmesi söz konusudur (Şengül, 2001). Kentlerin iki temel proje etrafında oluşturulduğu, yeniden üretildiği ve dönüştürüldüğü kuramcılar tarafından tartışılmaktadır. "Bu projeler, aktörlerinin kenti bir yaşam mekânı (kullanım değeri) ya da bir kar/rant kaynağı olarak (değişim değeri) görmeleriyle birbirinden ayrılmaktadır" (Şengül, 2001a: 34-38). Sakin şehir unvanı ile birlikte emlak fiyatlarının artması ve turist sayısının artması neticesinde kent bir değişim değeri olarak görülmeye başlamıştır. Evi olanlar evlerini satmakta veya kiraya vermekte ve pahalılaşmaya başlayan ilçeden ayrılmayı düşünmektedir.

Paradoksal olarak sakin şehirlere yönelik en önemli tehlike ve sakin şehirlerin sürdürülebilirliğini olumsuz etkileyebilecek bir risk olarak unvanı alan kentlerin

etkileyici özellikleriyle turistik bir yer haline dönüşmesidir. Bu küçük yerleşimlerin turizmle dolup taşması sonucu ilçedeki hayat hızının değişmesi ve daha hızlı bir hale gelmesi söz konusu olabilmektedir. Bu durumda, mağaza fiyatlarının yükselmesi ve yerel işletmelerin (çay bahçesi, restoran, cafe, vb.) özgünlüğünü kaybederek dönüşmesi gibi etkiler beklenmektedir (Knox, 2005: 8).

Bu durumda yoğun turizm baskısı altında kalan bu yerleşimlerde yaşayan yerel halkın ilçeyi terk ederek evlerini otel vb. işletmelere dönüştürmesi gibi durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bu senaryoya göre sakin şehirlerin giderek daha çok tanınır hale gelmesi ve popülerleşmesi sonucu daha varlıklı kesimin seçeceği ve dışarıdan gelenler için ikinci bir ev açmak isteyecekleri bir hale geleceği öngörülmektedir. Bu durumda ev fiyatlarının yükselmesi, yoksullar ve gençlerin dışarı itilmesi ortaya çıkacak olan diğer etkilerdir (Knox, 2005: 8).

Bu durum Nilsson ve arkadaşlarının (2011) ifade ettiği sakin şehirlerde "soylululaştırma" riskine dikkat çekmektedir. Teorisyenler yerelde fiyatların artması, kalkınma stratejilerinin orta sınıf düzeyinde bir yaşam tarzını teşvik etmesi ve son olarak Heitmann ve arkadaşlarının da (2011) ifade ettiği gibi zengin tabakadan ziyaretçilerin bölgeye gelmesi gibi koşulların ortaya çıkmasıyla soylulaştırma riskinin ortaya çıkacağını ifade etmiştir.

Kentsel dönüşümle birlikte inşaat artışı ve evlerin yenilenmesi fiyatları arttırmaktadır. 2015 yılı itibariyle Seferihisar gayrimenkul yönünden en çok değer arttıran ilçelerden birisi olmuştur. Nilsson ve arkadaşları (2011) da konut ve arazi fiyatlarının sakin şehirlerde %20-%30 aralığında artabildiğini ve yeni konutların inşa ediliyor olmasına rağmen dairelerin yoğun bir hızda satıldığını ifade etmişlerdir (Nilsson ve arkadaşları, 2011). Sığacık Mahallesinde yerel halk özellikle kiralık olmak üzere ev bulmanın neredeyse imkânsız hale geldiğini belirtmiştir.

Fiyatların artışı yalnızca konut satışı ve kiralarındaki artışla sınırlı kalmamış pazar fiyatlarına da yansımıştır. Konuyla ilgili ifadelerden birisi şöyledir:

> "İzmir'in en pahalı ürünlerini burada biz yiyoruz. İzmir Üç Kuyular'da domates 2 TL iken, Camikebir'de 4 TL'den başlıyor" (Tepecik Mah. Erkek, 66 yaş).

Nilsson ve arkadaşlarının (2011) çalışmalarında yerel fiyatlardaki artışın "soylulaştırma" riskini beraberinde getireceğine dikkat çektiği gibi Seferihisar ilçesi örneğinde de böylesi bir risk söz konusudur. Soylulaştırma kentsel dönüşüm gibi nötr bir kavram olmayıp sınıfsal ve mekânsal bir ayrımlaşmayı ifade eden çok yönlü bir süreçtir. Bu gerekçeyle çalışmada kavram DeVerteıiil'un da kullandığı şekilde "soylulaştırma-yerinden etme" olarak kullanılmaktadır (DeVerteıiil, 2011; akt. Erbaş ve Soydemir, 2011: 655). Bu kavram yeni gelenlerin kim olduğu ile ilgili olmanın ötesinde mahallenin eski sakinlerinin yenilenen bölgede yaşamaya devam edip edemediği ile ilgili bir sorundur. Nitekim bu durumda eski sakinlerin kendi mahallelerinde oturması her geçen gün biraz zorlaşmakta ve mekânda yabancılaşma süreci başlamaktadır (Erbaş ve Soydemir, 2011: 655).

Diğer taraftan inşa edilen yeni oteller bölgede ilgiyi arttırmaktadır. Bu durum bilindiği gibi yerel halkın yoksullaşması ve gelir farklılıklarının artması sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Özellikle son 3 yılda yapılaşmanın hızla arttığı, ev fiyatlarının 400 bin TL'ye kadar çıktığı bilinmektedir. Bazı katılımcılar ilçenin geçirdiği sosyo-ekonomik değişim konusunda "daha önceki yıllarda aynı para ile ilçede geçinebiliyorlarken şimdi bu paranın yeterli olmadığı fikrinde olduklarını" belirtmişlerdir. İlçenin pahalılaşması ile ilgili bir katılımcının ifadesi şöyledir:

> "5 senedir burası altın oldu. 100 liralık mal 2002'de şimdi 1 trilyon oldu. Yer fiyatları çok arttı, tanıdıklar azaldı. Burayı kiraya verip gidiyorlar" (Sığacık Mah., Erkek, 65 yaş).

Pahalılaşmanın yanı sıra, Knox'un da (2005) ifade ettiği gibi bir diğer konu ziyaretçilerin profili ile ilgili olup bu konuya Heitmann ve arkadaşları da değinmiştir. Genel olarak yavaş felsefesi ile ilgilenen, kültüre ve çevreye duyarlı ve gastronomi ile ilgilenen, ortanın üzeri gelir grubundan ziyaretçilerin tercih ettiği sakin şehirlerde küçük üreticilerin ve yerel üretimin desteklenmesi sonucunda fiyatların adil ancak yüksek olduğu, ölçek ekonomisinin geçerli olmadığı belirtilmektedir. Bu noktada seçkincilik riskinin ortaya çıkabileceğine dikkat çekilmektedir (Heitmann ve arkadaşları, 2011: 121).

İlçede ortaya çıkan "seçkincilik" ve "soylulaştırma" gibi toplumsal gerçekliklere ilişkin ifade edilen konulardan birisi de yıllardır tarımla büyük ölçüde geçimini sağlayan bir halk olarak Seferihisar'da ilçe merkezinde halkın traktörleri ile girebilecekleri bir alan kalmamış olması ve köylülerin dış görünüşleri ile önceden olduğundan daha fazla ilgilenir hale gelmeleridir.

Özellikle son yıllarda hızlanan kentsel dönüşüm ile birlikte bu yerleşim yerlerinde tipik olarak görülen müstakil, bir veya iki katlı evler yerini en az 4-5 katlı apartmanlara bırakmaktadır. İlçenin sakin şehir unvanı alması ile birlikte devam eden süreçte sosyal etki ve mekânsal dönüşümün bir arada düşünülmesi gerekmektedir. Önceden bahçelerinde veya kapı önlerinde vakit geçirip sosyalleştiğini ifade eden yerel halk yeni oturuma başladıkları çoğu zaman bahçesi hatta otoparkı bulunmayan apartmanlarda artık sosyalleşme alanları olarak daireleri tercih ettiklerini belirtir.

Göçün yoğun olması ilçede yaşayan yerli halkın kendisini yabancı gibi hissetmesine neden olmaktadır. Yerli halktan birbirini eskiden beri tanıyan oldukça az kişi kaldığı en çok yakınılan konuların başında gelmektedir. Toprakların değerlenmesi sonucu birçok yerlinin toprağını veya evini satıp gittiği bilinmektedir. Ayrıca Doğanbey'de örneğin yerlilerin bir kısmının evlerini sattığı ve bulundukları sitenin kapı

görevliliğine soyundukları biliniyor. Çok katlı apartmanlar diğer taraftan yeni bir nüfusun da mahallelere gelmesini ifade eder. Mahallelerdeki yerleşik halk ve yeni nüfusu bir araya getiren yeni mekânlar olarak apartmanlar yeni sosyal gerçekliği inşa etmektedir.

Yerli halk eski tanıdıklarının, komşularının değerlenen arazi ve kentsel dönüşümle birlikte konutlarını satıp ilçeden ayrıldığını belirtmişlerdir. Bu durum ise "geride kalanlar" için yalnızlık hissini beraberinde getirmiştir. Herkesin tanıdık olduğu bir yer olmaktan çıkan mahalle artık daha kozmopolit bir hale gelmiş ve komşuluk ilişkileri değişmiştir. Sorular içinde olmamasına rağmen muhtarlar ve yerel halk komşuluk lişkileri değişmesinin vurgulanması dikkate değerdir. Yeni ilişkileri ifade eden bir katılımcının sözleri şöyledir:

> "Önceden çat kapı giderdik birbirimize. Şimdi aramadan gitmek ayıp oluyor, önceden randevu alıyoruz" (Serbest Görüşme, Turabiye Mah., Kadın, 55 yaş).

Yerli halk yeni gelen bu nüfus ile nasıl ilişki kuracağını bilememekte. Bu nedenle bazı mahallelerde değişen konut yapısı ile birlikte dönüşen apartman düzeninde komşuluk ilişkileri en asgari düzeye inmiştir. Halkın sosyalleşme alanları olan sokakların yerini, inşaat çalışmaları ve yeni evlerin fiziksel koşullarından dolayı yerini evler almıştır. İlçede yaşanan sosyal değişimi bir katılımcı şöyle ifade etmektedir.

> "Balıkçı köyü birden Hollywood köyü oldu. Komşuluk ilişkileri kalmadı, tarım alanlarını kesip biçerek imara açtılar, çok fazla göç alıyor gittikçe Alaçatı'ya Bodrum'a benzemeye başladı, liman yanlış yerde balıkları etkiliyor ve deniz kirleniyor, ekonomik olarak getirisi var ama kendi duruşumuzu, köy evlerimizi arıyoruz, kendi içimizde kaybolduk" (Sığacık Mah., Erkek, 60 yaş).

Katılımcının da ifade ettiği gibi önceden pek bilinmeyen bir yer olan Seferihisar adını özellikle Sığacık ile duyurmuştur. Artan nüfusla ve ortaya çıkan alt yapı ve konut ihtiyaçları neticesinde bölgede inşaat sektörü hakim hale gelmiştir. Ancak yerel

kimliğin ve yerel değerlerin korunması ilkesini savunan sakin şehir yaklaşımı bu noktada katılımcının ifade ettiği gibi başarısızlığa uğramış, yerel halk yabancılaşma sürecinde girmiştir. Hem sosyal olarak ilçedeki mikro ilişkiler bakımından hem de ilçenin değişen çehresi, yeşil alanların ve mandalina bahçelerinin azalması bu bakımdan bozulmaya uğrayan unsurlar olarak değerlendirilmelidir.

Sakin şehirlerin eleştiri alan noktalarından bir diğeri ise bu yerlerin Knox'un da ifade ettiği gibi gözlerden uzak izole bir şekilde geriye dönük yaşayan topluluklar üretebilme kapasitesidir. "Böylece yavaşlığın tutucu fanatizmi hızlı dünyanın materyalizminin yerini almıştır (Knox, 2005:7)". Bununla birlikte sakin şehirler Knox'un da değindiği gibi çeşitliliğin olmadığı ve gençlerin akşamları yapacak hiçbir şeylerinin olmadığı yerlere de dönüşmek istememektedir (Knox, 2005: 7). Diğer bir deyişle yavaşlık akımının (slowness) kuralcılığının tehlikelerinin farkında ve zorlayıcı olmak istememekte; bu nedenle sakin şehir hareketi ile çiftçilerin pazarları, festivalleri ve davetkâr kamusal alanlar oluşturularak canlılığı arttırılmaya çalışılmakadır (Knox, 2005: 7).

Diğer taraftan sanıldığının aksine sakin şehirler, iş dünyasına, yenilikçiliğe ya da teknolojiye de karşı olma niyetinde olmayıp, aksine teknolojinin etkili bir şekilde kullanılmasını destekler. Teknolojiyi hava, gürültü ve ışık kirliliği kontrol sistemleri, modern atık-dönüşüm tesisleri ve kompostlama tesisleri gibi amaçlara yönelik olarak kullanmayı hedefler. Bölgesel olarak ekolojik olarak hassas otantik ve gastronomi odaklı turizmi teşvik etmeyi amaçlamaktadır (Knox, 2005: 7).

Nilsson ve arkadaşlarının (2011) da dikkat çektiği gibi sakin şehir felsefesi ve değerinin ilçede gelişmesi ve ilçenin daha nitelikli bir hale gelmesiyle turist sayısının artması beklenen risk ve sonuçlar arasındadır. Turizm kaynaklı yoğun kullanım da sakin şehrin diğer olumsuz özelliklerinden biri olarak görülür (Nilsson ve arkadaşları, 2011).

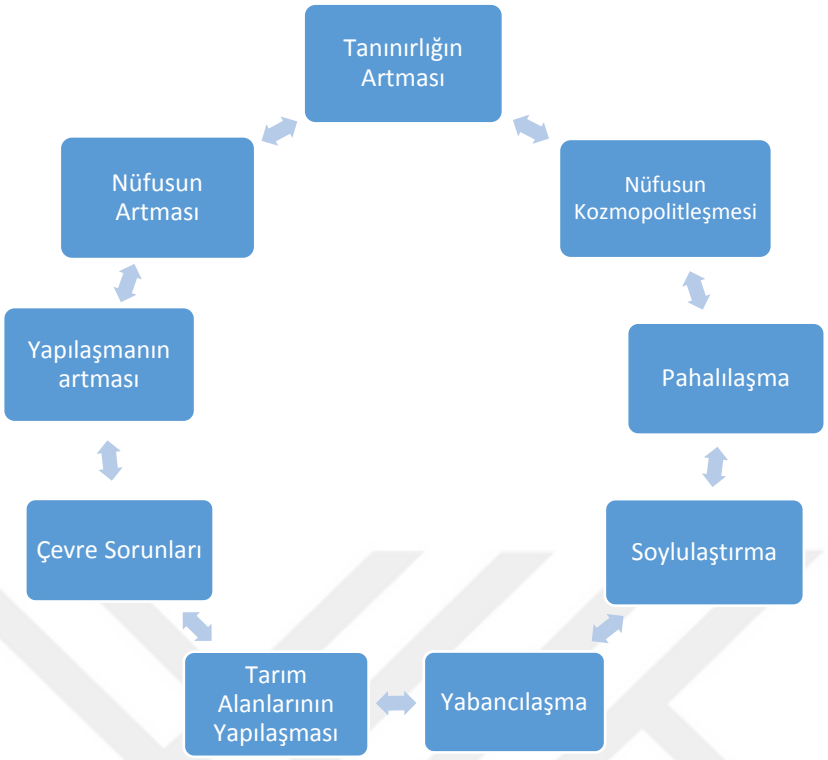
Bu noktada çevre sorunlarını da anmak gereklidir. Araştırmanın sonucuna göre bu araştırmaya paralelel olarak bölgedeki turizmde kitle turizmi ve ticarileşme gibi bazı niteliklerin ortaya çıkabileceği ortaya konulmaktadır. Bunun yanı sıra soylulaşma ve sömürü gibi riskler de vurgulanmaktadır.

4.6.5 Olumsuz Etkiler Ağacı ve Aktörleri

Katılımcılara ayrıca açık uçlu olarak ilçenin sakin şehir olmasından olumsuz etkilenebilecek olan kişilerin kim olduğu ve nasıl olumsuz etkilenebilecekleri sorulmuştur. İlçenin sakin şehir olmasından kimlerin olumsuz etkilenebileceğiyle ilgili olarak 138 katılımcı (Katılımcıların %42'si) yanıt vermiş olup, yanıt verenlerin %56'sı "herkes"in olumsuz etkileneceğini belirtmiştir. Diğer olumsuz etkilenebilecek gruplar "çiftçiler", "gençler", "yaşlılar", "gelir düzeyi düşük kesim", "Sığacık dışındaki herkes" olarak ifade edilmiştir.

Unvanın olumsuz etkilerinin neler olduğu konusunda açık uçlu olarak yöneltilen soruya katılımcıların verdiği yanıtlar Şekil 9'da sunulmaktadır:

Şekil 9: Unvanın Olumsuz Etkileri

Katılımcılar açık uçlu olarak yöneltilen çözüm önerilerinin ne olduğu sorusuna vermiş oldukları yanıtlar sosyal politikalar, çevresel politikalar, ekonomi politikalar, katılımcılık ve toplumsal kabul ve yaşam kalitesi başlıkları altında sınıflandırılmıştır.

Tablo 52: Katılımcıların Sundukları Öneriler

Temalar	Öneriler
Ekonomi/ Kalkınma Politikaları	1.Tarım alanları korunmalı. Tarım devlet tarafından desteklenmeli, teşvik edilmeli. 2.Gençlerin göç vermesi engellenmeli 3.Gençlere iş sahası açılmalı 4.Termal su ve doğal gaz ilçeye getirilmeli 5.Sürekli ve sigartalı iş olmalı 6.Turizm geliştirilmeli
Sosyal/Kültürel Politikalar	1.Meslek kursları olmalı 2.Eğitim kurumları arttırılmalı (okul, dershane, kurs, yurt) 3. Gençlere sosyalleşme alanları açılmalı 4.Kreş açılmalı 5.Kültürel ve sanatsal etkinlikler arttırılmalı
Çevresel Politikalar	1. Yat limanı yapılmamalı 2. Balık çifliği yapılmamlı 3.Geri dönüşüm istasyonları kurulmualı 4. Denetim arttırılmalı 5.Vatandaşlar çevre konusunda bilinçlendirilmeli 6.Geleneksel ulaşım araçları kullanılmalı (at arabası, fayton,..) 7.Alt yapı problemleri çözülmeli (yol, bozuk yaya yolu, su basması, elektrik kesintileri, kaldırım, park yeri alanı vb.) 8.Bisiklet yolu yapılmalı hava kirliliği ve su kirliliği konularında önlem alınmalı
Katılımcılık ve Toplumsal Kabul	1.Gelişim tüm mahallelerde ortak olmalı. Sığacık dışındaki mahallelerde de yatırım yapılmalı. Bu mahallelerdeki sorunlar çözülmeli. 2.Halk ayrımcılıklara karşı bütünleşmeli. 3.Katılımcı demokrasi ve yerinden yönetim ilkesi işletilmeli. 4.Sakin şehir kavramı konusunda bilinç düzeyi arttırılmalı.
Yaşam Kalitesi	1.Nüfus artışı engellenmeli 2.Yapılaşma kısıtlanmalı 3.Trafik ve otopark sorunu çözülmeli 4.Sağlık kurumları geliştirilmeli 5. Ulaşım sorunu giderilmeli (seferler sıklaşmalı, otobüs temini)

4.7 Uygulanabilirliğin Önündeki Olası Güçlükler

4.7.1 Hareketin Niteliği, Yetki ve Kaynak Sorunu

Sakin şehir yaklaşımının sürdürülebilirliği konusunda bazı noktalarda soru işaretleri bulunmaktadır. Bunlardan en önemlilerinden birisi hareketin niteliğine yönelik olup, hareketin önde gelen aktörlerinin yerel yönetim olmasından dolayı "sosyal kent hareketleri" olarak işlev göremeyeceği; bir diğeri ise hareketin "mevcut yerel yönetim dâhilinde sürdürülebilirliği"dir.

Sakin şehir hareketine yöneltilen en önemli eleştirilerden birisi hareketin organizasyon yapısı gereği "sosyal kent hareketleri" olarak işlev göremeyeceği tartışmasıdır (akt. Pink, 2009: 457). Sakin Şehir Birliğine üye olan ilçelerin Belediye ve kent konseyleri ile doğrudan birlikte çalıştığı dikkate alındığında Sakin Şehir Birliğinin yerel hükümet içinde gömülü olduğundan söz edilebilir. Nitekim Castells'in ifade ettiği gibi kent konseylerinin ve Sakin Şehir Birliğinin devletle bir çatışma halinde olmaması durumu söz konusudur (Castells, 2002).

Türkiye'de farklı siyasi görüşe sahip kesimler tarafından kabul gören bir hareket olarak sakin şehir hareketi bir muhalif olma ya da ekonomik sistemi eleştirme gibi bir özelliğe sahip değildir. Sakin Şehir Birliği yapılanmasının devletle ilişkili ve devletin içinden doğan bir mekanizma olması nedeniyle doğuştan bu girişimin bir alternatif geliştirme konusunda başarısızlığı tartışılmaktadır. Diğer bir deyişle alternatif bir yaklaşımın benimsenmesi ancak mevcut düzenin ve sistemin sorgulanması ve açmazlarının ortaya konulması ile mümkündür.

Siyasi parti bakımından sakin şehir belediyeleri çeşitlilik göstermekte, Türkiye'de AKP, MHP, DP ve HDP gibi çeşitli partilerden sakin şehir bulunmaktadır. Sakin şehir konusuna AKP tarafından da önem verildiğiyle ilgili K5 şunları ifade etmiştir:

> "2014 seçimlerinde İzmir'de Binali Yıldırım Büyükşehir Belediye Başkanı adayıyken bir seçim bildirgesi kitapçığı bastırmıştı. Kitapçığın ilk 12 sayfası slow food, cittaslow'a ayrılmıştı. Çok enteresandır. Şuraya da cittaslow yapacağız buraya da slow food yapacağız. Bu kitapçık AKP'nin de bu işe nasıl yaklaştığını gösterir."

Yerel yönetimlerin sakin şehir ilkelerinin uygulamasında belirli bir düzeye kadar etkili olurken; kararların alınması ve uygulama süreçlerinde daha geniş bir mekanizmadan söz edilebilir. Bu ulusal mevzuat hükümlerince belirlenen başta Büyükşehir Belediyesinin onayı ve yetkisi ile uygulamaya geçen bir mekanizmadır. Bununla birlikte Seferihisar ilçesi çevresinin sit alanları ve askeri alanlarla çevrili olması bakımından son yıllarda Ege ve Akdeniz kıyılarındaki çarpık yapılaşmadan büyük oranda etkilenmediği değerlendirilmektedir (Cittaslow Türkiye, 2017). Ancak yapılaşma ve yetki konularındaki sorunlar tam olarak çözülebilmiş değildir. K2 yerel yönetimden mevcut durumda beklentileri ve alternatif bir yaklaşımın uygulanması konusunda mevcut durumdaki eksiklik ve yetersizlikleri şöyle ifade etmiştir:

> "Belediyeler çöp toplayacak, ruhsat verecek... Büyükşehir ev için imar veriyor mesela ya da ticari alan imarı veriyor. Adam geliyor, yapıyor oraya. Ama sizin ilçe belediyesi olarak yapabileceğiniz hiçbir şey yok orada. Ben vermiyorum orası öyle kalsın diyemiyorsunuz. Ya da Büyükşehir diyor ki burası turizm alanı. Adam geliyor, otel yapıyor. Ona Belediye olarak diyemiyorsunuz ki ama kardeşim istemiyorum yapma, ben burada ev pansiyonculuğu yapacağım, park yapacağım. Öyle bir güç yok o yüzden yasaklayamıyorsun, engelleyemiyorsun."

Katılımcının da ifade ettiği gibi bir yerel yönetim olarak belediyelerin rolü çöp toplamak, ruhsat vermek gibi sınırlandırılmış işlerle çevrili olup, turizm alanlarının belirlenmesi, imar izni gibi konularda Büyükşehir Belediyesi karar verici olmaktadır.

Sakin Şehir Birliğinin bu süreçte yalnızca yönlendirici[20], teşvik edici bir etkisinin bulunabileceğini savunan katılımcılar (K2 ve K3) Belediye ve dernek olarak esnaf ile zaman zaman görüştüklerinde bölgenin dokusuna uygun turzim anlayışının benimsenmesi ve bu yönde yapılanmanın olması konusunda görüş ve önerilerini sunduklarını aktarmıştır.

İlçe bir taraftan sakin şehir ilkelerini sağlıklı bir şekilde uygulama konusunda yetki sıkıntısı çekerken artan nüfus ile özellikle yaz aylarında kaynak sıkıntısı çekmektedir. Belediye sınırlı kaynak içinde yaz aylarında belirli bir sınırı olmayan bir nüfusa hizmet[21] vermeye çalışmaktadır. Artan nüfusun yanı sıra bölgeye dışarıdan gelip ticari amaçlı olarak pazarlarda stand açanlar olduğu bilinmektedir. Bu durum yerel halk tarafından tepkiyle karşılanmakta ve eleştirilmektedir. Konuyla ilgili yetkili K3 şunları ifade etmiştir:

> "Önceliğimiz Seferihisar'da yaşayan halk ve onların ürettikleri ürünlerin satılması. Ancak dışarıdan gelenleri almama reddetme durumumuz da olmuyor. Tabi şikâyet geldiği oluyor bu konuyla ilgili. Bilgilendirme çalışması yapıyoruz."

Bu konudaki tartışmalardan bir diğeri ise felsefenin yerel yönetimin değişmesiyle birlikte kalıcı olup olmayacağıdır. Örneğin, K2 tarafından Seferihisar'da Belediye Başkanının ikinci dönemi olup başkan değişince önceliklerin de değişebileceği belirtilmiştir. Bu durum Sakin Şehir Birliğine üyelik sürecinin mevcut Belediye Başkanı ile ilişkilendirilip kişi bağımlı olarak düşünülmesine neden olmaktadır. Ancak ileride Belediye Başkanı değiştiğinde toplumsal kabulün ne düzeyde sağlanabildiği

[20] Sakin Şehir Birliğine üye olmasından dolayı Belediyenin ayrıca bir mevzuat ve yetki donanımına sahip olmadığı, uluslararası yüzlerce üyesi olan, onlarca ülkeden bir ağın parçası olarak Sakin Şehir Belediyelerinin ancak vatandaşlarını teşvik etme gücünün olduğu ifade edilmektedir. Örneğin, Mimarlardan oluşan bir Estetik Kurul ilçenin dokusunda uygun olacak nitelikte olacak binaları tasarlamaktadır (K2 ve K3, Mülakat, 11 Kasım 2016).

anlaşılabilecektir. Bütün bu süreçteki uygulamaların kişi bazlı mı olduğu yoksa ileriye taşınıp sürekliliğinin sağlanacağı görülebilir. Konuyla ilgili K1'in ifadesi şöyledir:

> "Farklı bir Belediye Başkanının gelip de cittaslow'u kaldırması çok da mümkün değil. Çünkü insanlar ekmeğini yiyorlar ve yaşamlarını iyileştiren bir şey olarak görüyorlar. O nedenle her kim olursa olsun, hangi siyasi partiden olursa olsun birilerinin çıkıp da bırakalım şu işi de *fast city (hızlı şehir)* yapalım demesini beklemiyorum bunun karşılığının olacağını da düşünmüyorum."

2009'dan bu yana yıllar geçtikçe yerel halkın Seferihisar örneğinde kavrama daha çok inanmaya başladığı ve unvanı daha da içselleştirdiği görüşü savunulmaktadır. Bugün mevcut sakin şehirlerin yanı sıra Bitlis-Aflat, Van-Gürpınar gibi Türkiye'nin her yerinden aday kent olduğunu belirten Başkan hareketin herhangi bir siyasi parti ayrımı olmaksızın yaygınlaşmasına dikkat çekmiştir. Halen sakin şehir unvanına sahip tek CHP'li belediye olan Seferihisar Belediyesi olarak K1'e göre "hareketin yaygınlaşmasının çok gurur ve cesaret verici bir şey olması bir yana, bu başka bir hayatın da mümkün olduğu anlamına gelmektedir."

Örneğin, İngiltere'de sakin şehirler kent konseyi bünyesinde seçimle gelen belediye meclis üyeleri tarafından desteklenmektedir. Diğer bir deyişle Sakin Şehir Birliği resmi olarak yapılandırılmış kent konseyi organlarıdır. Bu organik bağ nedeniyle Sakin Şehir Birliğinin pek de güçlü olmadığı düşünülür. Sakin Şehir Birliğinin liderlerinin yeni üyelerce görev dışı bırakılabileceği hatta yeni üye tarafından temel ilkelerin göz ardı edilerek üyeliğin sonlanmasının bile söz konusu olabileceği düşünülmektedir (Pink, 2009: 457). Yalnızca İngiltere ile sınırlı kalmayıp Türkiye'de de bu anlamda benzer bir yapılanmanın söz kousu olduğu söylenebilir. Ancak toplumsal kabulun ve halkın katılımının sağlanmasının tüm bu açmazlara ve sürdürülebilirlik tartışmalarına bir çözüm geliştirebileceği düşünülmektedir.

4.7.2 Ekonomik Sürdürülebilirlik: Yerel ve Küresel Sermayeye Başkaldırı

Bir dizi kritere göre seçilen bu yerleşimlerin herhangi bir "sakin şehir mevzuatı" gibi özel bir kurallar bütününe tabi olmadıklarından dolayı bu yerleşimlerin amaçlarını korumaları açısından sürdürülebilirlikleri riskli görülmektedir. Bir taraftan turistik açıdan gelişmiş sakin şehirlerin nüfus kriterinin eşiği zorlanmakta, diğer taraftan yerel ve küresel sermayenin ilgisinin uyanması söz konusu olmaktadır. Bu çerçevede yeni AVM'lerin yapılmayacağı, yüksek katlı apartman dairelerinin inşa edilip yerel dokunun niteliklerinin bozulmayacağının garantisinin verilmesi güç görünmektedir. Bu noktada hareketin ancak yerel ve küresel sermayeye başkaldırısı ölçüsünde başarılı olacağı söylenebilir.

Sakin şehir hareketinin ortaya çıkması konusunda sol görüşün etkili olduğunu belirten K1 şunları ifade etmiştir:

> "Dört komünist Belediye Eski Başkanı kuruyor aslında cittaslowu 1999'da. Dördü de eski komünist bunların, kimse de bilmez. Ama hikâyenin arka planında böyle bir ruh hali, felsefe var."

Ancak kentlerin bu duruşu sergilerken karşılaştıkları riskler olduğu da ortadadır. Küresel sermayenin ilçeye girmesi konusunda risklerin bulunduğu K1 tarafından da ifade edilmiştir. Nitekim kapitalizm bir "yaşam mekânı" olan kenti değişim değeri olan bir "meta" olarak görürken, kendi mantığı çerçevesinde dönüştürür. Böylece kentin kendisi meta olarak üretilir hale gelmiştir (Lefebvre, 1991). Seferihisar örneğinde sakin şehir üyeliğinin sürdürülebilirliği konusunda riskler ve tehditlere yönelik K1'in ifadesi şöyledir:

> "İşte orada çok büyük tehditler var. Yani o silindir tabiî ki Sığacık'ın Seferihisar'ın üzerinden de geçmek istiyor. Biz de direnmeye çalışıyoruz. Koyumuzu körfezimizi korumaya çalışarak. İşte mandalina bahçelerini korumaya çalışarak, küçük üreticiyi AVM'lerin karşısında korumaya çalışarak. Bu böyle uzun soluklu bir hikâye, kolay değil."

Sermayeyi “silindir” metoforuyla betimleyen katılımcı, ezici güce dikkat çekmekte ve bunu büyük risk olarak sınıflandırmaktadır. Harvey’in belirttiği gibi sermayenin ikinci döngülerine yapılan yatırımlar kentsel alana yapılan yatırımlar olarak ifade edilmektedir. Böylece sermaye, sermaye sınıfının, kentsel alana, yani inşa edilmiş çevreye yaptığı yatırımlarla (fabrikalar, bürolar, konutlar) kendisini yeniden üretir (Harvey, 1989: 71). Ancak, küresel sermayenin kentsel yapı üzerinde ortaya çıkarttığı etkiler bağlamında bir günah keçisi olarak ilan edilmesi sermayenin niteliğinin değerlendirme dışı kalması sonucunu doğurmaktadır. Bu nedenle yerli sermaye ve yerel iktidar mekanizmalarının da bu konuda sorumluluğu olduğu teslim edilmelidir.

Sakin Şehir Birliğine üye olunca problemlerin doğal olarak çözülmüş olmadığını ve Belediyelerin zaman zaman sakin şehir felsefesi ile uyuşmayan faaliyetler içinde olabildiklerini ifade eden K2 “Halfeti’ye otel yapılması”, “Seferihisar’da balık çiftlikleri yapılması”, “Şavşat’ta ve Uzundere’de HES yapılmasının” söz konusu olması gibi tartışma konularını sıralamıştır. Bu tür proje ve faaliyetler kanuna ve imara uygunsa belediyelerin izleme ve süreci takip etme yetkileri bulunurken; engelleme-durdurma yetkilerinin bulunmadığını ifade etmiştir.

2000’li yıllardan itibaren balık ölümleri, deniz kirliliği haberleriyle gündeme gelen Seferihisar’da da son yıllarda önemli bir tartışma konusu haline gelen balık çiftlikleri konusunda 24.01.2007 tarihinde bir düzenleme yapılarak bu konuda belirli kriterler getirilmiştir. Mevcut tesislerin belirlenen koşulları sağlayacak şekilde faaliyet göstermeleri, yeni tesislerin de belirtilen koşullara uygun olarak kurulmaları istenmiştir. Bu tesislerle ilgili yerel yönetimler ve halk tarafından başlatılan hukuki süreç devam etmektedir (İzmir İl Çevre Durum Raporu, 2017). Son durumda 25 Mart 2018 tarihi itibarıyla 3 defa olumlu olarak alınan ÇED raporunun aralarında Belediye Başkanının

da olduğu çevrecilerin hukuki mücadelesi sonucu iptal edildiği bilinmektedir. Başkan bu mücadele sürecini şöyle ifade etmiştir (Çevre Haber, 2018):

> "Belediye olarak, Yarımada halkı, Seferihisarlılar, sivil toplum kuruluşları, yazarlar hep birlikte mücadele ettik ve başardık. Davayı açtığımız ilk gün söylediğimiz gibi, bu denizleri atalarımızdan tertemiz aldık, gelecek nesillere daha temiz bırakacağız" (T.Soyer, Haber, 25.03.2018).

Konuyla ilgili K5 hükumetin politikalarının hem hukumetin kendisiyle hem de çevre ve doğa koruma ile çeliştiğini ifade etmiştir. Başbakan Binali Yıldırım'ın 2014 seçimlerinde İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı adayıyken paylaştığı seçim bildirgesi sakin şehir hareketini geliştirmeye yönelik adımlardan oluşurken, bugün yaşanan çevre sorunları gerçeği ortadadır. Bu noktada K5 mavi bayraklı sahilleri olan Seferihisar ilçesi yakınlarındaki balık çiftliklerini ise Ürkmez sahilindeki liman projesi konularını örnek olarak vermiştir. Söylemler ve uygulamalar arasında bir ikilem olduğunu, hükümetin zaman zaman kendisiyle çeliştiğini belirten K5 balık çiftliklerine yönelik mücadelesini şu sözlerle paylaşmıştır:

> "Sığacık körfezinde balık çiftliklerine biz çok karşı koyduk. Çevre Bakanlığı tutuyor, izin veriyor mesela. Çiftliklerin denize zarar vermediğini söylüyor. Ama dünyanın hiçbir yerinde bu kadar iç denizde bir balık çiftliği yapıldığını duymuyoruz. Bir yandan mavi bayraklı plajlarımız diğer yakada ise, Urla yarımadasıyla biz bu körfezi paylaşıyoruz biz bu körfezi, balık çiftliklerine izin veriyoruz. Biz bunun 40 sene sonrası olabilecek olan etkileri anlatmaya çalışıyoruz."

13 mavi bayraklı plajı olan ilçedeki plajların bir kısmı da Ürkmez'de bulunuyor. Ürkmez plajları ise bir yat limanı projesi tedidiyle karşı karşıya kalmıştır. Ancak

projenin hâlihazırda durdurulmuş durumda olduğu bilinmektedir[22]. Genellikle orta yaş ve üstü, orta ekonomik düzeydeki kişilerin deniz tatili yapmak ve dinlenmek için tercih ettikleri bir bölge olan Ürkmez gibi doğa harikası sahillerin kıymetinin bilinmediğini belirten görüşmecinin (K6) ifadesi şöyledir:

> "Avrupa'ya ya da Dünya'ya baktığımızda şöyle 1 metre, 2 metre bir sahil kumsalı bulmak için dışarıdan kum getirip koyuyor, dolduruyorlar."

Dernek olarak Ürkmez sahilinde planlanan yat limanına karşı çıktıklarını belirten Katılımcı (K6) yatların denizi kirlettiğini bunun en somut örneğinin ise Sığacık limanında görülebileceğini belirtmiştir. Bu anlamda katılımcı limanın olumsuz etkilerine yönelik görüşlerini paylaşmıştır. Ürkmez gibi mavi bayraklı plajlara sahip bir sahilin bu proje ile bozulacağı, denizin kirleneceği görüşümü savunan K6 proje için yerleşimin olmadığı daha uzak koyların tercih edilmesi gerektiğini düşünmekte, projeye bu anlamda tam olarak karşı olmadığını ortaya koymaktadır. Projenin zararlarının, faydalarından daha fazla olduğunu savunan katılımcı proje ile istihdam edilecek kişi sayısının 30 kişi civarında bir sayı ile sınırlı olduğunu ayrıca limanı kullanan yat sahiplerinin de turizme ekonomik anlamda bir katkı sağlamayacağını ifade etmiştir.

Ürkmez Mahallesi halk plajına planan yat limanı projesi için son durumda ÇED kararı alınmış olup, kararın iptali için belediye ve yerel halk mahkemeye başvurmuştur. Bilirkişi tarafından yapılan incelemelerde ÇED raporunun yetersiz olduğu, bölgenin kültürel ve ekolojik özgünlüğü gibi konular ele alınmıştır. Balık çiftlikleri konusunda kazanılan zafer ve liman konusundaki bilirkişi raporu ilçedeki bu tür yatırımların önlenebileceğini düşündürmektedir. Bu noktada tanınırlığının artması sonucu ilçenin

[22] Ürkmez sahilinde yapılması planlanan projede 5 sıra evin kamulaştırılması planlanmaktadır. 1.200 metre civarında bir uzunlukta bir alanı kaplayacak olan proje ÇED (çevresel etki değerlendirmesi) aşamasından geçmiş olsa da; bazı eksikleri olduğundan son durumda durdurulmuştur.

yatırımcıların ilgisini çekmesiyle ilçede projelerin söz konusu olmasının yanı sıra nüfusun artması sonucunda ilçede kirliliğin de arttığı söylenebilir. Özellikle yazın sahiller ve kaldırım kenarlarının çöplüğe dönüştüğü muhtarlar tarafından da sıklıkla ifade edilmiştir.

Sonuç olarak bir ilçenin sakin şehir unvanı alması o ilçede çevre sorunlarının olmadığı anlamına gelmemektedir. Unvanla birlikte ilçenin daha çok ilgi çekmesi ve doğal kaynakların metalaşmasına hizmet eden mevcut ekonomik gelişme modeli çerçevesince çevre sorunları buralarda da gündeme gelmektedir. Yukarıda tartışılan çevre sorunları konusunda katılımcıların %36'sı bu sorunların ortaya çıkmasında temel sorumlu olarak belediyeyi, %26'sı hükumeti, %18'i yurttaşları görmektedir (bkz.Tablo 53).

Tablo 53: Sorumlular

	Sayı	%
Belediye	243	36,2
Hükümet	175	26,0
Yurttaşlar	125	18,6
İşletme fabrikalar	100	14,9
Diğer	29	4,3
Toplam	672	100,0

Bu noktada sakin şehirin kendisini yeniden üreten kentsel yatırımlardan nasıl koruyabileceği tartışılan konuların başında gelmektedir. Diğer taraftan nüfus bakımından da bir risk söz konusu olup, "tesis ya da yatak sayısı" gibi herhangi bir kapasite sınırı bulunmayan sakin şehrin 50 bin olan nüfus sınırının gelecek yıllarda aşılacağı tahmin edilmektedir. Bölgeye talebin artmasıyla konut sayısı da hızla artmakta, konutların ve mahallelerin niteliği değişmektedir. İmarın büyük şehirden alınıyor olması gibi faktörler başta olmak üzere süreçte sakin şehir olmanın getirdiği felsefeyi uygulamak için gerekli güçten yoksun olunduğu söylenebilir.

Bir taraftan ilçenin ilgi odağı haline gelmesi ve turizmi hareketlendirmesi ilçenin sakin şehir olarak kalması açısından risk oluştururken, ilçenin kendine has niteliklerini bir nevi gölgede bırakırken, diğer taraftan ekonomik olarak ilçenin turizme ihtiyaç duyduğu da bir gerçektir. Bu konuda dikkat edilmesi gereken noktaları K2 şöyle ifade etmiştir:

> "Sakin şehir sürdürülebilirliği için turizm şart. Devletin politikası ne olursa olsun, böyle yerlere ihtiyaç var. Hem turizm açısından hem de bizim gelenek, görenek ve zanaatlerimizi yaşatmamız gerekiyor. Gidip ufacık yerin ortasında AVM kurarsanız orada ne esnaf kalır, ne bakkal, ne terzi hiçbir şey kalmaz."

Sakin şehir felsefesine uygun olarak yerel olanın korunup geliştirilmesi için bunun ekonomik bir karşılığı olması gerektiği açıktır. Ancak yerel ekonominin korunması kentin küresel sermayeye teslim olmadan sağlanması önemlidir. Bir kere küresel sermayenin ürünü olan AVM'lerin yapılmasıyla aynılaşma süreci başlamış olacak ve başta kimlik olmak üzere yerleşim karakteristik özellikleri kaybolmaya mahkûm olacaktır.

Üyelik hukuki anlamda herhangi bir koruma sağlamadığı ve sisteme bir alternatif sunma amacında olduğundan sistemin getirdiği tüketim merkezleri gibi sözde ihtiyaçlar karşısında durmak için gerekli gücü ancak halktan alabilirler. Mücadeleyi kolaylaştıran bir sonuç yaratabilecek olan bu güç ancak kavramın açılımının halka daha iyi aktarılması sonucu kamuoyu duyarlılığının arttırılrması sonucu elde edilebilir. Toplumsal kabul boyutunun önemini K1 şöyle ifade etmiştir: "Tek silahımız tek gücümüz halkımız. Onların inanması, sahip çıkması gerekiyor."

Buna karşılık yerel değerlerin ve yerel mesleklerin korunması ekonomik olarak yerel halka katkı sağlayacağı ve kent kimliğinin şekillenmesinde etkili olacağı düşünülmektedir. Böylece kimlik sahibi olan, kendine özgü karekteristik özellikler taşıyan bu yerleşime ilgi turistik açıdan artabilecek ve kent kendi gelişimini devam

ettirebilecektir. Yerel değerlerin korunmasının önemiyle ilgili bir K2'nin ifadesi şöyledir:

> "Kaşıkçılar var, mesela Göynük'te, Taraklı'da, Şavşat'ta ahşap ürünler yapanlar var. Yani adam bunu yapıp 5-10 liraya satıyorsa. Ama karşısındaki adam bunu 1 liraya satıyorsa, kim alır bunu kimse almaz. Dokuma mesela dokuma yerine çim de yapılan bir şeyi koyarsanız biter. Oysaki bunlar kimliğimizle ilgili, gelenek ve göreneklerimizle ilgili şeyler. Çok önemli."

Endüstriyel üretim biçiminde kapitalist ekonomik yapıda ucuza getirilen ve maliyeti en düşük fiyata olacak şekilde üretilen ürünlerle el emeği ürünler değer yönünden kıyaslandığında doğal olarak el yapımı olan ürünlerin ücreti daha yüksek olmaktadır. Mevcut işleyişte belirli bir ekonomik bütçe ile hayatını idame ettiren yerel halk bu tür ürünlere bütçe ayıramazken, bu kendileri için bir öncelik de teşkil etmemektedir. Bu nedenle ücreti daha düşük olan endüstriyel ürüne yönelim olur. Bu durumda "yerel ürünlerin ve geleneksel el işlerinin nasıl korunup destekleneceği sorusu" önem kazanmaktadır. Bu sistem içinde geleneksel el işçiliğinin ve yerel mesleklerin korunması, endüstriyel üretime rağmen güç görünmektedir.

Toplantılar sırasında sakin şehir kavramı ve kapitalizm ilişkisi konusunda da tartışıldığını ifade eden K2 Taraklı Belediyesi'nde yapılan bir toplantı sırasında organik ürünler üreten özel bir çiftliğinin sahibinin sözlerini şöyle ifade etmiştir:

> "Cittaslow kapitalizme karşı bir hareket diyorsunuz. Ama bir yandan üretici üretsin ürününü satsın istiyorsunuz; bir yandan sakin şehir diyorsunuz. Bir yandan insanlar gelsin, kalabalık olsun diyorsunuz."

Yerel kalkınmayı sağlama misyonu doğrultusunda olan sakin şehir felsefesi yerel tohumlarla üretilen sağlıklı ve yerli ürünlerin yerli tüketici ile buluşturulması ilkesini benimser. Bu ilke ile üretim yapan ve kendi ürününü pazarda kendisi satan üretici ürünlerinin ve emeğinin karşılığını almayı istemesi en doğal hakkıdır. Ancak özlemi

çekilen bu sağlıklı ürünleri almak ve ilçeyi tanımak için çeşitli il ve ilçelerden gelen kişiler özellikle hafta sonlarında ilçenin oldukça kalabalık olması sonucunu ortaya çıkartmaktadır.

Yerel ve gelenekseli korurken esnafın para kazanma talebinin bu hareketin sürdürülebilirliğinde önemli olduğuyla ilgili K2, Taraklı Belediye Başkanlığı temsilcisinin ifadesini bir anekdot olarak paylaşmıştır:

> "Burada insanların kalmasını devam etmesini istiyorsanız, Taraklı'nın uğut tatlısını yapmasını, Seferihisar'da mandalina üretilmesini, Gökçeada'da Efi-Badem kurabiyesinin yapılmasını istiyorsanız bu insanların para kazanması lazım. Kimseye sen buradan para kazanma diyemezsin."

İlçe gibi orta ölçekli yerleşim yerlerinde yaşamak yerel halk açısından avantajların yanı sıra birtakım dezavantajları da beraberinde getirir. İstihdam olanakları bunların en başında gelen sorundur. İlçelerde halkın büyük şehre gitmek, sigortalı veya taşeron olarak bir iş yerinde çalışmak düşüncesi vardır. Seferihisar gibi turizmin gelişmekte olduğu bir yer için "nasıl geçim sağlanacak?" sorusunun yanıtı ise "turizm" olmuştur. "Kimseye Efibadem yapan son kişi olduğu için para verilmediğini" ifade eden K2 kişinin sonuçta para kazanabiliyor olursa o işi yaptığını belirtmiştir.

Bununla birlikte konu Seferihisar olduğunda bir sakin şehir olarak her şeyin oldukça ideal bir düzende olduğu inancı vardır. Oysaki sorunlardan arındırılmış olduğu izlenimi veren bu yerleşimde trafik ve park yeri sorunu gibi büyük kentle ilgili sorunlar oluyor. İlçenin yolları büyük şehre bağlı ve sokaklarda kazı yapılabiliyor. Belediyenin yapabileceği doğrultuda ilçe için faydalı olabilecek uygulamaları gerçekleştirmeye çalışığı belirtilmiştir.

Sakin Şehir Birliğinin geleceği ve Türkiye'deki gelişimi konusunda ise Birliğe üyelik konusunda sağlıklı bir büyüme olduğu ve geleceğinin çok daha parlak olacağı görüşü hakimdir. Kadim kültürü, köklü geleneklerinin sakin şehir felsefesini

zenginleştirecek bir şey olduğu düşünülmektedir. Türkiye'deki sakin şehir hareketinin, uluslararası cittaslow hareketine de katkı sağlayacak bir zenginlik olduğu görüşünde olan K1 görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

> "Biz her şeyi Batı'dan kopya ederek alıyoruz ama, Anadolu da beyaz bir sayfa değil ki her şeyi al, monte et ve ona göre yaşa. Böyle bir şey yok yani, biz onunla bunu sentez etmek zorundayız."

Katılımcının sözlerinde de ifade edildiği gibi küresel bir ağa entegre olan sakin şehir felsefesi küreselin içindeki yerelliklerin ortaya çıkarılması ve korunması amacına yöneliktir. Bir diğer katılımcı K2, kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere taşınarak sürdürülmesi açısından sakin şehirlerin önemine şu sözlerle dikkat çekmiştir:

> "Anadolu o kadar zengin bir yer ki her yer her kent inanılmaz güzel. Türkiye'deki tüm sakin şehirleri gezdim. Hepsinin kendine has inanılmaz güzellikleri var. Perşembe'de mesela kadın balıkçılar var, balığa çıkıyorlar. Taraklı'da apayrı inanılmaz konakları olan bir yer var. Hepsinin kendine has inanılmaz güzellikleri var. Turizm açısından birer cennet. Kültürel şeyler de var. Ama tabi bunlar kayboluyor."

Bu ifadeyle ayrıca her şehrin kendine özgü bir yanı olduğuna ve bunun yerel halk açısından turizm gibi bir ekonomik etkinliğin geliştirilmesiyle faydaya dönüştürülebileceğine dikkat çekilmektedir. Böylece küreselleşme sürecinde giderek birbirine benzeyerek aynılaşan kentlere karşı bir duruş sergiler bu unvanı hak eden kentler. Ancak, turizmin gelişmesiyle gelirlerini arttıran belediyelerin Sakin Şehir Birliğine artan iştahla bakmaya başlaması, bu pastadan pay elde etmek isteği ile daha çok ilçenin aday olması anlamına gelmektedir.

Türkiye'de sayıları giderek artan aday şehirler konusunda nasıl bir düzenleme yapıldığı, nitelik ve kalitenin korunmasında nelere dikkat edilmesi gerektiği soruları önem kazanmaktadır. Hâlihazırda her yıl çeşitli sakin şehirlerde veya aday şehirlerde

düzenlenen toplantılarla izleme ve denetim sürecinin takip edildiği bilinmektedir. Bu konuda K1 şunları ifade etmiştir:

> "Biz bunu kontrol edilebilir ve sağlıklı bir büyüme hızında tutmaya gayret ediyoruz. Senede 1 tane kenti birliğe dahil etmeye çalışıyoruz."

Sakin şehire üye ilçe sayısının her ne kadar birlik komitesinin kontrolünde olduğu ifade edilse de sakin şehirlerin sayısının önlenemez yükselişi devam etmektedir. Türkiye'de 2009 yılında başlayan ve 2018 yılı başlangıcı itibarıyla 14' e ulaşan sakin şehir sayısı göz önünde bulundurulduğunda aslında 8 sene içinde 14 şehrin üye olması yılda neredeyse iki şehir anlamına gelmektedir.Tablo 4'te görülebileceği gibi 2011 yılı 4 şehrin, 2017 yılı ise 3 şehrin aday olmasıyla sayıca en yüksek kabulün olduğu yıllar olmuşur.

Üye kent sayısındaki artış bir taraftan denetimin sağlanması ve kalitenin korunması gibi soru işaretlerini akla getirirken, diğer taraftan cazibe merkezleri haline gelen sakin şehirlerde artan nüfusun dengelenmesi işlevini yerine getirebileceği düşünülmektedir. Daha fazla yer üye oldukça, üyelik statüsünün eskisi kadar özel olmayacağı ve buraların daha az ilgi göreceği düşüncesi artan nüfusa karşı geliştirilen bir panzehir olarak düşünülebilir (Knox, 2005: 8). Sakin şehir sayısının artması ve ilginin farklı sakin şehirlere bölünmesi ile sakin şehirlerin unvanı almadan önceki sukunetin hakim olduğu saf hallerine bir miktar dönebilecekleri düşünülmektedir.

4.7.3 Küreselin Parçası Olarak Sakin Şehirler

Çeşitli araştırmalarda da vurgulandığı gibi (Jones ve arkadaşları, 2003; Nosi ve Zanni, 2004; Knox, 2005; Loades, 2005; 40; Parkins ve Craig, 2006; Honore, 2008; Knox ve Mayer, 2009; Pink, 2009; Petrini ve Padovani, 2011; Ritzer, 2011) sakin şehirler bir taraftan yerel halkın yaşam kalitesini arttırma amacına yönelik faaliyet

gösterirken, diğer taraftan da küreselleşmenin olumsuz etkilerine karşı bir duruş sergileyerek yerel değerleri korumaya çalışır.

Yerelde geliştirilen proje ve faaliyetlerin yanı sıra Seferihisar Belediyesi, Kardeş Belediyelerle ve diğer cittaslowlarla birlikte çalışmalarını sürdürmektedir. Dünyanın çeşitli ülkelerinde "kardeş belediye" statüsünde iş birliği içinde olduğu Belediyeler aracılığıyla ilçenin uluslararası alanda tanıtılması amaçlanmaktadır. konuyla ilgili K1 hareketin yalnızca yerelde değil; küresel olarak da etkili olduğunu ifade etmiştir. Örneğin, katılımcı 31 Aralık 2015'te gerçekleşen İklim Zirvesi'ne ilk defa o sene Belediye Başkanlarının da davet edildiğini belirtmiştir. Hükümet başkanları ve devlet başkanlarının bir araya geldiği zirvede çeşitli konu başlıkları çerçevesince konuşulup kararlar alınmakta ve yerelde de uygulanması beklenmektedir. Diğer bir deyişle küresel sorunların çözümünün ancak yerelin katkısı ve yerelin müdahalesiyle mümkün olduğu görülmüştür. Bu bağlamda sakin şehirlerin küresel bir sistemin parçası olmasıyla ilgili K1 şunları ifade etmiştir:

> "İklim değişikliği, yoksulluk, enerji gibi tüm global sorunlarla mücadele ancak yerelde, yerel yönetimlerin tek tek bireylerin ikna olmasıyla ve katılmasıyla bu mümkün. Yani dolayısıyla insanlığın geleceği belki de şehirler dünyası olacak uluslar dünyası değil. Yani şehirlerin yerel yönetimlerin öneminin arttığı bir dünya bizi bekliyor diye düşünüyorum:"

Yerelin ve yerel yönetimlerin öneminin kavranması ve küresel düzeyde anlamlı farklılık yarattığının ortaya konulmasında sivil toplum kuruluşları, birlikler ve kooperatifler gibi çeşitli yerel aktörlerin çalışmalarının katkısı yadsınamaz. "Yerel düzeyde örgütlenmeler" olarak ifade edilebilecek olan kuruluşlar paydaşlar olarak yönetime dahil edilir.

Toplumsal kabulün önemi bir tarafa, hareketin bölgenin sosyo-ekonomik yapısını ve nüfusunu değiştirebilme potansiyeline yönelik endişeler söz konusudur. Güven (2011) sakin şehrin temeli olan yavaş yemeğin (Slow Food) kimi zaman elitist bir

hareket olarak görülmekte olup, küreselleşmeyi beslediği gibi bir eleştiriden söz etmektedir. Oysaki aslında kökeni geleneklerine son derece düşkün olan İtalya'da ortaya çıkan bu akım tamamen yerel değerlerini ve yemek kültürlerini korumak üzerinedir.

Örneğin, kaliteli ve geleneksel yiyeceklerle birlikte iyi şarap servis eden İtalya'daki yerel restoranlar yavaş yemek anlayışını benimseyerek, küçük işletmelerin desteklenmesine önem verirken, çevresel olarak uyumlu tercihen organik üretimi desteklemekte, GDO'lu ürünlere ve bunların yol açtığı tehditlere yönelik farkındalık geliştirme amacına hizmet eder. İtalyanların küçük aile işletmelerinden oluşan yerel *osteriea* ve *trattoria* adlarıyla anılan geleneksel restoranları bugün İtalya'da mücadelesine McDonald"s yerine Eataly[23] ile devam etmektedir. Geleneklerine düşkün olan yerel halk İtalya'da yerel restoranlarına sahip çıkarken, Eataly gibi GDO'lu ürünler konusunda lobicilik faaliyeti yapmakla suçlanan, küresel gıda endüstrisinin bir parçası haline gelen markalara ve şirketleşmeye karşı eleştirel bir duruş sergilemektedir. Diğer bir deyişle yavaş yemek hareketi yerel tarımın, yerel çiftçinin ve yerel tohumun korunması ile ilgili olup, bu kimlik, sağlık, sosyal adalet, adil ve temiz gıda talebiyle ilgilidir.

Sakin şehir kavramının doğuşuna zemin hazırlayan yavaş yemek hareketinin elitist bir hareket olarak görülmemesi gerektiğinin bir diğer kanıtının Slow Food'un dünyanın güneyinde ortaya çıkması olarak ifade edilmektedir (Petrini ve Padovani, 2011). Bu gerçeklik Petrini ve Padovani'ye göre (2011) kalite, güvenlik, kültür, sürdürülebilirlik, etik, güzellik ve tat kavramlarının yoksulların karşılayamayacağı şeyler olmadığının bir ispatıdır.

[23] Eataly: 2002 yılında İtalya'da doğan bir restoran ve süpermarket zinciridir. İtalya mutfağına özgü lezzetler restoran kısmında servis edilirken, market kısmında ise yine İtalya'ya has gıda ürünleri satışa sunulmaktadır. Bugün yalnızca İtalya ile sınırlı kalmayıp dünyanın çeşitli ülkelerinde Eataly restoran ve marketlerine rastlanabilmektedir.

4.7.4 Toplumsal Kabul Konusundaki Güçlükler

Görüşme yapılan Seferihisar Kent Konseyi Temsilcisi (K4) sakin şehir kavramının halka yeterince iyi anlatılamadığı görüşünü savunmakta toplumsal kabulün bu nedenle kısmen bazı yerlerde sağlanamadığını belirtmektedir. Toplumsal kabulün sağlanamadığı yerler özellikle doğrudan ekonomik olarak hareketten fayda sağlayamayan, yerleşim yeri olarak Sığacık ve Merkez Mahalleler dışında kalan ilgili bölümlerde profili tanımlanan mahalle halkını ifade etmektedir.

Sakin şehir olarak ilçenin tanıtımında ve uygulamalarda Sığacık'ın ön plana çıkması ilçenin diğer mahallelerine göre burasının adeta Seferihisar ilçesi dışında bambaşka bir yer gibi algılanmasına neden olmuştur. Sığacık Kaleiçi'nde yapılan sağlıklaştırma çalışmaları ile alanın tarihi kimliğini koruyarak dönüşmesi, turizmin gelişmesi, pazar pazarının, gece pazarlarının bu mahallede düzenlenmesi, marinası ve deniz kenarında bulunan coğrafi konumuyla diğer mahallelerle arasındaki fark açılmıştır. Bu farklılığı K2 şöyle ifade etmiştir:

> "Seferihisar Merkez ile Sığacık arasında bir çekişme var mesela, Tıpkı Karşıyaka-Göztepe gibi. Muhalif değil; ama Sığacık'takiler kendilerini beğeniyorlar, merkezdekileri beğenmiyor. Merkezdekiler Sığacık'takileri beğenmiyor. Hep kavga etmişler kendi aralarında. Tabi turistler hep Sığacık'a gidiyor, orda daha çok şey var merkeze gitmiyor. O nedenle oradaki insanlar daha karşı."

İlçede turistlerin en sık Sığacık'a gitmesi ve burada konaklayıp ekonomik olarak buraya katkı sağlaması, buna karşılık diğer mahallelerin bu durumda herhangi bir avantaj sağlamıyor olması diğer mahalleleri rahatsız eder hale gelmiştir. İlçede gelir farklılıkları artarken, uygulamalardan doğrudan ekonomik bir fayda sağlamayan aktörler sakin şehir hareketine mesafeli yaklaşmaktadır.

Sığacık'ın diğer mahallelerden öne çıkması ve sakin şehir denildiğinde akla Seferihisar'dan önce Sığacık'ın gelmesinin nedeni sorulduğunda K1 ise bunun dünyanın

tüm sakin şehirlerinde böyle olduğunu, bunun o yerin tarihi ve kültürel dokusu ile olduğunu belirterek görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

> "Çünkü Paris de bir tane, koca Fransa ama bir tane Paris var. Niye ikincisi yok? Yok, yani çünkü o binlerce yılın sonu ortaya çıkan bir şey. Sığacık da öyle… İşte Teos Antik Kent'i var Kalesi var. İki tane limanı var, marinası var, balıkçısı var. Akvaryum gibi bir deniz var, koylar var. Yani hiçbir şey yapmasanız da o var yani. Yani ne yapsanız en çok orada gösteriyor kendini."

Böylece ilçenin en cazip yeri olarak tanımlanabilecek olan Sığacık'ı, en çok turist çeken ve yörede ekonomik faaliyetlerin en canlı olduğu yer haline getirir. Mahalleler arası bu farkı doğrulayan veriler yerel halk tarafından uygulanan anket sonuçlarına da yansıtılmış olup, anket ve mülakatlardaki veriler bu anlamda paralellik göstermektedir.

İtalyan şehirlerini bölgesel olarak inceleyen Lancerini de çalışmasının sonucunda bazı bölgelerin gelişimi için oluşturulan yeni bir modele halkı ikna etmenin zor olduğu görülmüştür (Petrini ve Padovani, 2011; akt. Ekincek, 2014: 40). Bu anlamda araştırmanın bulguları Lancerini'nin sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Sakin şehir uygulamalarını korumak ve sürdürmek isteği ile harekete sahip çıkan şüphesiz yalnız kadınlar olmayıp, başta tarım, turizm ve ticaretle uğraşan halk) olmak üzere tüm halktır. Bu desteğin en önemli nedeni işlevsel olarak gelir artışı bakımından fayda sağlaması olmuştur. Böylece 4.4.5. No'lu "Sakin Şehir Üyesi Olarak Seferihisar'daki Uygulamalar ve Faaliyetler" başlığında açıklanan tüm benzeri projelerin toplumsal kabulü ve sürdürülebilirliği toplumsal faydası ölçüsünde sağlanmış olmaktadır. Diğer taraftan hareketin halkın belirli bir kesimi tarafından toplumsal kabulünün yeterince güçlü olmadığı görülmektedir.

Örneğin, Bengiler ve Mersinalanı Mahallesi Muhtarlığı ile yapılan görüşmelerde muhtarlar bu bölgede sakin şehir projesinin onlara pozitif bir etkisi olmadığını savunmaktadır. Bu muhtarlar sakin şehir kavramı yerine "Seferihisar'dan Selçuk'a yol

çalışması, Ürkmez'de liman projesi, termal su projesi gibi projelerin yanı sıra Turizm Bakanlığı ile ortak tedavi merkezi" gibi turizm sezonununu uzatacak farklı projelerden söz etmişlerdir. İlçedeki termal su projesi ile sağlık turizmi gibi bir turizm alanı açmanın yanı sıra tarımda ve seracılıkta da fayda sağlanması düşünülmektedir.

Mersinalanı Mahallesi Muhtarlığı'ndan bir temsilci (M4) yörede özelikle liman projesi başta olmak üzere çeşitli projelere karşı çıkan kişiler olduğunu; ancak bu kişilerin projelere siyasi amaçlarla karşı çıktığını belirtmiştir:

> "Doğa bozulmasın, bir şey yapılmasın diyor bazıları… Ama bunlar tamamen siyasi ve bencillikten. Bizim için duble yol, jeotermalin ilçeye gelmesi ve liman önemli. Sakin şehir önemli değil. Burası zaten Seferihisar'dan ayrı bir ilçe gibi, bağımsız gibi…"

Bu görüş farklılıklarının bir kısmı ise K2 tarafından Belediye Başkanı ile siyasi görüş farklılıkları olarak açıklanmaktadır. Diğer bir deyişle farklı siyasi görüşe sahip kişiler Belediye Başkanının öncülüğünde uygulanan sakin şehir yaklaşımını, kendisinin bir projesi olarak görmekte ve olumsuz yaklaşmaktadır. Siyasi olarak işaret edilen vatandaşlar arası bu görüş ayrılığı katılımcının yukarıdaki ifadesi örneğinde doğanın metalaşması konusundaki bir tartışmayı gündeme getirmektedir (O'Connor, 1994: 24). Bu süreçte insan-doğa ilişkisinin "sömürü, kullanma ve egemenlik" kavramları üzerinden bozulmaya uğrarken (Tuna, 2007: 195), doğanın araçsallaşması (Çoban, 2002: 20) yine bu anlamda tartışılan konulardandır. Bu bakış açısı bir taraftan da çevresel bozulma sürecini hızlandırmaktadır.

Son olarak ve bu konuyla bağlantılı olarak sakin şehirlere yönelik bir diğer eleştiri sakin şehir hareketinin ve felsefesinin toplumda yalnızca belirli sınıflar tarafından benimsenebileceği ile ilgilidir. Semmens ve Freeman sakin şehir uygulamalarını, sonuçları ve gelişimi açısından değerlendirdikleri çalışmada Yeni Zelanda'nın Avrupa toplumları gibi sakin şehir uygulamalarına hazır olmadığı; sakin şehrin "seçkinci bir

düşünce biçimi olarak Avrupa'da daha kolay uygulanmasının doğal olduğunu" öne sürmüşlerdir (Semmens ve Freeman, 2012: 372).

Yeni Zelanda örneğinde yapılan bu çalışmada ayrıca eşitlik düşüncesinin toplumun her tabakası tarafından kabul edilmesi gerektiğinin, bu yaygınlaştığında ancak sakin şehir uygulamalarının anlamlı olacağının aksi halde sosyal adaletsizlikler ve yasal düzenlemeler gibi problemlerin ortaya çıkabileceğinin altı çizilmiştir (Semmens ve Freeman, 2012: 372). Türkiye için Seferihisar örneğinde de benzer durumların geçerli olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Mevcut durumda altyapı sorunlarının Seferihisar'da söz konusu olduğu ve nüfus artışıyla birlikte bu sorunların da artacağı öngörülmektedir. Bu süreçte artan kent ve çevre sorunlarıyla birlikte yerel halk bu sorunların kaynağını ilçenin sakin şehir unvanı alması ile ilişkilendirmektedir. Diğer taraftan yerel halkın sakin şehir konusunda yeterince bilinçli olmaması hareketin seçkinci bir düşünce biçimi olarak algılanması riskini arttırmaktadır.

Unvanın ilçeye katkı yapması konusunda mahalleler arası görüş farklılıkları bulunmaktadır. Bu görüş farklılıklarını temsil eden en dikkat çekici bir örnek olarak Merkez Mahallelerde sakin şehir unvanına ve ilçenin bu konuda kendini geliştirmesine yönelik genel olarak bir destek görülürken, diğer mahallelerde merkezden bağımsız hareket etme isteği, daha farklı konuları ve projeleri gündeme alma isteği ön plana çıkmış, sakin şehir unvanının bu mahalleler için olumlu bir etkisinin olmadığı ifade edilmiştir.

Görüşme yapılan Merkeze yakın Mahallelerin Muhtarlarının geneli ilçenin tanıtımından dolayı duydukları memnuniyeti ifade ederek ilçenin sakin şehir unvanı almasını ve kendisini bu yönde geliştirmesini desteklerken; bazı muhtarlar ilçenin bu

unvan için uygun olmadığını belirtmişlerdir. Bu görüşte olan muhtarlardan Hıdırlık Mahallesi Muhtarlığı'ndan bir temsilcinin ifadesi şöyledir:

> "40 yıllık bakkallık yaptık. Ama artık bakkalın yerini büyük marketler aldı. Bir dönem yol kapatıldı dediler; ama alternatif yol gösterilmedi. Halk da esnaf da mağdur oldu. Haziran'da daha beter, sakinlikten çıktı. Buranın sakin şehir için yapısı uygun değil. Belediye ruhsat veriyor inşaatlar yapılıyor, ama apartmanda otopark yok."

İlçenin bu unvan için uygun olmadığı görüşünü savunan katılımcı ilçede bulunan market zincirlerine dikkat çekerek yerelin bu anlamda korunmadığını ifade etmiştir. Diğer taraftan katılımcı özellikle yaz aylarında artan nüfusu ve bölgede artan inşaatları olumsuz etkiler arasında sıralamıştır. İlçenin sakin şehir unvanı aldıktan sonra geçirdiği dönüşümle ilgili M2 şunları ifade etmiştir:

> "İzmir'deki adam evini satıp (Bornova'dan) burada ev alıyor. Yaşayacağım yer diye geliyor ama bakıyorlar inşaat başlıyor. Her yerde kentsel dönüşüm başladı. Son 5 yıldır inşaat hızlandı. Kaldırım yok. Vatandaşlar yürüyemiyor. Her yer şantiye…
>
> Sağa-sola 13 kez bakıyoruz karşıya geçmek için. 40 yıllık bakkallık yaptık ama artık bakkalın yerini büyük marketler aldı. Bir dönem yol kapatıldı dediler ama alternatif yol gösterilmedi. Halk da esnaf da mağdur oldu."

Yaşamın zor olduğu büyük kentlerden daha küçük yerleşimlerde yaşama arzusuyla ilçeye bir yönelim olsa da ilçede bu özlemlerin karşılanması için biraz daha çabaya ihtiyaç var gibi görünmektedir. Nitekim artan yapılaşma, artan nüfus ve azalan yeşil alanlar gibi sorunlar bu süreçte en çok şikâyet edilen problemlerin başında gelmektedir. Böylece ilçenin sakin şehir unvanı almasının ilçe halkı için ne ölçüde faydalı olacağı konusunda tartışmalar bulunmaktadır

Sonuç olarak sakin şehir unvanı almasıyla birlikte ideal bir yer olarak tanıtılan ilçede paradoksal olarak unvanın tersine büyük kentlere özgü sorunların benzerlerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Böylece sakin şehri cazip hale getiren özellikler neticesinde ilçe bu özelliklerini yitirme durumu ile karşılaşmıştır. İlçe son yıllarda özellikle İzmir, İstanbul ve Ankara olmak üzere üç büyük şehirden yoğun olarak göç almakta olup bu göçün profilinin genel olarak eğitimli ve orta yaş üzeri kesimden

oluştuğu söylenebilir. Artan göçle ve artan yapılaşma ile birlikte ilçenin kimliğinin giderek değiştiği ve yaşam kalitesinin düştüğü katılımcılar tarafından da sıklıkla ifade edilmektedir.

Diğer bir deyişle ilçeye gelen kentliler kent sorunlarını da beraberinde ilçeye taşımışlardır. Artan nüfusla ve ortaya çıkan alt yapı ve konut ihtiyaçları neticesinde bölgede inşaat sektörü hakim hale gelmiştir. Bu noktada yaşam kalitesine vurgu yapan sakin şehir yaklaşımının mevcut durumda ilçede pekçok kişiye göre başarısızlığa uğradığını söylemek mümkündür. Bu noktada sakin şehir değerleriyle ters düşebilecek bazı sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Eşitsizliğin ve gelir farklılıklarının artması, ekonomik olarak yoksul yerel halkın barınamaz hale gelmesi, ilçenin metalaşması, soylulaştırma-yerinden etme, yerel halkın yabancılaşması, uygulamanın sürdürülebilirliği konusundaki güçlükler ve çevre problemleri bu sonuçlardan bazıları olarak sıralanabilir.

BÖLÜM V: SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Orta sınıf kent insanının hayalini kurduğu adeta ütopik bir yer olarak tasvir edilen sakin şehir kavramı ve uygulamaları bu araştırma bağlamında incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yaygınlaşmaya başlayan sakin şehir hareketinin ve uygulamalarının Seferihisar örneğinde çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarda nitel ve nicel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak incelenmesidir.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda uygulamaları gerçekleştiren Belediye temsilcileri; uygulamalarda paydaş olan sivil toplum kuruluşları, muhtarlar, kooperatif ve kent konseyi temsilcileri ile derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Mülakatların yanı sıra uygulamalar konusunda paydaşların en büyük kısmını oluşturan yerel halk ile yüz yüze anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Böylece uygulamalar iki tarafın bakış açıları alınarak bir bütünlük içinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda araştırma kapsamında Seferihisar örneğinde bir sakin şehirde yaşayan yerel halkın özellikleri ve halkın bu yeni hareket konusundaki düşünceleri analiz edilerek hareketin günümüz üretim-tüketim ilişkileri içinde sürdürülebilirliğinin ne ölçüde olanaklı olduğu araştırılmıştır.

Alandaki çalışmaların 1999 yılı itibariyle başlamasına karşın sakin şehir konusunda yapılan çalışma sayısının hiç de azımsanmayacak düzeyde olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmaların çoğu "yerel kalkınma", "turizm" ve "kentsel politikalar" konuları ekseninde temellendirilmiştir. Bu araştırmalarda sakin şehir kavramının kapitalist sistem içinde sürdürülebilirliğini ele alan ve karma yöntemin kullanıldığı bir çalışmaya ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında kullanılan nitel ve nicel teknikler sonucu elde edilen veriler veri analizi aşamalarından geçirilerek bulgular bölümünde sunulmuştur. Karma bir

yöntem ve yaklaşımla iki aşamalı olarak yürütülen bu çalışmada sakin şehir kavramı ve yaklaşımı farklı bakış açılarından çeşitli boyutlarıyla eleştirel sosyal bilim paradigması içinde Marksist bakış açısından ele alınmaya çalışılmıştır. Böylece uygulamaların uygulayıcılar ve paydaşlar açısından süreci yürütenler ve süreçten etkilenenler bakımından değerlendirilmesi mümkün olurken, mevcut fenomenlerin altında yatan sosyal gerçeklikler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Sakin şehir hareketi kapitalizmin içinde bulunduğu kriz ve çelişkilerin sonucu olarak mevcut ekonomik sistem içinde bir alternatif olarak ortaya konulan yaklaşımlardan birisidir. Ekonomik olarak güçlü ve dünya pazarında belirleyici olan Batı'nın siyasal, teknolojik ve kültürel alanlarındaki etkinliği sonucu kentler tüketim mekânları haline gelmiştir. Ulaşım, iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sonucu küreselleşmenin de artan etkisiyle birlikte kültürel olarak tüketim toplumu ortaya çıkmıştır. Bu süreç kentlerin küresel mekânlar olarak giderek birbirine benzemesi ve çevre sorunsalını beraberinde getirmiştir.

Kapitalizmin sürekli olarak büyüme güdüsüyle hareket eden kar odaklı yaklaşımının doğanın sınırları dâhilinde sürdürülebilir olmadığının anlaşılması sonucu tarihsel süreç içinde "yeni sosyal hareketler"le ortaya konulan talepler ve "sürdürülebilir kalkınma" yaklaşımı gibi tartışmalar neticesinde çevre ve ekonomik kalkınma arasında nasıl bir dengenin kurulacağı konusu gündeme getirmiştir. Ekonomik sistemin tüm dünyada küreselleşmesi ile çevre sorunlarının küreselleşmesi arasında önemli bir bağ bulunmaktadır. Bugün gelinen çevre krizi aşamasının ise aslında kapitalizmin krizi olduğunu söylemek gereklidir. Bu kriz üretim-tüketim aşamalarında, toplumsal ilişkilerde kısaca yaşamın her alanında, evrenin tümünde etkilerini göstermektedir.

Tüm dünyayı hızla etkisi altına almaya başlayan küresel kapitalizm dalgasının şehirleri etkilemesi neoliberal politikaların gelişiminin hızlandığı 1970'li yıllara

dayanır. Yaşanan ekonomik yapıdaki dönüşümler ve kentsel mekânların giderek birbirine benzemeye başlamasıyla zaman ve mekân kavramlarının anlamı değişmiştir. Mekânlar, "coğrafi sınırların yok olduğu, dolayısıyla aidiyet duygusu yerine, bir yere ait olmama/her yere ait olma duygusu veren, bağlamından kopuk küresel ortamlar" haline gelmiştir (Akbalık 2004: 26). Yerel olanın dokusundan kopuk bu özellikler özgünlüklerin giderek yitirildiği bir ortamı beraberinde getirmiştir (Tosun, 2013: 223).

Küreselleşmenin olumsuz yönlerini ortadan kaldırmak ve küreselleşmenin olumlu yönlerini arttırmak amacıyla alternatif bir kalkınma modeli olarak sakin şehir yaklaşımı geliştirilmiştir. Seferihisar örneğinde ele alındığı gibi yereli korumaya yönelik politikalar geliştirilerek ilçede tarihi ve kültürel önemi olan yerlerin Sığacık Kaleiçi örneğinde olduğu gibi korunarak işlevsel hale getirilmesi sağlanmıştır. Böylece küreselleşme sürecinde önemsizleşen "mekân" duygusunun yeniden hissedilmesi, yerel kimliğin korunması için en hayati unsurlardan küçük yerel dükkânlar, postaneler veya bankaların varlığı bu açıdan önem taşır. Bütün bunlar "üçüncül yerler" olarak adlandırılır ve topluluk için önemli bir "sosyal tutkal" görevi görür (Knox ve Mayer, 2006: 330).

Örneğin, Sığacık Kaleiçi'nde kurulan üretici pazarları ile bir yandan yerelin özgünlükleri ve kültürel değeri korunurken diğer taraftan da burada satış yapan üreticiler birbirleri ile sosyal olarak kenetlenmişlerdir. Diğer taraftan pazarın ortaya çıkardığı bazı önemli toplumsal değişimler söz konusu olmuştur. Örneğin; bu pazarlarda kendi hazırladıkları veya yetiştirdikleri ürünleri satmaya başlaması sonucu özellikle kadınlar çok para kazanmaya başlamışlardır. Kadınların önceden hiç para kazanamıyorken, sonradan bu kadar çok para kazanması sonucu kadınlar güçlenmiş, çocuklarının harçlıklarını kendileri vermeye ve bazı durumlarda ise eşlerinden daha

fazla para kazanmaya başlamışlardır. Ekonomik olarak daha güçlü bir konuma gelen kadınlar hane içinde ve sosyal alanda da daha çok söz sahibi olmuşlardır.

Yerel ve geleneksel değerleri koruyan alternatif bir kalkınma modeli olarak ortaya konulan, bazı yerlerde küreselleşmeye karşı olarak konumlandırılsa da sakin şehir yaklaşımı aslında küresel olarak bir ağın parçası olup aynılaşma yerine kimliğin korunması ve yerel kaynakların değerlendirilmesine vurgu yapar. Hareketin ilk ortaya çıktığı İtalya'da özellikle Roma'da geleneklerine, yaşam tarzı ve yerel değerlerine düşkün İtalyanlar Mc Donalds ile başlayan küresel endüstriyel gıda sektörü karşısındaki mücadelelerini bugün halen İtalya'da diğer restoran zincirleriyle devam ettirmektedir.

Taleplerini yemek hareketi ile başlatan ve yavaş yemek akımını kentlerde de sürdürebilme amacıyla genişleten sakin şehir hareketi her kentin kendine özgü bir kalkınma anlayışının benimsemesini destekler. Şüphesiz ki her kentin birbirinden farklı kaynakları değerleri ve olanakları vardır. Seferihisar da sahip olduğu doğal güzellikler ile ekonomik olarak turizm ve tarım faaliyetleriyle bu bakımdan ön plana çıkmıştır. İlçe deniz kenarında bulunması ve İzmir gibi Türkiye'nin üçüncü büyük şehrinin bir hinterlandı konumunda olması, ulaşım açısından da elverişli olması ve turistik nitelikteki Çeşme, Urla, Alaçatı gibi yerlere yakın konumuyla ziyaretçiler tarafından yoğun ilgi görmektedir. Turizm bakımından önemli bir atılım sağlayan ilçede en çok "turizm sektörü çalışanları", "esnaf" ve "kadınlar" ilçenin bu atılımı konusunda fayda sağlayan kesimlerden olmuştur.

Ekonomik olarak turizmin yanı sıra tarımsal üretim ilçede en önemli ekonomik etkinlikler arasında yer almaktadır. Küçük Menderes havzasında yer alan ilçede verimli topraklar üzerinde "mandalina", "zeytin" ve "enginar" en yaygın olarak yetiştirilen ürünler arasındadır. Belediye yerel kaynakları en iyi şekilde değerlendirmek ve tarımı desteklemek adına sakin şehir felsefesinin de gerektirdiği "yerel üreticiyi destekleme"

ilkesi kapsamında SS. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Pekmez Üretimi Tesisi, üretici birlikleri, Seferihisar Belediyesi Mandalina Kurutma Tesisi ve zeytinyağı fabrikası gibi inisiyatiflere destek vermiştir. Diğer taraftan kadınların da iş hayatına dahil olması için ücretsiz bakım hizmetinin sunulduğu bir çocuk odası da faaliyete geçirilmiştir. Kadınların iş hayatına dahil olmaları ilçede daha çok toplumsal cinsiyet temelli bir iş bölümüne dayalı yöreye özgü lezzetlerin hazırlanması, üretici pazarlarında satışı yapılan el işi ürünlerin satışı ve tarımsal üretim gibi alanlarda olmuştur. İlçede son yıllarda salyangoz üretimi, lavanta ve üzüm üretimi alanlarında atılım yapılmıştır.

Belediye bir taraftan yerel üreticiyi birlikler ve kooperatifler altında desteklerken, diğer taraftan kent konseyi ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yerel halkla yakın çalışma ve toplantılar düzenleme gayreti içindedir. İlçenin çeşitli yerlerinde konumlandırılmış olan kent bilgi ekranları ile ilçedeki güncel duyurular ve bilgiler hakla paylaşılırken, halkın Belediye ile iletişim kurması da sağlanmaktadır. Bu noktada geleneksel olarak hüküm sürmüş kamu yönetimi anlayışında değişimlere yol açan bir etkiden söz edilebilir.

Küreselleşme ile birlikte zamanın ve mekânın daralması ve teknoloji ile birlikte bilgi akışının kısa sürelerde sağlanmasının rasyonel ve katı bir örgütlenme tarzı sunan "geleneksel kamu yönetimi" anlayışı yerini, "yönetişim" kavramının öne çıktığı bir yönetim sistemine bırakmıştır. Bu yeni yaklaşım kapsamında yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer yerel aktörler, uluslararası topluluk ve merkezi yönetimler tarafından "ortaklar" olarak görülmeye başlamıştır.

Sosyal gereksinimleri karşılama ihtiyacı doğrultusunda sosyal bir belediyecilik anlayışıyla hareket eden Seferihisar Belediyesi kadınlara yönelik çeşitli alanlarda eğitimlerin yanı sıra, yardıma muhtaç kişiler için Seferikart hizmetini uygulamaktadır.

Bunların yanı sıra annelerin çocuklarını işe giderken ücretsiz olarak bırakabilecekleri kreş hizmeti de sunulmaktadır.

Sakin şehir uygulamaları konusunda en önemli paydaşlar olup sürecin uygulayıcısı konumundaki Belediye ve diğer kuruluşlarla; süreçten doğrudan olumlu veya olumsuz etkilenen yerel halk ile gerçekleştirilen mülakat ve anket sonuçlarının paralellik gösterdiği söylenebilir. Özellikle ilçede sakin şehir süreci ile birlikte turizmin gelişmesi ve yerel kalkınmanın sağlanması konusunda genel olarak iki taraf da olumlu görüşte olsalar da bu sürecin beraberinde getirdiği tarım alanlarında yapılaşma konusunda her iki tarafın da tepkileri vardır. İlçede gerçekleştirilen projeler, kentsel mekâna dair sağlıklaştırma faaliyetleri ve üreticinin desteklenmesi gibi çalışmalar yerel halkın gelirini ve yaşam kalitesini arttıran yerel halkın da desteklediği faaliyetlerdendir. İlçede belediyenin hizmetleri ve yerel kalkınma politikalarını yerel halk oldukça olumlu bulmaktadır. Ancak Seferihisar ilçesi örneği üzerine yapılan çalışmalarda da görüldüğü gibi ilçenin unvanı almasıyla sakin olmaktan çıktığı tartışılmaktadır.

Sakin şehir süreci ile birlikte sözü edilen olumlu girişimler bir taraftan da bazı sorunların ortaya çıkmasına davetiye hazırlamıştır. Kapitalist ekonomik sistemin çarkına eklemlenen sakin şehir Seferihisar örneğinde turizm endüstrisinin "önlenemez büyümesinin" önü alınamamıştır. Ziyaretçilerin yoğun ilgisi ve ilçenin sakin şehir unvanı ile popülaritesinin artması ise ilçenin özelliklerini yitirme tehlikesi içinde olduğu tartışmasını başlatmaktadır. Alternatif bir yerel kalkınma modeli olarak anılan "sakin şehir girişimi" Seferihisar örneğinde turizm sektörünün gelişmesi ile ilerlemiştir. Bu süreçte çevre ile en barışık endüstrilerden biri olan eko turizm anlayışının benimsenmesi düşünülmüş; böylece kültürel mirasın korunduğu, çevreye ve insana saygılı bir gelişme anlayışının benimsenmesi ilkesi uygulanmaya çalışılmıştır (Yücel, 2002: 1). Ancak ne

hareketin ne de yerel yönetimlerin kitle turizmi önleyecek nitelikte bir yasal yaptırım gücü olmaması nedeniyle ilçe daha büyük yatırımlara karşı koyamayacak durumdadır.

Turizmin ilçenin en önemli ekonomik kaynağı haline gelmesi ve mandalina bahçelerinin önemli bir gelir getirmemesiyle birlikte tarımsal alanların imara açılarak betonlaşmaya başlaması bu konuda en dikkat çekici sonuçlardandır. Bu noktada sakin şehir unvanı sanılanın aksine bir kalkan olmayı başaramamış adeta bir mıknatıs gibi büyük kentle ilişkilendirilen sorunların ilçeye taşınmasına neden olmuştur. Bu sorunların başında "artan nüfus", "çarpık yapılaşma", "inşaatların artması" ve "çevre sorunları" gelmektedir.

Kapitalizmin nefes alanı olarak Türkiye'de AKP iktidarı ile birlikte özellikle son 20 yıldır hız kazanan kentsel dönüşüm projeleri ilçede de son yıllarda etkili olmuştur. İlçenin bazı mahallelerinde kentsel dönüşüm süreci devam etmekte, mandalina bahçelerinin yerlerini yeni konut veya oteller almaktadır. Bu süreçte inşaat kaynaklı molozlar, toz, gürültü, araç trafiği, işçilerin ilçeye yerleşmesi gibi etkiler söz konusu olmaktadır. Kentsel dönüşümle birlikte mahallelerin değişen çehresi mahalle halkı üzerinde sosyal, kültürel ve ekonomik olarak değişimi beraberinde getirirken, komşuluk ilişkilerinin dinamiğinin değişmesi öne çıkan diğer sonuçlardandır. Artan nüfusla birlikte ilçede büyük şehirlerde yaşanılan trafik ve park yeri ise baş gösteren diğer sorunlar arasındadır.

Sakin şehir unvanı ile birlikte ilçeye sonradan eklenen nüfus ilçede "yabancılaşma", "pahalılaşma", "soylulaştırma-yerinden etme", "sosyal tabakalaşma" gibi etkilerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu süreçte ilçeye sonradan yerleşen ve çoğunlukla kendisinden daha yüksek gelire sahip kişilerle karşı karşıya kalan yerel halk sonradan gelen nüfus içinde kendini yalnız hissetmeye başlamış, bir yabancılaşma süreci içine girmiştir.

Neoliberal kapitalizmin doğal kaynakları, sağlık ve eğitim hizmetlerini, mekânı ve hemen her şeyi metalaştırdığı gibi sakin şehir gibi olumlu bir anlam içeren bir kavramı da metalaştırdığı görülmektedir. Hızlı dünya kapitalizmin genişleyerek küresel bir düzleme yerleşmesinin bir sonucuyken, hızın bir yaşam felsefesi haline geldiği çağdaş batı toplumlarında sakin şehir unvanı adeta bir "pazarlama stratejisi" haline gelmiştir. Kapitalizm kendisi için diğer bir deyişle hızlı yaşam için panzehir olarak sunulan "sakin şehir" kavramının derinliklerine işlemiştir. Böylece alternatif olarak sunulan bu yaklaşımın içeriği boşalmaya başlamıştır. Sakin şehir Seferihisar örneğinde tıpkı kentler gibi hayatın hızlandığı bir yer haline gelmiştir. Zamanın paraya karşılık geldiği kapitalist ekonomik sistemde sakin şehirlerde de geçirilen zaman paraya dönüşür.

Al-Hindi'nin ifade ettiği gibi insanlar hızlı dünyaya üreticiler veya tüketiciler olarak entegre olurlar. Uluslararası endüstri, modern telekomünikasyon, materyalist tüketim ve uluslararası haber ve eğlence ise bu hızlı dünyanın diğer uzantılarıdır. Bu hızlı dünyada iletişim ve bilgi teknolojileri, üretim ve tüketim ağları tüm dünya nüfusunu bir arada tutan en önemli unsur haline gelmiştir (Al-Hindi, 2001). Küresel bir ağ olan Sakin Şehir Birliği'nin (Cittaslow) üyesi olarak Seferihisar ilçesi de dünyanın geri kalanı ile sakin şehir olarak bağlantı içindedir. Başta medya aracılığıyla kitle iletişim araçları ilçe yerel yönetimi tarafından etkin olarak kullanılmaktadır. Böylece sakin şehir unvanına sahip olan ilçe tanınırlığını arttırmış ve adını tüm dünyaya duyurmaya başlamıştır. Ancak sakin şehir olarak adını duyurduğu niteliğini koruması ilçenin ekonomik kalkınması açısından büyük önem taşıyan turizm sektöründe büyük yatırımların karşısında durulabilmesine bağlıdır.

İlçede inşaat faaliyetlerinin, konut ve otel yapımının artması kapitalizmin içinde bulunduğu yeni aşama ile anlamlandırılabilir. Jameson'a göre (2008: 442) kapitalizmin kendisinin sonucu olan 1968 hareketleri sonrası kapitalist üretim ilişkileri ve üretim

güçleri arasındaki çelişki kentsel mekânda farklı bir aşamaya geçmiştir. Bu aşama kapitalizmin giderek artan bir şekilde mekânsal olarak kente yönelerek kendi mantığını empoze ettiği bir aşamadır. Bu aşamada sermaye kent mekânını yalnızca üretimin yapıldığı bir mekân olarak görmeyip, mekânın kendisini metalaştırmakta ve bu süreçte kapitalizm büyümektedir (Şengül, 2001b: 6,18).

Meta haline gelen kent mekânının artık sadece coğrafi bir alanı ifade etmeyip, kapitalizmin yeni üretim biçimine dönüşmesi Lefebvre tarafından "kentsel devrim" olarak adlandırılmaktadır. Lefebvre'nin şu değerlendirmesi Marksistlerin kent mekânına bakışı açısından önemli bir kırılmayı ifade eder: "Günümüzde üretimin analizi göstermiştir ki, şeylerin (metaların) mekânda üretiminden mekânın kendisinin (meta olarak) üretimine geçmiş bulunuyoruz (1979: 285, akt. Şengül, 2001b:15)".

Kapitalizmin 20. yüzyılı görebilmesinde kent mekânını keşfedişi ve metalaştırarak kullanışının önemli rolü olduğu görüşü başta Lefebvre olmak üzere pek çok kuramcı tarafından da savunulmaktadır. Sermayenin kentleştiği aşamaya geçilmesiyle birlikte mekân ve dolayısıyla kentler ayrı bir önem kazanmıştır. Malların mekânda üretildiği bir aşamadan, mekânın kendisinin üretildiği bir aşamaya geçilen bu yeni dönemde imalat sanayinin ağırlığı azalırken, inşaat ve alt yapı faaliyetleri önem kazanmıştır (Bahçeci, 2013: 34). Seferihisar örneğinde de görüldüğü gibi her geçen gün yenilerinin eklendiği dev apartmanların inşa edilmesi yeşil alanların yok edilmesi veya daraltılmasıyla sonuçlanmıştır. Bu süreçte inşaat sektörü gelişirken, arazi fiyatları ve konut fiyatlarında yükselme "rant" adı altında bir tartışmayı başlatmıştır.

Marksist teorisyenlerden David Harvey'e göre "sermaye artı değer arayışı peşinde hiç durmadan ürettiği artı ürünü soğurmaktadır ve bu süreçte kent kilit önemdedir" (Harvey, 2012: 47). Harvey'e göre kapitalizmin doğası gereği kapitalistler arasındaki rekabet aşırı birikime neden olmaktadır. Biriken bu sermaye fazlası ise alış-veriş

merkezleri, konut alanları, bürolar gibi üretim ve tüketim ekseninde örgütlenen fiziksel çevrenin inşa edilmesiyle yeniden birikim sürecine dâhil edilmektedir (Harvey, 2012: 47); (Pınarcıoğlu ve arkadaşları, 2013: 94). Bu düzen içinde kentte elde edilen gelir siyasal gücün gerçeklerine göre dağıtılmaktadır. Kent içindeki gelir dağılımının siyasal sürecin tahmin edilebilir bir sonucu olduğunu vurgulayan Harvey, zenginin daha zengin, yoksulun ise daha yoksul hale geldiğini belirtir (Harvey, 2003b: 72).

Başlatılan kentsel dönüşüm projeleri ile birlikte yukarıdaki tartışmalar paralelinde Seferihisar örneğinde ilçenin çehresi değişmiş, yeni konutların yanı sıra yeni oteller de inşa edilmiştir. Hatta sakin şehir misyonuna aykırı olarak ilçe merkezinde bir AVM inşa edilmiştir. Bu süreci elbette pahalılaşma izlemiştir. İlçede yaşanan pahalılaşma pazardaki fiyatlara da yansımış olup yerel halkın en çok yakındığı konular arasında gelmektedir. Pahalılaşma pazar fiyatlarıyla da sınırlı kalmayıp konut fiyatlarında da etkili olmuştur. Konut fiyatlarındaki "pahalılaşma" ve yeni konutlarla birlikte ortaya çıkan "soylulaştırma-yerinden etme" ilçede yerel halkın bir kısmının konutlarını kiraya vermeleri veya satılığa çıkartmaları ile sonuçlanmıştır. Bu durumda orta ve üst gelir düzeyinde olan yeni bir tabaka ilçeye yerleşmeye başlamış, böylece sosyal olarak farklı tabakalar oluşmuştur. Doğa Sanat Felsefe Derneği gibi oluşumlar ilçede ortaya çıkan yeni sınıfın ve sosyal tabakanın bir yansımasıdır.

Alanda yapılan çalışmalarda (Nilsson ve arkadaşları, 2011; Gunduz, Oner ve Knox, 2016) da açıklandığı gibi sakin şehirler küresel elit de dahil olmak üzere yerel topluluğun dinamikleri ile uyum göstermeyen refah düzeyi yüksek kesimlerini çeken yerler haline gelmektedir. Ancak Seferihisar örneğinde eğitimli, orta ve üzeri gelir düzeyine sahip kesimlerin ilçeye olan ilgisinin etkilerinin ileriki yıllarda daha somutlaşacağı düşünülmektedir.

İlçede ortaya çıkan yeni dinamikler, ilçenin kapitalist ekonomik sisteme teslim olması ve metalaşma tartışmaları ile birlikte ilçedeki hareketin sürdürülebilirliğine dair soruları gündeme gelmektedir. Sürdürülebilirliğe dair tartışma konuları olarak ortaya çıkan, yukarıda bir kısmı tartışılan bazı faktörler "nüfus, çevre sorunları ve hizmet almada yetersizlik, gelir farklılıkları ve yoksullaşmanın artması, yavaş felsefesinden uzaklaşma: metalaşma ve yabancılaşma, (soylulaştırma-yerinden etme, yabancılaşma) ve son olarak uygulanabilirliğin önündeki güçlükler"dir. Bu güçlükler "sakin şehir hareketinin niteliği", "kaynak sorunu", "toplumsal kabul konusundaki güçlükler" ve "ekonomik sürdürülebilirlik" olarak sıralanabilir.

Sakin şehir hareketinde ilçe örneğinde ortaya çıkan çatışmalardan en önemlisi bu yerlerde artan nüfusla birlikte bir dizi sorunun başgöstermesidir. Artan nüfusun beraberinde getirdiği kent ve çevre sorunları yerel halkın stresini arttırmaktadır. Yerel halkın yaşam kalitesinin arttırılması amaçlanırken, halkın geneli için tam tersi bir etkinin görülmesi söz konusudur. Sakin şehir unvanı almasının henüz 8. yılında bu etkilerden söz edilirken bu ve benzeri sorunların yakın gelecekte kaçınılmaz olarak artacağı düşünülmektedir.

Ulusal ve küresel sermayenin serbestçe at koşturduğu kentlerde sakin şehir gibi bir inisiyatifin herhangi bir yasal yaptırımı olmadığından ilçenin sakin şehir olmanın gerektirdiği niteliklerden hızla uzaklaşabileceği düşünülmektedir. İlçenin sermaye için çekici bir konuma gelmesi çok katlı rezidansların, 5 yıldızlı tam pansiyon otellerin ve AVM'lerin inşası anlamına gelmektedir. Karlı olan bu ve benzeri yatırımların yapılmamasının önünde "çevrenin korunması", "yeşil alanların korunması", "yerel halkın yaşam kalitesinin yükseltilmesi" veya "kentsel çehrenin bozulmaması" gibi nedenler engel oluşturamamaktadır. Bu anlamda sakin şehirlerin ekonomik sürdürülebilirliği ve küresel sermayeye nereye kadar karşı koyabileceği belirsizliğini

korumaktadır. Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının ilkeleri ile paralel olarak geliştirilen sakin şehir yaklaşımının bu anlamda hedeflerine ne ölçüde ulaştığı da ayrı bir tartışma konusudur.

İtalya'da Orvieto örneğinde olduğu gibi sakin şehir unvanı ile birlikte ilçe tatil için çekici bir destinasyon haline gelerek dünya pazarına açılmıştır. Sakin şehirlerin sürdürülebilirliği için ekonomik olarak turizmin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak turizmin geliştirilmesi ile yerel halkın yaşam kalitesinin yükseltilmesi amaçları arasında ters orantı vardır. Nitekim turizm geliştikçe ve bu yönde talepleri karşılamak için yapılaşma arttıkça yerel halkın yaşam kalitesi düşmekte, yavaş felsefesinden hızla uzaklaşılmaktadır. Bu noktada hareketin uygulanabilirliğine dair güçlükler gündeme gelmektedir.

Sakin şehir hareketinin uygulanabilirliği konusunda ön plana çıkan en önemli güçlükler hareketin niteliği, kaynak sorunu ve ekonomik sürdürülebilirlik konularıyla ilgilidir. İlk olarak yerel yönetimlerin aktörü olduğu bu hareketin yeni toplumsal hareket olarak değerlendirilemeyeceği konusunda alanda bir uzlaşı bulunmaktadır. Bu çerçevede tabandan bir hareket olma niteliği taşımazken, halkın desteğinin alınması düşüncesi terk edilmiş değildir. Bu anlamda toplumsal kabul ve katılım konularına yerel yönetimler özel bir önem vermektedir. Ancak her ne kadar halkın bu anlamda desteği alınarak hareketin kurumsallaştırılması sağlanmaya çalışılsa da hareketin temel aktörleri olarak yerel yönetimin her yerel seçimde yeniden belirleniyor olması bu inisiyatifin sürdürülebilirliği konusunda tartışılan noktalardandır.

Sürdürülebilirliğe dair sorunlardan bir diğeri olarak belediye artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılayacak yeterli kaynağı olmadığını, özelikle yaz aylarında nüfusun yaklaşık 5 katına kadar çıktığı ilçede "kaynak sorunu" yaşandığını ifade etmiştir. Bu durumda belediyenin hizmetlerinde zaman zaman aksaklıklar yaşanabilmekte ve çevre

sorunları ortaya çıkabilmektedir. Otopark sıkıntısı, trafik ve yağışlarda su baskınları gibi sorunlar yerel halkın sıklıkla yaşadığı sorunlar arasındadır.

İlçede artan nüfusla birlikte en önemli kriterlerden birisi olan nüfusun 50.000'in altında tutulması çok yakında aşılmış olacaktır. Yukarıda tartışılan gerekçelerin yanı sıra Türkiye gibi büyüyen ve genç nüfusa sahip bir ülke için uygulanmasının güç olduğu düşünülmektedir. Bu anlamda sakin şehir hareketi gibi bir Avrupa ülkesinde köklenen yaklaşımının Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülke örneğinde ne derecede uygulanabilir olduğu bir tartışma konusudur. Avrupa ülkelerinde Türkiye'ye kıyasla düşük nüfus ve küçük ölçekli yerleşimler Türkiye örneğinde yerini giderek büyüyen ve genç nüfusun çoğunlukta olduğu bir nüfus yoğunluğuna ve nüfus yoğun yerleşimlere bırakmaktadır.

Türkiye'de giderek artan nüfus ve sermayenin kentlere kaymasıyla birlikte giderek artan altyapı ve inşaat çalışmaları hız kesmeden devam etmektedir. Bu durumda hâlihazırda bir nüfus dengesine, refah düzeyine ve alt yapı koşullarına sahip Avrupa ülkelerinde kavramın uygulanabilirliğinin daha rahat olacağı ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasının daha başarılı olabileceği söylenebilir.

Sakin şehir uygulamalarının temel aktörü olan yerel halkın bakış açısına göre ilçede sakin şehir uygulamaları Belediye Başkanı ile ilişkili görülmektedir. Bu durumda siyasi veya farklı nedenlerle Belediye Başkanı ile farklı görüşte olan kişilerin hareketi benimsemesi güçleşmektedir. Bir diğer nokta olarak ise hareketin başından itibaren ilçenin Belediye Başkanlığını yapan Soyer'in gelecek yerel seçimlerde seçilememesi durumunda hareketin sürdürülebilirliğinin nasıl olacağı ve toplumsal kabulü ne yönde etkileyeceği bu anlamda önem taşımaktadır.

Yerel halkın yaklaşık yarısı sakin şehir uygulamaları konusunda olumlu ve uygulamaları destekleyici görüşteyken halkın diğer yarısının bu uygulamalar konusunda görüşlerinin alınmasına ve onların dahil edilebileceği bir ortamın sağlanmasına ihtiyaç

vardır. Bu noktada tüm mahallelerin dâhil edildiği çalışmalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Ancak farklı kesimlerden yerel halkın desteği sağlanabilirse hareketin sürdürülebilirliği olasılığı artacaktır. Diğer taraftan bu araştırmanın bulgularında ve sonuçlarında da belirtilen sorunlara yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi konusunda yerel yönetimlere ve Sakin Şehir Birliği'ne önemli bir görev düşmektedir.

Türkiye ve Dünya'nın bugünkü mevcut gündeminde sürdürülebilir bir çevre ve toplumda yaşamanın tartışılması ekonomik sorunların yanında ikincil önem düzeyinde kalmaktadır. Sakin şehir hareketinin felsefesi bugün kentlerde de çeşitli topluluklar bünyesinde hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Ancak kentlerde sağlıklı ve güvenli gıda, sağlıklı ve temiz çevre, geri dönüşüm, yurttaş dayanışması, yerel karar mekanizmalarında katılımcılık, kadınların kararlarda etkinliğinin arttırılması gibi konularda belirli bir sınıfın inisiyatif alması bu faaliyetlerin ayrıcalıklı bir topluluğa hitap ettiği düşüncesine neden olmaktadır.

Özetlenecek olursa ekonomik gelişmenin daima baş tacı edilmesi doğadan kopuş, çevre krizi, eşitsizliğin artması ve ekonomik olarak refahın adil biçimde paylaştırılmaması gibi sonuçları ortaya çıkartmıştır. Gelinen aşamada kapitalist ekonomik sistem karşısında eleştiriler artmış, kapitalizmin sürdürülemezliği ve kapitalizmin krizi tartışılır olmuş, çeşitli alternatiflerin geliştirilmesi düşünülmüştür. Hızlı kapitalizm (fast capitalism) yerine eşit sürdürülebilirlik önerilirken (Steele, 2012: 180), sürdürülebilir kalkınma politikalarıyla başlayan bu süreçte sakin şehir hareketi de geliştirilen alternatiflerden birisi olmuştur.

Mevcut ekonomik sisteme bir alternatif olarak geliştirilen sakin şehir yaklaşımı örneğinde görüldüğü gibi mekân metalaşırken, kapitalizm ise kendini yeniden üretmiştir. Bu süreçte "metafetişizm", "yabancılaşma" ve "sömürü" gibi olgular ortaya çıkaya başlamıştır. Bu olguların bilinebilen tek karşıtı özgürlük olup; bu özgürlük ise

doğanın, insanın ve yaşamın sömürüden kurtulması ile mümkün olacaktır (Balta ve Mısır, 2011: 26).

Sonuç olarak mevcut sistem içinde kapitalizme alternatif olarak üretilen bu yaklaşım kapitalizm içinde sürdürülebilir olmadığı düşünülmektedir. Marksist yaklaşımın benimsendiği bu araştırmada kapitalizmin sürdürülemezliği vurgulanmakta, alternatif olarak geliştirilen sakin şehir örneğinin ise bir başkaldırı olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığı görüşü savunulmaktadır.

Çevreyle uyumlu ve daha kaliteli yaşamak için geliştirilen girişimlerden olan sakin şehirler, eko-köyler, yeşil kentler, eko-şehirler, sakin şehirler, bahçe şehirler gibi girişimler mevcut sistem içinde dünya çapındaki sorunlara bütüncül bir çözüm sunmamaktadır. Bugün yaşanılan krizde tüm dünyayı ilgilendiren sosyal, ekonomik ve çevresel bu sorunlar neticesinde çevre ve kapitalizmin krizi iç içe geçmiştir. Tarihsel süreçte yaşanan "tarım devrimi" ve "sanayi devrimi" neticesinde bugün bu devrimler kadar köklü yeni bir devrime ihtiyaç duyulurken, bu yeni devrimin adı "ekoloji devrimi" olmalıdır (Foster, 2015). Ekolojik ilkelerle uyumlu, insan ve toplum refahını ön planda tutan, mevcut eşitsizlikleri derinleştirmek yerine ortadan kaldırmaya yönelik yeni bir gelişme yaklaşımına ihtiyaç vardır.

Ekonomik büyümeye olan inancın sorgulandığı günümüzde çevrenin ve doğal kaynakların göz önünde bulundurulduğu ekolojik bir gelişme anlayışı aranmaktadır. Bu süreçte geliştirilen alternatiflerden birisi olan sakin şehir hareketinin Seferihisar örneğinde sunulan ilkelerde olduğu gibi işlemediği görülmektedir. Bu anlamda gerek yerelde gerekse ulusal düzeyde politika yapma süreçlerinin sakin şehir ilkeleriyle eşleşmediği düşünülmektedir. Böylece hareketin kapitalizme alternatif olarak sunulması bir yanılsama olmaktan öteye geçememiştir.

Son olarak Türkiye'de hala oldukça yeni olan sakin şehirlerle ilgili "kadınların güçlenmesi", "yeni kuşak gençler", "sonradan yerleşen kesimin tabakası" ve "sosyal tabakalaşma", "sosyal uyum", "yoksulluk", "komşuluk ilişkileri", "yaşam kalitesi" yeni çalışmalar için olası konulardan bazılarıdır. İleriki yıllarda tekrarlanabilecek olan çalışmalarla ise hareketin etkileri ve ortaya çıkarttığı değişiklikler daha somut incelenebilecektir.

KAYNAKLAR

Acar, M. (2002), Ekonomik, Siyasal ve SosyoKültürel Boyutlarıyla Küreselleşme: Tehdit mi, Fırsat mı?, Ankara: Liberal Düşünce, Y: 8.

Adak, N., (2010), Geçmişten Bugüne Çevreye Sosyolojik Yaklaşım, Ege Akademik Bakış, S:10 (1), s. 380, http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423876981.pdf, s. 379-380 (Erişim: 01.12.2017).

Adorno, T. W. (2014), **Kültür Endüstrisi: Kültür Yönetimi**, N. Ülner, M. Tüzel ve E. Gen (çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Akbalık, E. (2004), "Tüketim Kültürünün Etkisinde Değişen Kentsel Yaşam Biçimleri ve Küresel Kentler: İstanbul Örneği", İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Akoğlan, M. A.ve Aksöz, E. O. (2013), Eskişehir ili Seyitgazi İlçe Merkezinin Sakin Şehir (Cittaslow) Hareketi Kapsamında Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Bilimsel Araştırma Projesi. BAP No: 1105E103. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Aksu, C. (2011), Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre, Güney Ege Kalkınma Ajansı.

Aktan, C., C., (1995), Klasik Liberalizm, Neo-Liberalizm ve Libertanizm, http://www.todaie.edu.tr/resimler/ekler/94142d60b10c8a6_ek.pdf?dergi=Amme%20Idaresi%20Dergisi, (Erişim: 20.06.2018).

Aldridge, A., Levine, K. (2001), Surveying the Social World Principles and Practice in Survey Research, Buckingham, Philadelphia: Open University Press.

Al-Hindi, K. (2001), New Urbanism: where and for whom?. Urban Geography, 22(3), 202-219.

Andarabi, F.F.; Altunöz, Ö.; Hassan, A. (2014), "Cittaslow Şehirlerde Yerel Halkın Turizme Yaklaşımı Seferihisar Örneği", Eko-Gastronomi Dergisi, ISSN: 2148-404X, Sayı 1, 69-86s.

Ataay, F., (2006), Neoliberalizm ve Devletin Yeniden Yapılandırılması Türkiye'de Kamu Reformu Üzerine İncelmeler, Ankara: De Ki Basım Yayın Ltd. Şti.

Atvur, S., (2014), 21. Yüzyılda Değişen Toplumsal Hareketler, Praksis Dört Aylık Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 34, S:13-39.

Atay, T. (2004) Yaşasın Meşhuriyet Çağı, İstanbul: Epsilon Yayınevi.

Bahçeci, H. I. (2013), "Marksizmde Kent Sorunsalı: David Harvey ve Manuel Castells Örnekleri", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bahro, R. (1989), İmhacılık Nedir? Nasıl Sosyalizm? Hangi Yeşil? Ne İçin Sanayi?, Der. Tanıl Bora, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bal, O. (2011), "Capitalism as Economic System and its Evolution and Employment", IJOPEC Publication.

Baldemir, E., Şahin, T.K., Kaya, F., (2013), Yavaş Şehir Olma Durumunun Analitik Hiyerarşi Süreci ile Değerlendirilmesi, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2(1), s. 29-50.

Balseven, H. ve Önder İ. (2009), Türkiye'de Kamu Kesiminde Neoliberal Dönüşüm, Der. N. Mütevellioğlu, S. Sönmez, Küreselleşme, Kriz ve Türkiye'de Neoliberal Dönüşüm, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Balta, E., Mısır, M.,B. (2011), Bir Politik Hareket olarak Ekososyalizmin Ayırt Ediciliği Ve Birleştiriciliği, Praksis Dört Aylık Sosyal Bilimler Dergisi, S:25, Ankara: Dipnot Yayınları, S:11-30.

Barber B (2003), McWorld'e Karşı Cihad, Eser Birey (çev), Cep Kitapları, İstanbul.

Barnett, R., Cavanagh, J., (1994), Küresel Düşler, İmparator Şirketler ve Yeni Dünya Düzeni, Sabah Kitapları.

Başkaya, F. (2004), Çığırından Çıkmış Bir Dünya – Sosyal Sefaletin, Ekolojik Felaketin, Etik Yozlaşmanın Kökeni, Özgür Üniversite Kitaplığı.

Baudrillard, J. (2003), Sessiz Yığınların Gölgesinde, çev. Oğuz Adanır, Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Baudrillard, J. (2005). Simülakralar ve Simülasyon, çev. Oğuz Adanır, Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Bell, D., (1973), The Coming of Post-Industrial Society A Venture in Social Forecasting, New York: Basic Books.

Bell, David, and Mark Jayne. 2006. Small cities: urban experience beyond the metropolis. London/New York: Routledge.

Benton. T., (2001), Environmental Sociology: Controversy and Continuity, Capitalism, Nature, Socialism, 18 (2), S: 44-61.

Bernstein, S., (2001), The Compromise of Liberal Environmentalism, New York: Columbia University Press.

Best, S., ve Kellner, D., (1991), Postmodern Theory: Critical Interrogations. Londra ve New York: MacMillan ve Guilford Press.

Bloch C., Sorensen M. P., Graversen E.K., Schneider, J. W., Schmidt, E. K., Aagaard, K., Mejlgaard, N., (2014), Developing A Methodology To Assess The Impact of Research Grant Funding: A Mixed Methods Approach, Evaluation and Program Planning, Vol. 43, Pergamon s. 105-117.

Bonefeld, W. (2001), The Permanence of Primitive Accumulation: Commodity Fetishism and Social Constitution, The Commoner, https://libcom.org/files/PrimAccum.pdf.

Bookchin, M. (1996), Ekolojik Bir Topluma Doğru, Çev. Yılmaz, A. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bottomore, T. (Ed.), (1991), A Dictionary of Marxist Thought, 2.Ed., Massachussetts: Blackwell Publishers.

Brzezinski, Z. (1970), Between Two Ages: Amerıca's Role In The Technetronıc Era, Viking Press, Paperback ed.

Bumin, T., (1996) Tartışılan Modernlik: Descartes ve Spinoza, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Bülbül, K. (2004), Küreselleşme, Kültür ve Siyaset: Türk Düşünsel ve Siyasal Yaşamında Küreselleşme Yaklaşımları, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı.

Campbell, S. (1996). Green cities, growing cities, just cities?: Urban planning and the contradictions of sustainable development. Journal of the American Planning Association, 62(3), 296-312.

Castells, M. (1983), The City and the Grassroots: A Cross-Cultural Theory of Urban Social Movements, Berkeley ve Los Angeles: University of California Press,

Castells, M (1993) European Cities, The Information Society, and The Global Economy, Wiley Online Library, https://doi.org/10.1111/j.1467-9663.1993.tb01767.x..

Castells, M., (2002), Urban Sociology in The Twentyfirst Century, in I. Susser (ed.) The Castells Reader on Cities and Social Theory. Oxford: Blackwell.

Catton, W.R.J. and R.E. Dunlap (1980), "A New Ecological Paradigm for Post-Exuberant Sociology", American Behavioral Scientist, Vol 24, Issue 1, https://doi.org/10.1177/000276428002400103, pp. 15 – 47.

Cudworth, E., (2005), Environment and Society, London: Routledge, s. 31-152.

Cohen, J.L. and Arato, A. (1992) Civil Society and Political Theory. MIT Press, Cambridge, MA.

Coşar, Y. (2013). Yavaş Şehir (Cittaslow) Olgusunun Turist Davranışları ve Yerel Halkın Kentsel Yaşam Kalitesi Algısına Etkileri, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi.

Çakıcı, A. C., Yenipınar, u., Benli ,S. (2014) "Yavaş Şehir Hareketi: Seferihisar Halkının Tutum ve Algıları İle Yaşam Doyumları", Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi/ Journal of Travel and Hospitality Management 11 (3), 2014, 26-41.

Çayır, K., (1999), Toplumsal Sahnenin Yeni Aktörleri: Yeni Sosyal Hareketler, İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Çerçi, A. (2013). Destinasyon Markalama ve Yavaş Şehir Seferihisar'ın Destinasyon Marka İmajı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Çiğdem, A., (1997), Toplum, Doğa ve Eko-politik Hareketler, Birikim, Sayı:98, Haziran.

Çoban, A. (2002), Çevreciliğin İdeolojik Unsurlarının Eklemlenmesi, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, C:57, Sayı:3, http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ausbf/article/view/5000094398.

Çoban, A. (2004), Çok Uluslu Şirketler-Ekolojik Zarar İlişkisinin Ekonomi Politiği, İçinde: M.C. Marin ve U. Yıldırım (eds) Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar: Ekolojik, Ekonomik, Politik ve Yönetsel Perspektifler, İstanbul: Beta.

Demirer, G. (1992), Çevre Sorunları ve Kapitalizm. İstanbul: Sorun Yayınları.

Dobson. A. (1999), 'Ecologism,' Eatwell, Roger/WRIGHT. Anthony (eds.), Contemporary Political.

Dunlap, R. E., Marshall, B. K. (2007). "Environmental Sociology". In C. D. Bryant & D. L. Peck (Eds.), 21st century sociology: A reference handbook (Vol. 2, pp. 329-340). Thousand Oaks, CA: Sage.

Egerton, F., N, (2013), Contributions: History Of Ecological Sciences, Part: 47: Ernst Haeckel's Ecology, https://esajournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1890/0012-9623-94.3.222, Bulletin of the Ecological Society of America.

Ekincek, S., (2014), Sakin Şehir (Cittaslow) Yöneticilerinin Sakin Şehir Hareketine ve Sürdürülebilirliğe Yönelik Değerlendirmeleri, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Engert, K. Balta, E. Doğan, A. E.,(2011), Ekolojik Krize Yanıtlar, Praksis Dört Aylık Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:25, ,S:5-10, Ankara: Dipnot Yayınları.

Eraydın, A. (2001), "Küreselleşme-Yerelleşme ve İşlevleri Farklılaşan Kentler", Prof. Dr. Cevat Geray'a Armağan, Mülkiyeliler Birliği Yayınları 25, Ankara, s.363-392.

Erbaş, H. (2009), "Küçük Sevimli Dünya: Küreselleşme ve Bazı Yanılgılar", Küreselleşme, Kapitalizm Ve Toplumsal Dönüşümler içinde, s:31-45, Palme Yayıncılık: Ankara.

Erbaş H., Soydemir, P. (2011) "Sermaye Hareketleri ve "Küresel Kent" Olma Yolunda İstanbul-lar", iç. Şahinkaya, Serdar ve N. İlter Ertuğrul (Der.) Bilsay Kuruç'a Armağan, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları, No. 2011/2, ss. 635-677.

Ergüven, M., H., (2011), Cıttaslow – Yaşamaya Değer Şehirlerin Uluslararası Birliği: Vize Örneği, Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, 2011 ISSN: 1309 -8039.

Eryılmaz, Ç., (2017) "Sosyal Bilim Paradigmaları Çerçevesinde Çevre Sosyolojisi'nin Kuramları Ve Kavramları", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:27, Sayı:1, Sayfa:159-174.

Evre, B., (2011), Geç Modern veya Postmodern Bağlamda Değişen Siyasetin Yeni Biçim(Ler)İ, (2:1) LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Haziran, s.65-75, http://euljss.eul.edu.tr/euljss/si4.pdf.

Faber, D., (1993), Environment Under Fire, New York: Monthly Review Press.

Featherstone, M. (2013), Postmodernizm ve Tüketim Kültürü, Çev. M. Küçük, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Foster, J. B. (2001), Marx'ın Ekolojisi – Materyalizm ve Doğa, Çev. E. Özkaya, Ankara: Epos Yayınları.

Foster, J. B. (2002), Savunmasız Gezegen – Çevrenin Kısa Ekonomik Tarihi, Çev. H. Ünder, Ankara: Epos Yayınları.

Foster, J. B. (2008), Petrol Rezerv Tavanı ve Enerji Emperyalizmi, Çev. B. Baysal ss: 7-28, Montly Review, Kalkedon Yayınevi.

Foster, J. B. (2010), Ekoloji ve Sosyalizmden Kapitalizme Geçiş, Çev. B.Baysal, ve arkadaşları, Türkiye Monthly Review, (22):49-62.

Foster, J. B. (2015), Common Fonts of a Great Transition, Monthly Review, Volume 67, Number 7 (December), https://monthlyreview.org/2015/12/01/marxism-and-ecology/, (Erişim Tarihi: 15.03.2018).

Giddens, A. (1973), The Class Structure of the Advanced Societies. London: Hutchinson. Google Scholar.

Giddens, A., (1994), Modernliğin Sonuçları, (Çev: E. Kuşdil), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Giddens, A., (2000), Elimizden Kaçıp Giden Dünya, (Çev. Osman Akınhay), Alfa Yayınları, İstanbul.

Giddens, A., (2010), Modernliğin Sonuçları, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Gilbert, N., (2008), Researching Social Life (Third Edition), Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC: Sage Publications.

Glasser, M. (2014), "Yeni Sakin Şehirde Teknoloji İle İş-Yaşam Dengesini Bulmak", 5 Aralık 2014 tarihli (http://www.slowmovement.com).

Gökçe, B., (2007), Toplumsal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Ankara: Savaş Yayınevi.

Görmez, K. (1989), "Çevre, Çevre Sorunları ve Çevre Politikaları Üzerine Bazı Mülahazalar" Türkiye Günlüğü, Sayı:3, Haziran.

Görmez, K. (1997), Çevre Sorunları ve Türkiye, Ankara: Gazi Kitabevi.

Gül, F., (2013), İnsan-Doğa İlişkisi Bağlamında Çevre Sorunları Ve Felsefe, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 14, Sayfa 17-21.

Green, P., (2008), "The Slow Life Picks Up The Speed", http://www.nytimes.com/2008/01/31/garden/31slow.html, (Erişim: 30.03.2018).

Grzelak-Kostulska, E., Hołowiecka, B. ve Kwiatkowski, G. (2011). Cittaslow International Network: An Example of a Globalization Idea?. P. Mácha ve T. Drobík (Ed.), The Scale of Globalization Think Globally, Act Locally, Change Individually in the 21st Century (ss. 186-192). Ostrava: University of Ostrava Yayınları.

Gunduz, C., Öner A. C., Knox P. L., (2016), 'Social Resilience in Aegean Slow Cities: Slow City Seferihisar'. Universal Journal of Management, pp. 211- 222

Güven, E., (2011), Yavaş Güzeldir: 'Yavaş Yemek'ten 'Yavaş Medya'ya Hızlı Tüketime Dair Bir Çözüm Önerisi, Selçuk İletişim Dergisi, Cilt. 7, Sayı: 1, 113-. 121.

Habermas, J. (1975), Legitimation Crisis (T. McCarthy, Trans.), Boston: Beacon Press.

Habermas, J. (1981). New Social Movements. _Télos_ 1981 (49):33-37.

Hamitoğulları, B., (1986), Çağdaş İktisadi Sistemler, Savaş Yayınları, IV. Baskı, Ankara.

Harari, Y. N., (2016), Hayvanlardan Tanrılara: Sapiens - İnsanlık Türünün Kısa bir Tarihi, İstanbul: Kolektif Kitap.

Harvey, D. (1989), The Condition of Postmodernity, Blackwell Publishers, USA: Cambridge.

Harvey, D., (2003a), Postmodernliğin Durumu, 3 . Baskı, çev. Sungur Savran, Metis Yayınları, İstanbul.

Harvey, D. (2003b), Sosyal Adalet ve Şehir, Metis Yayınları, İstanbul.

Harvey, M. Mc Meekin, A., Warde, A., (2004), Qualities of Food, NY: Manchester University Press.

Harvey, M., McMeekin A., Warde, A. (2013), Qualities Of Food, Manchester: Manchester University Press.

Hekimci, F. (2014), Sürdürülebilir Bir Yerel Kalkınma Modeli: Yavaş Şehirler ve Ekoturizm, Kalkınmada Anahtar Verimlilik, ISSN: 1300-2414, Sayı: 306, https://anahtar.sanayi.gov.tr/tr/news/surdurulebilir-bir-yerel-kalkinma-modeli-yavas-sehirler-ve-ekoturizm/1772, (Erişim Tarihi: 01.06.2016).

Heitmann, S., Robinson, P., & Povey, G. (2011). Slow Food, Slow Cities and Slow Tourism. In P. Robinson, S. Heitmann, & and P. Dieke (Eds.), Research Themes for Tourism (pp.114

-127). UK: CAB International.

Heywood. A. (1992), Politicaldeologies: An Introduction, Basingstoke and London: Macmillan.

Hirst, P. ve Grahame T. (1998), Küreselleşme Sorgulanıyor (Çev: Ç. Erdem ve E. Yücel), Ankara: İmge Yayınevi.

Honore, C. (2008), Yavaş, 1. Basım, İstanbul: Alfa Yayınevi.

Jameson, F. (2008), Postmodernizm ya da Geç Kapitalizmin Kültürel Mantığı, Birleşik Dağıtım Kitabevi, Ankara: Nirengi Kitap.

Jacobs, M. (1999), Sustainable Development As A Contested Concept, in Dobson, P: 26-27.

Jeanniere, A. (1993), "Modernite Nedir?" Modernite Versus Postmodernite içinde (der. Mehmet Küçük), Vadi Yayınları, Ankara.

Jessop, B. (1997), Capitalism and İt's Future: Remarks on Regulation, Government and Governance, Review of International Political Economy, V: 4(3).

Johnston, B.R. (1994), Introduction in Who Pays the Price? The Sociocultural Context Of Environmental Crisis, Island Press.

Jones, P., Shears, P., Hillier, D., Comfort, D. ve Lowell, J. (2003). Return to traditional values? A case study of Slow Food. British Food Journal, 105(4/5), 297-304.

Kaplan, Robert, (1996), The Ends of the Earth, New York: Random Hause.

Kazgan, G. (2000), Küreselleşme ve Ulus Devlet-Yeni Ekonomik Düzen, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yay.

Keat, R., Urry, J., (1994), Bilim Olarak Sosyal Teori, Ankara: İmge Kitabevi.

Keleş, R., Hamamcı C., Çoban, A., (2009), Çevre Politikası, 6. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.

Keskin, E. B., (2012), Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler, (Cittaslow), Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 8(1), s. 81-99.

Keyman, E.F., (1995), Küçülen ve Parçalanan Dünyada Siyaseti Anlamak, Toplum ve Bilim, Kış 95, S:41-65 .

Kılavuz, H. (2015), Çevre Krizinin Nedenleri ve Çözüm Arayışları, Mülkiye Dergisi, 39 (1), S: 279-296, http://dergipark.gov.tr/mulkiye/issue/277/1260.

Kıray, M.B., (2007) Kentleşme Yazıları, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

Knox, P. L. (2005). Creating ordinary places: Slow cities in a fast world. Journal of Urban Design, 10(1), 1–11.

Knox, P.I., Mayer, H., (2006), Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World, Virginia Tech Journal Of Urban Affairs, 28 (4), 321–334.

Kongar, E. (2001), Küresel Terör ve Türkiye, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Kothari, A. Demaria, F. and Acosta, A. (2015) "Sustainable Development is Failing But There are Alternatives to Capitalism" https://www.theguardian.com/sustainable-business/2015/jul/21/capitalism-alternatives-sustainable-development-failing, (Erişim Tarihi: 10.04.2018).

Krier, J.,E. ve Gillette, C. P. (1985), The Un-Easy Case for Technological Optimism, in Michigan Law Review 84(3):405 · December, DOI: 10.2307/1289008.

Kuhn, T. (1970) The Structure of Scientific Revolutions, Second Edition, International Encylopedia of Unified Science. https://projektintegracija.pravo.hr/_download/repository/Kuhn_Structure_of_Scientific_Revolutions.pdf.

Kundera, M. (1996). Slowness. London: Faber and Faber Limited.

Küçükcan, T., (2011), Toplumun, Kültür Politikaları ve Medyanın Kültürel Süreçlere Etki Algısı Araştırması, Ankara: SETA Yayınları.

Kümbetoğlu, B., (2005), Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Lash, S., Urry, J., (1987) The End of Organized Capitalism, The University of Wisconsin Press.

Latour, B., (1988) The Pasteurization of France, çev. A., Sheridan, J., Law, Cambridge, Massachuetts: Harvard University Press and London, England.

Leach, R., (1996), Political İdeology in Britain, London: Prentice Hall and Haıvester Wheatsheaf, 2. Baskı.

Lefebvre, H., (1991), The Production of Space, trans. Donald Nicholso. Smith Oxford: Blackwell.

Lefebvre, H. (2010), Gündelik Hayatın Eleştirisi I, Sel Yayıncılık, İstanbul.

Leith, A. (2003). Slow Food and the politics of pork fat: Italian food and European identity. Ethnos, 68(4), 437–462.

Loades, C. M. (2005). Tempo giusto: slow cities and the revitalization of locality in the age of globalisation. https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/16488/FINISHEDxVERSION-THExTHESIS.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Erişim tarihi: 10.02.2013).

Lyotard, J.,F. (1984) The Postmodern Condition: A Report on Knowledge, translation from French by Geoff Bennington and Brian Massumi Minneapolis: Univ. of Minnesota Press, 1984 [1979]).

McCann, E.J. (2008), "Expertise, Truth, and Urban Policy Mobilities: Global Circuits of Knowledge in the Development of Vancouver, Canada's 'Four Pillar' Drug Strategy." Environment and Planning A 40: 885-904.

Mandel, E. (1976), Late Capitalism, London: New Left Books.

Mandel, E. (2013), Geç Kapitalizm, çev. Canan Badem, Versus Yayınevi.

Marcuse, P., (2010) "The Forms of Power and The Forms of Cities: Building on Charles Tilly," Theory and Society. Special Issue in Memory of Charles Tilly (1929-2008): Cities, States, Turst and Rule, Vol. XXXIX, No. ¾, 2010, s. 471-485.

Martin, Hans-Peter ve Schumann Harold, (1997), Globalleşme Tuzağı, Demokrasiye ve Refaha Saldırı, Çev: Özden Saatçi Karadana ve Mahmure Kahraman, Ankara: Ümit Yayıncılık.

Marx, K., (1867), Capital, 'A Critique of Political Economy (Das Kapital), by Karl Marx. Engels, F., Untermann E., eds. Moore, S., Aveling, E., trans. 1906. Library of

Economics and Liberty. Retrieved March 29, 2018 from the World Wide Web: http://econlib.org/library/YPDBooks/Marx/mrxCpContents.html.

Maxwell, J. A. (1996), Qualitative Research Design: An Interactive Approach. California: SAGE Publications.

Mayer, H. ve Knox, P.L. (2009). Cittaslow: Ein programm für nachhaltige stadtentwicklung. Raumstrukturen and aktuelle Entwicklungsprozesse in Deutschland, (5), 207-222.

Mayer, H., Knox, P., (2010), "Small-Town Sustainability: Prospects in the Second Modernity", European Planning Studies, 18/10, s.1545-1566.

McLuhan, M., Powers, B.,R., (2015), Global Köy, çev. B., Öcal Düzgören, Scala Yayıncılık.

McLuhan, M., (1962), Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man, University of Toronto Press.

Mengi, A., Algan, N., (2003), Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme, Ankara, Siyasal Kitabevi.

Merchant, C., (2006) The Scientific Revolution And The Death Of Nature, by The History of Science Society.

Merrifield, A. (2012), Metromarksizm Şehrin Marksist Bir Hikâyesi, (Çev. Nihal Ünver), Phoenix Yayınları, Ankara.

Meynen, 2016) "Why The Degrowth Debate is Gaining Momentum", The Ecologist, https://theecologist.org/2016/sep/02/why-degrowth-debate-gaining-momentum.

Miele, M., (2008), "CittaSlow: Producing Slowness Against the Fast Life", Space and Polity, 12/1, s. 135-156.

Mies, M., (2011), "The Myth of Catching-Up Development" http://wmbranchout.files.wordpress.com/2011/12/the-myth-of-catching-up-development-maria-mies.pdf.

Miles, M. B., Huberman, A. M. (1984), Qualitative Data Analysis: A Source Book of New Methods. London: SAGE Publications.

Naisbitt, J. - Aburdene P. Megatrends (2000), (Çev: E. Güven), İst. Form Yay, (s:147-151).

Nosi C, ve Zanni L (2004), Moving From "Typical Products" To "Food -Related Services": The Slow Food Case as a New Business Paradigm. British food Journal

106 (10/11): 779-792.

Neuman, W. L.(2010), Toplumsal Araştırma Yöntemleri-I. İstanbul: Yayın Odası.

Nilsson, J. H., Svärd A., Widarsson Å. ve Wirell T. (2011). "Cittáslow" eco-gastronomic heritage as a tool for destination development. Current Issues in Tourism, 14(4), 373-386. DOI: 10.1080/13683500.2010.511709.

O'Connor, M., (1994), "Is Sustainable Capitalism Possible? Is Capitalism Sustainable?", Political Economy and Politics of Ecology, The Guilford Press, New York, s.152-175.

Ocak, E., (1996), "Kentin Değişen Anlamı", Birikim Dergisi, s.86-87, Haziran – Temmuz.

Offe, C., (1985), ''New Social Movements: Challenging the Boundaries of Institutional Politics'', In: Social Research, vol.52, no.4.

Oran, B., (2004), "Hangi Küreselleşme?", Küreselleşme ve Devlet, der. M., Koray, Yıldız Teknik Üniversitesi: Stratejik Araştırmalar Merkezi, http://www.stratejik,yildiz,edu.tr/makale2.htm (Erişim Tarihi: 02.03.2018).

Oxford Üniversitesi Küresel Yönetim Komisyonu, 1996, Küresel Komşuluk, Çev: Belkıs Çorakçı Dişbudak, Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayınları.

Önder, T. (2003) Ekoloji, Toplum ve Siyaset, Odak Yayınevi, Ankara.

Özdemir, Ö., (1999), "Elektronik Dolaşım, İnternet ve Küresel Etkileri", Küreselleşmenin Dolaşımları içinde, Ankara: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, https://www.tmmob.org.tr/sites/www.tmmob.org.tr/files/a10bbd480e4c557_ek.pdf s24,99.

Özdemir, M. (2010), Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,11(1), 323-343.

Özkazanç, A., (2005) Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 7: Liberalizm, İletişim Yayınları, Güz Dönemi, http://politics.ankara.edu.tr/dergi/tartisma/2005/neo-liberal.pdf, (Erişim: 20.06.2018).

Özmen, Ş. ve Arkadaşları, (2017), "Sakin Şehir Yalvaç Örneğinde Sürdürülebilirlik, Sakin Şehirler ve Toplumsal Katılım", Akademia Sosyal Bilimler Dergisi, C.1, No.3, s.140-158.

Öztürk, A., (2012). Bir Yerleşim Birimi Olarak Kent Anlayışında Yeni Politika: Yükselen Değer Olarak 'Yavaş Kent' (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)., Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk,S., (2012), Small Towns Reshaping Their Urban Planing Policies Joining in the Cittaslow International Network: The Case of Seferihisar in Turkey, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Özür Karakaş, N., (2016) "Sakin Şehir/Cittaslow Hareketi ve Yerleşme Coğrafyası", SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Nisan 2016, No.37, s. 151-179.

Park, A., (2006) Surveys and Secondary Data Sources: Using Survey Data in Social Science Research in Developing Countries. home.ust.hk/~albertpark/papers/surveys.pdf, Erişim Tarihi: 29.07.2016.

Parkins, W., Craig, G., (2006), *Slow Living*, London, UK: Bloomsbury Academic Press.

Perelman, M., (2007), ‘‘Primitive Accumulation from Feudalism to Neoliberalism’’, Capitalism Nature Socialism, 18:2, s.44-61, DOI: 10.1080/10455750701366410.

Petrini, C. (2003). Slow food, the case for taste. New York: Columbia University Press.

Petrini, C. ve Padovani, G. (2011). Slow food devrimi: Arcigola'dan Terra Madre'ye: Yeni bir yaşam ve yemek kültürü. (Çev: Ç. Ekiz). İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi.

Petrini, C., Padovani, G., (2012), Slow Food Devrimi, Ankara: Sürdürülebilir Yaşam Kitapları.

Pınarcıoğlu, Ş. - Kanbak, A. -Şiriner, M. (2013), “Kent Kuramları”, Kent Sosyolojisi Çalışmaları, Ed. Örgen Uğurlu, Örgün Yayınevi, İstanbul, s. 71-103.

Pink, S., (2008a), “Sense and Sustainability: The Case of the Slow City Movement”, Local Environment, 13/2, 2008, s. 95-106.

Pink, S. (2008b). Re-thinking contemporary activism: From community to emplaced sociality. Ethnos, 73(2), 163-188.

Pink, S., (2009), Urban Social Movements and Small Places, Taylor and Francis Online, 13(4), 451-465.

Pollert, A., (1988), ‘Dismantling Flexibility’ Capital and Ciass 34 (Spring 1988) and idem ‘The Flexible Finn: Fixation or Fact?’, Work, Employment and Society, 2/3, (September 1988).

Porrit, J., (1984), Seeing Green, Oxford: Basil Blackwell.

Radstrom, S. J. (2005). An urban identity movement rooted in the sustainability of place: A case study of slow cities and their application in rural Manitoba. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kanada: Manitoba Üniversitesi. 137

Radstrom, S., (2011), "A Place Sustaining Framework for Local Urban Identity: an Introduction and History of Cittaslow", Italian Journal of Planning Practice, cilt.1, no.1, s.90-113.

Raynolds, L.,T., (2000) Forging New Consumer/ Producer Links in Fair Trade Coffee Networks, http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.461.7358&rep=rep1&type=pdf.

Ritzer, G., (2000), The McDonaldization of Society, Thousand Oaks (California), Pine Force Press.

Ritzer, G., (2011), Büyüsü Bozulmuş Dünyayı Büyülemek, İkinci Basım, çev. Ş., S., Kaya, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Saklı, A.R., (2007), Kapitalist Gelişim S‹Recinde Fordizm ve Post – Fordizm, http://ses.org.tr/wp-content/uploads/fordizmpostfordizm.pdf, Erişim: 10.01.2018.

Satlıgan, N., (2008), Geç Kapitalizmin Gecikmiş Türkçesi, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Nisan 2016, no.37, s.151-179 http://www.devrimcimarksizm.net/sites/default/files/nail-satligan-gec-kapitalizmin-gecikmis-turkcesi.pdf.

Schneider, S., (2008) Good, Clean, Fair: The Rhetoric of The Slow Food Movement, College English, Volume 70, Number 4.

Scott, J., (1988), "Flexible Production Systems and Regional-Development - the Rise of New Industrial Spaces in North-America and Western-Europe", International Journal of Urban and Regional Research, 12, s.171-186.

Semmens, J., Freeman, C., (2012), "The Value of Cittaslow as an Approach to Local Sustainable Devolopment: A New Zealand Perspective", International Plannig Studies, 17/4, s. 353-375.

Servon, L., Pink, S., (2015), Cittaslow: Going Glocal in Spain, Journal of Urban Affairs. 37/3, s.327-340.

Shiva, V., (1991a), "Introduction: Ecology, Movements And Conflicts Over Natural Resource " Ecology and Politics of Survival: Conflicts Over Natural Resources in India, Sage Publication.

Shiva, V., (1991b), "Ecology&The Politics of Survival: Conflicts Over Natural Resources in India" Sage Publictions New Delhi Newbury Park: London.

Sırım, V. (2005a), "Avrupa'da Hızla Yayılan Bir Hayat Modeli", http://www.italyaonline.net/Italya/hakkinda/makaleler/Sakin%20Sehirler.htm, (Erişim: 1.01.2018).

Sırım, V., (2012), Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak Sakin Şehir Hareketi ve Türkiye'nin Potansiyeli, Tarih- Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, C.1, S.4, s. 119-171.

Steele, W. (2012), "Do We Need a Slow Housing Movement?" Housing Theory and Society, 29/2, s. 172-189.

Sungur, Z. , Türkiye'nin Sakin Şehirlerindeki Kadın Girişimciliğine Sosyolojik Bir Bakış. http://www.avekon.org/papers/786.pdf, Erişim Tarihi: 01.11.2015.

Şahin, İ., Kutlu, S., Z., (2014), "Cittaslow: Sürdürülebilir Kalkınma Ekseninde Bir Değerlendirme", Journal of Tourism and Gastronomy Studies, vol.2, no.1, s.55-63.

Şahin, S., (2015), Geçmiş Günümüz ve Gelecekte Nüfus Gerçeği, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2015, s. 140-142.

Şahinkaya S., (2010), Bir Yerel Kalkınma Modeli: Cittáslow ve Seferihisar Üzerine Değerlendirmeler,http://www.bagimsizsosyalbilimciler.org/Yazilar_Uye/SahinTem10.pdf ,Erişim Tarihi: 16.10.2015.

Şan, M., K., Hira, İ., (2007), Frankfurt Okulu ve Kültür Endüstrisi Eleştirisi, Sosyoloji Yazıları I, Sakarya Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Ortak Çalışması, İstanbul: Kızılelma Yayınları, s.324- 340.

Şengül, H. T. (2001a), Kentsel Çelişki ve Siyaset: Kapitalist Kentleşme Süreçleri Üzerine Yazılar, İstanbul: WALD Demokrasi Kitaplığı.

Şengül, H. T. (2001b), Sınıf Mücadelesi ve Kent Mekânı, Praksis Dergisi 2. Sayı Kentler ve Kapitalizm.

Tabačková, K. (2013), Is There Sustainable Urban Future? Alternative Cities, Masarykova Unıverzıta, Bruno, Msters Thesis.

Tanuro, D., (2011), Yeşil Kapitalizm İmkansızdır, çev. V., Yalçıntoklu, İstanbul: Habitus Yayıncılık.

TMMOB, (2012a), Enerji Verimliliği Raporu, EMO Yayınları, Ankara.

TMMOB, (2012b), Türkiye'nin Enerji Görünümü, Oda Raporu, 2. Baskı, EMO Yayınları, Ankara.

Toffler, A., (2006) Şok, Koridor Yayıncılık.

Toffler, A. (1981) The Third Wave, London, Pan Books Ltd.

Tosun, E., (2013), Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen Alternatif Bir Kentsel Yaşam Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi C.32 S.1, s. 215-237.

Touraine, A.,(1971) The Post-Industrial Society: Tomorrow's Social History: Classes, Conflicts and Culture in the Programmed Society, New York, Random House, 3.

Tuna, M., (2007), "Çevrecilik, Tarihsel, Teorik, Felsefi Temelleri ve Küreselleşmesi", Çevre ve Politika Başka Bir Dünya Özlemi, Editör Ayşegül Mengi, İmge Kitabevi, s.187-220.

Tuna, M., (2015), Türkiye'de Çevre Toplum İlişkileri ve Çevre Sosyolojisi, Sosyoloji Konferansları, no.52, s.291-318. DOI: 10.18368/IU/sk.07223.

Turan, F. (2002), "Eko-Anarşizm: Yeşil Alternatif", Düşünen Siyaset, no.11, Lotus Yayınevi: Adana.

Turan, F., (2002), "Çevre Krizi ve Azgelişmişlik" Kırsal Çevre Yıllığı, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği: Ankara.

Tümertekin, E., Özgüç, N., (1999), Ekonomik Coğrafya Küreselleşme ve Kalkınma, Çantay Yayınevi, İstanbul.

Uçkaç, A., (2010) Türkiye'de Neoliberal Ekonomi Politikaları Ve Sosyo-Ekoonomik Yansımaları, Maliye Dergisi, Sayı: 158, Ocak-Haziran 2010.

Urry, J., (1999), Mekânları Tüketmek, çev. R., G., Öğdül, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Özdamar, K. (2011). Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi, Kaan Kitabevi, Eskişehir.

Virgilio, P., (1998), Hız ve Politika, İstanbul: Metis Yayınları.

Walcott, H. F. (1994), Transforming Qualitative Data: Description, Analysis and Interpretation. London: SAGE Publications.

Wallerstein, I., (1976), The Capitalist World-Economy, Cambridge University Press.

Weber, M. (2003), Şehir Modern Kentin Oluşumu, 4.Baskı. (çev.) Musa Ceylan, İstanbul: Bakış Yayınları.

Weber, M., (1985), *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu*, İstanbul: Hil Yayınları.

Williamson, J.(2004),The Washington Consensus as Policy Prescription For Development, Delivered at The World Bank on January,

Yazıcıoğlu, Y., Erdoğan, S., (2004), SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Detay Yayıncılık.

Yıkılmaz, N., (2003) "Yeni Dünya Düzeni Ve Çevre", Sosyal Araştırmalar Vakfı, İstanbul.

Yurtseven, R., Kaya, O., Harman, S., (2010), Yavaş Hareketi, Detay Yayıncılık.

Yücel, C., (2002), "Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm", Türsab Dergisi, Mayıs, Sayı: 219.

Ward, K. 2006 "'Policies in Motion', Urban Management and State Restructuring: the Trans-local Expansion of Business Improvement Districts." International Journal of Urban and Regional Research 30: 54-75.

WEB KAYNAKLARI

Belediye Kanunu, (2005), 9469 Sayılı Belediye Kanunu, (http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf, Erişim Tarihi: 8.11.2017).

Birgün Gazetesi, 2013, https://www.birgun.net/haber-detay/yerli-tohumun-sonu-140549.html , 10.05.2013 Tarihli Haber, Erişim: 20.10.2017).

Carl Honore Web Sitesi, http://www.carlhonore.com, (Erişim: 2.10.2017).

Cittaslow Bilgi Notu, 2010 http://docplayer.biz.tr/1626515-Citta-slow-bilgi-notu.html

Cittaslow Türkiye, 2017; Cittaslow Türkiye Web Sitesi http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-seferihisar/(ET: 28.10.2016).

Cittaslow Türkiye, Kriterler (2008), "http://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/", Kalkedon Yayınevi, Çev.: Barış Baysal.

Cittaslow Uluslararası Web Sitesi, http://www.cittaslow.org, (ET: 24.09.2018).

Çevre Haber, (2018), "Seferihisar ve Yarımadanın Çevre Zaferi", http://seferihisar.bel.tr/3-kez-iptal-edilen-cedi-danistay-da-onadi-seferihisar-yarimdanin-cevre-zaferi/, (Erişim Tarihi: 05.10.2017).

Dünya Bülteni, (2010), http://www.dunyabulteni.net/index.php?aType=haber&ArticleID=106612, (Erişim Tarihi:10.02.2018.)

Dünya Yavaşlık Enstitüsü, (2018), (http://www.theworldinstituteofslowness.com/).

Economist Online (2017), "Yöresel kalkınmada 'Sakin Şehir' Modeli" http://www.ekonomist.com.tr/arastirmalar/yoresel-kalkinmada-sakin-sehir-modeli.html, (Erişim: 01.04.2018).

GHO Verileri, (2015a), Dünya Sağlık Örgütü Resmi Web Sitesi, Global Health Observatory Data, "Water And Sanitation",

http://www.who.int/gho/mdg/environmental_sustainability/en/, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

GHO Verileri, (2015b), Dünya Sağlık Örgütü Resmi Web Sitesi, Global Health Observatory Data, "Public Health And Environment", http://www.who.int/gho/phe/en/, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

İZKA, (2012), İzmir Bilgi Toplumu Temelli Kalkınma Stratejisi, http://www.izka.org.tr/upload/Node/30927/xfiles/izmir_bilgi_toplumu_temelli_kalkinma_stratejisi.pdf, Erişim: 12.11.2017.

Seferihisar Belediyesi, 2017, http://seferihisar.bel.tr/yerel-tohumu-yasatiyoruz/ Erişim: 20.10.2017).

Seferihisar İl Çevre Durum Raporu "http://www.csb.gov.tr/db/ced/editordosya/izmir_icdr2012.pdf"

Slow Food Anadolu Web Sitesi, (2016) Başkanın Mesajı http://www.slowfoodanadolu.com/baskanin-mesaji/slow-food-carlo-petrini-bilinc-ve-sorumluluk, Erişim: 11.04.2016.

Slow Food Gençlik Gıda Hareketi Web Sitesi, (2016) (https://slowfoodgenclik.wordpress.com/slow-food/ Erişim: 11.04.2016).

Tohumculuk İstatistikleri, 2017; Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tohum İhracat ve İthalat Verileri, http://www.tarim.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Tohumculuk/Tohumculuk-Istatistikleri.

Tohumculuk Yasası, 2006, Resmi Gazete: http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/11/20061108-1.htm.

TUİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2015.

TUİK Aile İstatistiklerinde yer alan Zaman Kullanım Araştırması (2014-2015), http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18627.

TUİK, 2015 “Basın Odası Haberleri”, 26 Şubat 2015, http://www.tuik.gov.tr/basinOdasi/haberler/2015_8_20150226.pdf, Erişim Tarihi:10.02.2018.

U.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Cilt XXXII, Sayı 1 Uludağ Journal of Economy and Society 224.

Uluslararası Yavaş Gıda Web Sitesi (2017) Hakkımızda “http://www.slowfood.com/about-us/”, (Erişim Tarihi: 3.01.2017.)

United Nations (2012), Report of the United Nations Conference on Sustainable Development, New York.

Ünal, N., (2013), “Yerli Tohum Satan Üreticiye Hapis Şoku”, http://odatv.com/yerli-tohum-satan-ureticiye-hapis-soku-1005131200.html, 10.05.2013 tarihli haber, (Erişim Tarihi: 20.10.2017).

ÖZET

Bu araştırmanın amacı son yıllarda adı Türkiye'de de sıklıkla duyulmaya başlanan "yavaş hareketi"nin sonucu olarak ortaya çıkan sakin şehir hareketinin Seferihisar örneğinde mevcut kapitalist ekonomik işleyişe nasıl eklemlendiğinin ve hareketin günümüz üretim-tüketim ilişkileri içinde sürdürülebilirliğinin araştırılmasıdır. Araştırma karma bir metodoloji ile nitel ve nicel araştırma tekniklerinin bir arada kullanılması esasına dayalı olarak yürütülmüştür. Araştırma kapsamında bir kamu kuruluşu, bir kooperatif, çeşitli sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra, yerel aktörlerden elde edilen veriler Marksist bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Kuruluş temsilcileri ve yerel yönetim temsilcileriyle derinlemesine mülakat gerçekleştirilirken, yerel halka ise anket uygulanmıştır.

"Oranlı tabakalı örnekleme" yoluyla seçilen 332 kişiye uygulanan anket sonucunda elde edilen veriler SPSS 21 (Statistical Package For Social Sciences) programı aracılığıyla işlenmiş; tanımlayıcı istatistik kullanılarak tablolar halinde sunularak, frekans ve yüzdelik değerler hesaplanmış, fark testleri, Shapiro Wilk testi ve Kruskal Wallis testleri yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda ilçenin sakin şehir unvanı almasıyla birlikte belediyenin hizmetlerinin arttığı; ancak yaz aylarında artan nüfusla birlikte ilçeye sonradan yerleşen kişi sayısının da artmasıyla birtakım sorunların ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Elde edilen verilere göre ilçede sosyal tabakalaşmanın artması, kent ve çevre sorunlarının artması, soylulaştırma ve yabancılaşmanın ortaya çıkması, ulusal ve küresel sermayenin ilçede etkin hale gelmesi bu sorunlardandır. Sonuç olarak incelenen örnek bağlamında sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliği konusunda birtakım güçlükler bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: "sakin şehir hareketi", "kapitalizm", "Marksizm", "çevre krizi", "sürdürülebilirlik", "nitel araştırma", "nicel araştırma".

ABSTRACT

This research aims to investigate the sustainability of cittaslow movement that we started to hear about recently in Turkey, as a result of slow movement within current production-consumption relationship within the existing capitalist economic functioning. The research also aims to investigate the ability of cittaslow movement to open a new movement area within the case of Seferihisar. The research was conducted on the basis of a combination of a mixed methodology by using qualitative and quantitative research techniques. In the scope of the research, the data obtained from a public institution, a cooperative, various non-governmental organizations as well as local actors have been analyzed with a Marxist approach. An in-depth interview was conducted with the representatives of the organization and the local government, while a survey was conducted with the local community.

The data obtained from the questionnaire applied to 332 individuals selected by "proportional stratified sampling" were processed through SPSS 21 program (Statistical Package For Social Sciences); frequency and percentage values were calculated, difference tests, Shapiro Wilk test and Kruskal Wallis tests were applied. As a result of the research, the services of the municipality increased with the cittaslow title; however, with the increasing population in the summer months, and due to the increase in the number of people who settled in the province afterwards, a number of problems have arisen.

According to the obtained data, the increase of social stratification in the district, the increase of urban and environmental problems, the emergence of gentrification and alienation, and the increase of national and global capital's efficiency in the province are some of these problems. As a result, there is some difficulty in the sustainability of the cittaslow movement in the context of the case studied.

Key Words: "cittaslow movement", "capitalism", "Marxism", "environmental crisis", "sustainability", "qualitative research", "quantitative research".

EK-1: SORU FORMLARI

EK 1-A

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DE KAPİTALİZMİN İŞLEYİŞİ SÜRECİNDE SAKİN ŞEHİR HAREKETİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: SEFERİHİSAR ÖRNEĞİ

Bu araştırma Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı doktora öğrencisi Araş. Gör. Nazlı Beril Özer tarafından yürütülmektedir. Bu araştırmanın temel amacı, Seferihisar örneğinde sakin şehir hareketinin ilçe halkı üzerinde sosyal ve ekonomik etkileriyle birlikte sürdürülebilirliğinin incelenmesidir. Bu doğrultuda süreçte ilçe halkının karşılaştığı sorunlar ve ihtiyaçlar belirlenecektir. Araştırmanın sonucu doktora tezi olarak yayımlanacak ve ilgililerle paylaşılacaktır.

Bu çalışmanın verimli olabilmesi için soruları dikkatle okuyup cevaplamanız gerekmektedir. Sonuçlar toplu olarak değerlendirileceği için sizden ad-soyadı bilgileri istenmemektedir. Anket soruları gönüllülük esasına uygun, hanehalkından yalnızca bir kişiye uygulanacak olup yaklaşık 20 dakika sürecektir.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Araş. Gör. Nazlı Beril Özer

Okan Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Sosyoloji Bölümü, Tuzla Kampüsü, 34959 Tuzla/İSTANBUL

Telefon: 0216 677 16 30

E-Posta: beril.ozer@okan.edu.tr

TÜRKİYE'DE KAPİTALİZMİN İŞLEYİŞİ SÜRECİNDE SAKİN ŞEHİR HAREKETİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: SEFERİHİSAR ÖRNEĞİ

HANEHALKI ANKET FORMU

GÖRÜŞME BİLGİSİ	
YAŞANILAN MAHALLE:	
TARİH *(Gün/Ay/Yıl)*	___ / ___ / ____
ANKETİ UYGULAYAN (Adı/Soyadı)	_____

Hanehalkı Bilgileri

1. Başta kendiniz olacak şekilde hanenizde yaşayan kişiler hakkında aşağıdaki bilgileri verir misiniz?

	Hane Reisine Yakınlığı	**Cins**	**Yaş**	**Med drm**	**Eğitim Durumu**	**Meslek**	**Çalışma durumu**
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
	1 .Hanehalkı reisi **2. Eşi** **3. Oğlu/kızı** **4. Babası /Annesi** **5. Kardeşi** **6.Kayınped/Kayınval** **7. Gelini Damadı** **8. Torun** **9- Diğer(Belirtiniz)**	**Kad** **Erk**		**Evli** **Bekar** **Dul** **Bşnmş**	**1. Okur-yazar değil** **2. Okur-yazar** **3. İlkokul mezunu** **4. Ortaokul mezunu** **5. Lise/meslek okulu mezunu** **6. Üniversite mezunu** **7. Lisans Üstü Mezunu**	**(Ev kadını,** **Öğrenci, vb**	**Çalışıyor** **Çalışmıyor** **İşsiz** **Emekli**

Hane Hakkında Genel Bilgiler

2. Kaç yıldır burada yaşamaktasınız?	1.( ) Doğduğundan beri 2.( ) 1-5 yıl (Lütfen A ve B'ye. yanıt veriniz) 3.( ) 6-10 yıl 4.( ) 11-15 yıl 5.( ) 16 yıldan daha fazla
Eğer burada yaşama süresi 5 yıldan az ise,	A..Daha önce nerede yaşamaktaydınız? ……. B. Buraya gelme nedeniniz nedir? ……
3. Çalışmak için başka bir kent/ilçe'de yaşayan hane üyesi bulunmakta mıdır?	1. ( ) Evet 2. ( ) Hayır
4. Hanenizin temel gelir kaynakları nelerdir? **(Önem sırasına göre 1,2,3 olarak işaretleyiniz)**	1. ( ) Tarımsal üretim 2. ( ) Ücret/maaş sürekli bir işten 3. ( ) Ticaret 4. ( ) Hayvancılık 5. ( ) Balıkçılık 6. ( ) Ücret /maaş gecici işlerden 7. ( ) Kira 8. ( ) Akrabalardan yardım 9 ( ) Devlet yardımları (fakir-fukara fonundan) 10. ( ) Turizm (Belirtiniz.....) 11. ( ) Diğer (Belirtiniz.....)
5. Hanenizin ortalama aylık geliri ne kadardır?	…….TL
6. Hanenizde kaç kişinin düzenli geliri vardır?	……..
7. Yakın çevrenizin gelir durumunu düşündüğünüzde, gelir durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?	1. ( ) Onlardan daha iyi 2. ( ) Onlarla aynı düzeyde 3 ( ) Onlardan daha kötü
8. Herhangi bir Sivil Toplum Kuruluşu veya derneğe üye misiniz?	1.( ) Evet (Adı: A-……..…) 2.( ) Hayır (Lütfen, 10. Soruya geçiniz.)
9. Ne sıklıkta üyelerle bir araya gelmektesiniz?	……
10. Serbest zamanlarınızda neler yapıyorsunuz?	……..

Sosyo-Ekonomik Durum

11. Konutunuz neden yapılmıştır?	1. ( ) Kerpiç ev 2. ( ) Taş ev 3. ( ) Ahşap ev 4. ( ) Betonarme 5. ( ) Diğer (Belirtiniz.....)
12. Konutun mülkiyet durumu nedir?	1. ( ) Ev Sahibi 2. ( ) Kiracı 3. ( ) Ev sahibi değil; ama kira ödemiyor 4. ( ) Diğer (Belirtiniz.....)

13. Aşağıdakilerden hangileri hanenizde bulunmaktadır? (Uygun kutucuğa tik atınız.)

	Var	Yok		Var	Yok
1.Buzdolabı			6.Uydu anteni		
2.Çamaşır Makinesi			7.İnternet		
3.Bulaşık Makinesi			8.Klima		
4.Bilgisayar			9.Oda Hizmeti(Pansiyon)		
5.Elektrik süpürgesi					

14. Aşağıdakilerden hangileri bulunmaktadır? (Uygun kutucuğa tik atınız.)

	Var	Yok		Var	Yok
1.Cep Telefonu			3.Bisiklet		
2.Araba					

Tarımsal Üretim

15. Sebze-Meyve üretimi yapıyor musunuz? (Hayır, ise.18. Soru'ya geçiniz.)

1. ( ) Evet 2. ( ) Hayır

	Tarla Arazisi		Sebzelik Arazi (da)	Bağ Arazisi (da)	TOPLAM
	Sulu (da)	Kuru (da)			
Arazi Büyüklüğü					

16. Geçen yıl ne tür ürünler yetiştirdiniz?

17. Tarımsal üretimden elde ettiğiniz ürünleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

1. ( ) Satıyoruz
2. ( ) Evimizde tüketiyoruz
3. ( ) Hem satıyor hem de evde tüketiyoruz
4. ( ) Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

18. Kullandığınız tohumun türü nedir? (Lütfen Belirtiniz: yerli, yabancı, hibrid,……)

19. Tarımsal ilaç ve gübre kullanmakta mısınız?
1 ( ) Evet 2 ( ) Hayır

Hayvansal Üretim

20. Hanenize ait hayvan bulunmakta mıdır?
1. ( ) Evet 2. ( ) Hayır (Hayır ise Soru 21'e geçiniz)

21. Hanenize ait hayvan sayısı nedir?

Tür	Sayı
1.Büyükbaş hayvan	
2.Küçükbaş hayvan	
3.Kümes hayvanları	
4.Arıkovanı	
5.Yük taşıma hayvanları	

22. Hayvancılıktan elde ettiğiniz ürünleri nasıl değerlendiriyorsunuz?
1. ( ) Satıyoruz
2. ( ) Evimizde tüketiyoruz
3. ( ) Hem satıyor hem de evde tüketiyoruz
4. ( ) Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

Sakin Şehir Süreci ve Unvanı Hakkında Görüşler

23. Yaşadığınız ilçenin sakin şehir olmaya aday olacağını biliyor muydunuz?
1. ( ) Evet 2. ( ) Hayır (Hayır ise, 25.soruya geçiniz.)

24. Evet ise, kimden duydunuz?
1. ( ) Arkadaş/yakın çevreden
2. ( ) Gazete/ medyadan
3. ( ) Belediye görevlilerinden
4. ( ) Muhtardan
5. ( ) Diğer (Belirtiniz,……)

25. Sakin şehir uygulamasının amacı sizce aşağıdakilerden hangisidir? **(Önem sırasına göre 1,2,3 olarak sıralayınız.)**
1. ( ) Yerel kalkınmayı sağlamak
2. ( ) Yerel halkın yaşam kalitesini arttırmak
3. ( ) Çevreyi korumak
4. ( ) Turizmi geliştirmek
5. ( ) Tarihi ve kültürel dokuyu korumak
6. ( ) Diğer (Belirtiniz.……)

26. İlçenizin sakin şehir olmasını ve bu konuda kendini geliştirmesini destekliyor musunuz?

1. ( ) Evet 2. ( ) Hayır 3. ( ) Fikrim yok

27. İlçenin sakin şehir olmasının ne tür faydaları olabilir? **(Önem sırasına göre 1,2,3 olarak sıralayınız.)**

1. ( ) Halkın yaşam düzeyi yükselir
2. ( ) İş olanakları sağlar
3. ( ) İlçedeki turizmin gelişmesini sağlar
4. ( ) İlçedeki kültürel ve sanatsal etkinliklerin artmasını sağlar
5. ( ) Yeni geçim kaynakları sağlar
6. ( ) Diğer (Belirtiniz……)

28. İlçenizin sakin şehir olması en çok kimlere fayda sağlamış olabilir? **(Önem sırasına göre 1,2,3 olarak sıralayınız.)**

1. ( ) Kadınlar
2. ( ) Belediye Başkanı'nın şahsı
3. ( ) Maddi olanaklara sahip belirli bir kesim
4. ( ) Tarım üreticileri
5. ( ) Turizmle uğraşanlar
6. ( ) Ticaretle uğraşanlar
7. ( ) İşsizler
8. ( ) Diğer (Belirtiniz……)

29. İlçenizin sakin şehir olması ne tür sorunlara neden olabilir? **(Önem sırasına göre 1,2,3 olarak sıralayınız.)**

1. ( ) Nüfus artışı
2. ( ) Çarpık yapılaşmanın artması
3. ( ) İnşaatın artması
4. ( ) Tarım alanlarının azalması
5. ( ) Çevre kirliliğinin artması
6. ( ) İlçe halkı arasında gelir eşitsizliğinin artması
7. ( ) Diğer (Belirtiniz……)

30. İlçenizin sakin şehir olmasından olumsuz etkilenebilecek kişi/ler var mıdır? Varsa kimler, nasıl olumsuz etkilenebilir?

…….

31. Aşağıdaki cümleler bazı düşünce ve pratikleri temsil etmekte olup, doğru ya da yanlış olarak değerlendirilmemektedir. Bu ifadelere ne ölçüde katıldığınızı belirtmek için size uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.)	**Hiç Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Fikrim Yok**	**Katılıyuorum**	**Tamamen Katılıyorum**
A-Toplumsal Kabul					
A-1.İlçemizin sakin şehir unvanı alması ilçemize değer katmıştır.					
A-2.Sakin şehir unvanı bu şehir için gereklidir.					
A-3.Sakin şehir unvanı yalnız belediye başkanının kendi şahsına fayda sağlamaz.					
A-4.Gelir dağılımındaki farklılıklar "sakin şehir" kavramının benimsenmesini engellememiştir.					
A-5.Sakin şehir hareketinde halk ortak hedefler doğrultusunda birleşmiştir.					
A-6.Sakin şehir süreci siyasal sürtüşmelere neden olmamıştır.					

31. Aşağıdaki cümleler bazı düşünce ve pratikleri temsil etmekte olup, doğru ya da yanlış olarak değerlendirilmemektedir. Bu ifadelere ne ölçüde katıldığınızı belirtmek için size uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.)	**Hiç Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Fikrim Yok**	**Katılıyuorum**	**Tamamen Katılıyorum**
B- Katılımcılık					
B-1. Belediyenin düzenlediği halk toplantılarına katılırım.					
B-2. Bir yurttaşın belediye tarafından alınan kararları etkileme gücü mevcut durumda sınırlı değildir.					
B-3. İlçemde düzenlenen festival, kültürel etkinlikler veya eğitimlere katılırım.					
C-.Kültürel/Sosyal					
C-1.Sakin şehir süreci ile sosyal yaşamın gelişmesi sağlanmıştır.					
C-2.Mevcut uygulamalar Seferihisar'ın bir sakin şehir olarak korunması açısından yeterlidir.					
C-3.Turistlerin ilçemize gelmesi buraya neşe ve canlılık getirmektedir.					
C-4. Farklı siyasi görüşe sahip insanlara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalara ihtiyaç yoktur.					
C-5.Engelli ve yaşlıların toplumla daha yakından bütünleşmelerine yönelik çalışmalara ihtiyaç yoktur.					
D-Çevre					
D-1.Sakin şehir süreci ile çevre ve doğal kaynakları koruma bilinci artmıştır.					
D-2.Sakin şehir süreci ile tarım alanlarına verilen önem artmıştır.					
D-3.Sakin şehir süreci ile planlı yapılaşma sağlanmıştır.					
D-4.İlçemizin sakin şehir unvanı alması çevre kirliliğine neden olmamıştır.					
D-5.Çevre sorunlarını önlemeye yönelik politikalar ilçemizde yeterlidir.					
D-6.Turistlerin ilçemize gelmesi gürültü ve çevre kirliliğine neden olmaz.					
E-Ekonomi/ Kalkınma					
E-1.Sakin şehir süreci ile kamu hizmetlerinin kalitesi iyileşmiştir.(Belediye, hastane, kamu kurumları vb.)					
E-2.Sakin şehir süreci ile istihdam olanakları artmıştır.					
E-3.Gençler için istihdam olanakları yeterlidir.					
E-4.Sakin şehir süreci ile gelir artmıştır.					
E-5.Sakin şehir süreci ile yerel ekonomi canlanmıştır					
E-6.Sakin şehir süreci ile yerel tarım geliştirilmiştir.					

32. Yaşadığınız yerle ilgili en temel sorunlarınız nelerdir? Sizi mutsuz eden yönleri nedir? **(Önem sırasına göre 1,2,3 olarak sıralayınız.)**

1. ( ) İşsizlik
2. ( ) Eğitim Kurumlarının (Okul) Sınırlı Olması
3. ( ) Sağlık Kurumlarının Yetersiz Olması
4. ( ) Altyapı Problemleri (kanalizasyon, su, yollar, vb.)
5. ( ) Çevre Problemleri
6. ( ) Düşük Gelir
7. ( ) Yabancı Nüfus (Kimler:…….)
8. ( ) Park yeri Sorunu
9 ( ) Trafik yoğunluğu
10.( ) Diğer (Belirtiniz……)

33. Sizce ilçenizde yukarıda sıraladığınız sorunların ortaya çıkmasında en temel sorumlu kimdir? **(Önem sırasına göre 1,2,3 olarak sıralayınız.)**

( ) İşletme-Fabrika Sahipleri ( ) Belediye ( ) Hükümet
( ) Yurttaşlar ( ) Diğer (Belirtiniz……..)

34. Sizce yaşadığınız yerdeki en önemli çevre sorunları nelerdir? **(Önem sırasına göre 1,2,3 olarak sıralayınız.)**

( ) Tarım topraklarında yapılaşma ( ) Hava kirliliği ( ) Su kirliliği
( ) Atıklar ( ) Sit alanlarına inşaat yapılması
( ) Çarpık Yapılaşma ( ) Diğer

35. İlçede gözlemlediğiniz problemlere yönelik çözüm önerileriniz var mı? Varsa bunlar nelerdir? Açıklayınız

36. Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

EK:1-B DERİNLEMESİNE MÜLAKAT FORMLARI

SEFERİHİSAR BELEDİYESİ DERİNLEMESİNE MÜLAKAT FORMU

1. Sakin şehirle ilgili görev ve sorumluluklarınız nelerdir?
2. Bu süreçte iş birliği yaptığınız kurum ve kuruluşlar varsa hangileridir? Ortak çalışma size göre önemli mi? Hangi aktörler bu süreçte daha etkilidir?
3. Sakin şehrin size göre temel amacı nedir?
4. Sakin şehir planlama ve uygulama sürecinden temel beklentileriniz nelerdir?
5. Türkiye'de sakin şehir uygulamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sakin şehrin önemi nedir?
6. Türkiye'de sakin şehir felsefesinin yayılması ve diğer yerleşimlerde de uygulanma durumu nedir? Bu uygulamanın Türkiye'de yaygınlaşması ve daha sürdürülebilir yerleşimler için neler yapılmalıdır?
7. Sakin şehir statüsünü aldıktan sonra kurumunuz açısından en önemli değişiklikler neler oldu? Olumlu ve olumsuz olabilecek yönleri size göre nelerdir?
8. Ulaşımda alternatifler neler? Motorlu taşıtların kullanımı nasıl düzenleniyor?
9. Dezavantajlı gruplar için sosyal tesis ve hizmet olanakları var mı? (Yaşlı, kimsesiz, engelli, vb.) (toplu taşıma ve kamusal alanlar)
10. Yörede fabrika, üretim tesisi vb. neler bulunmaktadır?
11. Yavaş bir ilçe olarak buraya özgü çeşitli destekler var mı?
12. Türkiye'de kentlerde nüfus artışıyla birlikte AVM gibi yapılar giderek artmakta bununla birlikte bireylerin yaşam alanları olarak park, bahçe ve spor alanları gibi rekreatif alanlar azalmakta. Bu olumsuz etkilerini azaltmak ya da bertaraf etmek için hangi kurumlara rol düşmektedir? Ne yapmaları gerekiyor?
13. Yerel halk veya Stk'lar ne tür durumlarda size başvuruyorlar? Bu süreç nasıl işliyor?
14. Hangi konularda karar alınırken yerel halka danışılıyor? Nasıl bir süreç izleniyor? Örnek verir misiniz?
15. Sakin şehrin sürdürülebilirlik bakımından anlam ve önemi konusundaki görüşleriniz nedir? Sizce sakin şehir uygulaması sürdürülebilirlik bakımından önemli bir fark yaratmakta mıdır?
16. Çevre tahribatının azaltılması veya önlenmesi konusunda neler yapılmalı? Bunları yapmak için engeller neler? Fırsatlar neler?
17. Sakin şehir felsefesi kapsamında sürdürülebilirlik bağlamında çevre politikalarında (alt yapı, kentsel doku, enerji politikaları, su, toprak, tarım, vb.) rol ve sorumluluklarınız neler?
18. Katı atıklar nasıl toplanmakta? Ayrıştırma nelerde var?

19. Geri dönüşüm faaliyetleriniz var mı? Hangi ürünler için geri dönüşüm olanakları var?
20. Enerji tasarrufu ve yenilenebilir enerji konusunda çalışmalarınız nelerdir? İlçede hangi alanlarda alternatif enerji kullanımı var?
21. Çevresel anlamda karşılaştığınız sürdürülebilirliği tehdit eden olumsuz durumlar nelerdir? Çevresel anlamda yaşanan bu olumsuz durumlara yönelik çözüm önerileriniz var mı? Varsa bunlar nelerdir?
22. Çevresel etkiler konusunda bu olumsuzluklarla baş etme konusunda hangi aktörlere ne gibi görevler düşmekte?
23. İlçede yerelliğin yani yerel kültürün ve yerel üretimin desteklenmesi için küreselleşmeye alternatif olarak ne gibi çalışmalarınız var?
24. Organik tarımın ilçenizde geleceğini nasıl görüyorsunuz? Organik tarımla ilgili projeleriniz nelerdir?
25. İlçenin turizm potansiyeli nasıl? Yeterince değerlendiriliyor mu? Alternatif turizmin geliştirilmesi için ne gibi çalışmalar var?
26. Bölgede turizmin gelişmesinin ve sürdürülebilirliğinin potansiyel riskleri nelerdir? Turizm faaliyetlerinin çevreye ve doğaya etkileri nedir?
27. Yavaş hareketi ve yavaş şehirle ilgili en güncel gelişmeler nasıl takip ediliyor? Uluslararası anlamda etkileşim nasıl sağlanıyor?
28. Kentin yerel dokusunu ve niteliklerini korumak için ne gibi faaliyetler yürütülüyor?
29. Kurumunuzca farkındalık yaratmak adına ne tür görevler düşüyor? (Eğitim, Programlar, Etkinlikler) Sakin şehir anlamında ilçede kurum ve kuruluşlara veya yerel halka yönelik eğitim ihtiyaçları var mı? Varsa bunlar nelerdir?
30. Bir sakin şehir ilçesi kurumu olarak yaşadığınız temel sorunlar neler? Bunların kaynağı nedir?
31. Yavaş hareketi kapsamında uygulamaya çalıştığınız politikalar ve yürütmekte olduğunuz faaliyetlerde ihtiyaç duyduğunuz destekler nelerdir? Sorunlar için çözüm önerileriniz nelerdir?

SEFERİHİSAR KENT KONSEYİ DERİNLEMESİNE MÜLAKAT FORMU

1. Hangi alanlarda çalışıyorsunuz? Konseyin hangi komisyonları bulunmaktadır? Kaç üyeniz bulunmaktadır?
2. Ne sıklıkta bir araya gelmektesiniz? Ne tür eylem ve etkinlikler yapmaktasınız? Ne tür kararlar alınmakta?
3. Sivil toplumun kentlerde yaşanan çevre sorunları, sağlıksız gıda gibi konularda nasıl rol alması gerektiğini düşünüyorsunuz? Çevresel etkilerin azaltılması konusunda kimlerle çalışmalı?
4. Sizce çevresel etkileri göz ardı eden bir mevcut ekonomik gelişme anlayışının hakim olduğu Türkiye'de Seferihisar örneğinde çevre tahribatının azaltılması veya önlenmesi konusunda neler yapılmalı? Bunları yapmak için engeller neler? Fırsatlar neler?
5. Geri dönüşüm, atık yönetimi, alternatif enerji, bisiklet kullanımının özendirilmesi gibi uygulamalarda rol ve sorumluluklarınız var mı?
6. Kadınlara, engelli ve yaşlılara yönelik ne gibi çalışmalar var? Sakin şehirlerde diğer kentlerden farklı bir çalışma yapılıyor mu genel anlamda?
7. Türkiye'de kentlerde nüfus artışıyla birlikte giderek artan konut projeleri ve AVM gibi yapılar giderek artmakta ve bununla birlikte bireylerin yaşam alanları olarak park, bahçe ve spor alanları gibi ortak yaşam alanları azalmakta. Kentlerdeki bu olumsuz yapılanmayı azaltmak ya da bertaraf etmek için hangi kurumlara rol düşmektedir? Ne yapmaları gerekiyor?
8. Kentlerde yaşanan bu olumsuzlukların azaltılması çerçevesinde sakin şehirle ilgili mevzuatı nasıl değerlendirirsiniz? Yeterli midir? Değilse neler yapılmalı?
9. Türkiye'de sakin şehir uygulamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sakin şehir hareketinde temel aktörler kimlerdir?
10. Konseyin sakin şehir uygulamaları sürecindeki rolü nedir?
11. Sakin şehirlerin sürdürülebilirlik bakımından anlam ve önemi konusundaki görüşleriniz nedir? Sizce Cittaslow uygulaması sürdürülebilirlik bakımından önemli bir fark yaratmakta mıdır?

12. Çevresel anlamda karşılaştığınız sürdürülebilirliği tehdit eden olumsuz durumlar nelerdir?
13. Çevresel anlamda yaşanan bu olumsuz durumlara yönelik çözüm önerileriniz var mı? Varsa bunlar nelerdir? Bu konuda hangi aktörlere ne gibi görevler düşmektedir?
14. İlçede size göre (diğer Stk'lar, devlet kurumları, belediye) sakin şehir uygulamasında rollerini yeterince yerine getirebilmekteler mi? Hangi aktörler bu süreçte daha etkilidir? Nasıl etkilidir?
15. Ülkemiz ve ilçe için sakin şehrin olumlu tarafları nelerdir? Olumsuz olabilecek tarafları veya sürdürülebilir olmayan tarafları var mıdır? Varsa, nelerdir?
16. Sakin şehrin en önemli amaçlarından biri olarak yerel üretime ağırlık verilmesi ve yerel ürünlerin kullanımının teşvik edilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz? Sürdürülebilirlik durumu nedir?
17. Seferihisarlılar size göre sakin şehir hareketi konusunda bilinçliler mi? Gerek sivil toplum kuruluşu veya derneklere gerekse belediye gibi yerel karar organlarında etkinlik gösterenlerin sayısında bir artış oldu mu?
18. Çevresel, sosyal ve ekonomik anlamda yerel bir sürdürülebilirlik vadeden sakin şehir uygulamalarının Seferihisar örneğinde izleme ve denetim sürecini (ulusal-uluslararası) nasıl değerlendirirsiniz? Yeterli midir? Değilse neler yapılmalı?
19. Sakin şehir hareketi ve sürdürülebilirlik ilişkisi konusundaki görüşleriniz neler? Sizce çevreye duyarlı bir sakin şehir felsefesi gerek Seferihisar'da gerekse Türkiye'de ülke genelinde yaygınlaşabilir mi? Mümkünse bu nasıl gerçekleştirilebilir?
20. Yukarıda tartıştığımız sorular dışında ilçedeki sorunlar nelerdir? Çözümler neler olabilir?
21. Gelecek 5 yıl içinde yapmak istedikleriniz neler? Projeleriniz nelerdir?
22. Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Teşekkürler…

SS. HIDIRLIK TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ TEMSİLCİLERİ DERİNLEMESİNE MÜLAKAT FORMU

1. Kooperatifinizin kuruluş amacı nedir? Ne zaman kuruldu? Kaç üyeniz, çalışanınız bulunmaktadır?
2. Ne sıklıkta bir araya gelmektesiniz? Ne tür eylem ve etkinlikler yapmaktasınız? Ne tür kararlar alınmakta?
3. Kooperatifinizin sakin şehir uygulamaları sürecinde bir rolü var mıdır? Varsa nedir?
4. Geniş bir ürün yelpazeniz var. Bu ürünler kimler için üretiliyor? Daha çok kimler (hangi ilçe veya şehirler) hangi yolla (internet, toptan veya perakende) bu ürünleri satın alıyorlar?
5. Kooperatifinizin üreticiler için sağladığı avantajlar ve imkanlar nelerdir?
6. Sakin şehrin en önemli amaçlarından biri olarak yerel üretime ağırlık verilmesi ve yerel ürünlerin kullanımının teşvik edilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?
7. İlçede size göre (diğer Stk'lar (dernekler, oda veya kooperatifler) kamu kurumları rollerini yeterince yerine getirebilmekteler mi? Hangi aktörler bu süreçte daha etkilidir? Nasıl etkilidir?
8. Ülkemiz ve ilçe için sakin şehrin olumlu tarafları nelerdir? Olumsuz olabilecek tarafları veya sürdürülebilir olmayan tarafları var mıdır? Varsa, nelerdir?
9. Sakin şehir hareketi ve sürdürülebilirlik ilişkisi konusundaki görüşleriniz neler? Sizce çevreye duyarlı bir sakin şehir felsefesi gerek Seferihisar'da gerekse Türkiye'de ülke genelinde yaygınlaşabilir mi? Mümkünse bu nasıl gerçekleştirilebilir?
10. Kooperatifinizde üretim, pazarlama ve satış gibi aşamalarda yaşadığınız problemler var mı? Varsa bunlar neler? Çözüm önerileriniz neler olabilir?
11. Gelecek 5 yıl içinde yapmak istedikleriniz neler? Projeleriniz var mı?
12. Eklemek istediğiniz bir şey var mı? Teşekkürler…

ÜRKMEZİ GÜZELLEŞTİRME ÇEVRE KORUMA VE TURİZM DERNEĞİ DERİNLEMESİNE MÜLAKAT FORMU

1. Derneğinizin kuruluş amacı nedir? Kaç üyeniz bulunmaktadır?
2. Ne sıklıkta bir araya gelmektesiniz? Ne tür eylem ve etkinlikler yapmaktasınız? Ne tür kararlar alınmakta?
3. Seferihisar, Türkiye'nin diğer sakin şehirlerinin pek çoğundan farklı bir şekilde turistik nitelikler taşımakta. Burayı farklı kılan ve diğer sakin şehirlerden ayıran özellikler nelerdir?
4. Alternatif turizmin geliştirilmesi için ne gibi çalışmalar var?
5. Turizm açısından sakin şehrin olumlu tarafları, fırsatlar nelerdir? Sakin şehrin olumsuz olabilecek engelleyici tarafları var mıdır? Varsa, nelerdir?
6. Seferihisar'ı tercih edip ilçeye gelen insanlar buraya hangi amaçlarla geliyorlar? Hangi tür turizm yapılıyor?
7. Seferihisar'ı tercih edip ilçeye gelen insanlar size göre sakin şehir hareketi konusunda bilgililer mi? Kimler buraya geliyor? Hangi meslek grupları, hangi gelir düzeyinde insanlar? Nerelerden buraya geliyorlar?
8. Sakin şehir hareketi ve sürdürülebilirlik ilişkisi konusundaki görüşleriniz neler? Sizce çevreye duyarlı bir sakin şehir felsefesi gerek Seferihisar'da gerekse Türkiye'de ülke genelinde yaygınlaşabilir mi? Mümkünse bu nasıl gerçekleştirilebilir?
9. Sizce turizminin ilçede gelişmesi rant alanlarının açılmasına ve sakin şehrin ilkelerinden uzaklaşmasına neden olabilir mi? Turizmin gelişmesi sakin şehrin sürdürülebilirliği için bir risk oluşturabilir mi?
10. Gelecek 5 yıl içinde yapmak istedikleriniz neler? İlçenin turizm potansiyelini nerede görüyorsunuz? Projeleriniz var mı?
11. Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

YAVAŞ YAŞAMI DESTEKLEME DERNEĞİ DERİNLEMESİNE MÜLAKAT FORMU

1. Derneğinizin kuruluş amacı nedir? Kaç üyeniz bulunmaktadır?
2. Ne sıklıkta bir araya gelmektesiniz? Ne tür eylem ve etkinlikler yapmaktasınız? Ne tür kararlar alınmakta?
3. Sivil toplumun kentlerde yaşanan çevre sorunları, sağlıksız gıda gibi konularda nasıl rol alması gerektiğini düşünüyorsunuz? Çevresel etkilerin azaltılması konusunda kimlerle çalışmalı?
4. Derneğinizin sakin şehir uygulamaları sürecinde rolü nedir?
5. Geri dönüşüm, atık yönetimi, alternatif enerji, bisiklet kullanımının özendirilmesi gibi uygulamalarda rol ve sorumluluklarınız var mı?
6. Sizce göre hakim ekonomik gelişme anlayışı çevre tahribatına neden olmakta mıdır? Evet ise, Seferihisar örneğinde çevre tahribatının azaltılması veya önlenmesi konusunda neler yapılmalı?
7. Sakin şehir hareketi sizce kentlerdeki bu olumsuz yapılanmayı azaltmak ya da bertaraf etmek konusunda başarılı olabiliir mi? Kentlerdeki çevresel, ekonomik ve sosyal problemler konusunda hangi kurumlara rol düşmektedir?
8. Kentlerde yaşanan bu olumsuzlukların azaltılması çerçevesinde sakin şehirle ilgili mevzuatı nasıl değerlendirirsiniz? Yeterli midir? Değilse neler yapılmalı?
9. Türkiye'de sakin şehir uygulamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sakin şehir hareketinde temel aktörler kimlerdir?
10. Sakin şehir hareketi ve sürdürülebilirlik ilişkisi konusundaki görüşleriniz neler? Sizce çevreye duyarlı bir sakin şehir felsefesi gerek Seferihisar'da gerekse Türkiye'de ülke genelinde yaygınlaşabilir mi? Mümkünse bu nasıl gerçekleştirilebilir?
11. İlçede size göre (diğer Stk'lar, kamu kurumları, belediye) rollerini yeterince yerine getirebilmekteler mi? Hangi aktörler bu süreçte daha etkilidir? Nasıl etkilidir?

12. Ülkemiz ve ilçe için sakin şehrin olumlu tarafları nelerdir? Olumsuz olabilecek tarafları veya sürdürülebilir olmayan tarafları var mıdır? Varsa, nelerdir?
13. Sakin şehrin en önemli amaçlarından biri olarak yerel üretime ağırlık verilmesi ve yerel ürünlerin kullanımının teşvik edilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?
14. Seferihisarlılar size göre sakin şehir hareketi konusunda bilinçliler mi? Gerek sivil toplum kuruluşu veya derneklere gerekse belediye gibi yerel karar organlarında etkinlik gösterenlerin sayısında bir artış oldu mu?
15. Bir sakin şehir ilçesi olarak Seferihisarlıların tüketim alışkanlıkları bakımından herhangi bir diğer ilçeye göre farklılıklar var mıdır? Bunlar nelerdir? Bu anlamda gündelik hayatlarında ne gibi değişiklikler olmuş olabilir?
16. Çevresel, sosyal ve ekonomik anlamda yerel bir sürdürülebilirlik vadeden sakin şehir uygulamalarının Seferihisar örneğinde izleme ve denetim sürecini (ulusal-uluslararası) nasıl değerlendirirsiniz? Yeterli midir? Değilse neler yapılmalı?
17. Sakin şehir hareketi ve sürdürülebilirlik ilişkisi konusundaki görüşleriniz neler? Sizce çevreye duyarlı bir sakin şehir felsefesi gerek Seferihisar'da gerekse Türkiye'de ülke genelinde yaygınlaşabilir mi? Mümkünse bu nasıl gerçekleştirilebilir?
18. Sivil toplumun kentlerde yaşanan çevre sorunları, sağlıksız gıda gibi konularda nasıl rol alması gerektiğini düşünüyorsunuz? Çevresel etkilerin azaltılması konusunda kimlerle çalışmalı?
19. Gelecek 5 yıl içinde yapmak istedikleriniz neler? Projeleriniz var mı?
20. Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

EK 1-C: MUHTAR FORMU

Tarih:

1- Mahallenin Adı:

2-Nüfus

Mahallenin toplam nüfusu	
Toplam hane sayısı	

3-Son 5 yıl içinde mahallenizden göç eden hane var mı?

1. Evet
2. Hayır

Evet ise, mahallenizden göç eden hane sayısı?.....
Mahallenize göç eden hane sayısı?.....

4- Mahallenizde yaşayan kişilerin temel geçim kaynakları nelerdir? (1,2,3 olarak önem sırasına göre işaretlenecek)

1-Tarımsal üretim
2-Hayvancılık
3-Turizm
4-Ticaret
5-Balıkçılık
6-Geçici işlerden maaş
7-Sürekli bir işten maaş
8-Emekli maaşı
9-Arıcılık
10-Diğer

5-Mahallenizde hanehalkının karşılaştığı en önemli 3 sorun nedir?
(Lütfen her kolona **sadece bir (√)** işareti koyunuz)

	En önemli	**İkinci**	**Üçüncü**
İşsizlik			
Düşük gelir			
Pazarlama sorunu			
Tarımsal üretiminden elde edilen gelirin yetersizliği			
Yetersiz sağlık hizmeti			
Tarımsal girdi fiyatlarının yüksekliği			
Yetersiz içme suyu			
Yetersiz sulama suyu			
Yetersiz enerji kaynağı			
Turizm ile ilgili sorunlar			
Sağlıksız konut			
Eğitim yetersizliği			
Çöp ve atık yeri olmaması			
Kişilerin gruplaşması, kişiler arası çatışmalar			
Diğer			

6-İlçenizin sakin şehir olacağını biliyor muydunuz? Bu bilgileri kimden duydunuz? Bu konu ile ilgili olarak bir toplantı yapıldı mı? Yapıldıysa, kimler tarafından ve ne zaman? Ne tür konularda bilgi verildi? Toplantıya kimler katıldı?

7-Yaşadığınız ilçenin sakin şehir unvanı alması mahallenizde yaşayan haneleri etkiler mi? Ne tür olumlu ve olumsuz etkileri olabilir?

8-Eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?

EK-2: TUİK MESLEK SINIFLAMASI

Yöneticiler	Profesyonel meslek mensupları	Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	Hizmet ve satış elemanları	Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünlerinde çalışanlar	Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar	Tesis ve makine operatörleri ve montajcıları	Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar
Personel şefi Müdür	Öğretmen Grafiker Halkla ilişkiler uzmanı Basın danışmanı Bilgi işlem uzmanı Bilgisayar programcısı Gıda mühendisi Jeolog Sosyolog Mimar Jandarma Asker Müzisyen Çocuk gelişim uzmanı Harita mühendisi Maliye Uzmanı İmam	Eczacı Tekniker Hemşire Bilgisayar teknikeri Makine teknikeri Elektronik uzmanı	Memur Sekreter Muhasebe uzmanı Birim personeli Asistan Bankacı Zabıta Postacı	Şoför Esnaf Kuaför Güvenlik Aşçı Reyon Görevlisi Garson Hemşire Serbest meslek Kaptan Polis Emlakçı Barkod sorumlusu Jandarma İtfaiyeci Hemşire Bakıcı Mütahit Kasap Bekçi	Çiftçi Balıkçı Çoban	İnşaat ustası Terzi Marangoz Tesisatçı Mobilyacı Mermerci Tamirci Tornacı Lastik ustası Tesisatçı El sanatları Boyacı Elektrik Ustası		Kalfa Bulaşıkçı Gündelikçi Seyyar satış Temizlik görevlisi Tuvalet görevlisi

Kaynak: TUİK Meslek sınıflaması (ISCO, 08)

EK-3: MAHALLELERE GÖRE KATILIMCILARIN AYLIK GELİR DURUMLARI (FREKANS)

Mahalleler	1.450TL ve altı	1.451 TL-2.900 TL	2.901 TL-5.800 TL	5.801 TL-11.600 TL	11.601 TL ve üzeri	**Toplam**
	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	**Sayı**
Atatürk	1	1	2	0	0	**4**
Bengiler	3	9	15	0	0	**27**
Camikebir	7	19	31	9	8	**74**
Çolak İbrahim Bey	1	6	14	3	1	**25**
Hıdırlık	4	17	16	5	1	**43**
Mersialanı	4	7	8	2	2	**23**
Payamlı	2	3	4	5	0	**14**
Sığacık	0	10	12	5	2	**29**
Turabiye	4	7	19	6	1	**37**
Tepecik	2	5	6	1	0	**14**
Ulamış	2	9	10	2	0	**23**
Toplam	30	93	137	38	15	**313**

EK-4: SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI KATEGORİLERİ

STK Kategori	Sivil Toplum Kuruluşları			
Çevreyle İlgili STK'lar	Tema	TURMEPA		
Sosyal Yardım ve Dayanışma ile İlgili STK'Lar	Sosyal Kadınlar Dayanışma Derneği	Sığacık Girişimci Kadınlar Derneği	Eğitim Sen, İnsan Hakları Derneği	
Hemşehri Dernekleri	Eskişehirliler Derneği			
Meslek Odaları/Mesleki Dernekler	Şoförler odası	Ziraatçiler Esnaf Odası		
Müzik/Sanat Derneği	Türk Sanat Musikisi		Halk Oyunları Derneği	El Sanatları Derneği
Düşünce Dernekleri	Atatürkçü Düşünce Derneği	Birleşik Haziran Hareketi		
Taraftar Dernekleri	Beşiktaş			
İş/ İşçi Sendika/Dernekleri	TÜFAD	Disk	Arıcılar Birliği	
Diğer Dernekler	Kent Konseyi	Parkinsonlu Hastalar Derneği	Güvenli Yaşam Derneği	

EK-5: KATILIMCILARIN KODLARI

Kodlar	Katılımcılar	Görüşme Tarihi
K1	Seferihisar Belediyesi Temsilcisi	7 Nisan 2017
K2	Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği Temsilcisi	11 Kasım 2016
K3	Sakin Şehir Türkiye Uzmanı	11 Kasım 2016
K4	Seferihisar Kent Konseyi Temsilcisi	14 Kasım 2016
K5	SS. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Temsilcisi	14 Kasım 2016
K6	Ürkmezi Güzelleştirme Çevre Koruma Kültür ve Turizm Derneği Temsilcisi	12 Kasım 2016
K7	Doğa, Sanat ve Felsefe Derneği Temsilcisi	13 Nisan 2017
M1	Çolak İbrahimbey Mahallesi Muhtarlığı	7-13 Nisan 2017
M2	Hıdırlık Mahallesi Muhtarlığı	7-13 Nisan 2017
M3	Bengiler Mahallesi Muhtarlığı	7-13 Nisan 2017
M4	Mersinalanı Mahallesi Muhtarlığı	7-13 Nisan 2017
M5	Sığacık Mahallesi Muhtarlığı	7-13 Nisan 2017
M6	Turabiye Mahallesi Muhtarlığı	7-13 Nisan 2017

EK-6: SAKİN ŞEHİR ÜYELİK KRİTERLERİ

Kriter Başlığı	Kriter Maddesi
Çevre Politikaları	• Hava ve su temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi • Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması • Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması • Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması
Altyapı Politikaları	• Mevcut bisiklet yollarının araç yollarıyla kilometre üzerinden karşılaştırılması • Özel taşıt kullanımına alternatif olarak elektrikli otobüs, dik yokuşlarda yürüyen merdiven gibi eko ulaşım planlanması • Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması • Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler (hamileler için özel park yeri ayrılması gibi) • Şehir dışında çalışan şehir sakinlerinin oranının belirlenmesi
Kentsel Yaşam **Kalitesi Politikaları**	• Kente ait değerlerin iyileştirilmesi • Marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılması • Vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması • Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması, • Kentin internet ağına sahip olması • Kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması • Kamusal sürdürülebilir kentsel planlamanın teşviki (pasif ev gibi) • Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması • Atölyelerin korunması ve değerlerinin arttırılması– doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması (Tarihi kent merkezlerinde yer alan geleneksel kasap, fırın, bakkal vb. dükkânların desteklenmesi)

Kriter Başlığı	Kriter Maddesi
Tarımsal, Turistik, **Esnaf ve** **Sanatkârlara Dair** **Politikalar**	• El yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması • Geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin arttırılması • Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini arttırarak kırsal bölgelerin değerini arttırmak • Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması • Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi • Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin arttırılması • Otel kapasitelerin arttırılması
Misafirperverlik, **Farkındalık ve** **Eğitim için Planlar**	• İyi karşılama (Kenti ziyaret edenlere yönelik çalışacak bir karşılama/tanıtım görevlisinin belirlenmesi • Esnafın ve operatörlerin farkındalıklarını arttırmak (Fiyatların ve tarifelerin açık bir şekilde sergilenmesi) • Yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek • Cittaslow kampanyalarının desteklenmesi • Cittaslow logosunun internet sayfasında ve antetli kağıt üzerinde kullanımı

Kaynak: *Sakin Şehir Türkiye Web Sitesi, Kriterler 2017*

EK-7: SEFERİHİSAR'DAKİ UYGULAMALAR VE FAALİYETLER

a. Yerel Üretimin Teşvik Edilmesi

Sakin Şehir Birliğinin en önemli kriterlerinden olan "yerel üreticiyi destekleme" ilkesi kapsamında SS. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Pekmez Üretimi Tesisi, üretici birlikleri, Seferihisar Belediyesi Mandalina Kurutma Tesisi ve zeytinyağı fabrikası geliştirilen inisiyatiflerdendir. Böylece yerel üretim desteklenmekte, yerel halkın ekonomik olarak kalkınmasına destek sağlanmaktadır. Diğer taraftan Seferihisar örneğinde sakin şehir hareketi tarımsal üretimde yerel tohumların kullanılması ve iyi tarım uygulamaları konularına özel olarak önem verilmektedir.

Can Yücel Tohum Merkezi:

Türkiye' de 8 Kasım 2006 tarihinde resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 5553 sayılı yasa sonucunda yerli tohum satışının yasaklanması üzerine Seferihisar'da 2011 yılı itibariyle Tohum Takas Şenliği düzenlenmeye başlanmıştır (Seferihisar Belediyesi, 2017). Yerli sebze ve meyve varlıklarının yitirilmesi riskine karşı yerli tohumların korunması için Seferihisar Belediyesi tarafından her yıl düzenlenen bu şenliklerde elde edilen tohumlar 2011 yılında kurulan Can Yücel Tohum Merkezi'nde saklanmakta, fide haline getirilmekte ve Anadolu'nun yerli tohumlarının kullanıldığı bu fideler isteyenlere ücretsiz olarak verilmektedir (Cittaslow Türkiye, 2017).

Can Yücel Tohum Merkezi ile birlikte kaybolmaya yüz tutan atalık tohumlar daha kolay ulaşılabilir ve üretilebilir olmuştur. Bölge köylüleri yerel tohumlarla yaptıkları üretim sayesinde kendi ihtiyaçlarını karşılarken aynı

zamanda tüketicilerin de konuyla ilgili bilgilenmesi yönünde çalışmaktadır. Her geçen gün yerel tohumlara ve ürünlere olan ilgi artmakta bu konuyla ilgili kamuoyu oluşmaktadır (K3, 11 Kasım 2016).

Organik Tarımın Geliştirilmesi

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve Seferihisar Belediyesi ile birlikte gerçekleştirilen ve İzmir Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen "Tarladan Sofraya İyi Tarım Projesi" ile İzmir ilinde İyi Tarım Uygulamalarının yaygınlaşması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda İzmir'de sürdürülebilir tarımsal üretimin uygulama alanlarının arttırılmasına katkı sağlanması amaçlanmıştır. Seferihisar'da 2010-2011 yılında hayata geçirilen proje kapsamında 140 üretici eğitim almış, bu üreticilere belediye tarafından "iyi tarım uygulamaları" sertifikası verilmiştir (K3,11 Kasım 2016).

Organik tarım ve iyi tarım konusundaki uygulamalar ve eğitim gibi faaliyetler bir taraftan sağlıklı gıdanın üretimini mümkün kılmakta bir taraftan da üreticiye ekonomik katkı sağlamakta ve ilçenin Sakin Şehir Birliğinden "organik tarımın desteklenmesi" kriterinden puan alma imkânı tanımaktadır. Organik tarım ve iyi tarımla ilgili uygulamalar konusunda sorumluluk İlçe Tarım Müdürlüğünde olup ilçede yaygın olan tarımsal faaliyetin bugün "iyi tarım uygulamaları" olduğu söylenebilir (K2, 11 Kasım 2016).

SS. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

SS. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Sakin Şehir Birliğinin en önemli kriterlerinden olan "yerel üreticiyi destekleme" kriteri kapsamında Seferihisarlı kadınlar tarafından kurulan ve 2010 yılından bu yana faaliyet gösteren bir kooperatiftir. Kadınların iş gücüne katılması bağlamında 2010

yılında 7 kişiyle yola çıkıp son durumda 85 kişi üye sayısına ulaşmıştır. "Ev eksenli kadınların güçlenmesi" amacıyla yola çıkan kooperatif tüm kadınların "kendi kanatlarıyla uçup gitmesi için" düzenledikleri eğitimlerle kadınları sokağa çıkmasını, sosyalleşmelerini sağlamaya çalışır (K5, 14 Kasım 2016).

Kadınların iş hayatına ve üretime dahil olmasının yanı sıra sakin şehir felsefesinin yerel halkı dahil eden eğitimlerle beceriler kazandırma misyonuna uygun olarak Kooperatif ve Belediye iş birliğinde düzenlenen eğitim faaliyetlerine katılımları sağlanmaktadır. Kadınları iş ve eğitim hayatından uzak bırakan bir toplumsal faktör olarak çocuk bakımı konusunda da kooperatifin Tepecik'te bulunan binasının bir bölümünün Belediyeye tahsis edilmesiyle bir çocuk odasının açıldığı ve burada bakım hizmeti verildiği bilinmektedir (K5, 14 Kasım 2016).

Dayanışmanın yoğun olduğu ve imece ruhunun kaybolmadığı kooperatifte üyeler için de kışlık yöreye özgü "sakızlı tarhana" hazırlığı yapılıyor. Böylece hem kadınlara ekonomik katkı sağlanıyor hem de zamandan tasarruf ediliyor. Geleneksel sakızlı tarhananın ve diğer yöresel ürünlerin İstanbul, Antalya, Ankara ve İzmir'de bulunan 5M Migros ve Makro market zincirlerinde "Anadolu'nun Lezzetleri" köşesinde satışa sunulmaktadır (K5, 14 Kasım 2016). Her ne kadar büyük market zincirlerinin geleneksellik ve yerelliğin korunması açısından ne kadar uygun olduğu tartışılsa da yereli tanıtma ve yerelin ekonomik kalkınması girişimi olarak değerlendirilebilir.

Pekmez Üretimi Tesisi

S.S. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi tarafından 2015 Yılı Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Mali Destek Programı kapsamında

İZKA'ya sunulan "Seferihisar Yerel Üzümü Pekmez Üretimi ile Katma Değerinin Arttırılması Satış Pazarlama Olanaklarının Geliştirilmesi" projesinin desteklenmesi sonucu tesis 2016 yılı Ağustos ayında faaliyete geçmiştir. Böylece yerel üretim desteklenirken, bu sayede kadınlara yeni bir istihdam alanı da açılmıştır.

Üretici Birlikleri

İlçede faaliyet gösteren yaklaşık 15 özel mandalina üreticisi firma bulunmaktadır. Ancak sözü edilen firmaların belirledikleri fiyat çoğu zaman üreticiye tatmin edici gelmez. Diğer yandan da başka çaresi olmayan üretici mandalinanın fiyatında değişiklikler olması ve ürünün zamanında toplanması gibi unsurları göz önünde bulundurarak bu koşulları kabul eder. Üretici ve firmalar arasındaki bu ilişkiyi bir katılımcı şöyle ifade etmiştir:

> "Geleneksel olarak Seferihisar'da mandalina üreticisi köy kahvesinde oturur, orda bekler bu zamanlarda (Kasım). Çünkü bilir ki oraya özel şirketler dolaşmaya başlar ve mandalinaya nasıl baktığını sorar, kaça verdiğini sorar, gelir ve sorar. Bu süreçte özel şirket der ki: ben sana şu fiyatı veriyorum" (K3)

Bu duruma bir alternatif geliştirmek amacıyla Belediye eliyle üretici birliğinin kurulmasıyla Seferihisar'daki yerel mandalina üreticilerinin ortak olarak hareket etmeleri sağlanmıştır. Böylece üreticiler firmaların ücretlendirmesini beğenmezse alternatif olarak birlikle görüşüp buradan da fiyat alabilmektedir.

Seferihisar Belediyesi'nin yerel üreticilerini desteklemek için Mandalina Üretici Birliği, Mandalina Kurutma Tesisi, Zeytin Birliği ve Zeytinyağı Fabrikası gibi üretim tesislerinin kurulmasını sağlamıştır. Üretici birliklerinin amacı ürünün pazarlama çalışmalarını yürütmek, toptan

pazarlamayla pazarlama gücünü arttırmak ve ürünü markalaştırmaktır. Seferihisar Belediyesi tarafından mandalina işleme ve paketleme tesisi ve soğuk hava deposu satın alınarak, Birliğe devredilmiştir. Böylece mandalinanın sezonunun uzatılması ve Seferihisarlı üreticilerin yurtdışında ihracat yapması mümkün olmuştur (K1, 7 Nisan 2017).

Seferihisar halkının en büyük geçim kaynağı olan narenciye üretiminde kurulan Mandalina Üretici Birliği'nde AR-GE çalışmaları yürütülmekte, üreticiye doğru ve güncel bilgi aktarımı sağlanmaktadır. Toplam 98 üyesi ile hem yurt içine mandalina göndermekte hem de yurt dışına ihraç etmektedir (K3, 11 Kasım 2016). Enginar ve üzüm birlikleri de belediye tarafından kurulması planlanan diğer birliklerdir (Cittaslow Türkiye, 2017).

Seferihisar Belediyesi Mandalina Kurutma Tesisi

Mandalina kurusu sayesinde mandalinanın 5 kat daha değerli olarak satılarak marka değeri yaratılması Belediyenin gerçekleştirdiği son projelerden birisidir. Tesiste mandalina kurutma sürecinde mevcut jeotermal kaynaklardan faydalanarak, jeotermal suyun buharıyla kurutma yapılmaktadır (K3, 11 Kasım 2016). Normalde ilçede mandalina sezonu yaklaşık üç ay gibi bir süre devam ederken, mandalina kurusu üretimi ile ürünün raf ömrünü on iki aya kadar çıkartmayı başaran proje böylece mandalinanın katma değerini de önemli ölçüde arttırmaktadır (K1, 7 Nisan 2017).

Soyer mandalina üreticisinin son 20 yıldır çektiği ekonomik zorlukları ifade ederek, çiftçinin ürününün kilosunu ancak 50 kuruşla 1 TL arasında sattığı örneğini vermiş; ilk defa 2018 yılında kilosunu 2,5 TL'ye satın alacağını belirtmiştir. Bu durumda üretici önceki yıllara göre ürününü 2, 3 hatta 4 katı

daha değerli satabilecek, böylece o ağacı kesmekten ve kente göçmekten vazgeçecektir. K1 mandalina kurusu projesi ile ilgili görüşlerini şöyle aktarmıştır:

> "Çok ciddi büyüdü. Bütün ovanın kaderini değiştirecek bir şey yani o kadar çok olumlu sonuç çıkartacak ki. Mandalina ağaçları kesilmeyecek, mandalina üreticileri ilk defa para kazanabilecek (K1, 7 Nisan 2017)."

Küresel sermayenin inşaatı önceledi̇ği bir ekonomik kalkınma anlayışına karşı duruş sergileyemeye çalışan katılımcı tarım alanlarının korunması ve tarım üreticisinin desteklenmesi konularına vurgu yapmıştır. Sakin şehir felsefesinin de özünde bulunan yerel üreticinin korunması ve yerel ekonominin geliştirilmesi konuları bu bakış açısı ile örtüşmektedir.

Beyler Mahallesi Zeytinyağı Fabrikası

Yerel ürünlerin ekonomiye kazandırılması, markalaştırılması ve istihdam yaratılması hedefleri kapsamında en önemli yerel ürünlerden olan zeytinin değerlendirilmesi amacıyla Beyler Mahallesi'nde bulunan 20 ton kapasiteli zeytinyağı sıkım hattı Belediyenin katkıları ve Doğanbey Kalkınma Kooperatifi iş birliği ile devreye girmiştir. Aynı zamanda marka değeri yaratılarak zeytinyağı iç ve dış pazara sunulmaktadır (K3, 11 Kasım 2016).

b. Ürünlerin Tüketici ile Buluşturulması

Seferihisar Üretici Pazarları

Seferihisar üretici pazarları yerel üretimi geliştirmek ve desteklemek amacıyla Seferihisar ve köylerinde üretilen organik ve doğal ürünlerin, Seferihisar Belediyesi kontrolünde tüketiciye aracısız olarak satışa sunulduğu

pazarlardır. Seferihisar'da 2009 yılında 80 tezgâh ile başlatılan üretici pazarlarının tezgâh sayısı 2015 yılında ise 350'ün üzerine çıkmıştır. Encümen kararınca stant yerlerinde 2016 yılı Ocak ayı itibarı ile günlük m² işgaliye ücreti olarak 2,5 TL alınmaktayken, üretici pazarlarından tahsis adı altında herhangi bir ücret alınmadığı bilinmektedir. Böylece Belediye yerel üretimi teşvik etmeye çalışmaktadır. Kadınların çoğunlukta olduğu ve onlara gelir sağlayan bu pazarlarda tüm yerel üreticiler ürünlerini Salı ve Pazar günleri satışa sunmaktadır (K3, 11 Kasım 2016).

Salı günleri Seferihisar merkezde Camikebir Mahallesi'nde, Pazar günleri ise Sığacık Kaleiçi'nde düzenlenen pazarlarda tezgâh açabilmek için ürünlerin Seferihisar'da üretilmiş olması ve kişinin ikametgâhının Seferihisar olması koşulu bulunuyor. Üretici pazarları sayesinde Seferihisar'ın yerel halkı dışında birçok farklı şehirden binlerce kişi Seferihisar'ı ziyaret etmektedir.

Gece Pazarı

Üretici pazarlarının yanı sıra Akarca, Sığacık, Ürkmez Doğanbey ve Sığacık mahallelerinde "Gece Pazarı" kurulmaktadır. Gece pazarları özellikle yaz aylarında kurulan, ağırlıklı olarak kadınların el işlerini satma olanağı buldukları pazarlardır. Mayıs ayı gibi başlayan gece pazarları öğleden sonra açılıp gece 12'ye kadar faaliyet gösterir. Kadınlar tarafından el emeği ile üretilen takı, giyim, süs eşyası ve hediyelik ürünlerin satıldığı bu pazarlar yerel kalkınma açısından başta kadınlar olmak üzere halka ekonomik bir destek sağlarken, turizmi geliştirip hareketlilik sağlama amacına hizmet eder.

Seferipazar

Seferihisar Belediyesi'nin ve S.S. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi'nin desteğiyle Seferihisarlı kadınların "Seferipazar[24]" adlı web sitesi üzerinden ürünlerini satışa sunulmaktadır (Seferipazar Hakkımızda, 2017).

Tablo: Seferipazar Web Sitesi Ürünleri Yelpazesi

SEFERİPAZAR ÜRÜNLERİ

Kadın Emeği	Köy Pazarı	Kooperatif
El işi ürünler ahşap el ürünleri, el örgüsü ürünleri, keçe el ürünleri,…	Üreticinin kendi ürettiği ve doğrudan tüketiciye ulaştırabildiği ürünler baharat, meyve, sebze, bal, ot, turşu, ekmek, yumurta, peynir,…	Kooperatiflerin ürettiği ürünler erişte, reçel, sabun, zeytin, zeytin yağı

Kaynak: *Seferipazar Web Sitesi (www.seferipazar.com)*

Sakin Şehir Birliği'nin teknolojiyi etkin bir şekilde kullanarak yaşam kalitesini arttırma misyonuna uygun olarak geliştirilen proje ile siparişler internet üzerinden alınmaktadır. Her Salı, üretici pazarıyla birlikte yürütülen Seferipazar uygulamasında çalışanlar internetten gönderilen sipariş listesini pazardan tedarik ediyor. Ürünler daha sonra Tepecik'te bulunan tesiste paketlenerek adrese gönderiliyor.

[24] S.S. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Seferipazar Web Sitesi, http://seferipazar.com

Seferibakkal

Mart 2016 yılında hayata geçirilen Seferibakkal ile Ulamış Kooperatifi, Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ve Doğanbey Kooperatifinin ürünleri ayrıca yöresel ürünlerin (Mandalina, mandalina kurusu, zeytinyağı, zeytin, sabun, kuru üzüm vd.) satışları sağlanmaktadır. Yıl boyu Camikebir Mahallesinde ve Sığacık Mahallesinde; Yaz aylarında ise bu mahallelere ek olarak Ürkmez'de hizmet vermektedir (K3). İlçe genelinde çeşitli noktalarda bulunan bu marketler aracılığıyla yerel ürünler üretici pazarlarında olduğu gibi herhangi bir gün sınırlaması olmaksızın yerel halkla buluşmaktadır.

c. Katılımcılığın Sağlanması

Sakin şehir olarak ilçede yerel halkın yerel yönetim mekanizmalarına dahil olması ve faaliyetlere katılmasına özel olarak önem verilir. Bu amaçla kent konseyi başta olmak üzere çeşitli dernekler ve sivil toplum kuruluşları ilçede aktif olarak çalışmaktadır. Yerel halk bağlantılı olduğu kent konseyi veya ilgili kuruluş aracılığıyla ilçedeki uygulamalarla ilgili görüş ve önerilerini sunabilmektedir.

Belediye ayrıca teknolojiyi etkin bir şekilde kullanarak hizmetlere erişimi kolaylaştımak için e-belediye sistemini hayata geçirmiştir. Belediyenin bu anlamda bir diğer dikkat çeken uygulaması çocukları yönetime dahil ettiği, kararlarda onların da görüşlerini aldığı Çocuk Belediyesi uygulamasıdır.

E-Belediye

Seferihisarlıların hizmetlere daha kolay ulaşması için e-belediye sistemi kurulmuştur. Bu sistem ile vatandaşlar çevre temizlik ve emlak vergilerini internet sitesinde yatırmakta, dilekçelerini ve güncel duyuruları internet sitesi üzerinden takip edebilmektedir (Cittaslow Türkiye, 2017). Böylece ilçe sakin şehir olmanın gerektiği gibi teknolojiyi halkla ilişkilerde kullanmaktadır.

Çocuk Belediyesi

Türkiye'de bir ilk olarak ilçede Çocuk Belediyesi ve Çocuk Meclisi vardır. 6-16 yaş arası çocukların burada yönetime katıldığı uygulamada çocuklar arasında Belediye Başkanı seçimi de yapılmakta; ancak başkan olmak için de 13-16 yaş kriteri bulunmaktadır (K3, 11 Kasım 2016).

Türkiye'de genellikle yaygın olan gençlik merkezlerinin bulunmasıdır. Örneğin, Ürkmez Mahallesinde Gençlik Merkezi bulunmakta, burada daha ziyade gitar eğitimi, piyano, halk eğitimi, resim tiyatro gibi eğitimler verilmektedir. Çocuk Meclisinde de bu ve benzeri eğitimler bulunmakta ancak amaç daha çok çocukların Seferihisar'da söz hakkı sahibi olmaları ve ihtiyaçlarını dile getirmelerine doğrudan Belediye Başkanı ile görüşebilmelerine olanak sağlanmasıdır (K3, 11 Kasım 2016).

d. Çevre Politikaları ve Çevreci Uygulamalar

Seferihisar'da sakin şehir kriterlerine uygun olarak çevreci politikaların ve uygulamaların geliştirilmesi ve teşvik edilmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması, güneş tarlalarının kurulması, bisiklet garajlarının yapılması uygulamalardan bazılarıdır.

Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Teşvik Edilmesi

Seferihisar'da yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını teşvik etmek amacıyla Turizm Altyapı Hizmet Birliği ortaklığıyla İZKA tarafından desteklenen Fotovoltaik Güç Santrali Kurulumu Projesi ile Belediye binasının yanında bulunan kapalı üretici pazarının üzerine fotovoltik enerji sistemi kurulmuştur. Yılda ortalama 310 bin kW enerji üreten fotovoltaik güç santralleri ile Belediye binasının aydınlatılması, ısıtılması ve soğutulması güneş enerjisiyle sağlanmakta, artan elektrik ise devlete satılmaktadır (K3, 11 Kasım 2016). Böylece belediye yenilenebilir ve temiz enerjiyi teşvik etmekte, diğer taraftan bu enerji ile gelir elde etmektedir.

Güneş Tarlası

Gelecekte kurulması planlanan enerji kooperatifi ile birlikte belirli bir tarla üzerine güneş panellerinin dikilmesi ve belli ortaklıkların sağlanması sonucu ortak olan kişilerin abone numaralarıyla birlikte kendi elektriklerini oradan karşılamaları mümkün olacaktır (K1, 7 Nisan 2017). Enerji kooperatifi projesini bir yenilenebilir enerji türü olarak rüzgâr ve güneş gibi doğal kaynakların kullanılarak yapılmasının halkın ekonomik kalkınmasına katkıda bulunacağı söylenebilir. Konuyla ilgili K1 şunları eklemiştir:

> "Her Seferihisarlıyı güneş enerjisinden elektrik elde etme işine ortak etmek istiyorum. Burada yaşayan insanlara, çünkü bu güneş bizim tepemizde o rüzgâr bizim ensemizde esiyor. Bu rüzgârın, bu güneşin burada yaşayan insanlar için temiz bir enerji kaynağı olarak kullanılması gerekiyor. Hem de bu enerjiden para kazanmaları gerekiyor."

Önümüzdeki süreçte hayata geçirilecek projeler arasında yer alan "Güneş Tarlası" kurulumunun Belediye ile "Enerji Kooperatifi" iş birliğinde

Doğanbey'de bulunan arazi üzerinde gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Böylece kooperatif ortaklarının elektriklerinin güneş tarlasından karşılanması, kişi başına düşen maliyetin azalması, fatura ödeme zorunluluğunun kalkması ve mevcut karın kooperatife bırakılması hedeflenmektedir.

Bisiklet Garajları

Seferihisar'da sakin şehir kriterlerinden biri olan alt yapı politikalarında bisiklet yollarının yapımı ve bisiklet kullanımının teşvik edilmesinden yola çıkarak bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak ve günlük kullanılabilecek bir ulaşım aracı olduğunu vurgulamak için Seferihisar Belediyesi hizmet binasında ve Sığacık'ta iki adet bisiklet garajı oluşturulmuştur. Bisiklet garajlarındaki bisikletler Seferihisarlılar tarafından ücretsiz olarak Seferihisar Belediyesi'ne başvurarak kiralanmıştır. Proje 2013-2015 yılları arasında gerçekleşmiştir (K3, 11 Kasım 2016).

Ürkmez, Sığacık ve Seferihisar Merkez mahallelerinde bisiklet yolu çalışması devam etmektedir. Belediyenin bisiklet yolu için Karayolları ile görüşme ve izin süreci devam etmektedir. Bisiklet yollarının yapılmasıyla ilgili projenin yanı sıra rampaları pedal çevirmeksizin çıkmak için güneş enerjili bisiklet kullanımı başlanmıştır. Yenilenebilir enerjinin ulaşım araçlarında kullanılması kapsamında, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Seferihisar Belediyesi, Seferihisar Jeotermal İnşaat, Turizm, Özel Eğitim, Hizmet, Taşımacılık, Temizlik, Sanayi, Ticaret A.Ş ve bir proje danışmanı kent içi ulaşımda otomobil yerine güneş enerjili bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla çalışmalar yapılmıştır (Cittaslow Türkiye, 2017).

e. Kentsel Mekânın Yeniden Düzenlenmesi

Sakin şehir kriterlerinden kentsel yaşam kalitesi politikaları kapsamında "kente ait değerlerin iyileştirilmesi" amacıyla ilçede sağlıklaştırma projeleri, Teos kenti antik kazısı ve görüntü kirliliğnin azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Sağlıklaştırma Projeleri

Sığacık Kale İçi ve Merkez Atatürk Caddesi olmak üzere ilçede iki sağlıklaştırma projesi yapılmıştır. Sığacık Kale İçi Sağlıklaştırma Projesi, 2013 yılının Mayıs ayında restorasyon başlamış ve 2014'te tamamlanmıştır. Büyükşehir Belediyesi ve Seferihisar Belediyesi'nin desteğiyle Kaleiçi'nde sokakların yenilendiği, altyapının tamamlandığı, evlerin cephelerinin boyandığı bir çalışma olup, proje kapsamında cephe giydirmeleri, çatısı olmayan evlere çatı yapımı, güneş enerjisi panellerinin gizlenmesi, elektrik ve telefon hatlarının yeraltına alınması ve altyapı çalışmaları gibi faaliyetler gerçekleştirilmiştir. İlk proje olarak Seferihisar Merkez'de Atatürk Caddesi üzerinde bir sokakta gerçekleştirilip, Sığacık Kaleiçi ile devam ettirilmiştir (K3, 11 Kasım 2016).

Bu çalışmalar neticesinde yeni bir görünümüne kavuşan Kaleiçi evlerinde Pazar günleri üretici pazarları kurulmakta, yerli ürünler satışa sunulmaktadır. Üretici pazarlarında stant sayısı ilk başta 45 civarındayken 2016 yılı itibariyle bu sayı 450 civarına ulaşmıştır. Projeden sonra bölgeye takip ve ilginin artması, hem ilçeye canlılık ve hareket kazandırmakta hem de yerel halka ekonomik katkı sağlamaktadır (K3, 11 Kasım 2016).

Teos Antik Kenti Kazısı

12 İyon kentinden biri olan ve ilçede bulunan Teos antik kenti alanında yeni dönem kazı ve restorasyon çalışmaları Bakanlar Kurulu'nun 7 Haziran 2010 tarih ve 2010/581 sayılı kararı ile uzun bir süre sonra tekrar başlamıştır. Seferihisar Belediyesi'nin girişimleriyle, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından başlatılan çalışmalarda dünyanın en büyük Dionysos Tapınağı, agora, tiyatro, odeon, surlar ve liman kalıntılarına ulaşılmıştır (K3, 11 Kasım 2016). Kazı ve restorasyon çalışmaları devam ederken, yeni ziyaret noktaları da oluşmakta, böylece ilçenin turistik açıdan değeri artmaktadır.

Görüntü Kirliliğinin Azaltılması

Uyumsuz binalar, çanak antenler, klima üniteleri, elektrik direklerinden sarkan teller, kablolar, telefon direkleri, çeşitli büyüklükteki tabelalar gibi görüntü kirliliği yaratan unsurların değiştirilmesi için kademeli olarak gerçekleştirilecek bir çalışma planlanmıştır. İlk aşamada Seferihisarlı ve İzmirli ressam ve mimarlarla birçok toplantı yapılmış ve çalışmaların başlaması için pilot bölge seçilen Seferihisar merkezinde bulunan Atatürk Caddesi üzerinde çalışma gerçekleştirilmiştir. Esnafın tek tip tabela kullanması teşvik edilmiş, cadde üzerindeki balkonlara sardunya saksıları yerleştirilmiştir. Güneş enerjili aydınlatma elemanlarının kullanıldığı caddede kaldırımlar genişletilmiş trafik azaltılmıştır (Cittaslow Türkiye, 2017).

Peyzajda yöresel hoş kokulu bitkilerin kullanılması, güneş enerjili sokak aydınlatma elemanları, karbon salınımının hesaplanması, kompost tesisi ve güneş enerji santrali yapımı gibi projeler Seferihisar'ın önemli projeleri arasında yer almaktadır (Cittaslow Türkiye, 2017).

f. Kültürel ve Sosyal Etkinlikler

İlçedeki kültürel ve sosyal etkinlikler rutin olarak yılın belirli zamanlarında gerçekleştirilen etkinlikler, projeler, yurttaş buluşmaları ve dezavantajlı gruplara yönelik projeleri ifade etmektedir. Sakin şehirlerin "tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar" başlıklı kriteri kapsamında yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin arttırılması amacıyla ilçede mandalina şenliği, Seferihisarlılar buluşması, toprak ana kutlamaları, sefertası hareketi, masal evi gibi etkinlikler düzenlenmektedir.

Mandalina Şenliği

Her sene Kasım ayında düzenlenen "Mandalina Şenliği" gibi kültürel ve sanatsal etkinliklerle yerel üretici teşvik edilirken, yerel halk için sosyal bir ortam sunulmaktadır. Diğer sakin şehir belediyeleriyle de ulusal ve uluslararası anlamda ortak etkinlikler yapılarak kültürel bir etkileşim oluşturulması amaçlanmaktadır.

Seferihisarlılar Buluşması

Seferihisar'ın toplumsal olarak uyumunu arttırmak ve farklı kültürlerin kaynaşması için uygun ortam oluşturmak amacıyla her sene Seferihisarlılar Buluşması düzenlenmektedir. Seferihisar'a göçle gelen Tokatlılar, Ahıska Türkleri, Doğu ve Güneydoğulular ve Karadenizliler gibi farklı yerlerden sosyo-kültürel gruplar bu şenlikte kendi kültürlerini tanıtmakta, yörelerinin müziklerini ziyaretçilerle paylaşmaktadır (Cittaslow Türkiye, 2017).

Terra Madre (Toprak Ana) Kutlaması

"Toprak Ana" kutlaması Seferihisar Belediyesi'nin desteğiyle dünyadaki diğer sakin şehirlerle birlikte her yıl 10 Aralık'ta düzenlenen bu etkinlikte ilçenin unutulan lezzetlerinin hayata geçirilmesi amaçlanır. Küresel olarak tüm sakin şehirlerde kutlanan bu etkinlikte ilçenin kadınları yöresel yemekler hazırlayarak ziyaretçilerle paylaşırlar (Cittaslow Türkiye, 2017).

Sefertası Hareketi

Anadolu Efes, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) iş birliğiyle ve Mikado Sürdürülebilir Kalkınma Danışmanlığı desteği ile yavaş gıda hareketi felsefesi üzerinden yola çıkarak kurulan "Seferihisar'ın Geleneksel Mutfağı" ile Seferihisar'ın geçmişinden bugüne gelen tüm yöresel yemeklerinin eğitimi verilmiştir. Seferihisar Belediyesi, Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği ve SS. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi'nin de dahil olduğu bu ortaklıkta sunulan proje ile Tepecik Mahallesi'nde Kaymakamlığa ait bir bina sağlıklaştırılarak mutfak haline getirilerek kaybolmaya yüz tutan yerel yemekler yapılmış ve sunulmuştur. Bu lokantada Seferihisar'a özgü lezzetler olarak "Seferihisar Mantısı", "Ekmek Dolması", "Lok Lok", "Samsades", "Oklavadan Sıyırma" gibi yöresel yiyecekler sunulmuştur (K3, 11 Kasım 2016).

Yaklaşık 1 yıl süren sefertası hareketinin mutfağı Türkiye'den ve yurt dışından gelen birçok yayın kuruluşu tarafından da ziyaret edilmiştir. 2015 yılında yerin farklı bir kuruma tahsis edilmesi sonucu mutfak kapansa da esnaf eğitimine de İzmir'deki üniversitelerden alınan desteklerle devam edilmektedir (K3, 11 Kasım 2016). Bu kapsamda oluşturulan geleneksel mutfakta 3 kadın

çalışmakta, yemekler yaşlılara, öğrencilere ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılmaktadır. K5 kadınların toplumsal yaşama ve iş hayatına katılmalarını şu sözlerle değerlendirmiştir: "Kadınlar evden böyle böyle çıkmaya başladılar. 'Ben yapabilir miyim?' kaygısını attılar."

Geleneksel mutfak projesiyle birlikte 400 kişiye 75 yaş iftar yemeği düzenlemiş, yaşlılarla görüşmeler yapılmış, Seferihisar'a özgü yemekler, gelenek ve görenekler hakkında bilgi alınarak bu yemeklerin, gelenek ve göreneklerin günümüze taşınması için çalışma yürütülmüştür. Bu anıların derlenmesinden oluşan "Seferihisar'ın Çınarları" adlı Sözlü Tarihi kitabı ise Nisan 2013'te yayınlanmıştır (Cittaslow Türkiye, 2017). Geleneksel yiyecekler ve kültürel zenginlikle ilgili katılımcı görüşlerini şöyle paylaşmıştır:

> "Tarhana dediğimiz, sadece çorba değil. Tarhana Halfeti'deki başka, başka bir yerdeki tarhana başka. Eskiden daha göçebeyken tüm yararlı besinlerin bir araya gelip, kuru bir şekilde saklanıp, nereye gideceksen yanında götürüp sıcak suyla yapabileceğin bir yemek. Aslında bir kültürün ürünü ve sonucu o. Taraklı'daki Uhud tatlısı da öyle, onların kendi şartlarına göre ürettikleri bir yiyecek. Mesela Samsades var. Seferihisar'da o da öyle. Yunanistan'da da varmış. Kim bilir nereden geldi, buradan mı gitti (K2, 11 Kasım 2016)."

Yöresel yiyeceklerin korunması ve patentinin alınma durumunun güç olduğu, bunun yerine "Coğrafi işaret" sistemin kullanıldığı, en son Yunanistan'ın baklavayı ve yoğurdu aldığı bilinmektedir (K2, 11 Kasım 2016). Katılımcı, geleneksel yemeklerin korunması ve ilçenin tanıtımındaki önemini vurgulayarak, esnafı bu konuda bilgilendirerek yerel yiyecekleri sunma konusunda teşvik ettiklerini şöyle ifade etmiştir:

> "İnsanlar buraya geldiklerinde mercimek çorbası içmek istemeyecek; Seferihisar'a özgü tatlı tarhana çorbası içmek isteyecek. Ya da oklavadan sıyırma, ya da Samsades yemek isteyecek dedik. Ve oldu hakikaten. Sığacık pazarında bunlar halen yaşıyor. Oklavadan sıyırma, Seferihisar mantısı, bunlar halen var (K2)."

İlçede bir taraftan yerel ve geleneksel yemek tarifleri yaşatılmaya çalışılırken, diğer taraftan bu yiyeceklerin ilçenin adıyla birlikte anılması ve ilçe için değer sağlaması amaçlanmaktadır.

Seferikart

Seferihisar Belediyesi, Kültür ve Sosyal İşler birimi tarafından yürütülen ihtiyaç sahibi vatandaşların modern bir şekilde yardımlara ulaşabilmesi için oluşturulan bir projedir. Sosyal yardımı "seferikart" uygulaması ile sistematik hale getirerek yoksulluğu azaltıcı önleyici politikaların geliştirilmesi konularında yoğun olarak çalışan belediye ihtiyaç sahibi vatandaşları belirleyerek ihtiyaç duyulan süre ile destek sağlamaktadır. Bu süre ise 1 ay ile başlayıp 6 aya kadar çıkabiliyor (K3, 11 Kasım 2016).

Bu sistemde "Seferikart" sahibi olanlar karta yüklenen para puanlarla ihtiyaçlarını Seferihisar esnafından giderebilmektedir. Bu şekilde hem ihtiyaç sahibi vatandaşlar yardımlardan yararlanabilmekte hem de Seferihisar esnafı kazanmış olmaktadır (Cittaslow Türkiye, 2017).

Masal Evi

Masal evi Seferihisar Belediyesi tarafından iş hayatında olan kadınların çocuklarını ücretsiz olarak bırakabilecekleri, masal eksenli bir eğitim projesidir. Çocuklar için sunulan bu hizmetle kadınların kendilerine daha çok vakit ayırması ve iş gücüne katılması beklenmektedir. Kadınlar açısından

önemli bir ihtiyacı kapatmaya yönelik masal evi ile kadınlar görüşmelerde yokluğundan sıklıkla yakındıkları bir hizmete kavuşmuş olacaklar. Çocuğun kadın için bir engel olması ortadan kalktıktan sonra ise kadın belediyenin düzenlediği eğitimlere daha düzenli katılabilecek ve sosyal hayata vakit ayırabilecek bir konuma gelecektir (K3, 11 Kasım 2016).

Seferihisar toplu konutları karşısında Belediyeye ait binanın düzenlenerek eğitime hazır hale getirilmesiyle Masal evi 16 Haziran 2017 günü düzenlenen törenle faaliyetlerine başlayan proje ile 4-5 yaş grubuna masallarla eğitim vermektedir (K3, 11 Kasım 2016).

g. Eğitimler

Belediye başta istihdamı arttırmaya yönelik girişimcilik eğitimleri olmak üzere ev pansiyonculuğu, organik tarım, iyi tarım uygulamaları, sürdürülebilir balıkçılık, el becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimler ve hobi amaçlı kurslar gibi eğitim faaliyetleri organize etmektedir. 18 yaş üzeri herkesin katılabildiği Halk Eğitim Merkezlerinde düzenlenen eğitimlere İŞKUR'un da destek vermesiyle KOSGEB[25] eğitimleri de eklenmiştir (K3, 11 Kasım 2016). Belediyenin düzenlediği bu eğitimlerle vatandaşlar girişimcilik konusunda kendilerini geliştirmekte, yeteneklerine uygun iş bulma olanaklarını arttırmaktadır (K3, 11 Kasım 2016).

[25] KOSGEB: T.C Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı.

Doğa Okulu

Doğa Okulu, pasif değil ancak aktif, karşılıklı bilgi alışverişinin olduğu, sıradan öğretmen-öğrenci ilişkisinden farklı bir ilişki içinde yeni bilgilerin üretildiği bir öğrenme yeridir. İlhamını "rekabet" yerine "iş birliği" ve "adil paylaşım" esaslı merkezsiz bir yaşamın mümkün olduğunu gösteren doğa dostu toplumlardan alan Doğa Okulu başka bir insanın/toplumun mümkün olduğunu ortaya koymaya çalışır (Cittaslow Türkiye, 2017).

"Doğa Derneği", "Seferihisar Belediyesi", "Orhanlı Köyü Derneği" ve "Alakır Nehri Kardeşliği" ekipleri ile çok sayıda düşünür, araştırmacı ve gönüllü okulun araştırma, öğrenme ve üretim süreçlerini geliştirmek için el birliğiyle çalışmaktadır. Okul 2014 Şubat ayında faaliyete geçerek "Yamaklık" kursları ile Türkiye'den ve yurtdışında büyük talep görmektedir (K3, 11 Kasım 2016).

Okul Tarlaları Projesi

Üretimden uzaklaşan, tarıma yabancılaşan toplumumuza yönelik olarak geliştirilen bu projede okul çağındaki çocukların tarımsal üretim konusunda uygulamalı olarak eğitilmeleri ve teşvik edilmeleri hedeflenmektedir. Bu doğrultuda Can Yücel Tohum Merkezi'ndeki tohumlardan üretilen fidelerle 8 ayrı okulda okullarda çocukların sebze ekip bakımlarını yapabilecekleri tarlalar oluşturulmuştur (K3, 11 Kasım 2016).

Seferihisar'da Sürdürülebilir Balıkçılığın Geliştirilmesi Projesi

Yerel üretimi desteklemek amacıyla balıkçılık sektörünü güçlendirmek ve standartlarını geliştirmek için bir AB projesi gerçekleştirilmiştir. Avrupa Birliği projesi kapsamında İtalyan ortakların deneyimleri ile yerel balıkçıların üretim ve pazarlama kapasitelerinin arttırılması ve Seferihisar'da sürdürülebilir balıkçılık yapılmaya başlanması hedeflenmiştir. İki Cittaslow kentinin, "Seferihisar" ve "Pollica"nın dayanışması sonucu ortaya çıkan proje kapsamı iki kentin balıkçıları deneyimlerini paylaşmış, balıkçılık AB standartları hakkında eğitim almış, balık mezat alanı yenilenmiştir.

Kadın Emeği Evleri

"Kadın Emeği Evleri" çeşitli nedenlerle aile bireylerine ekonomik anlamda bağımlı yaşamak zorunda kalan kadınların topluma kazandırılmalarını, güç koşullarda yaşayan dezavantajlı grupların (işsiz gençler, çocuklar, yaşlılar, engelliler, kimsesizler) yaşam kalitelerinin yükseltilerek topluma kazandırılmasını amaçlar. Kadınlara yönelik olarak bu evlerde meslek edindirme çalışmaları yürütülmekte, kadınlar için iş olanakları arttırılarak gelir düzeylerinin yükseltilmesi hedeflenmektedir. Kadın Emeği Evlerinin ilki 8 Mart 2010 tarihinde Ulamış Mahallesi'nde, ikincisi 17 Haziran 2010 tarihinde Atatürk Mahallesi Doğanbey Eski Köy'de açılmıştır.

h. Eko-Turizmin Geliştirilmesi ve Tanıtım

Turizm konusunda ilçede her şey dahil sistemi ile işleyen kitle turizmi yerine ev pansiyonculuğu ve çevreye saygılı, doğal ve tarihi mimari dokuya uygun butik oteller ön plana çıkarılmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede ilçede yapılan faaliyetlerin de nihai amacı eko-turizmin yaygınlaştırılmasıdır (K3, 11 Kasım 2016).

Ev Pansiyonculuğu Eğitimi

İlçenin sakin şehir üyeliğinin ardından, 2014 yılında tamamlanan Sığacık Kale İçi Sağlıklaştırma Projesi sonucu içerisinde yaklaşık 300 konutun bulunduğu Kaleiçi'nde evler sahipleri tarafından işletilmeye başlamıştır. Seferihisar Belediyesi tarafından başlatılan "ev pansiyonculuğu eğitimi" ile turizmin canlı tutulmaya çalışıldığı ilçede pansiyonlar sayesinde turizm canlanmış şehir dışından ve yurt dışından gelen turist sayısı artmıştır (K3, 11 Kasım 2016).

Ev pansiyonculuğu eğitimleri özellikle 40'a yakın ev sahibi olan Sığacık Kaleiçi'nde verilmektedir. Sığacık Kaleiçi'nde ev sahipleri evin odalarını veya evin tamamını ev pansiyonu olarak kullanmakta, kalan misafirler hem tarihi bir bölgede konaklamakta hem de bazı evlerin mandalina bahçelerinde mandalina toplayabilmektedir (K3, 11 Kasım 2016).

Eko-Turizmin Geliştirilmesine Yönelik Faaliyetler

Tatil için tercih edilen Çeşme, Alaçatı, Urla, Güzelbahçe gibi ilçelere yakınlığıyla da ilçe her geçen gün daha çok ziyaretçi tarafından tercih edilmektedir: Güzelbahçe'ye 23 km, Urla'ya 30 km ve Çeşme'ye 85 km uzaklıktadır (İTO, 2015: 848). Turizm faaliyetleri bakımından ilçede en çok

Sığacık ve Ürkmez bölgeleri etkindir. Bunun yanı sıra ilçenin mavi bayraklı plaj olanakları (Ürkmez Plajı, Angora Beach Resort, Ömür Beldesi, Doğanbey Havacılar Sitesi Önü, Büyük Akkum Plajı, Akarca Plajı, İztur-Setur Sitesi Önü, Tahsin Ar Tesisleri) ve bozulmamış doğası turizm açısından önemli ölçüde avantaj sağlamaktadır (İzmir İl Çevre Durum Raporu, 2012).

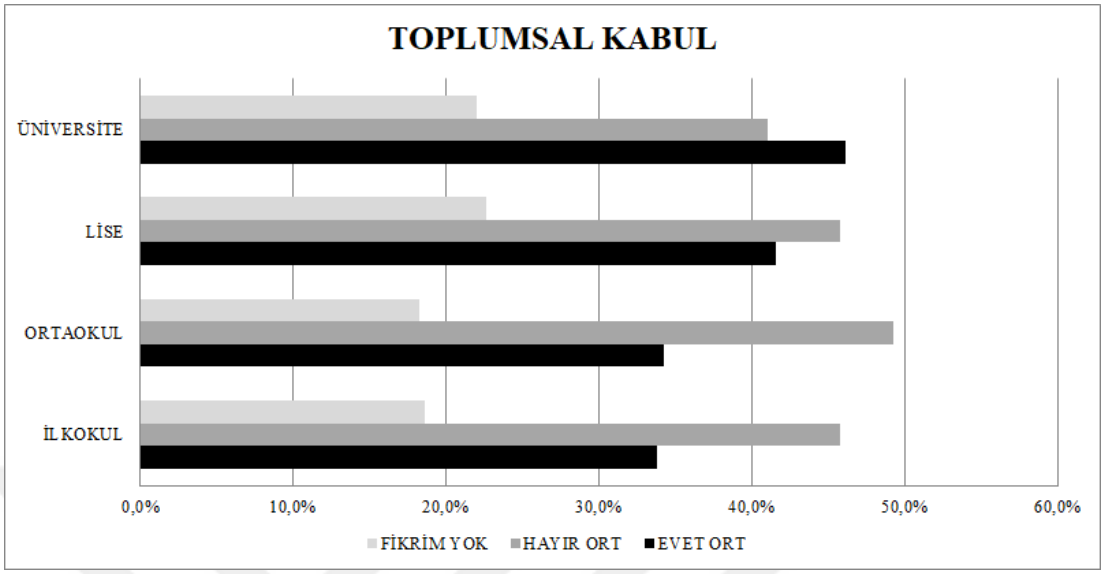
İlçede eko-turizmin yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Ekoturizm 1980'lerin sonunda sürdürülebilir uygulamaların turizmde de uygulanması amacıyla ortaya çıkmış olan bir turizm anlayışıdır (Diamantis ve Ladkin, 1999: 37). Bu yaklaşım Hetzer'in (1965) ilk olarak sorumlu turizm adı altında ortaya koyduğu 4 madde halinde sıraladığı unsurlara dayalıdır: "çevresel etkilerin azaltılması", "yerel halkın kültürüne saygı gösterilmesi", "yerel halk için en yüksek oranda fayda sağlaması" ve "turist memnuniyetinin en yüksek ölçüde arttırılmasıdır" (Blamey, 2001: 5). Dolayısıyla kavram çevresel etkilerin az olduğu sürdürülebilir bir kalkınma anlayışına vurgu yaparken, yerel ekonominin geliştirilmesi, yerel kültürün korunması gibi sakin şehir felsefesi ile uyumlu ilkelere dikkat çeker. Dolayısıyla sakin şehir felsefesine uyumlu bir yaklaşım olarak ekoturizmin uygulanmasının başarısı sakin şehir yaklaşımının sürdürülebilirliği açısından da önem taşımaktadır.

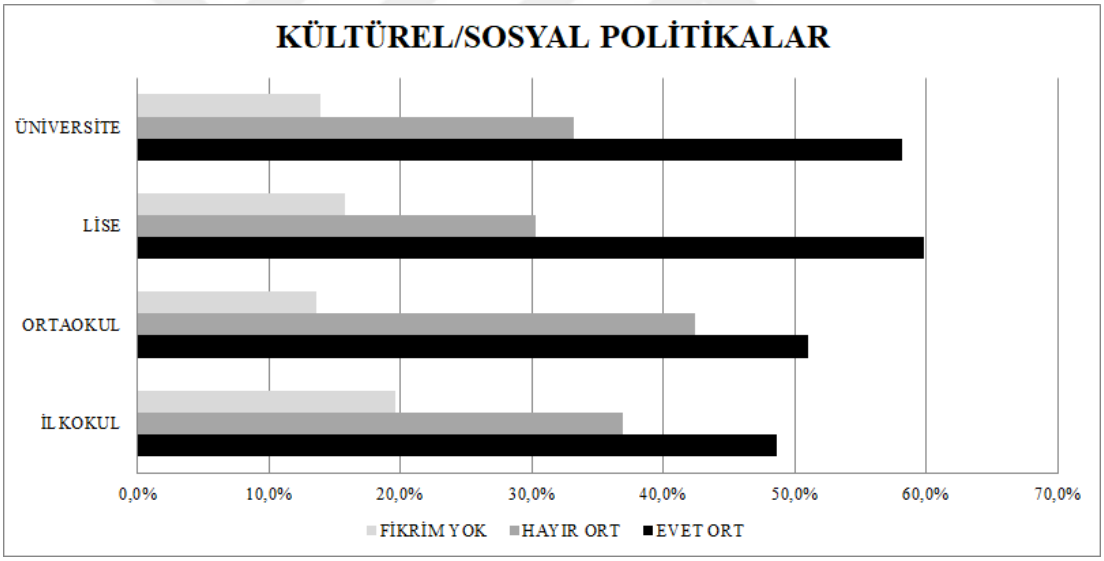
Seferihisar Ekoturizm ve Markalaşma Sektör Analizi (2012: 24) raporunda ilçenin ekoturizm olanakları "yerel gıda turizmi, tarih turizmi, kültür turizmi, deniz turizmi" olarak belirlenmiştir. Alternatif bir turizm anlayışı sunan eko turizm ziyaretçilerin kültürel açıdan ve tarihi açıdan da bilgilendirici olması anlayışını savunur. İlçe turizm açısından da bir değer oluşturan Teos antik kenti sınırları içinde bulunmakta olup, bölgede kazı çalışmaları Ankara

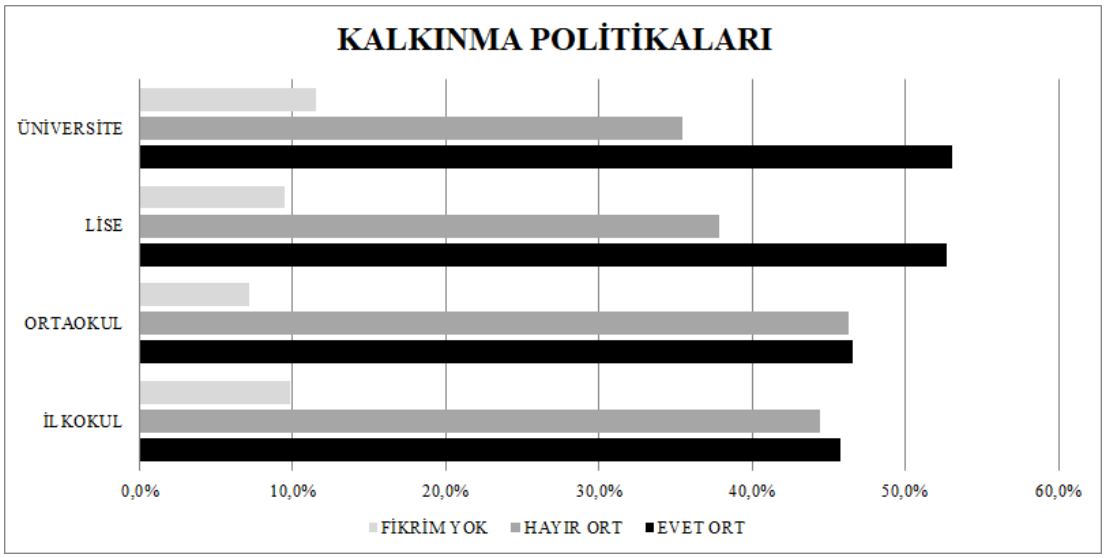
Üniversitesi tarafından halen devam etmektedir. Teos ilçe topraklarındaki en eski yerleşim yeri olup, burasının M.Ö. 2000 yıllarında Akalar'dan kaçan Giritliler tarafından kurulduğu ve Karyalılar'ın bir kenti olduğu bilinmektedir (Cittaslow Türkiye, 2017).

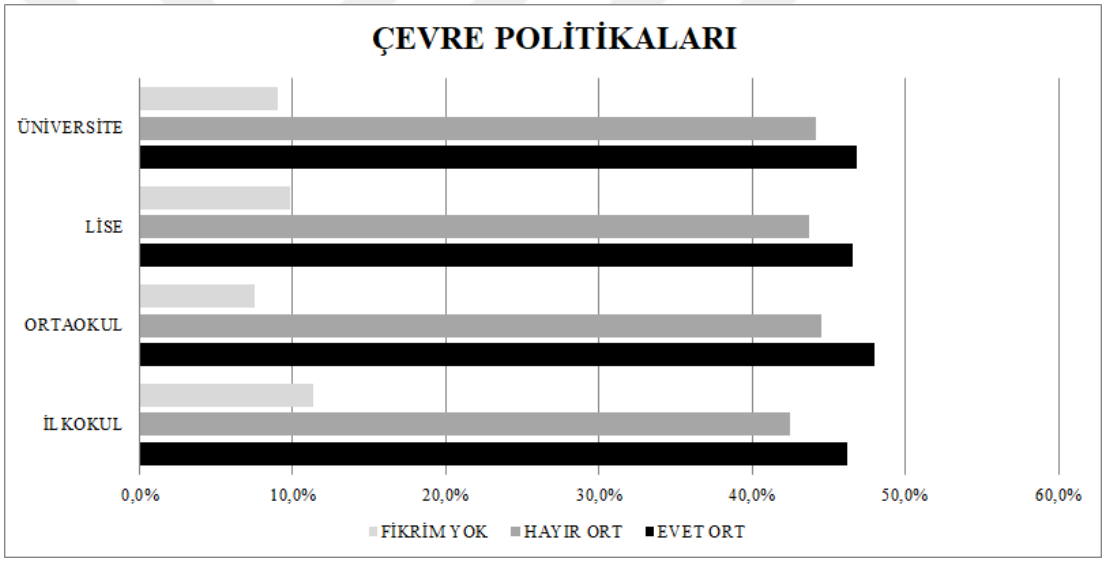
Sakin Şehir Birliği üyesi olarak ilçenin temel hedefi yukarıda açıklanan projeleri devam ettirme ve ihtiyaçlar doğrultusunda STK'lar ve Kent Konseyi başta olmak üzere kuruluşlarla iş birliği içinde yeni projeler geliştirmektir. Bunun yanı sıra Sakin Şehir Birliği Türkiye ağı olarak her kentte bir festival düzenleme hedefi bulunmaktadır. Diğer sakin şehirlerin de festival düzenlenen kenti ziyaret etmesiyle kentler arasında daha yakın bir ilişki kurularak yeni proje ve faaliyetler için bir ortam sağlanması düşünülmektedir. Böylece bir taraftan ilçenin tanıtımı yapılarak ilçede turizmin geliştirilmesi sağlanırken diğer taraftan da yerel üreticiler desteklenmiş olmaktadır.

EK-8: EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARK TESTİ GRAFİKLERİ

KALKINMA POLİTİKALARI
ÜNİVERSİTE
LİSE
ORTAOKUL
İLKOKUL
0,0%
10,0%
20,0%
30,0%
40,0%
50,0%
60,0%
FİKRİM YOK
HAYIR ORT
EVET ORT

ÇEVRE POLİTİKALARI
ÜNİVERSİTE
LİSE
ORTAOKUL
İLKOKUL
0,0%
10,0%
20,0%
30,0%
40,0%
50,0%
60,0%
FİKRİM YOK
HAYIR ORT
EVET ORT